

Agenda – Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 3 – Senedd **Bethan Davies**
Dyddiad: Dydd Iau, 3 Tachwedd 2016 Clerc y Pwyllgor
Amser: 09.00 0300 200 6372
SeneddCyllid@cynulliad.cymru

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

2 Papur(au) i'w nodi

(09.00) (Tudalennau 1 – 6)

Gwybodaeth ychwanegol gan Gymdeithas y Gyfraith – y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru)

(Tudalennau 7 – 10)

Ymatebion i'r ymgynghoriad: Dialogue – Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru)

(Tudalennau 11 – 16)

Gwybodaeth ychwanegol gan y Gofrestrfa Tir – y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru)

(Tudalennau 17 – 28)

Gwybodaeth ychwanegol gan y Gymdeithas Tir a Busnes Cefn Gwlad (CLA Cymru) – y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru)

(Tudalennau 29 – 30)

Gwybodaeth ychwanegol gan Lywodraeth yr Alban – y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru)

(Tudalennau 31 – 37)

3 Amcangyfrif o incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru: Sesiwn dystiolaeth

(09.00–10.00) (Tudalennau 38 – 313)

Huw Vaughan Thomas – Archwilydd Cyffredinol Cymru

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru National
Assembly for
Wales

Isobel Garner – Cadeirydd, Swyddfa Archwilio Cymru
Kevin Thomas – Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol
Steven O’Donoghue – Cyfarwyddwr Cyllid ac Adnoddau Dynol

Papur 1 – Swyddfa Archwilio Cymru – amcangyfrif o incwm a threuliau ar gyfer 2017–18

Papur 2 – Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru ar gyfer 2015–16

Papur 3 – Swyddfa Archwilio Cymru – Adroddiad terfynol ar ganfyddiadau'r archwiliad ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2016

Papur 4 – Swyddfa Archwilio Cymru Cynllun Blynyddol 2016–17 – Gan gynnwys gwybodaeth ychwanegol am ein blaenoriaethau a’n strategaeth tair blynedd

Papur 5 – Swyddfa Archwilio Cymru – Adroddiad Interim – Asesiad o’r cynnydd a wnaethpwyd yn erbyn ein Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016–17 yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill a 30 Medi 2016

4 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o’r cyfarfod ar gyfer y busnes canlynol:

(10.00)

Eitemau 5, 9 a 10.

5 Amcangyfrif o incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru: Ystyried y dystiolaeth

(10.00–10.15)

6 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2017–18: Sesiwn dystiolaeth 2

(10.15–11.15)

(Tudalennau 314 – 353)

Natasha Davies, Partner Polisi, Chwarae Teg
Anne Meikle, Pennaeth WWF Cymru

Papur 6 - WWF Cymru - tystiolaeth ysgrifenedig

Papur 7 - Chwarae Teg - tystiolaeth ysgrifenedig

Papur 8 - Llythyr gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

11.15–11.30 – Egwyl

**7 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2017–18: Sesiwn dystiolaeth
3**

(11.30–12.45)

(Tudalennau 354 – 384)

Vanessa Young, Cyfarwyddwr Conffederasiwn GIG Cymru

Gary Doherty, Prif Weithredwr, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (yn cynrychioli pob un o Brif Weithredwyr GIG Cymru)

Eifion Williams, Cyfarwyddwr Cyllid, Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg (yn cynrychioli Cyfarwyddwyr Cyllid GIG Cymru)

Steve Webster, Cyfarwyddwr Cyllid / Dirprwy Brif Swyddog Gweithredol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf

Papur 9 – Conffederasiwn GIG Cymru – tystiolaeth ysgrifenedig

12.45 – 13.30 – Cinio

**8 Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi
Datganoledig (Cymru): Sesiwn dystiolaeth gydag Ysgrifennydd y
Cabinet**

(13.30–15.00)

(Tudalennau 385 – 403)

Mark Drakeford AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol

Andrew Hewitt, Rheolwr Polisi, Llywodraeth Cymru

Gareth McMahon, Cyfreithiwr y Llywodraeth, Llywodraeth Cymru

9 Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi

Datganoledig (Cymru): Ystyried y dystiolaeth

(15.00–15.30)

(Tudalennau 404 – 411)

Papur 10 – Y prif faterion

10 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2017–18: Ystyried y dystiolaeth

(15.30–16.00)

Cofnodion cryno – Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad:

Gellir gwyllo'r cyfarfod ar [Senedd TV](#) yn:

Ystafell Bwyllgora 2 – y Senedd

<http://senedd.tv/cy/3892>

Dyddiad: Dydd Iau, 13 Hydref 2016

Amser: 09.01 – 14.34

Yn bresennol

Categori	Enwau
Aelodau'r Cynulliad:	Simon Thomas AC (Cadeirydd) Mike Hedges AC Eluned Morgan AC David Rees AC Steffan Lewis AC Nick Ramsay AC Mark Reckless AC
Tystion:	Andrew Evans, Sefydliad Siartredig Trethiant Kate Willis, Sefydliad Siartredig Trethiant Mark Hayward, Cymdeithas Genedlaethol yr Asiantau Tai Douglas Haig, Cymdeithas y Landlordiaid Preswyl Kay Powell, Cymdeithas y Gyfraith Nigel Popplewell, Burges Salmon LLP Angharad Woodland, The Woodland Davies Partnership LLP David Morgan, Sefydliad Brenhinol y Syrefewyr Siartredig Cymru Geraint Evans, Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig

	<p>Frank Haskew, Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr</p> <p>Martin Warren, Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr</p> <p>Adam Thomas, Geldards LLP</p> <p>David Jervis, Eversheds</p> <p>Jonathan Evans, Deloitte LLP</p>
Staff y Pwyllgor:	<p>Bethan Davies (Clerc)</p> <p>Catherine Hunt (Ail Clerc)</p> <p>Georgina Owen (Dirprwy Clerc)</p> <p>Lakshmi Narain (Cynghorwr Technegol)</p> <p>Martin Jennings (Ymchwilydd)</p> <p>Christian Tipples (Ymchwilydd)</p> <p>Joanest Varney-Jackson (Cynghorydd Cyfreithiol)</p>

Trawsgrifiad

Gweld trawsgrifiad o'r cyfarfod

1 Cyllideb Ddrafft Comisiwn y Cynulliad 2017-18: Trafod Adroddiad y Pwyllgor

1.1 Derbyniodd y Pwyllgor yr adroddiad drafft â mân newidiadau.

2 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

2.1 Croesawodd y Cadeirydd yr aelodau i'r cyfarfod.

3 Papur(au) i'w nodi

3.1 Nodwyd y papur.

3.1 **FIN(5)–08–16 PTN1 Llythyr gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi i'r Cadeirydd – 7 Hydref 2016**

4 Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru): Sesiwn dystiolaeth gyda'r Sefydliad Siartredig Trethiant

4.1 Cymerodd y Pwyllgor dystiolaeth gan y Sefydliad Siartredig ar gyfer Trethiant.

5 Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru): Sesiwn dystiolaeth gyda Chymdeithas Genedlaethol yr Asiantau Tai a'r Gymdeithas Landlordiaid Preswyl

5.1 Cymerodd y Pwyllgor dystiolaeth gan Gymdeithas Genedlaethol yr Asiantau Tai a'r Gymdeithas Landlordiaid Preswyl

6 Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru): Sesiwn dystiolaeth gyda Chymdeithas y Cyfreithwyr

6.1 Cymerodd y Pwyllgor dystiolaeth gan Gymdeithas y Cyfreithwyr.

6.2 Cytunodd Nigel Popplewell rannu crynodeb Cymdeithas y Cyfreithwyr ar nifer y Rheolau a Dargedwyd yn Erbyn Osgoi Treth yng Nghymru a Lloegr â'r Pwyllgor.

7 Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru): Sesiwn dystiolaeth gyda Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig a'r Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig yng Nghymru a Lloegr

7.1 Cymerodd y Pwyllgor dystiolaeth gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig a'r Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig yng Nghymru a Lloegr.

8 Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru): Sesiwn dystiolaeth gyda Geldards LLP, Eversheds a Deloitte

8.1 Cymerodd y Pwyllgor dystiolaeth gan Geldards LLP, Eversheds a Deloitte.

9 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod

9.1 Derbyniwyd y cynnig.

10 Y Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru): Trafod y Dystiolaeth

10.1 Ystyriodd y Pwyllgor y dystiolaeth a ddaeth i law.

Cofnodion cryno – Y Pwyllgor Cyllid

Lleoliad:

Gellir gwyllo'r cyfarfod ar [Senedd TV](#) yn:

Ystafell Bwyllgora 2 – y Senedd

<http://senedd.tv/cy/3761>

Dyddiad: Dydd Mercher, 19 Hydref 2016

Amser: 09.00 – 10.34

Yn bresennol

Categori	Enwau
Aelodau'r Cynulliad:	Simon Thomas AC (Cadeirydd) Mike Hedges AC Eluned Morgan AC Steffan Lewis AC Nick Ramsay AC Mark Reckless AC Lee Waters AC
Tystion:	Mark Drakeford AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol Margaret Davies, Llywodraeth Cymru Andrew Jeffreys, Dirprwy Gyfarwyddwr, Buddsoddi Cyfalaf Strategol, Llywodraeth Cymru
Staff y Pwyllgor:	Bethan Davies (Clerc) Catherine Hunt (Ail Clerc) Georgina Owen (Dirprwy Clerc) Martin Jennings (Ymchwilydd) Christian Tipples (Ymchwilydd)

	Joanest Varney–Jackson (Cynghorydd Cyfreithiol)
	Lakshmi Narain (Cynghorwr Technegol)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

1.1 Cafwyd ymddiheuriadau gan David Rees AC.

1.2 Croesawodd y Cadeirydd Lee Waters AC, a oedd yn bresennol yn dirprwyo ar ran David Rees AC.

2 Papur(au) i'w nodi

Nid oes unrhyw bapurau i'w nodi.

3 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2017–18: Sesiwn dystiolaeth 1

3.1 Clywodd y Pwyllgor dystiolaeth gan Mark Drakeford AC, Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol; Margaret Davies, Dirprwy Gyfarwyddwr – Cyllidebu Strategol, Llywodraeth Cymru; ac Andrew Jeffreys, Cyfarwyddwr – Trysorlys, Llywodraeth Cymru.

3.2 Cytunodd Ysgrifennydd y Cabinet i ddarparu nodyn ar lefel y benthyca neu ddyled a gefnogir gan Lywodraeth Cymru.

TAAR

What is the name of the relief?	Where is the relief found for SDLT?	Where is the relief found in the LTT Bill?	Does the SDLT relief contain a TAAR?	Does the LTT TAAR cover this relief?
Relief for notional transactions associated with assignments of rights and relief for certain subsales	Schedule 2A, Finance Act 2003	18(2), 19(2) and 19(3) of Schedule 2	Yes (paragraph 18, schedule 2A, Finance Act 2003)	Yes
Sale and Leaseback relief	Section 57A of Finance Act 2003	Paragraph 1 of Schedule 8	No	Yes
Relief for certain alternative property finance transactions	section 71A and 73 Finance Act 2003	Paragraphs 2 and 3 of Schedule 9	No	Yes
Relief for certain transactions relating to alternative finance investment bonds	Section 123 and Schedule 61 of the Finance Act 2009	Paragraphs 13(1) and 15(1) of Schedule 10	Yes (paragraph 22, Schedule 61 Finance Act 2009)	Yes
Relief for incorporation of limited liability partnership	Section 65 Finance Act 2003	Paragraph 1 of Schedule 11	No	Yes
Relief for certain acquisitions of dwellings	Schedule 6A Finance Act 2003	Paragraphs 2(1), 2(3), 3(1), 3(4), 4(1), 4(4), 5(1), 5(3), 6(1), 6(4), 7(1) and 7(4) of Schedule 13	No	Yes

Relief for transactions entered into by persons exercising collective rights	Section 74 Finance Act 2003	Paragraph 10 of Schedule 13	No	Yes
Shared Ownership Leases: relief for certain reversions	Section 70 and Schedule 9 of Finance Act 2003	Paragraph 4 of Schedule 14	No	Yes
Shared Ownership Leases: relief for certain staircasing transactions	Section 70 and Schedule 9 of Finance Act 2003	Paragraph 6(2) of Schedule 14	No	Yes
Shared Ownership Trust Relief: transfer upon termination	Section 70 and Schedule 9 of Finance Act 2003	Paragraph 13 of Schedule 14	No	Yes
Shared Ownership Trusts: relief for certain staircasing transactions	Section 70 and Schedule 9 of Finance Act 2003	Paragraph 14 of Schedule 14	No	Yes
Relief relating to contingent consideration in the case of a right to buy transaction	Section 70 and Schedule 9 of Finance Act 2003	Paragraph 2 of Schedule 14	No	Yes
Shared Ownership Leases: election for consideration to be taken to be market value	Section 70 and Schedule 9 of Finance Act 2003	Paragraph 3 of Schedule 14	No	Yes

Shared Ownership Leases where staircasing allowed: election for consideration to be market value	Section 70 and Schedule 9 of Finance Act 2003	Paragraph 5 of Schedule 14	No	Yes
Shared Ownership Trusts: election for consideration to be market value	Section 70 and Schedule 9 of Finance Act 2003	Paragraph 12 of Schedule 14	No	Yes
Relief for certain acquisitions by social housing providers	Section 71 of Finance Act 2003	Paragraph 19(1) of Schedule 14	No	Yes
Group Relief	Section 62 and Schedule 7 of Finance Act 2003	Paragraph 2(1) of Schedule 15	Yes (Paragraph 2(4A), Schedule 7 of the Finance Act 2003)	Yes
Reconstruction Relief	Section 62 and Schedule 7 of Finance Act 2003	Paragraph 2(1) of Schedule 16	Yes (paragraph 7(5) Schedule 7, Finance Act 2003)	Yes
Charities Relief	Section 68 and Schedule 8 of Finance Act 2003	Paragraphs 3(1), 5(1), 6 and 8 of Schedule 17	Yes (paragraph 1(3) Schedule 8 Finance Act 2003)	Yes
Open-ended investment companies relief	Section 102 Finance Act 2003 and the Stamp Duty Land Tax (Open-ended Investment Companies) Regulations 2008	Paragraphs 1(1) and 2(1) of Schedule 18	No	Yes
Relief for acquisitions by public bodies and health bodies	Sections 66 and 67A Finance Act 2003	Paragraphs 1(1) and 2 of Schedule 19	No	Yes

Compulsory purchase relief and planning obligation relief	Sections 60 and 61 Finance Act 2003	Paragraphs 1(1) and 2(1) of Schedule 20	No	Yes
Relief for acquisitions involving multiple dwellings	Section 58D and Schedule 6B of the Finance Act 2003	Schedule 12	No	Yes
Acquisition Relief	Section 62 and Schedule 7 of the Finance Act 2003	Schedule 16	Yes (Paragraph 8(5B), Schedule 7 to the Finance Act 2003)	Yes

Y Pwyllgor Cyllid – Ymatebion Dialogue

Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru)

Mae'r syniadau a gafodd eu cynnig gan y cyhoedd ynghylch Bil Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru) wedi eu cynnwys isod. Nid yw'r syniadau wedi cael eu golygu ac maent yn cynnwys sylwadau a gafodd eu cyflwyno gan ddefnyddwyr Dialogue eraill.

Agorodd yr her Dialogue ar 16 Medi a chaeodd ar 21 Hydref.

Rhyddhad

gan Charlotte

To allow Roll Over relief for Land Tax, for example, should you sell the property that was purchased within a period of say 5 years and re-invest in another property you could qualify for relief of the Land Tax already paid but you would have to pay the increase due should the following transaction incur a higher rate of Land Tax.

In addition I would suggest a level of relief for first time buyers.

Pam fod y cyfraniad yn bwysig?

This may encourage first time buyers and movement in the sales market.

Sylwadau gan ddefnyddwyr Dialogue eraill:

this idea wouldn't help first time buyers, but would massively help property developers and speculative purchasers. Why should there be a protection for

those who have the means to reinvest in more expensive properties, surely the fairest way would be to assist those with the least i.e. first time buyers because without them the whole market slows up.

Swm y Dreth Dir

gan Charlotte

I would suggest that the Land tax charged would be at a similar rate if not at a lower rate than that charged in England.

Pam fod y cyfraniad yn bwysig?

Surely retaining investment in Wales would be of advantage to our Country. By increasing our levels of Land Tax my view is that it would discourage investment in Wales.

Sylwadau gan ddefnyddwyr Dialogue eraill:

Very few purchasers (other than those living in the border towns) make a choice of buying in Wales or England, so pegging the tax to the rates charged in England would have little effect. If I want to buy a house in Cardiff I would factor in the % of land tax for Wales, the fact that it may be slightly cheaper or cost more in England isn't suddenly going to make me more or less likely to purchase in Wales, I'll buy where I need to live and where my family is based.

Gorffen y dreth dir

gan tiggy

How about having no tax on buying or selling property? This might make it easier for owners and buyers to sell and buy their homes, or businesses, and help make the market more liquid. Taxes could be collected in diverse other

ways that are more attractive and rewarding for the owners, such as when registering ownership details, or when validating sustainability/eco-efficiency values, etcetera.

Pam fod y cyfraniad yn bwysig?

It potentially takes some of the financial strain out of the initial purchasing and selling process. There are potentially a number of ways of raising tax revenue that spread the overall costs over a period of time and enable checks and balances to be introduced which alleviate hardship for poorer people, whilst imposing more responsibility on better off people. Both domestic and business property transactions could be changed.

Sylwadau gan ddefnyddwyr Dialogue eraill:

sorry but I don't agree with your idea to abolish to land tax, this is a long held principle and should be maintained. It is right to tax the sale of land and buildings and is a more equitable means of raising revenue than VAT that penalises those on the lowest incomes.

Y gwerthwr i dalu'r dreth stamp, nid y prynwr

gan [penartharbyd](#)

For every property sale transaction there are two parties: buyer and seller. That means that a *roughly* equal amount of tax would be taken if stamp duty were to be shifted from the buyer to the seller. I say 'roughly' because the effect of transferring the tax would mean that instead of there being every incentive for the seller to inflate the price of the property – they don't pay the tax currently – there might be slight downward pressure on prices because as the sale price increases so does the tax burden for the person who is benefitting from the sale price. I don't think that would have a huge impact on house prices but then I'm not a property economist.

This shift in tax burden would have an immediate impact on the housing market, because **struggling** first time buyers by definition would have no tax

to pay. And while there may be some very wealthy first time buyers who would benefit inordinately, they would be in the tiny minority. Most first time buyers purchase houses of modest price. This would also avoid at least one of the problems associated with government support schemes, principally that taxpayers' money (in some form) is being used simply to inflate the market and create windfall house price increases for those already owning property.

So that's the plus point from the buyers' end of the market. How about the sellers' end? Well, let's imagine that upon your death your house (if you own one) is sold. As part of your estate, solicitors dealing with your affairs will simply take the tax from the value in the estate. And if your estate is in the negative then the tax comes pretty high on the debtors' list. The main snag of this idea as far as I can tell is that if someone purchased well beyond their means and died suddenly, leaving an estate massively in debt, then the Welsh Government could struggle to get that tax revenue. Would the tax impact of that eventuality be counteracted by the activity associated with the increased ability of first time buyers to enter the market? Possibly.

Another advantage of this plan is that it would be a way of redistributing the tax burden from those of middle income (or capital) to the families of those of high income (capital) because stamp duty would be paid by the estate of people with enormous, highly valued houses (for example), who currently pay nothing. Is there an issue with selling a house to pay for the care of elderly relatives, and the tax being an additional burden on families with these caring responsibilities? Again, possibly. But as time goes by those families will themselves have benefited from not paying stamp duty on their first purchase.

In terms of timing, the move would be instant so the tax take wouldn't take the hit. Some people would benefit from the change taking place on a particular date, but as long as the date were announced with a year or so's notice that shouldn't be too problematic. It would mean a rush for sellers eager to complete a transaction before the cut-off date with an equivalent resistance from buyers.

I said earlier on that it could be a way to *increase* the tax take. And this is a further benefit of the idea. Because it's the vendor, not the purchaser, who would pay stamp duty under this proposal, and the vendor has an asset (house), tax can be levied on any sale price. A 1% tax on someone selling a £100,000 house should cause less problems than for someone trying to buy that house. The obvious exception is if you've gone and ended up in negative equity, but it's difficult to cater for people who think that house prices can only ever increase. Who knows, perhaps this revision of the tax would be a means of making people treat house purchase with a little more sobriety.

There's one more point about this plan. Someone's bound to say that house prices will equalise in any case and the purchase price for first time buyers will just increase as more competition for available housing arises. My answer to that is that perhaps that's a possibility – but at least then the increased tax is paid by the vendor, not the first-time buyer.

And if you don't own a house, well all this is going to pass you by. As long as the tax take increases – or at least stays the same – you'll be happy in the knowledge that you're not subsidising the housebuying circus.

Cross-border issues? Someone sells a house in England, paying no tax, and buys one in Wales, paying no tax. The reverse is true for someone *leaving* Wales and buying in England. The revenue to the Welsh exchequer remains the same, as does the revenue to the English exchequer. The individuals involved are the ones to gain/lose. It potentially incentivises movement from England to Wales (especially at the high end of the market) and stifles movement in the reverse direction (especially at the lower end). The Committee will want to consider the magnitude of this effect, its significance, and if significant its desirability.

Pam fod y cyfraniad yn bwysig?

As above.

Reduces tax burden to nil on first-time buyers (which therefore makes it a progressive tax), increases housing market activity (particularly at the lower end), revenue neutral (or thereabouts).

Cyfraddau 2il eiddo

gan [Susannacosgrove](#)

The higher rates for second properties will need to be in line with England.

Pam fod y cyfraniad yn bwysig?

If the higher rate for second properties you run the risk of a high influx of BTL investors snapping up Welsh properties, making the market more difficult for first time buyers

Treth Stamp y Gwerthwr

gan [DaveKing](#)

I think stamp duty should only be paid on the net increase in property value.

Pam fod y cyfraniad yn bwysig?

This would increase supply of property on the market and help the labour force be more mobile as the cost of downsizing or moving to a similar home would be reduced. I would hope that the increase in transactions might offset the fall in stamp duty per purchase.

Ffioedd Llai ar gyfer Siaradwyr Cymraeg

gan [chris272](#)

A reduced land tax for those that speak welsh to encourage greater take up of the language

Pam fod y cyfraniad yn bwysig?

more welshy speakers

Cross Border Title Report

WELSH BORDER DATA ANALYSIS

Summary of figures:

- 1093 titles straddle the border to various extents, due to genuine registrations or capture tolerances;
- **485 titles** straddle the border or exist in both England and Wales, significantly enough to exclude mapping or scale issues. Out of these:
 - 442 titles are freehold, 33 titles are leasehold and 10 titles are either cautions, rentcharges or unclassified (pending titles);
 - 136 titles are residential, 47 titles are commercial, 32 titles are mixed use and the remaining are either general land registration, water, mines and minerals or other interests on land;
 - 130 titles had a total of 141 transactions lodged against them (transfers, new leases and first registrations) in the last 5 financial years;
- 27.45% of the border length is identified as unregistered (not straddled nor adjoined by titles in the Welsh side) but, due to capturing methods or to titles being close to the border, significant limitations exist in the analysis.
- All spatial analysis was carried out using Index Polygons obtained from the NPD (July 16). Index Polygons are described [here](#).

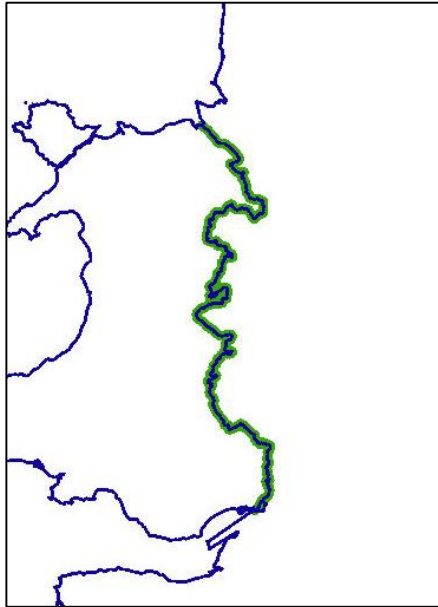
Report structure:

- Spatial analysis:
 - Border analysis;
 - Buffer analysis;
- Data analysis:
 - Tenure;
 - Property types;
 - Transactions;
- Unregistered land.

SPATIAL ANALYSIS

Border analysis

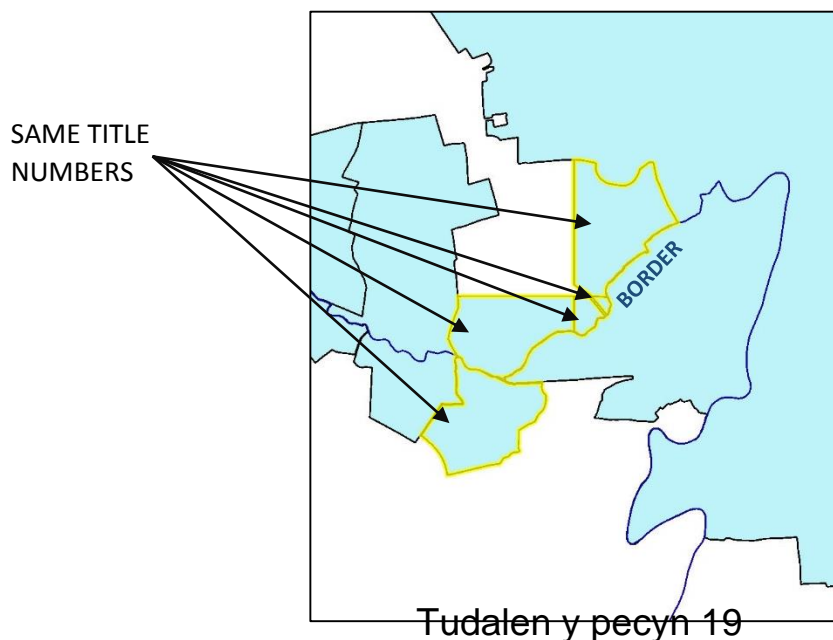
Administrative boundaries are mapped by the Ordnance Survey and delivered through the [Boundary-Line dataset](#). The country's dataset was reduced to the Wales-England border on which the analysis was performed.

The geographic distribution and the extent of titles were obtained from the [National Polygon Dataset](#) (extracted in July 2016). The spatial query to detect index polygons crossed by the border revealed a number of different situations.

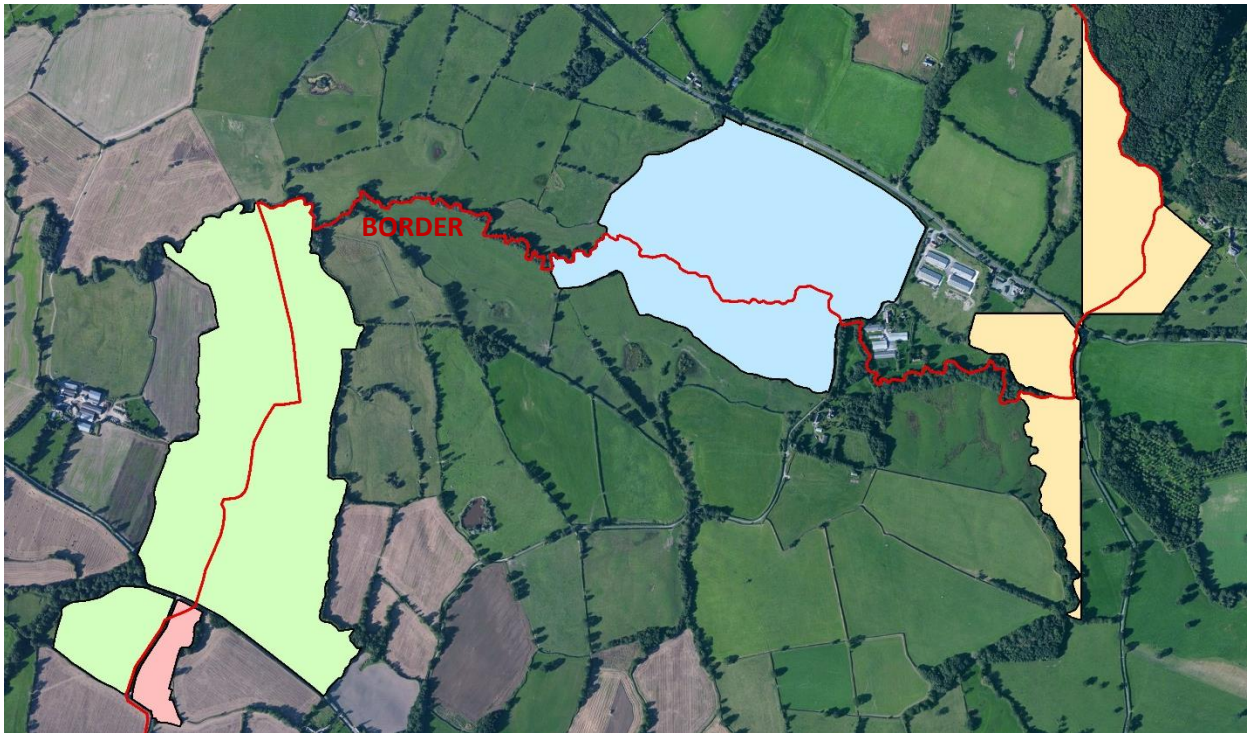
An initial total of **1382 polygons** was selected. These straddle the border to various extents and include duplicate entries for title numbers, due to multiple index polygons associated with them.

The polygons with duplicate TNs were aggregated into single entries and the dataset was eventually reduced to a more meaningful total of **1093 unique titles**.

All these titles straddle the border in the geographic representation but many of them do so to a very limited extent and/or due to limitations in the capture methods. Accordingly, a manual selection was carried out to further reduce the dataset. This was based on the interpretation of the actual relationship between the border and the index polygons and only those that significantly straddle the border were retained. This exercise has reduced the list to **463 titles**.

Example of titles straddling the border (RETAINED)

Example of titles adjoining or just crossing the border (EXCLUDED)

An additional query was run to find titles whose index polygons do not straddle the border but rather are split between England and Wales. **22 titles** were found. These were then added to the previous total of 463, to give a definitive list of cross border titles where a high level of confidence is given, amounting to **485 titles**.

Examples of titles split between England and Wales (RETAINED)

Buffer analysis

A second strand of the analysis was carried out to identify, in the list of 608 excluded titles (1093 - 485), those with a more meaningful relationship with the border. A buffer strip of an arbitrary 1 metre was created on each side of the border and all the polygons that exceeded it were retained. In this case, the final list would count a further **467 titles**, in addition to the previous 485 titles, hence a total of **952 titles**.

Examples of titles retained after the buffer analysis

DATA ANALYSIS

Tenure

Following are the statistics on tenure for the three most significant datasets previously produced, namely the lists of 485 and 952 titles. The classification is extracted from the Register.

	High Level (485 titles)	Mixed (952 titles)
Title Class		
Freehold	442	886
Leasehold	33	46
Caution	6	12
Rentcharge	1	1
Unclassified	3	7
Estate Interest		
Estate in land	475	929
Profit a prendre	9	22
Rentcharge	1	1

Property types

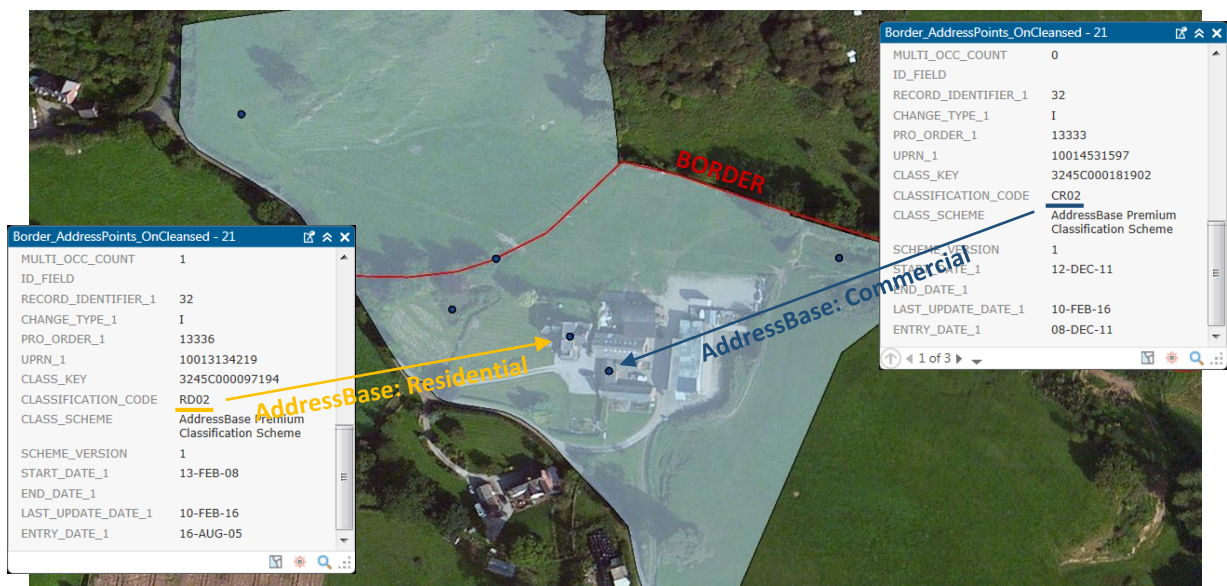
The following figures were produced by bringing together information from [AddressBase](#) (Ordnance Survey's addressing product which includes the classification of delivery addresses), the Register and the Mapping System. Some level of interpretation was required where no clear distinction could be made, since the Register does not provide any definition of residential or commercial. For instance, a common case is when a farm, with or without an associated residential address, falls within agricultural land and the Mapping System confirms that they are registered under the same title. Some clarifications were obtained from the B Register, in which the proprietor's address matching the property's address suggests the presence of a residential property. General land is here defined as property that do not include, in any part of its extension, either a residential or a commercial property, but it can be agricultural land used for commercial purposes or woodland.

This analysis was limited to the 485 titles that positively straddle the border (but it could be extended to the whole dataset if there is value in doing so). The titles were classified as Residential, Commercial, Residential/Commercial (Mixed Use), Land (General), Water, Mines and Minerals and Other interests (Profits a prendre, Cautions and Rentcharges).

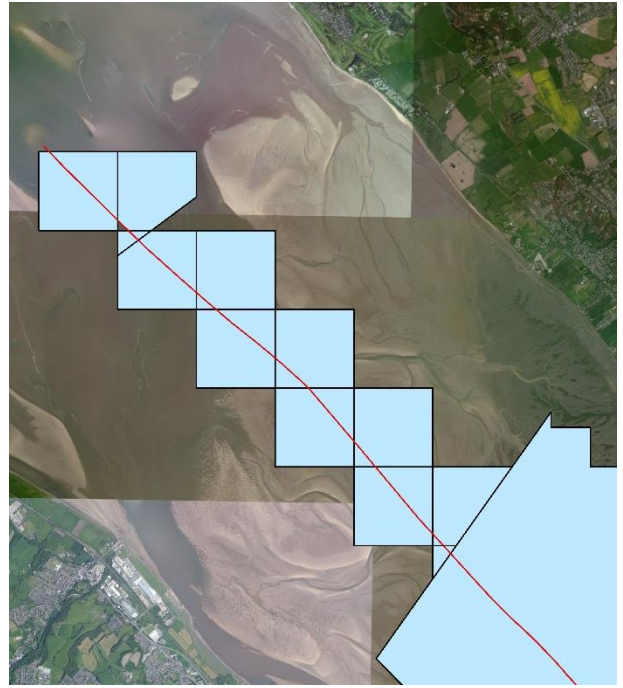
Types	Number of titles
Residential	136
Commercial	47
Residential / Commercial (Mixed Use)	32
Land (General)	219
Water	32
Mines and Minerals	3
Other interests	16

Following this analysis, the identified water titles could possibly be filtered out of the list, leaving a total of **453 titles**.

Example of a mixed use title mapped across different information systems

Examples of water titles in the Severn (left) and the Dee (right)

Transactions

Transfers (Value and No Value), New Leases and First Registrations were considered for the last 5 financial years only, starting from 01 April 2011. Applications that were initially lodged before this date, but whose mark off dates are logged after 01 April 2011, are included. The maximum number of transactions that any title had in this period of time was 3, with a few having 2 and most of them having just 1.

		High Level (485 titles)	Mixed (952 titles)
Total number of transactions		141	282
Transfers		69	135
	Value	45	99
	No Value	24	36
First Registrations		61	134
New Leases		11	13
Number of titles affected at least once		130	264
	Titles with 3 transactions	2	2
	Titles with 2 transactions	7	14

Unregistered Land Analysis

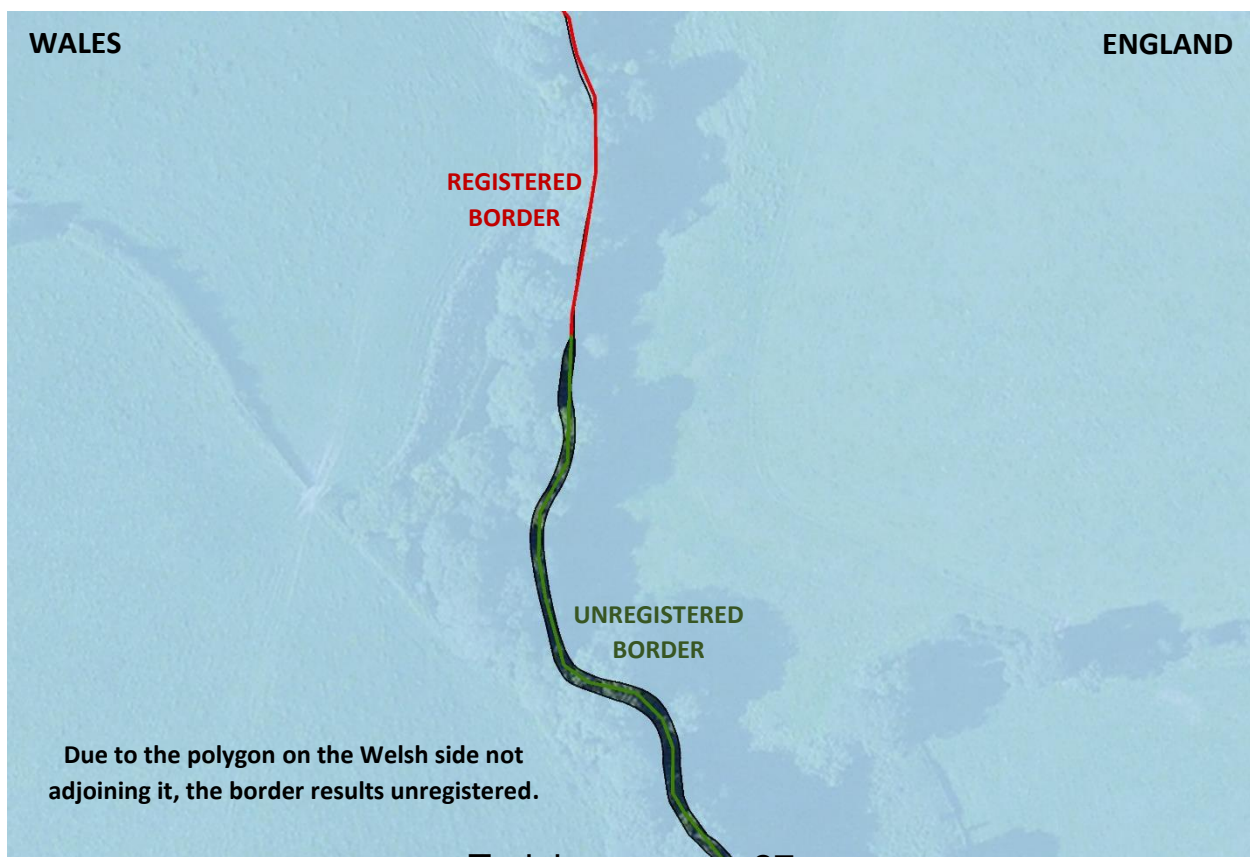
In order to find a figure for unregistered land along the border, an approach similar to the previous was adopted. Situations like unregistered roads and rivers crossing the border or very large unregistered portions of land make it difficult to determine exactly the extent of unregistered area. Although an arbitrary area buffer could be created on the border (10m? 50m? 500m?), it was instead chosen to measure the length of “unregistered border”: this was defined as the segments of the border where no title (or, more precisely, no index polygon) touches nor straddles it on the Welsh side. In this case, no difference was made between adjoining and straddling unregistered land.

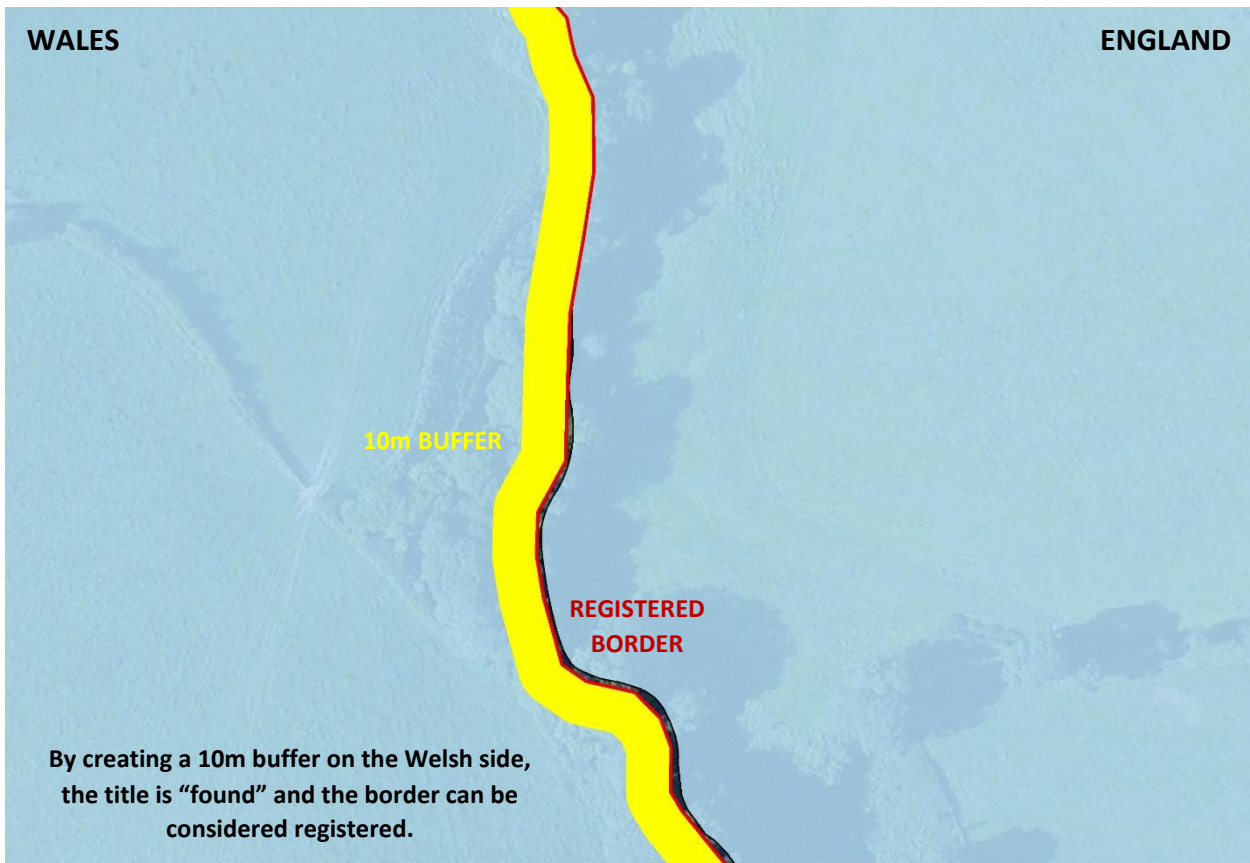
The first measure showed a total of about 35% of unregistered border. Although large bits of genuine unregistered land along the border do exist, a number of caveats must be considered:

1. On a significant number of cases, the border follows unregistered river courses but land is actually registered just up to the riverbank;
2. Due to capturing tolerances, index polygons are often mapped with a narrow strip of land between them and the border but they are actually meant to go up to the border;
3. Again, due to capturing tolerances and as seen before, index polygons in England can straddle to Wales when they are not meant to, distorting the final value;
4. Capturing methods do not agree with each other, therefore the way the Ordnance Survey has vectorised the border does not follow the same rules as the mapping of index polygons by LR;

These issues were partially accounted for by creating a buffer of 10 metres along the border and considering registered the bits where a segment of land could be found within this range. This is not a definitive solution, especially due to the arbitrary nature of the 10m buffer. As things stand, the figure is still a questionable **27.45% of unregistered border**.

Example of solving an issue with a buffer

Simon Thomas AM
Chair, Welsh Assembly Finance Committee
Y Senedd
Cardiff Bay
CF99 1NA

21 October 2016

Dear Mr Thomas

Re: Land Transaction Tax and Anti-Avoidance of Devolved Taxes (Wales) Bill

In our written evidence submitted to the Finance Committee and in giving oral evidence on 29 September, we have suggested that agricultural tenancies should be excluded from Land Transaction Tax (LTT). In our view this would be a major simplification for those advising on agricultural tenancies, and will reduce the compliance costs for the parties concerned whilst having little impact on the revenue raising potential of LTT.

We were asked by the Chair of the Committee to consider how this would be formulated. We have taken the opportunity to discuss and agree how this can be achieved with the National Union of Farmers and the Central Association of Agricultural Valuers.

To exempt agricultural tenancies from Land Transaction Tax we recommend that this could be achieved by amending Schedule 3 of the Bill and inserting the following new paragraph 7 (with a consequential renumbering of the paragraph giving power to add, remove or vary exemptions):

- “(1) A land transaction is exempt from charge if it is the grant, surrender or assignment of an agricultural tenancy.
- (2) In this paragraph, “agricultural tenancy” means a tenancy made in accordance with either:
 - (a) an agricultural holding within the meaning of the Agricultural Holdings Act 1986, or
 - (b) a farm business tenancy within the meaning of the Agricultural Tenancies Act 1995.”

We trust that the Committee will feel able to recommend the inclusion of an exemption for agricultural tenancies.

We were also asked to consider the differences between the current Targeted Anti-Avoidance Rule (TAAR) provisions for Stamp Duty Land Tax and the TAAR proposed in the Land Transaction Tax and Anti-Avoidance of Devolved Taxes (Wales) Bill. We are not in a position to comment on any differences because as an organisation that provides an advisory service to members, we do not get called upon to advise on whether the SDLT

.../cont.

TAAR applies. We would reiterate the comments in our written evidence on the need for clear guidance as to the terms used. In particular, the TAAR in the bill applies only to the reliefs from LTT. It defines in clause 31(3) a tax avoidance arrangement as including one where obtaining a tax advantage is the main or one of the main purposes and there is a lack of genuine economic or commercial substance. As a self-assessed tax, taxpayers and their advisers need to have certainty as to whether they can claim reliefs without subsequently facing a challenge by the Welsh Revenue Authority under this TAAR. Surely the whole purpose of the statutory reliefs is to meet the required policy objective to give a tax advantage in those specified circumstance? What is meant by a lack of “genuine or economic or commercial substance”? Guidance should clearly address these issues and specify the circumstances where the TAAR will apply.

Yours sincerely

A handwritten signature in black ink that reads "Louise Speke". The signature is written in a cursive, flowing style.

Louise Speke
Chief Taxation Adviser

T: 0131 244 7282
E: directoroffinancialstrategy@gov.scot

Simon Thomas AM
Chair
Finance Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
Cardiff
CF99 1NA

October 2016

Dear Mr Thomas

Thank you for your letter of 4 October 2016 following my evidence to the Finance Committee on 29 September. I am glad that you found that session helpful and am happy to provide the Committee with the further information requested.

Provision of Land and Buildings Transaction Tax (LBTT) reliefs

Sub-sale Development Relief

Sub-sales arrangements are not uncommon in the Scottish property market. This is the case throughout the UK. “Sub-sales” involve an intermediary – often a developer – buying a parcel of land from a landowner and immediately selling on some of that land to other developers while retaining the remainder for their own purposes. Taxing both sets of purchases - which would involve two tax charges being paid on the same pieces of land although the transactions were near-simultaneous – was seen as unduly onerous. Consequently, a form of sub-sale relief has been available under UK Stamp Duty Land Tax (“SDLT”) since 2003. This was provided on a “self-service” basis, so that developers simply calculated the value of the relief and deducted it from their tax calculation. However the relief came to be seen by HMRC and some commentators as providing a tax avoidance loophole. In 2013, HMRC amended the SDLT legislative provisions that provided this relief so that taxpayers wishing to use the relief were obliged to claim it explicitly, and to provide details. The aim was to reduce opportunities for tax avoidance.

The LBTT (Scotland) Act 2013 was enacted without any form of sub-sale relief. The then Cabinet Secretary for Finance, Employment and Sustainable Growth indicated at Stage 3 of the LBTT Bill that in his view the corresponding SDLT relief had been a significant source of tax avoidance. He also indicated that a similar relief in respect of LBTT would only be considered in circumstances where significant *development* of the land or buildings which were the subject of the sub-sale was in prospect, and if it could be shown that the risks of tax avoidance could be satisfactorily mitigated.

Following enactment of the Bill, the Scottish Government convened a consultative group involving representatives of property development interests, property lawyers and taxation professionals, and also undertook a public consultation exercise to seek views. After reflecting on input from the group and the consultation, Ministers decided to introduce a new targeted sub-sale development relief, through secondary legislation. The Land and Buildings Transaction Tax (Sub-sale Development Relief and Multiple Dwellings Relief) (Scotland) Order 2015 was approved by Parliament in March 2015. This Order and the 2013 Act both commenced on 1 April 2015. The relief is available to the 'first buyer' in a land transaction involving sub-sale arrangements where significant development is in prospect. The relief has been targeted in such a way so as to reduce, as far as practical, the opportunities for tax avoidance. If significant development does not take place within five years of the purchase, the relief is withdrawn or partially withdrawn. The principle is that, for the relief to be retained once claimed, significant development activity must take place on the land in question within a period of 5 years. The provisions are similar to other mechanisms in LBTT legislation which allow for the withdrawal of a relief.

Multiple Dwellings Relief and Acquisition Relief

Schedule 5 to the LBTT (Scotland) Act 2013 provides for relief in the case of certain land transactions involving a purchase of multiple dwellings. To encourage investment in the private rented sector, relief is provided based on the calculation of the average price of each dwelling being acquired (applying residential rates of tax to each one), rather than charging the higher rates of tax on the full aggregate purchase price of the multiple dwellings. Scottish Ministers can also set a minimum prescribed proportion (MPP) of tax due prior to the relief which must be paid, so that the amount of relief is effectively capped. The Scottish Government consulted on a MPP¹ of 40% (footnote 1 below provides further background information) but after reflecting on stakeholder responses set a MPP of 25%.

The rationale for setting the MPP at 25% cent is that, at that time, under SDLT where the average price per dwelling acquired fell in the nil rate band, a tax 'floor' was set at 1% of the whole purchase price of the dwellings. If the chargeable consideration for the transaction as a whole exceeded £1 million then, in the absence of multiple dwellings relief, tax would be charged at a rate of 4%. As 1% as a proportion of 4% is 25%, then 25% was argued (by LBTT stakeholders) to be a comparable prescribed proportion for the relief under LBTT. The Scottish Government considered that 25 per cent represented the best balance between the public interest in securing tax receipts, and ensuring multiple dwellings relief operates to support the private rented sector when larger numbers of properties are being purchased.

Acquisition relief applies where a land transaction is entered into for the purposes of, or in connection with, the transfer of an undertaking, or part of an undertaking, by a company. In order to qualify for this relief, the consideration paid for the land transaction must be non-redeemable shares and certain other qualifying conditions must be met, as set out in schedule 11 of the LBTT (Scotland) Act 2013. The aim of the relief is to reduce the tax charge on transfers of ownership of land and property between companies where the company itself is being acquired by another. The tax is reduced to a proportion of what would have been charged but for the relief. The Scottish Ministers have the power to set this proportion. The Scottish Government consulted on a prescribed proportion for acquisition relief of 15% of the tax that would be payable but for the relief (see footnote 1 below for further details) but after reflecting on stakeholder feedback settled on a prescribed proportion of 12.5%.

¹ <http://www.scotland.gov.uk/Resource/0044/00449463.pdf> (see pages 7 to 15 & 18-20)

The rationale for setting the prescribed proportion at 12.5% was that this would preserve comparability for commercial planning purposes with the relief available, at that time, under SDLT. Under SDLT, the tax charged when this relief was claimed was 0.5% of the chargeable consideration. If the chargeable consideration exceeded £1 million, tax would otherwise have been charged at 4%. Stakeholders argued that as 0.5% as a proportion of 4% is 12.5%, then 12.5% would be a comparable prescribed proportion for the relief under LBTT. The Scottish Government agreed with this.

The Scottish Government does not actively assess the impact of differences in reliefs/exemptions between the LBTT regime in Scotland and the SDLT regime which currently applies in the rest of the UK. The Scottish Government does however keep the position on LBTT reliefs and exemptions under review as part of the ongoing programme of devolved tax planning and management.

LBTT – notification of chargeable transactions

A land transaction is the acquisition of a chargeable interest and is notifiable to Revenue Scotland, unless the transaction is exempt or if the chargeable consideration is less than £40,000. As you note, the position under the LBTT regime is broadly the same as under SDLT. The Scottish Government considers it is important that where a 100% relief is claimed, a tax return should nevertheless be submitted (unless the transaction itself is exempt). This provides important financial data regarding relief levels and also assists Revenue Scotland in exercising its compliance function.

LBTT Guidance for Taxpayers and Agents

Revenue Scotland in its capacity as the tax authority with responsibility for the administration and collection of the devolved taxes in Scotland publishes both practical and legislative guidance. The LBTT legislative guidance is intended to supplement and clarify the detail contained in the LBTT (Scotland) Act 2013 whilst recognising that LBTT is a self-assessed tax and that it is the responsibility of the taxpayer to complete and submit an accurate LBTT return, where required, and pay any tax due. If, after reviewing all the guidance material, a taxpayer or their agent still has a general query then this can be emailed to an LBTT mailbox. When LBTT first commenced there was a tendency for tax agents to email the LBTT mailbox with all their queries without reviewing the on-line guidance first. There has now been a significant reduction in the number of queries.

Revenue Scotland and Tax Powers Act 2014 – repayment of tax paid

I can confirm (Eluned Morgan's question on 29 September refers) that section 108 of the 2014 Act, as amended, covers situations where an order intended to change the tax basis of a devolved tax by means of the provisional affirmative procedure applies for a period but is not subsequently approved by the Scottish Parliament within the required period of 28 days from the date of laying.

When such an Order is made, the Order will include a coming into effect date. It is legitimate for this date to be the date of making the Order. In such a case, the changes to the tax basis which the Order makes (which might be changes to tax rates or bands) would apply immediately and taxpayers' liability will change as soon as the order is made. However if the Order is not approved by Parliament within 28 days, the Order falls. Section 108 provides that in such a situation, a taxpayer can make a claim for repayment of the amount of additional tax (including any related penalty or interest) paid during the period when the

Order was in force. This section also provides that any claim must be made within two years of the 'relevant date' which is defined within the section.

Revenue Scotland

Revenue Scotland is the tax authority responsible for the administration of Scotland's devolved taxes, including LBTT. It was established in statute as a Non-Ministerial Department. This means that Revenue Scotland is part of the Scottish Administration but not under the control of the Scottish Government. Revenue Scotland has a Board and a Chief Operating Officer and operates at arm's length from Ministers.

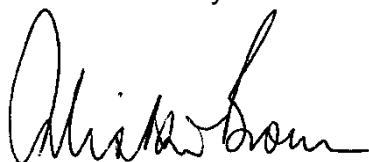
Revenue Scotland recently published their audited Annual Report and Financial Statements for the financial year ending 31 March 2016² (see footnote 2 below for a link to these documents). As part of the Scottish Administration - and in line with other similar types of organisations - Revenue Scotland has a duty placed upon it under the Public Finance and Accountability Act 2000 to prepare accounts as so directed by the Scottish Ministers.

The Revenue Scotland and Tax Powers Act 2014 provides for "Revenue Scotland's independence in that the Scottish Ministers must not direct or otherwise seek to control Revenue Scotland in the exercise of its functions". Although the legislation also provides that the Scottish Ministers "may give guidance to Revenue Scotland about the exercise of its functions and that Revenue Scotland must have regard to that guidance", this power is likely to be used sparingly and to date no such guidance has been issued. It is also worth noting that the legislative requirement to "have regard to guidance issued by the Scottish Ministers" does not by itself compel Revenue Scotland to act in a particular manner and therefore does not restrict Revenue Scotland in exercising its functions.

On the matter of set-up costs, I attach (Annex A) an extract from a letter sent by the (then) Chief Executive of Revenue Scotland to the Scottish Parliament's Finance Committee in October 2015 which gives some background about why the actual set-up costs for Revenue Scotland were higher than originally estimated.

I hope the above is helpful to the Committee. Please do not hesitate to contact me if further explanation is needed, or if additional information would be useful.

Yours sincerely

Alistair Brown

² <https://www.revenue.scot/about-us/publications/corporate-documents>.

Administration of the Devolved Taxes - Update**Letter of 30 October 2015 from Revenue Scotland to the Finance Committee Convenor**Extract from letter 30 October: Set-up and Operating Costs and Staffing Levels

“You asked for information on costs and staffing levels. Annex B sets out figures for costs for 2014-15 and 2015-16 compared to the figures I set out for those financial years in my previous report to the Committee in February 2015. Annex C sets out total set-up costs for Revenue Scotland, again compared to the estimates provided previously in February 2015.

There are a few points that it may be worth noting on these figures:

- The total set-up cost for Revenue Scotland and collection of LBTT and SLfT is £5.5m. This compares to my estimate of £6.3m in February 2015.
- Staff costs for set-up in 2015-16 turned out to be £378k, when I had estimated £770k in my report to you in February 2015. The cost was lower as staff involved in the setting up of Revenue Scotland completed their work earlier than I had estimated and were then quickly able to find work elsewhere. We are now beginning work to plan for collection of air passenger and aggregates taxes in Scotland and are using the underspend on the previous set-up costs this year to fund the early work on the new taxes.
- Staff costs for Revenue Scotland operations for 2015-16 are projected to be around £227k higher than I had estimated in February, due to a combination of increasing the capacity of the team to prepare for introduction of new taxes and some staff costs turning out to be higher than originally estimated.
- The planned transfer of £275k from HMRC will most likely take place in the Autumn Budget Revisions.

The comparison between costs and revenues is also important. The £5.5m set-up cost for the devolved taxes and the total operating cost for 2015-16 of £3.8m were covered in full by LBTT collected between 1 and 17 April. Operating costs for 2015-16 are 0.76 per cent of the £498m tax revenue forecast.

Annex B: Revenue Scotland Costs 2014-15 and 2015-16

	Latest - Oct 2015		Previous - Feb 2015		Variance	
	Actual 2014/15	Estimate 2015/16	Forecast 2014/15	Estimate 2015/16	Actual 2014/15	Estimate 2015/16
Revenue Scotland						
Staff Set Up	1,732	378	1,717	770	15	-392
Non-Staff Set Up	614	34	634	10	-20	24
Total Set Up	2,346	412	2,351	780	-5	-368
Staff Running Costs*	482	1,800	472	1,573	10	227
RS non-staff running costs*	29	542	31	668	-2	-126
Transfer in from HMRC - operational savings		-275		-275		
Total Running Costs	511	2,067	503	1,966	8	101
IT Investment - procurement & maintenance*	513	461	749	419	-236	42
IT Investment - additional staff	306	61	253	93	53	-32
Total IT Investment	819	522	1,002	512	-183	10
New Taxes early planning - Staff		343				343
New Taxes early planning - Non-staff		60				60
Total New Taxes	0	403	0	0	0	403
Total Revenue Scotland	3,676	3,404	3,856	3,258	-180	146
Registers of Scotland						
Set Up	234		280		-46	
Staff Running Costs*		181		240		-59
RoS non-staff running costs*		16		85		-69
Total Registers of Scotland	234	197	280	325	-46	-128
Scottish Environment Protection Agency						
SEPA set-up	268		240		28	
SEPA running costs*		496		502		-6
Total SEPA	268	496	240	502	28	-6
Additional Compliance Activity 2015-16 only*		247		259		-12
GRAND TOTAL	4,178	4,344	4,376	4,344	-198	0

Total operating cost* (items marked with asterisk) 3,743
As percentage of forecast tax revenue 0.75%

Annex C: Revenue Scotland Set-up Costs

	2013-14	2014-15	2015-16	Outturn Total	Estimate February 2015	Variance
Revenue Scotland						
Staff Set Up	580	1,732	378	2,690	3,067	-377
Non-Staff Set Up	31	614	34	679	675	4
Operational Staff		482		482	472	10
Operational Non-Staff		29		29	31	-2
IT investment - procurement		513		513	980	-467
IT investment - additional staff		306	35	341	346	-5
Total Revenue Scotland	611	3,676	447	4,734	5,571	-837
Registers of Scotland						
Set Up	91	234		325	371	-46
Total Registers of Scotland	91	234	0	325	371	-46
Scottish Environment Protection Agency						
SEPA set-up	140	268		408	380	28
Total SEPA	140	268	0	408	380	28
GRAND TOTAL	842	4,178	447	5,467	6,322	-855

Amcangyfrif 2017-18

Tudalen y pecyn 39

Amcangyfrif o'r Incwm a'r Treuliau ar gyfer y Flwyddyn a Ddaw i Ben 31 Mawrth 2018

Paratowyd a gosodwyd ar y cyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 20(1) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Isobel Garner
Cadeirydd, Swyddfa Archwilio Cymru

Rhagy Madrodd

Ar gyfer pob blwyddyn ariannol, mae Adran 20 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru baratoi ar y cyd amcangyfrif o incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru a gosod yr amcangyfrif hwnnw gerbron y Cynulliad Cenedlaethol o leiaf bum mis cyn dechrau'r flwyddyn ariannol y mae'n berthnasol iddi.

Yn unol ag Adran 20 o'r ddeddf, rhaid i bob amcangyfrif gwmpasu (ymhlith pethau eraill) yr adnoddau sydd eu hangen ar yr Archwilydd Cyffredinol i arfer ei swyddogaethau statudol.

Gall Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol wneud unrhyw addasiadau i'r amcangyfrif fel y gwêl yn dda, ond ni ellir gwneud unrhyw addasiadau heb wneud y canlynol:

- ymgynghori â'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru; ac
- ystyried unrhyw sylwadau y gall y naill neu'r llall eu gwneud.

Mae'n rhaid i Weinidogion Cymru bob blwyddyn gynnig cynnig yn y Cynulliad Cenedlaethol o dan Adran 125 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 sy'n cynnwys awdurdodi'r adnoddau i'w defnyddio (gan gynnwys adnoddau cronrus) a'r taliadau i'w gwneud gan Swyddfa Archwilio Cymru. Mae'r Amcangyfrif hwn yn nodi'r symiau i'w cynnwys mewn perthynas â Swyddfa Archwilio Cymru.

Caiff Cynllun Ffioedd drafft, a baratowyd o dan Adran 24 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, ei gynnwys i'w ystyried ochr yn ochr â'r Amcangyfrif am eu bod yn ddibynnol ar ei gilydd.

Cynnwys

Rhagair	6
Gwerth am arian yn Swyddfa Archwilio Cymru	7
Meithrin dealltwriaeth, sicrwydd a hyrwyddo gwelliant	11
Ein Blaenoriaethau Strategol	12
Darparu adnoddau i Archwilydd Cyffredinol Cymru – blaenoriaethau a chyllid ar gyfer 2017-18	14
Buddsoddi cyfalaf a TGCh	19
Cymhlethdodau ein gweithdrefn ffioedd	21
Cynllun Ffioedd 2017-18	22
Rhagolwg	24
Gofynion cyllidebol amcangyfrifedig Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2018	25
Atodiad 1 – Incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru	27
Atodiad 2 – Y prif weithgareddau gweithredol a ffynonellau cyllid cysylltiedig	29
Atodiad 3 – Cynllun Ffioedd Drafft 2017-18	31

Rhagair

Mae Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru wedi paratoi'r Amcangyfrif hwn ar y cyd â'r Archwilydd Cyffredinol, gan gyflawni ein cylch gorchwyl statudol i ddarparu adnoddau i'r Archwilydd Cyffredinol a sicrhau adnoddau ar gyfer ein rhaglen waith ein hunain.

Nod yr Archwilydd Cyffredinol yw sicrhau bod y Cynulliad Cenedlaethol a phobl Cymru yn gwybod a yw arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n ddoeth a bod cyrff cyhoeddus yng Nghymru yn deall sut i wella canlyniadau. Rydym yn ymwybodol iawn bod rôl hanfodol gwaith archwilio annibynnol yn bwysicach nag erioed pan fo adnoddau'n brin a bod gwneud penderfyniadau cadarn yn fwyfwy allweddol er mwyn cael effaith gadarnhaol ar fywydau pobl.

Dengys yr Amcangyfrif hwn fod y Bwrdd yn benderfynol o sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru ei hun yn sefydliad atebol a reolir yn dda. Ar gyfer 2017-18 rydym yn gofyn am £152,000 (4 y cant mewn termau real) yn llai na'r hyn a gymeradwywyd ar gyfer 2016-17.

Mae ein Hamcangyfrif, fel y'i cymeradwyir gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol, yn dibynnu'n uniongyrchol ar y cyfraddau ffioedd a gynigiwn ar gyfer gwaith archwilio. Mae'r ddogfen hon yn cynnwys Cynllun Ffioedd drafft fel y gall y Pwyllgor Cyllid ei ystyried ochr yn ochr â'r Amcangyfrif. Mae'r cyfraddau ffioedd a'r graddfeydd ffioedd statudol a ddangosir wedi bod yn destun ymgynghoriad â chyrrff llywodraeth leol, fel sy'n statudol ofynnol, yn ogystal â'r holl sectorau eraill a archwilir.

Yn ôl yr adborth i'r ymgynghoriad, er bod cyrff a archwilir yn croesawu'r ffaith ein bod yn parhau i rewi cyfraddau ffioedd am dair blynedd, byddent yn hoffi ein gweld yn adolygu'r ffordd y cynhaliwn ein harchwiliadau yn sgil yr heriau ariannol a wynebir ganddynt. Rydym yn ymateb i hyn gyda'n prosiect trawsnewid strategol a thrwy gynigion yr Archwilydd Cyffredinol ar gyfer archwilio'r gwaith o gyflawni Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Cefnogwyd hyn gan y Pwyllgor Cyllid yn ein Hamcangyfrif ar gyfer 2016-17, ynghyd â chyllid i: ehangu a hyrwyddo'r gwaith o ddatblygu cyfrifwyr dan hyfforddiant ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru. Mae gwaith yn mynd rhagddo ar y tri phrosiect pwysig hyn ac adlewyrchir hyn yn yr Amcangyfrif hwn.

Mae'r Amcangyfrif a'r Cynllun Ffioedd yn rhagflaenu ein Cynllun Blynyddol, sy'n nodi ein blaenoriaethau allweddol, ein hamcanion a'n mesurau perfformiad ar gyfer y flwyddyn i ddod, gan roi darlun llawnach o'r defnydd a wnawn o'r adnoddau a gaiff eu sicrhau drwy'r Amcangyfrif. Roedd ein [Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17](#) yn cynnwys blaenflaenoriaethau ar gyfer 2017-18, a gaiff eu cyflawni drwy'r Amcangyfrif hwn a cheir rhagor o fanylion amdanynt yn y Cynllun Blynyddol ar gyfer 2017-18, a osodir gerbron y Cynulliad Cenedlaethol ym mis Mawrth 2017.

Wrth i ni gyflwyno'r Amcangyfrif a'r Cynllun Ffioedd drafft hyn i'w hystyried gan y Pwyllgor Cyllid, pwysleisw'n ein bod yn benderfynol o sicrhau y bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn chwarae ei rhan ar adeg o gyni cyllidol tra'n parhau i herio a helpu cyrff cyhoeddus i newid a gwella.

Isobel Garner

Cadeirydd, Swyddfa Archwilio Cymru

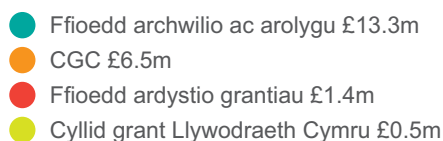
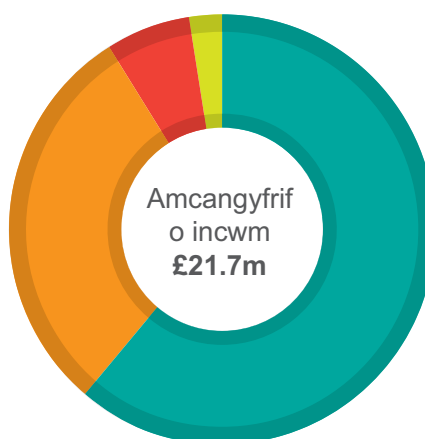
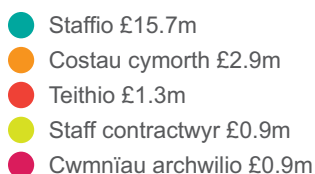
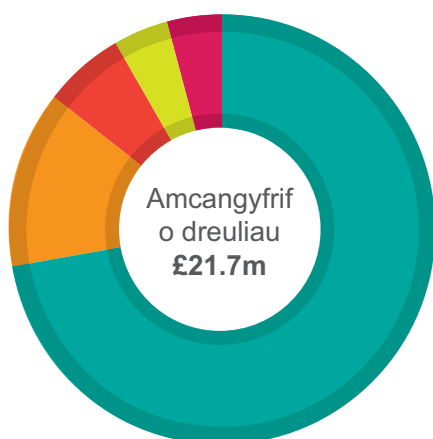
Huw Vaughan Thomas

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Gwerth am arian yn Swyddfa Archwilio Cymru

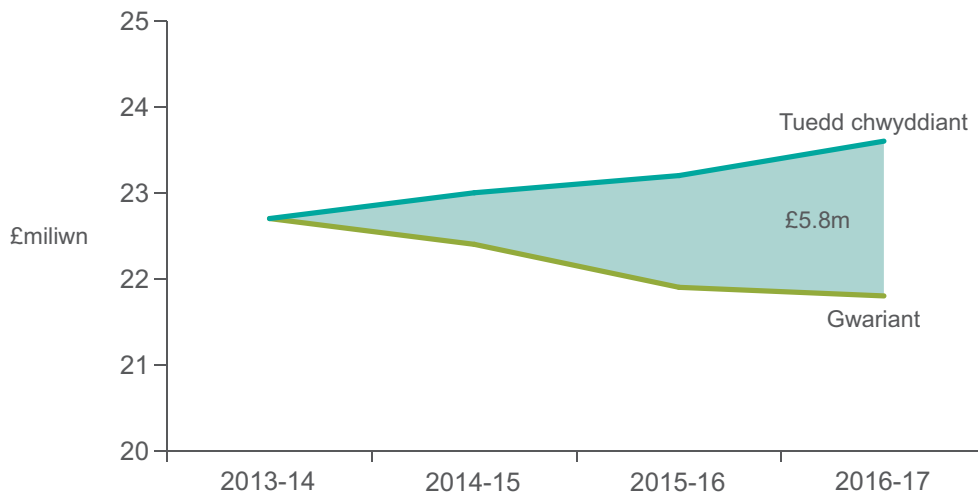
- 1 Mae'n ofynnol i Swyddfa Archwilio Cymru roi i'r Archwilydd Cyffredinol yr adnoddau sydd eu hangen arno i wneud ei waith yn effeithiol. Mae'r rhan fwyaf o'n costau yn ymwneud â'r staff a gyflogir gennym, ein contractwyr, darparu gwasanaethau archwilio ledled Cymru a darparu'r seilwaith a'r gwasanaethau cymorth angenrheidiol i gyflawni'r gwaith. Mae rhagor o fanylion yn [Atodiad 1](#).
- 2 Disgwyliwn wario £21.7 miliwn yn 2017-18 ar ddarparu gwasanaethau archwilio cyhoeddus ledled Cymru. Mae hyn yn cyfateb i lai na cheiniog ymhob pum punt y pleidleisir arni'n flynyddol gan y Cynulliad Cenedlaethol.
- 3 Dengys [Arddangosyn 1](#) ble rydym yn bwriadu gwario'r arian hwn yn 2017-18 a sut y caiff ei ariannu.

Arddangosyn 1

- 4 Dangosodd ein harolwg o randdeiliaid a gynhaliwyd yn 2016 gyda Phrif Weithredwyr gwasanaethau cyhoeddus fod gan 97 y cant hyder yng ngwaith Swyddfa Archwilio Cymru, roedd 79 y cant yn dweud bod ein gwaith wedi arwain at wella gwasanaethau cyhoeddus, ac roedd 83 y cant o'r farn ein bod yn sefydliad a gaiff ei redeg yn dda. Mae ein hymgyngoriad dilynol ar gyfraddau ffioedd ar gyfer y flwyddyn nesaf, ynghyd ag [Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2015-16](#) a'r Amcangyfrif hwn, yn nodi sut yr awn ati i sicrhau gwerth am arian parhaus o ran cost gyffredinol gwaith archwilio cyhoeddus.
- 5 Ers 2013-14, y flwyddyn cyn i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 gael ei gweithredu'n llawn, mae Swyddfa Archwilio Cymru **wedi lleihau ei gwariant 10 y cant mewn termau real¹**, fel y dangosir yn [Arddangosyn 2](#). Mae'r arbediad cronol a sicrhawyd yn ystod y blynyddoedd hynny (y rhan sydd wedi'i lliwio yn [Arddangosyn 2](#)) yn cyfateb i bron £6 miliwn, sy'n lleihau'r galw ar Gronfa Gyfunol Cymru, ac eithrio ar gyfer cyfrifoldebau newydd y cytunwyd arnynt â'r Pwyllgor Cyllid, a'r swm sydd angen ei godi o ffioedd archwilio.
- 6 Mae'r arbedion hyn yn adeiladu ar leihad termau real mewn gwariant o fwy nag 20 y cant rhwng 2009-10 a 2013-14.

Arddangosyn 2 – Gwariant rhwng 2013-14 a 2017-18

¹ Yn seiliedig ar ddatgwyddwyr CDG a gyhoeddwyd gan SYC ym mis Mehefin 2016.

- 7 Cynlluniwyd lleihad mewn gwariant mewn ymateb i'r mesurau cyni cyllidol a wynebir gan ein cyrff a archwiler, lleihad yng nghwantwm cyffredinol y gwaith a wneir, ac o ran cyflawni ein huchelgeisiau ein hunain o dan ein rhaglen effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd Smarter, Leaner, Better.
- 8 Yn ystod yr un cyfnod rydym wedi gweithio'n galed i amsugno costau uwch dyfarniadau cyflog, codiadau cyflog cytundebol, chwyddiant cyffredinol a chynnydd yng nghyfraniadau pensiwn ac yswiriant gwladol cyflogwyr.
- 9 Mae'r Bwrdd yn parhau i fod yn ymrwymedig i sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru ei hun yn sefydliad atebol a redir yn dda sy'n dangos effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o'r safon uchaf a bod ein gwaith yn cynnig gwerth da am arian. Gan adeiladu ar arbedion a sicrhawyd mewn blynyddoedd blaenorol, rydym yn gwneud gwaith blaengynllunio a fydd yn ein galluogi i sicrhau arbedion ychwanegol ar gyfer 2017-18. Mae **Arddangosyn 3** yn crynhoi'r arbedion arian parod a nodwyd ers 2013-14 a'r rhai a gynigir ar gyfer 2017-18.

Arddangosyn 3 – Arbedion a gyflawnwyd ac a gynlluniwyd

	2014-15 £'000	2015-16 £'000	2016-17 £'000	2017-18 £'000	Cyfanswm
Arbedion o drefniadau cytundebol newydd â chwmnïau archwilio	–	165	640	–	805
Arbedion o adolygu costau rheoli a gweinyddu	300	410	140	–	850
Arbedion o wella effeithlonrwydd ein gweithrediadau	–	185	220	405	810
CYFANSWM	300	760	1,000	405	2,465

- 10 Yn bwysig, mae'r arbedion uchod yn ein galluogi i dalu costau uwch heb iddo effeithio ar gyfraddau ffioedd. Rydym hefyd wedi llwyddo i reoli gostyngiadau yn ein sylfaen incwm ffioedd/grant heb fod angen ailedrych ar gyfraddau ffioedd na cheisio arian ychwanegol gan y Cynulliad Cenedlaethol. Dros y flwyddyn ddiwethaf, gwnaethom gwblhau trafodaethau anodd i ddod â chynllun prydlesu ceir Swyddfa Archwilio Cymru i ben a chyflwyno Cynllun Teithio diwygiedig i staff a wnaiff arbed tua 10 y cant ar ein costau teithio bob blwyddyn, a thrwy hynny leihau ein gorbenion ymhellach yn y blynyddoedd i ddod.
- 11 Rydym wedi adolygu sgiliau ein timau archwilio ariannol er mwyn gwella ein cynllun hyfforddi i raddedigion sy'n gysylltiedig â gweithredu rhaglen Hyfforddeion Cyllid Cymru Gyfan sy'n creu gweithwyr cyllid proffesiynol y dyfodol yng Nghymru. Yn y tymor canolig, bydd hyn yn helpu i reoli cost gwaith archwilio.
- 12 Gan edrych tua'r dyfodol, er nad yw ein prosiect trawsnewid presennol ar ddefnyddio technoleg gwybodaeth a data yn debygol o gael effaith sylweddol ar ein ffioedd archwilio yn 2017-18, disgwyliwn iddo arwain at newidiadau tymor hwy o ran ein dull archwilio, gan gael effaith gadarnhaol ar ein sylfaen costau a'n ffioedd.
- 13 A ninnau wedi rhewi cyfraddau ffioedd ers 2014-15, gallwn gynnig eu **rhewi ymhellach ar gyfer 2017-18** fel y nodir yn ein Cynllun Ffioedd drafft a gynhwysir gyda'r ddogfen hon. Mae hyn yn cynrychioli gostyngiad termau real o 4 y cant mewn cyfraddau ffioedd ers 2014-15.

Meithrin dealltwriaeth, sicrwydd a hyrwyddo gwelliant

- 14 Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn adrodd ar gyfrifon dros 800 o gyrff cyhoeddus yng Nghymru, ac yn cynnal asesiadau gwella blynyddol ym mhob un o'r 28 o awdurdodau gwella llywodraeth leol ac asesiadau strwythuredig o bob un o 10 corff y GIG. Mae'n cyhoeddi tua 15 o adroddiadau cenedlaethol bob blwyddyn, gan edrych ar werth am arian a'r defnydd cywir o arian cyhoeddus, yn ardystio ceisiadau am grantiau gwerth £2.5 biliwn, ac yn cynghori ar waith y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus. Mae prif weithgareddau gweithredol yr Archwilydd Cyffredinol i'w gweld yn [Atodiad 2](#).
- 15 Y gwaith hwn sy'n darparu'r cwantwm ar gyfer adennill costau Swyddfa Archwilio Cymru, drwy'r ffioedd a godir ar gyrff a archwilir, grant ar gyfer gwaith Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella, ynghyd â chyllid o Gronfa Gyfunol Cymru.
- 16 Mae'r Bwrdd yn darparu staff medrus iawn i gyflawni tua 90 y cant o raglen waith yr Archwilydd Cyffredinol, a ategir gan 10 y cant arall o adnoddau archwilio a ddarperir o dan gontract gan gontractwyr arbenigol a chwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat.
- 17 Mae [Cynllun Blynyddol 2016-17](#) yn amlinellu ein blaenoriaethau strategol, fel y nodir isod, ac mae'r Amcangyfrif hwn ar gyfer 2017-18 yn dangos faint o arian sydd ei angen yn erbyn y blaenoriaethau hynny ar gyfer y flwyddyn nesaf.

Ein Blaenoriaethau Strategol

Parhau i gyflawni ein gwaith archwilio gan roi pwyslais ar gynt

Byddwn yn parhau i roi mwy o bwyslais ar atgyfnerthu rheolaeth ariannol ar draws sector cyhoeddus Cymru a sicrhau bod adnoddau ac asedau cyhoeddus yn cael eu defnyddio mewn ffordd fwy effeithiol ac effeithlon.

Bydd ein gwaith archwilio'n canolbwyntio ar gynorthwyo cyrff cyhoeddus i drawsnewid gwasanaethau a'u helpu i ymdopi ag effaith gostyngiadau yn eu cyllid ac i lwyddo er gwaethaf y gostyngiadau hynny.

Paratoi adroddiadau mwy cynhwysfawr am effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu

Byddwn yn datblygu ein gwaith archwilio o ran trefniadau llywodraethu i gynorthwyo cyrff cyhoeddus i gyflawni eu cyfrifoldebau o dan y ddeddfwriaeth newydd.

Yn gynyddol, byddwn yn ystyried y modd y mae cyrff cyhoeddus yn gwarchod adnoddau dynol a naturiol fel rhan o'n gwaith o ystyried adnoddau ariannol a'r modd y mae cyrff cyhoeddus yn cyfrif am y ffordd y maent yn eu defnyddio.

Cryfhau ein strategaeth o ran y gweithlu er mwyn inni ymateb yn well i ddatblygiadau yn y dyfodol.

Byddwn yn cryfhau ein strategaeth o ran y gweithlu, ac yn gwneud y gorau ohoni, i sicrhau bod modd inni ateb y galw presennol, rhagweld datblygiadau yn y dyfodol ac ymateb iddynt.

Byddwn yn canolbwyntio ar gael nifer briodol a chymysgedd amrywiol o bobl sy'n meddu ar y sgiliau, y wybodaeth a'r profiad iawn, yn y lle iawn, ar yr adeg iawn, am y gost iawn.

Defnyddio data a thechnoleg gwytodaeth yn fwy effeithiol

Byddwn yn mynd ati i sicrhau bod ein gwaith yn cael mwy o effaith drwy ddefnyddio technoleg newydd yn well a sicrhau ein bod yn casglu data, yn dadansoddi ac yn mynegi canfyddiadau yn y ffordd fwyaf effeithiol.

Byddwn hefyd yn chwilio am gyfleoedd i gyflawni gwaith archwilio sy'n canolbwyntio ar allu'r cyrff sy'n cael eu harchwilio i fanteisio ar y trawsnewid digidol a'u hymwybyddiaeth o risgiau digidol.

- 18 Yn wahanol i Swyddfeydd Archwilio eraill y DU, am resymau hanesyddol, caiff cryn dipyn o'n gwaith ei ariannu gan ffioedd a godir ar gyrff a archwiliir. Rhydd yr Amcangyfrif hwn adnoddau penodol ar gyfer astudiaethau gwerth am arian ac adweithiol cenedlaethol, cyfnewid Arfer Da rhwng gwasanaethau cyhoeddus, astudiaethau cenedlaethol Llywodraeth Leol, gwaith paratoi sy'n gysylltiedig â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 ac Awdurdod Refeniw Cymru a chymorth technegol, ymchwil a gwaith datblygu gan gynnwys cydymffurfiaeth ym maes archwilio a sicrhau ansawdd.

- 19 Ymhlith yr enghreifftiau diweddar penodol o'r gwaith hwn mae adolygiad o gadernid ariannol mewn Llywodraeth Leol, adroddiad ar Reoli'r Perygl o Lifogydd ac Erydu Arfordirol ac ymchwiliad i gyllid Llywodraeth Cymru ar gyfer Kancoat Ltd. Anelwn at lunio rhwng 10 a 12 o adroddiadau i'w hystyried gan Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad bob blwyddyn, ynghyd â dwy neu dair Astudiaeth Llywodraeth Leol genedlaethol.
- 20 Mae angen i Swyddfa Archwilio Cymru barhau i weithio yng nghyd-destun heriau ariannol ehangach y sector cyhoeddus a newidiadau gwleidyddol a deddfwriaethol. Gall y newidiadau hyn gynyddu a lleihau'r gwaith archwilio sydd ei angen a newid natur y gwaith sydd ei angen a'r sgiliau sydd eu hangen ar ein gweithlu. Er mwyn gallu ymateb i hyn mewn ffordd hyblyg rydym yn atgyfnerthu ein strategaeth ar gyfer y gweithlu. Mae buddsoddi mewn sgiliau staff yn dal i fod yn bwysig i ni; mae'r Amcangyfrif hwn yn parhau i ddarparu adnoddau ar gyfer dysgu a datblygu staff ynghyd ag ehangu ein rhaglen lwyddiannus i ddatblygu cyfrifwyr dan hyfforddiant ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru.
- 21 Cefnogodd Pwyllgor Cyllid y pedwerydd Cynulliad ein huchelgais o herio ein defnydd presennol o ddata a thechnoleg, cwestiynu'r tybiaethau rydym fel arfer yn eu cymryd yn ganiataol a datblygu atebion radical o ran sut y gallem ddefnyddio technoleg newydd i drawsnewid ein prosesau archwilio a busnes erbyn 2025. Disgwyliwn i'r gwaith hwn arwain at newid ein dull archwilio yn y tymor canolig i'r tymor hwy, gan leihau ein sylfaen costau a'n ffioedd.
- 22 Mae'r Amcangyfrif hwn yn nodi adnoddau i barhau â'r gwaith trawsnewid strategol hwn a chynnal gwybodaeth sectoraidd drwy ymgysylltu lefel uwch agos o fewn y sectorau rydym yn eu harchwilio.
- 23 Mae ein Hamcangyfrif hefyd yn darparu cyllid fel y gall cyfranogwyr gorfodol a gwirfoddol yn y **Fenter Twyll Genedlaethol** wneud hynny am ddim. Dywed cyrff cyhoeddus wrthym eu bod yn gwerthfawrogi'r ffaith bod y Cynulliad yn ariannu'r gwasanaeth hwn sydd am ddim, drwy ein Hamcangyfrif. Ers ei lansio yn 1996, mae ymarferion y Fenter wedi canfod ac atal twyll a gordaliadau gwerth £30 miliwn yng Nghymru, ac £1.3 biliwn ledled y DU. Mae o leiaf wyth sefydliad arall wedi mynegi diddordeb mewn cymryd rhan yn y Fenter eleni mewn ymateb i'r ffaith bod y Pwyllgor Cyllid yn cefnogi cyfranogiad di-dâl.

Darparu adnoddau i Archwilydd Cyffredinol Cymru – blaenoriaethau a chyllid ar gyfer 2017-18

- 24 Yn gyffredinol, caiff 70 y cant o wariant Swyddfa Archwilio Cymru ei ariannu drwy ffioedd a godir ar gyfrif a archwilir a grant gan Lywodraeth Cymru ar gyfer Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella. Daw'r 30 y cant arall yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru.
- 25 Yn 2016-17, cafodd arian grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella Llywodraeth Cymru ei haneru yn sgil cymeradwyo ein Hamcangyfrif ar gyfer 2016-17, gan arwain at gyflawni llai o waith o fewn Awdurdodau Lleol. Mae'r Amcangyfrif hwn wedi'i lunio ar sail y ffaith nad ystyrir y caiff y grant a roddir gan Lywodraeth Cymru i ariannu'r gwaith a wneir i gefnogi gwelliant o fewn Llywodraeth Leol ei leihau ymhellach. Os cyhoeddir lleihad, efallai y bydd angen i ni ddychwelyd at y Pwyllgor Cyllid.

Blaenoriaeth: y dull archwilio o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015

- 26 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ei gwneud yn ofynnol i gyfrif cyhoeddus penodol bennu a chyhoeddi amcanion llesiant, cymryd camau i gyflawni'r amcanion hynny a pharatoi adroddiad blynyddol ar eu cynnydd. Mae'r Ddeddf hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal archwiliadau o'r graddau y mae'r cyfrif cyhoeddus hynny yn pennu amcanion ac yn cymryd camau i'w cyflawni yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
- 27 Cyflwynwyd tystiolaeth i Bwyllgor yr Amgylchedd a Chynaliadwyedd y Cynulliad diwethaf ar gost amcangyfrifedig y ddyletswydd newydd hon ar yr Archwilydd Cyffredinol. Ar yr adeg honno roedd ein hamcangyfrif rhwng £225,000 ac £875,000 y flwyddyn. Rydym yn ceisio lleihau costau ychwanegol drwy weithio gyda'r cyfrif a archwilir er mwyn datblygu ein dull archwilio. Drwy adeiladu ar ddulliau archwilio presennol a'u haddasu o fewn llywodraeth leol ac iechyd yn arbennig, rydym bellach yn amcangyfrif y bydd y gost ychwanegol o weithredu dyletswydd yr Archwilydd Cyffredinol o dan y Ddeddf ar ben isaf yr amrediad hwnnw.
- 28 Yn ein Hamcangyfrif ar gyfer 2016-17, cytunwyd ar gyllid o £422,000 er mwyn ein galluogi i ddatblygu a phrofi ein dull archwilio. Dengys [Arddangosyn 4](#) sut rydym yn gwario'r arian hwn yn 2016-17..
- 29 Rydym wedi annog Llywodraeth Cymru i ailystyried y gofynion archwilio ar gyfer Llywodraeth Leol o dan Ran 1 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009. Yn flaenorol, mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi rhoi tystiolaeth i'r Cynulliad Cenedlaethol y gallai lleihau'r gofynion asesu sylweddol sydd arno o dan y Mesur gan gyflwyno, yn eu lle, ofynion symlach ar gyfer cynllunio gwelliant a llunio adroddiadau sydd wedi'u hintegreiddio â deddfwriaeth arall, arwain at leihau costau i Awdurdodau Lleol ac archwilydwr, gan sicrhau y caiff adnoddau prin eu defnyddio yn y ffordd orau bosibl. Ein safbwynt cyhoeddus ar gyfer Llywodraeth Leol yw y dylai'r ffioedd ychwanegol y mae'n rhaid eu codi am waith sy'n deillio o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol gael eu gwrthbwyso gan ostyngiadau mewn ffioedd yn sgil diddymu neu ddiwygio'r Mesur. Mae ymatebion gan gyfrif Llywodraeth Leol i'r ymgynghoriad ar ffioedd wedi atgyfnerthu'r farn hon.
- 30 Yn achos cyfrif iechyd, byddwn yn ceisio addasu ein gwaith archwilio presennol i fodloni'r gofynion newydd er mwyn cyfyngu unrhyw gynnydd mewn ffioedd ar ôl 2017-18.

Arddangosyn 4

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol – 2016-17

Rydym wedi cynnal **ymgyngoriad â'r cyrff cyhoeddus a nodir yn y ddeddfwriaeth a rhanddeiliaid allweddol eraill**, gan wahodd sylwadau ar ail-lunio ein dull archwilio mewn ymateb i'r Ddeddf. Ymatebodd 80 y cant o'r cyrff a gwmpesir gan y Ddeddf i'r ymgynghoriad, ynghyd â 23 o randdeiliaid eraill.

Dangosodd yr ymatebion fod cefnogaeth eang i egwyddorion archwilio cyhoeddus ac roedd y mwyafrif o blaid dull archwilio newydd a mwy cyson yn seiliedig ar fframwaith llywodraethu cyffredin. Cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei adolygiad o'r ymatebion hynny mewn llythyr agored at arweinwyr gwasanaethau cyhoeddus ym mis Awst 2016.

Rydym yn defnyddio'r rhan fwyaf o gyllid Cronfa Gyfunol Cymru i dalu costau staffio datblygu, profi ac ymgynghori ar ein dull archwilio heb effeithio ar ffioedd cyrff a archwilir. Defnyddir arian i gyflogi Rheolwr Prosiect dynodedig, er mwyn adlenwi staff archwilio sydd ynghlwm wrth weithgarwch datblygu a manteisio ar arbenigwyr, heb drosglwyddo'r costau hynny drwy ffioedd.

Cynhelir digwyddiad i randdeiliaid ar y cyd â Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yng Nghaerdydd ar 22 Tachwedd 2016. Yn y digwyddiad, bydd yr Archwilydd Cyffredinol a'r Comisiynydd yn nodi sut maent yn cydweithio o dan y Ddeddf a byddant yn lansio eu Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth.

Mae Cyfnewidfa Arfer Da Swyddfa Archwilio Cymru wedi cynnal nifer o ddigwyddiadau dysgu a rennir ar themâu sy'n gysylltiedig â'r Ddeddf, gan gynnwys digwyddiad llwyddiannus iawn o'r enw 'Dyfodol Llywodraethu: Gwneud penderfyniadau effeithiol ar gyfer y genhedlaeth bresennol a chenedlaethau'r dyfodol'.

- 31 Yn achos cyrff llywodraeth ganolog, mae dyletswydd yr Archwilydd Cyffredinol o dan y Ddeddf yn galw am fwy o waith archwilio, a fydd yn anochel yn arwain at godi ffioedd ychwanegol ar ôl 2017-18 oni bai y gellir rhoi model cyllido arall ar waith. Mae'r adborth i'r Ymgynghoriad ar Ffioedd yn dangos y bydd cyrff llai o faint a noddur gan Lywodraeth Cymru yn ei chael hi'n anodd ymdopi â'r costau ychwanegol hyn oni cheir arian ychwanegol gan Lywodraeth Cymru.
- 32 Yn dilyn eich gwaith cychwynnol ar ddatblygu a phrofi dulliau archwilio yn 2016-17, bydd angen gwerthuso a mireinio ein dull archwilio. Felly, bydd ein gweithgarwch datblygu yn parhau yn 2017-18, a dyna pam rydym wedi cynnwys cyllid datblygu parhaus, er ar lefel is, yn 2017-18.
- 33 **Rydym yn lleihau'r arian a neilltuir i'r flaenoriaeth hon i £300,000 ar gyfer 2017-18, a fydd yn cynnwys £150,000 i gwblhau ein gwaith datblygu a £150,000 i gymedroli'r ffioedd y byddai'n rhaid i ni fel arall eu codi ar gyrff a archwilir am y gwaith hwn.**

Blaenoriaeth: hyrwyddo datblygiad cyfrifwyr dan hyfforddiant sy'n raddedigion

- 34 Yn Amcangyfrif 2016-17, gwnaethom nodi ein cynnig i ehangu a gwella ein rhaglen hyfforddi bresennol drwy gynnig secondiadau o fewn y sector cyhoeddus yng Nghymru. Cefnogodd y Pwyllgor Cyllid swm ychwanegol o £132,000 ar gyfer yr amcan hwn. Roedd i'n cynnig nod deuol, sef helpu i ailfodelu ein gweithlu ein hunain drwy wneud mwy o ddefnydd o hyfforddeion a chyfrannu at gronfa dalent cyllid y dyfodol sydd ar gael i'r sector cyhoeddus ehangach yng Nghymru. Noda **Arddangosyn 5** yr hyn rydym wedi ei gyflawni hyd yma gyda'r arian hwn.

Arddangosyn 5

Rhaglen Hyfforddi Graddedigion – Cyflawniadau hyd yma

Am y tro cyntaf rydym wedi dwyn ynghyd Gyfarwyddwyr Cyllid o bob rhan o'r sector cyhoeddus yng Nghymru er mwyn helpu i feithrin dealltwriaeth gyson o ofynion sgiliau yn y dyfodol. Mae hyn yn cynnwys Llywodraeth leol, GIG Cymru, Llywodraeth Cymru a'r Cyrff a Noddir ganddi, awdurdodau tân ac achub, yr heddlu, addysg uwch ac addysg bellach, SYG, Tŷ'r Cwmnïau, y DVLA a'r Bathdy Brenhinol.

Gwnaethom recriwtio naw hyfforddai graddedig newydd yn 2016. Mae hyn yn cynyddu cyfanswm nifer hyfforddeion graddedig Swyddfa Archwilio Cymru i 26 ym mis Medi 2016

Disgwylir i bump o hyfforddeion Swyddfa Archwilio Cymru gael eu secondio i gyrff eraill y sector cyhoeddus yn ystod 2016-17 (Cyngor Dinas Caerdydd, Llywodraeth Cymru, Bwrdd Iechyd Cwm Taf, Heddlu De Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr). Rhoddir mesurau diogelwch priodol ar waith er mwyn sicrhau annibyniaeth archwilio'r Archwilydd Cyffredinol.

Mae'r uchod wedi esgor ar secondiadau pellach o fewn ac ar draws cyrff cyfranogol, gan gynnwys Llywodraeth Cymru, Prifysgol Caerdydd, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan.

Cyflwynir rhaglen meithrin sgiliau lefel uwch i hyfforddeion a fydd yn arwain at raglen arweinyddiaeth iau achrededig. Bydd hyn yn gyfystyr â hyfforddiant rheoli llinell cyntaf achrededig ym mlwyddyn olaf eu hastudiaethau proffesiynol. Rydym yn ystyried p'un a all y rhaglen arweinyddiaeth iau hon gwmpasu hyfforddeion mewn cyrff cyhoeddus eraill.

Trefnwyd cynhadledd i hyfforddeion ar gyfer 1 Tachwedd 2016 lle rydym yn disgwyl tua 200 o fyfyrwyr cyllid o bob rhan o'r sector cyhoeddus yng Nghymru. Dangoswyd cryn ddiddordeb gan fyfyrwyr ac arweinwyr yn y sector cyhoeddus (sy'n cefnogi'r digwyddiad ac yn siarad ynddo).

Mae un o'n Gyfarwyddwyr, Ann-Marie Harkin, wedi ennill Gwobr Arwain Cymru am yr hyn a alwyd gan y beirniaid yn 'weledigaeth glir' a'i gwaith i ddatblygu'r genhedlaeth nesaf o weithwyr cyllid proffesiynol yn y sector cyhoeddus.

- 35 Bydd 10 o hyfforddeion graddedig eraill yn ymuno â'r cynllun yn 2017-18, ynghyd â chreu dau gyfle secondio cyfwerth ag amser llawn arall, gan olygu bod 10-12 o gyfleoedd cyfwerth ag amser llawn bob blwyddyn.
- 36 Ar y cyd â chyrrff eraill yn y sector cyhoeddus, rydym yn gwneud gwaith rhagarweiniol ar sefydlu cynllun prentisiaeth cyllid. Gohiriwyd y gwaith hwn nes i ni gael eglurhad o sut y bydd y lefi prentisiaethau yn gweithio yng Nghymru. Fodd bynnag, rydym yn gwbl ymrwymedig i sefydlu cynllun o fewn Swyddfa Archwilio Cymru a byddwn yn dysgu o brofiad Swyddfeydd Archwilio eraill y DU.
- 37 **Er mwyn parhau i ategu cynllun secondio Cymru gyfan, rydym yn dyrannu £212,000 ar gyfer 2017-18, sy'n gynydd o £80,000 dros y flwyddyn gyfredol.**

Blaenoriaeth: sicrhau cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg

- 38 Mae Swyddfa Archwilio Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol yn gweithio tuag at gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg 2015 yn llawn, lle bynnag y bo'n bosibl. Yn 2017-18 byddwn yn hyfforddi ein staff derbynfa er mwyn sicrhau eu bod yn gallu darparu gwasanaethau dwyieithog.
- 39 **Er mwyn darparu'r hyfforddiant Cymraeg a'r staff cyflenwi angenrheidiol, rydym yn dyrannu £20,000 yn 2017-18.**

Cyllid: defnydd amcangyfrifedig o Gronfa Gyfunol Cymru

- 40 Dengys **Arddangosyn 6** y meysydd gwariant a ariennir o Gronfa Gyfunol Cymru yn hytrach na'r ffioedd a godir gennym ar gyrff a archwilir. Mae'r rhain yn gostau sydd â chysylltiad agosach â'r rôl a gyflawnir gennym o ran darparu arweiniad ar faterion archwilio, pennu safonau, cyflawni polisïau'r Cynulliad a chefnogi gwaith craffu'r Cynulliad.
- 41 **Mae hyn yn lleihad o £152,000 o gymharu â'n Hamcangyfrif ar gyfer 2016-17.**

Arddangosyn 6 – Defnydd amcangyfrifedig o Gronfa Gyfunol Cymru

	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2018 £'000	Blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2017 £'000
Cost cynnal astudiaethau gwerth am arian gan yr Archwilydd Cyffredinol gan gynnwys astudiaethau adweithiol, Astudiaethau Cenedlaethol Llywodraeth Leol, crynodebau Cymru gyfan o waith archwilio lleol ac ymateb i faterion a ddygwyd i'n sylw drwy ohebiaeth gan y cyhoedd, cynrychiolwyr etholedig ac eraill. (Amser staff a chostau cysylltiedig)	2,490	2,490
Cymorth technegol, ymchwil a datblygu gan gynnwys cydymffurfiaeth a sicrhau ansawdd. (Amser staff a chostau cysylltiedig)	744	744
Y Gyfnewidfa Arfer Da. (Amser staff a chostau cysylltiedig)	540	540
Cynorthwyo hyfforddeion archwilio Swyddfa Archwilio Cymru. (Cost amser astudio na ellir codi tâl amdano a chymorth rheoli)	320	320
Rhaglen Hyfforddi Graddedigion Cymru gyfan (paragraffau 34-37)	212	132
Buddsoddi mewn dysgu a datblygu staff a chynllunio olyniaeth. (Costau hyfforddi allanol ac amser staff na ellir codi tâl amdano)	500	500
Rhoi cymorth i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a phwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol. (Amser staff)	420	420
Llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru. (Cost y Bwrdd ac amser staff yn cefnogi trefniadau llywodraethu)	300	300
Cydraddoli costau teithio Cymru gyfan. (Sicrhau nad yw cyrff a archwilir dan anfantais oherwydd eu lleoliad daearyddol.)	300	300
Trawsnewid strategol a gwybodaeth sectoraidd. (Amser staff)	230	230
Datblygu ein dull archwilio ar gyfer Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (paragraffau 26-33)	150	422
Cymedroli'r effaith ar ffioedd am waith sy'n ofynnol er mwyn cydymffurfio â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (paragraffau 26-33)	150	–
Gwaith paratoi ar gyfer Awdurdod Refeniw Cymru. (Amser staff)	50	50
Cyllid cylchol ar gyfer y Fenter Twyll Genedlaethol (paragraff 23)	50	180
Cyllid dibrisio ar gyfer asedau cyfalaf (hanesyddol ac anariannol)	50	50
Sicrhau cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg (paragraffau 38 a 39)	20	–
Cyfanswm y gofyniad gwariant refeniw	6,526	6,678

Buddsoddi cyfalaf a TGCh

- 42 Nodir ein blaenoriaethau buddsoddi cyfalaf ar gyfer 2017-18 i 2019-20 sy'n gysylltiedig â'n Strategaeth TG fewnol yn [Arddangosyn 7](#). Darperir y rhaglen gytûn ar gyfer 2016-17 er gwybodaeth.

Arddangosyn 7 – Blaenoriaethau Buddsoddi Cyfalaf

	2016-17 £'000	2017-18 £'000	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Gwaith a gynlluniwyd i adnewyddu cyfrifiaduron/ TG	50	50	50	50
System rheoli gwybodaeth Archwilio Perfformiad	80	80	–	–
Adleoli swyddfa'r gogledd	50		–	–
Adnewyddu'r seilwaith rhwydwaith	40	20	40	50
Adnewyddu'r seilwaith fideogynadledda	30	30	10	30
Prosiect Trawsnewid Strategol	–	50	50	50
System ariannol newydd	–	100	150	–
System ffôn newydd		50	–	–
CYFANSWM	250	380	300	180

- 43 **Gwaith a Gynlluniwyd i Adnewyddu Cyfrifiaduron/TG**
Rhaglen dreigl o adnewyddu cyfrifiaduron/cyfarpar TG er mwyn sicrhau parhad busnes a bod cyfarpar yn gyfredol ac yn ddibynadwy. Bydd y rhaglen ddisodli arfaethedig yn arwain at gostau is yn yr hirdymor, drwy leihau nifer yr achosion o gyfarpar yn methu, ac effaith hynny, a thrwy sicrhau bod staff proffesiynol yn fwy cynhyrchiol.
- 44 **System Rheoli Gwybodaeth Archwilio Perfformiad**
Yn sgil cyflwyno'r llwyfan archwilio newydd ar gyfer gwaith Archwilio Ariannol, rydym yn parhau â rhaglen waith i ddylunio, profi a gweithredu datrysiadau TG er mwyn cefnogi ein gwaith Archwilio Perfformiad.
- 45 **Adnewyddu'r Seilwaith Rhwydwaith**
O bryd i'w gilydd, mae angen i ni adnewyddu'r seilwaith rhwydwaith data sy'n gysylltiedig â'n swyddfeydd er mwyn sicrhau y gallwn barhau i'w ddefnyddio ac ymdopi â galwadau o ran cysylltedd yn y dyfodol. Bydd hyn yn ein galluogi i ddarparu ar gyfer y gwaith parhaus disgwylidig o drosglwyddo i 'wasanaethau cwmwl' dros y blynyddoedd i ddod, a gwneud mwy o ddefnydd o dechnoleg fideo ar y we ac amlgyfrwng.
- 46 **Adnewyddu'r Seilwaith Fideogynadledda**
Mae ein cyfleusterau fideogynadledda wedi lleihau'r costau, yr effeithiau amgylcheddol a'r effeithiau ar amser staff sy'n gysylltiedig â theithio, felly byddwn yn buddsoddi rhagor yn y cyfleusterau yn ein tair swyddfa. Byddwn hefyd yn parhau i ddefnyddio technoleg fideogynadledda ar gyfrifiaduron er mwyn cynorthwyo cydweithwyr sy'n gweithio o bell ac o swyddfeydd sydd heb gyfleusterau fideogynadledda. Bydd y camau cyfunol hyn yn sicrhau bod fideogynadledda ar gael, lle bynnag a phryd bynnag y bydd yn ddefnyddiol i'n staff a'n partneriaid.
- 47 **Prosiect Trawsnewid Strategol**
Mae ein prosiect Trawsnewid Strategol yn edrych ar wneud gwell defnydd o ddata a thechnoleg yn ystod 2016-17. Mae'r prosiect yn edrych y tu hwnt i'r byrdymor er mwyn canfod ffyrdd o wella ein harlwy busnes i gleientiaid, gan fanteisio ar y datblygiadau cyflym sydd ar droed yn y farchnad dechnoleg. Gall fod angen buddsoddi mewn cyfarpar a meddalwedd newydd yn sgil hyn.
- 48 **System Ariannol Newydd**
Rydym am ddisodli neu uwchraddio ein system ariannol bresennol er mwyn sicrhau bod ein prosesau mewnol a'n systemau adrodd yn parhau i gyrraedd safonau arfer gorau. Mae'r buddsoddiad sylweddol hwn yn dal i fod yn amodol ar ystyried achos busnes llawn ar ddechrau 2017 a gall fod yn gymwys dros ddwy flynedd er mwyn adlewyrchu'r cyfnod gweithredu tebygol.
- 49 **System Ffôn Newydd**
Bydd angen i'n system ffôn bresennol gael ei disodli er mwyn sicrhau ei bod yn parhau i fod yn ddibynadwy ac yn gyfredol. Pan gaiff y system ei disodli byddwn yn sicrhau ei bod yn gweithredu mewn ffordd sy'n cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

Cymhlethdodau ein gweithdrefn ffioedd

- 50 Nid ydym yn cynhyrchu elw o'n ffioedd. O dan y ddeddfwriaeth, ni ddylem **godi mwy na chost lawn cyflawni swyddogaeth**. Yn wahanol i gwmnïau archwilio masnachol, ni allwn wneud gwarged ar un aseiniad archwilio er mwyn gwrthbwysu colledion ar un arall. Pan fyddwn yn gwneud gwarged ar aseiniad archwilio unigol, mae'n rhaid i ni ei ad-dalu i'r corff a archwilir waeth pa waith arall y gallwn fod yn ei wneud gydag ef. Os awn i gostau ychwanegol y tu hwnt i'r ffi y cytunwyd arni, byddwn yn asesu'r rhesymau ac yn penderfynu a ddylem drosglwyddo'r gost honno i'r corff a archwilir ai peidio. Mae Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn ei gwneud yn gyfreithlon i godi tâl am yr holl gostau ychwanegol, ond mewn realiti mae tensiwn gwirioneddol yn datblygu â chyrff a archwilir pan fyddwn yn ceisio codi mwy o dâl na'r ffi a amcangyfrifwyd gennym yn wreiddiol ar gyfer y gwaith. Cydnabu Pwyllgor Cyllid y Pedwerydd Cynulliad yr her a wynebwyd gennym (a'r sector cyhoeddus yn gyffredinol) wrth fynd i'r afael â'r cymhlethdodau hyn.
- 51 Cyfrifwn gyfraddau ffioedd drwy rannu cyfanswm ein costau amcangyfrifedig, heblaw am y rhai a delir gan Gronfa Gyfunol Cymru, â faint o waith archwilio a wneir yn ystod y flwyddyn. Pennir ein ffioedd archwilio yn seiliedig ar y cymysgedd sgiliau amcangyfrifedig a nifer amcangyfrifedig y diwrnodau sydd eu hangen i gwblhau'r gwaith. Mae'n anochel y bydd yr union wariant, cymysgedd sgiliau a diwrnodau gwaith gwirioneddol ar gyfer pob prosiect archwilio unigol yn amrywio a gall y ffi a bennwyd yn wreiddiol fod yn fwy neu'n llai na'r costau gwirioneddol yr awn iddynt. Ynghyd â'r ffactorau hyn, rhaid i ni wrth gwrs aros o fewn cwmpasau cyllidebol cymeradwy ymhob blwyddyn ariannol, heb gyfle i gario balansau cyllid ymlaen o un flwyddyn i'r llall, lle mae'r rhan fwyaf o'n prosiectau archwilio yn rhychwantu dwy flwyddyn ariannol. Yn y bôn, fe'n cyfyngir gan gyfundrefn ariannu a chyfrifyddu anhyblyg.
- 52 Mae'n debygol y byddai model cyllido sy'n rhoi mwy o hyblygrwydd i'r weithdrefn ffioedd, neu sy'n rhoi mwy o bwyslais ar gyllid craidd o Gronfa Gyfunol Cymru a llai ar ffioedd penodol, yn llawer mwy effeithlon a chosteffeithiol i'w weinyddu. Byddai hyn hefyd yn gyson â'r gyfundrefn sy'n ofynnol gan gyrff archwilio eraill yn y DU. Fel rhan o'n hymrwymiad ein hunain o dan y rhaglen Smarter, Leaner, Better yn y cyfnod heriol hwn, byddwn yn comisiynu adolygiad o'r gyfundrefn bresennol a bwriadwn ymgynghori ar ganlyniad y gwaith hwn ar ddechrau 2017. Byddwn yn cyflwyno canlyniad yr ymgynghoriad hwnnw i'r Pwyllgor Cyllid.

Cynllun Ffioedd 2017-18

- 53 Wedi'i gynnwys yn y ddogfen Amcangyfrif hon mae ein Cynllun Ffioedd Drafft ar gyfer 2017-18 (**Atodiad 3**). Fe'i cynhwyswyd er mwyn dangos sut mae incwm ffioedd a'r Amcangyfrif cymeradwy yn ddibynnol ar ei gilydd. Ar ôl i'r Amcangyfrif a'r Cynllun Ffioedd drafft gael eu hystyried, byddwn yn cyflwyno ein Cynllun Ffioedd ar gyfer 2017-18 gerbron y Cynulliad Cenedlaethol ac yn hysbysu cyrff a archwilir o'u ffioedd amcangyfrifedig ar gyfer y flwyddyn.
- 54 Unwaith eto, roeddem o'r farn ei bod yn hanfodol i ni osgoi cynyddu ein cyfraddau ffioedd yn sgil yr heriau ariannol y mae ein cyrff a archwilir yn eu hwynebu. Felly, mae'r Amcangyfrif hwn yn pennu'r un cyfraddau ffioedd ar gyfer 2017-18 ag a bennwyd am y tro cyntaf o 1 Ebrill 2014 (**Arddangosyn 8**), sy'n cynrychioli gostyngiad termau real o 4 y cant.

Arddangosyn 8 – Cyfraddau ffioedd am staff archwilio

Gradd	Cyfradd ffioedd 2017-18 (£ yr awr)	Cyfradd ffioedd 2016-17 (£ yr awr)
Cyfarwyddwr/arweinydd ymgysylltu	162	162
Rheolwr archwiliad	111	111
Arweinydd archwiliad perfformiad	93	93
Arweinydd tîm archwiliad ariannol	75	75
Archwilydd perfformiad	65	65
Archwilydd ariannol	56	56
Hyfforddeion graddedig	43	43

- 55 Aethom gam ymhellach na'r gofynion statudol i ymgynghori ar ffioedd ac, ym mis Awst 2016, gwnaethom ymgynghori â'r holl sectorau a archwilir a rhanddeiliaid eraill ar ein graddfeydd a'n cyfraddau ffioedd ar gyfer 2017-18.
- 56 Dangosodd yr ymatebion i'r ymgynghoriad, gan yr holl sectorau a archwilir gennym, y canlynol:
- Roedd y rhan fwyaf o gyrff yn croesawu'r cynnig i rewi cyfraddau ffioedd ac i barhau i gynnis gwaith ar y Fenter Twyll Genedlaethol am ddim. Nododd nifer o'r gyrff na fyddent yn cymryd rhan yn y Fenter os byddai'n rhaid iddynt dalu.
 - Roedd gyrff llai Llywodraeth Cymru yn arbennig yn poeni am effaith ffioedd ychwanegol gwaith archwilio Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, ac roeddent yn ofni na fyddai'n cael ei ariannu gan eu hadrannau noddi.
 - Cwestiynodd nifer fechan o gyrff p'un a oedd ein ffioedd yn cynrychioli gwerth am arian a gofynnwyd i ni ailystyried ein dull archwilio. Rydym yn ymateb i hyn yn yr Amcangyfrif hwn a thrwy ein prosiect Trawsnewid Strategol.
- 57 Mae'r Bwrdd yn croesawu'r adborth hwn ac wedi ei ystyried wrth gwblhau'r Amcangyfrif hwn a'r Cynllun Ffioedd drafft amgaeedig.

Rhagolwg

- 58 Mae sefyllfa newidiol ein gwaith archwilio cyhoeddus yn creu darlun cymhleth i Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n cynnwys y canlynol:
- unrhyw effaith a gaiff Brexit ar gyllid a deddfwriaeth;
 - cyfyngiadau ariannol pellach o fewn y sector cyhoeddus a'r ymatebion i hynny fel modelau darparu gwasanaethau a systemau ariannu newydd;
 - digideiddio prosesau darparu gwasanaethau, gwella gallu'r cyhoedd i weld data archwilio a'r defnydd ehangach o gyfryngau cymdeithasol a dulliau cyfathrebu digidol eraill;
 - rhaglen ddeddfwriaethol Llywodraeth Cymru ac unrhyw effeithiau ar waith yr Archwilydd Cyffredinol;
 - effaith rhagor o ddatganoli a phwerau trethu i Gymru;
 - y bwriad i gau cyfrifon llywodraeth leol yn gynharach o 2018-19, gydag effeithiau canlyniadol ar adnoddau ar draws llywodraeth leol a Swyddfa Archwilio Cymru; a'r
 - cyfyngiadau ar gyflogau yn y sector cyhoeddus yn cystadlu â chyflogau archwilwyr dan hyfforddiant a chymwysedig yn y sector preifat.
- 59 Fel rhan o'r newidiadau uchod, rydym yn disgwyl gweld cynnydd parhaus yn yr ohebiaeth gan y cyhoedd a rhanddeiliaid eraill a'r gwaith adweithiol cysylltiedig.
- 60 Rydym wrthi'n cynllunio ar gyfer hyn oll, o ran ein cynlluniau ariannol a'n cynlluniau ar gyfer y gweithlu, er mwyn sicrhau ein bod yn parhau i ddarparu gwasanaethau archwilio o safon, drwy:
- pennu targed blynyddol ar gyfer arbedion effeithlonrwydd, £405,000 yn 2017-18, drwy ein rhaglen effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd Smarter, Leaner, Better – er mwyn helpu i sicrhau y caiff pob punt a wariwn yr effaith fwyaf posibl;
 - adolygu ein strategaeth cynllunio'r gweithlu ac ystyried y cymysgedd o sgiliau a model y gweithlu y bydd eu hangen yn y dyfodol - fel y gallwn ail-lunio ein gweithlu dros amser, gan baratoi ar gyfer newidiadau i'n rhaglen waith;
 - defnyddio ein gwybodaeth strategol er mwyn helpu i ddatblygu polisi a sicrhau ein bod mewn sefyllfa i ymateb yn effeithiol, er enghraifft i Brexit a rhaglen ddeddfwriaethol Llywodraeth Cymru; a
 - chynnal capasiti ar gyfer meddwl trawsnewidiol yn ein dulliau archwilio.
- 61 At hynny, bydd ein hamcangyfrifon blynyddol a'n hadroddiadau interim a blynyddol yn dangos sut rydym yn wynebu'r heriau ac yn parhau i ganolbwyntio ar sicrhau bod pobl Cymru yn gwybod a yw arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n ddoeth a bod cyrff cyhoeddus yng Nghymru yn deall sut i wella canlyniadau.

Gofynion cyllidebol amcangyfrifedig Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2018

- 62 O dan Adran 125 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, mae'n rhaid i Weinidogion gynnig Cynnig Cyllidebol yn y Cynulliad Cenedlaethol i awdurdodi defnyddio adnoddau, cadw incwm a hawlio arian parod o Gronfa Gyfunol Cymru ar gyfer personau perthnasol penodol, gan gynnwys Swyddfa Archwilio Cymru.
- 63 Mewn perthynas â gwasanaethau a dibenion Swyddfa Archwilio Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol yn ystod y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2018, bydd y Cynnig Cyllidebol yn awdurdodi'r canlynol:
- yr adnoddau y gall Swyddfa Archwilio Cymru eu defnyddio yn ystod y flwyddyn ariannol (yn unol â'r gyllideb ar gyfer y flwyddyn);
 - yr adnoddau sy'n cronni i Swyddfa Archwilio Cymru yn y flwyddyn ariannol, y gall eu cadw yn hytrach na'u talu i mewn i Gronfa Gyfunol Cymru; a'r
 - swm y gellir ei dalu o Gronfa Gyfunol Cymru i Swyddfa Archwilio Cymru.
- 64 Ceir crynodeb o'r gofynion hyn, na ellir ond darparu amcangyfrifon ar eu cyfer oherwydd amrywioldeb ffrydiau incwm, yn [Arddangosyn 9](#).

Arddangosyn 9 – Crynodeb o ofynion cyllidebol amcangyfrifedig 2017-18

	£'000
Adnoddau ac eithrio adnoddau sy'n cronni i'w defnyddio gan Swyddfa Archwilio Cymru wrth gyflawni swyddogaethau statudol Swyddfa Archwilio Cymru, yr Archwilydd Cyffredinol a gweinyddu Swyddfa Archwilio Cymru:	
• Refeniw	6,526
• Cyfalaf	380
Adnoddau sy'n cronni o ffioedd a thaliadau am wasanaethau archwilio ac ardystio grantiau a gwasanaethau cysylltiedig; grantiau a gafwyd i ariannu gwasanaethau archwilio; costau eraill a adenillir sy'n gysylltiedig â swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru; incwm amrywiol megis o gyhoeddiadau, cynadleddau, darparu gwasanaethau gweinyddol, proffesiynol a thechnegol; costau, fel staff ar secondiad, benthyciadau staff, taliadau prydlesu ceir a adenillir; unrhyw gostau yr aed iddynt ar gyfer trydydd parti a adenillir; a llog a geir ar falansau gwaith – i'w defnyddio gan Swyddfa Archwilio Cymru wrth gyflawni swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol ac ar wasanaethau cysylltiedig a gwaith gweinyddol Swyddfa Archwilio Cymru.	15,154
Gofyniad arian parod net o Gronfa Gyfunol Cymru i dalu'r symiau net sy'n ddyledus i'w talu yn ystod y flwyddyn gan Swyddfa Archwilio Cymru.	6,706

- 65 Mae **Arddangosyn 10** yn cysoni cyfanswm cais Swyddfa Archwilio Cymru am adnoddau â'i gofyniad arian parod net ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2018.

Arddangosyn 10 – Cysoni'r gofyniad adnoddau â'r gofyniad hawlio arian parod o Gronfa Gyfunol Cymru

	£'000
Cais net am adnoddau – refeniw a chyfalaf	6,906
Addasiad anariannol - dibrisiant a chroniadau	(200)
Gofyniad arian parod net o Gronfa Gyfunol Cymru i dalu'r symiau net sy'n ddyledus i'w talu yn ystod y flwyddyn gan Swyddfa Archwilio Cymru	6,706

Atodiad 1 – Incwm a threuliau Swyddfa Archwilio Cymru

	Amcangyfrif, blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2018 £'000	Rhagolwg, blwyddyn hyd at 31 Mawrth 2017 £'000
	15,411	15,275
Costau staff		
Staff contractwyr	870	980
Teithio a chynhaliaeth	1,299	1,267
Cwmnïau yn y sector preifat (gan gynnwys TAW)	874	869
Swyddfeydd	938	936
TGCh	399	433
Balans TAW anadenilladwy	390	390
Trefniadau Llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru	300	300
Hyfforddiant allanol	255	275
Ffioedd cyfreithiol a phroffesiynol	201	295
Cyfieithu dogfennau	145	120
Costau eraill	598	819
CYFANSWM Y TREULIAU	21,680	21,959
Ffioedd archwilio	13,288	13,375
Ffioedd ardystio grantiau	1,406	1,411
Grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella gan Lywodraeth Cymru	460	495
CYFANSWM YR INCWM	15,154	15,281
Cyfanswm y gyllideb referniw i'w hariannu drwy Gronfa Gyfunol Cymru	6,526	6,678

Dadansoddiad o incwm o ffioedd amcangyfrifedig

Sector	Archwilio cyfrifon £'000	Archwilio perfformiad £'000	Ardystio grantiau £'000	Cyfanswm 2017-18 £'000	Cyfanswm 2016-17 £'000
Cyrff llywodraeth leol	5,785	2,538	1,406	9,729	9,738
Cyrff llywodraeth ganolog	1,790	–	–	1,790	1,850
Cyrff y GIG	1,886	1,224	–	3,110	3,115
Incwm arall	37	28	–	65	83
Cyfanswm yr incwm o ffioedd	9,498	3,790	1,406	14,694	14,786
Cymharydd 2016-17	9,553	3,822	1,411	14,786	–

Atodiad 2 – Y prif weithgareddau gweithredol a ffynonellau cyllid cysylltiedig

Gweithgaredd	Graddfa	Ffynhonnell y cyllid
Archwilio cyfrifon a baratoir gan lywodraeth ganolog a chyrrff iechyd	Wyth set o gyfrifon a baratoir gan Lywodraeth Cymru; 25 o gyfrifon eraill, gan gynnwys Comisiwn y Cynulliad; wyth corff a noddir gan Lywodraeth Cymru, saith bwrdd iechyd; a thair o ymddiriedolaethau'r GIG.	Ffioedd a godir ar gyrff a archwiliir.
Archwilio cyfrifon a baratoir gan gyrff llywodraeth leol	22 o awdurdodau unedol, pedwar comisiynydd heddlu a throseddau a phrif gwnstabl, tri awdurdod tân ac achub, tri awdurdod parc cenedlaethol, un bwrdd draenio mewnol, wyth cronfa bensiwn a thua 750 o gynghorau tref a chymuned a chyrrff bach eraill.	Ffioedd a godir ar gyrff a archwiliir.
Asesiadau gwella llywodraeth leol	Mae'n cynnwys cynnal archwiliadau blynyddol i nodi a yw awdurdodau wedi cyflawni eu dyletswyddau o ran cynllunio gwelliant a llunio adroddiadau ar berfformiad; asesiadau blynyddol o'r tebygolrwydd y byddant yn cydymffurfio â dyletswyddau gwella; asesiadau corfforaethol manwl, cylchol ac arolygiadau arbennig. Fe'u cyflawnir mewn 28 o awdurdodau gwella, (y 22 o awdurdodau unedol, tri awdurdod tân ac achub a thri awdurdod parc cenedlaethol).	Ffioedd a godir ar gyrff a archwiliir. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn rhoi arian grant i gefnogi gwaith asesu gwelliant.
Gwaith archwilio perfformiad lleol o fewn cyrrff iechyd	Mae'n cynnwys asesiadau o drefniadau i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau. Fe'u cyflawnir mewn saith bwrdd iechyd a thair o ymddiriedolaethau'r GIG.	Ffioedd a godir ar gyrff a archwiliir.
Cydymffurfiaeth â gofynion archwilio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015	Cyfanswm o 44 o gyrff cyhoeddus a nodir yn y Ddeddf	Cronfa Gyfunol Cymru yn 2017-18. Bydd cyllid y dyfodol yn debygol o fod yn gyfuniad o ffioedd a Chronfa Gyfunol Cymru, ar ôl cael cymeradwyaeth y Cynulliad Cenedlaethol.
Ardystio hawliadau a ffurflenni grant	Cyfanswm o 21 o gynlluniau llywodraeth leol (tua 400 o geisiadau sydd werth cyfanswm o oddeutu £2.5 biliwn).	Ffioedd a godir ar gyrff a archwiliir.
Astudiaethau gwerth am arian	Fel arfer, cynhelir tua 15 o astudiaethau ac allbynnau eraill bob blwyddyn, gan edrych ar werth am arian mewn meysydd allweddol o wariant cyhoeddus. Mae'r gwaith hwn yn aml yn cael ei wneud o safbwynt 'system gyfan' neu o safbwynt 'trawsbynciol', lle y caiff gwariant cyhoeddus ei archwilio ni waeth pwy sy'n darparu'r gwasanaethau.	Fe'u hariennir o Gronfa Gyfunol Cymru, ar ôl cael eu cymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol.

Gweithgaredd	Graddfa	Ffynhonnell y cyllid
Cyfnewidfa Arfer Da	Gweithio gydag eraill i rannu dysgu ac arfer da.	Fe'u hariennir o Gronfa Gyfunol Cymru, ar ôl cael eu cymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol.
Gweithgareddau pwysig eraill	<p>Mae'n cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwirio ceisiadau i gymeradwyo hawlio arian o Gronfa Gyfunol Cymru; • ymarferion gwrth-dwyll ac ymarferion paru data eraill, gan gynnwys y Fenter Twyll Genedlaethol; • ymateb i faterion a ddygwyd i'n sylw drwy ohebiaeth gan y cyhoedd, cynrychiolwyr etholedig ac eraill; • cynorthwyo'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a phwyllgorau eraill y Cynulliad Cenedlaethol; a • gweinyddu Swyddfa Archwilio Cymru. 	Fe'u hariennir o Gronfa Gyfunol Cymru, ar ôl cael eu cymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol ac ariennir rhai gweithgareddau hefyd gan ffioedd a godir ar gyrrff a archwilir

Atodiad 3 – Cynllun Ffioedd Drafft 2017-18

Cyflwyniad

Paratowyd y Cynllun Ffioedd hwn gan Swyddfa Archwilio Cymru o dan adran 24 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 (y Ddeddf) (**Atodiad 1**). Mae'r Cynllun Ffioedd, wedi iddo gael ei gymeradwyo gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol, yn rhoi'r sylfaen i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd.

Am y tro cyntaf, roedd Amcangyfrif Swyddfa Archwilio Cymru (ar gyfer 2016-17), a ystyriwyd gan y Pwyllgor Cyllid ym mis Tachwedd 2015, yn cynnwys Cynllun Ffioedd drafft llawn. Mae'r drefn newydd hon yn adlewyrchu'r ffaith bod Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn benderfynol o gynyddu tryloywder ymhellach a dangos y gydberthynas uniongyrchol rhwng ein sylfaen gostau a'i heffaith ganlyniadol ar gyfraddau ffioedd.

Mae'r Bwrdd wedi gwrandao'n astud ar adborth rhanddeiliaid ar ein hagenda cost-effeithlonrwydd a'r cyfraddau ffioedd a bennwn. Wrth geisio cymeradwyaeth y Cynulliad Cenedlaethol i'n Hamcangyfrif ar gyfer 2017-18, gwnaethom gynnig y canlynol yn yr Amcangyfrif:

- Rhewi cyfraddau ffioedd a graddfeydd ffioedd mewn termau arian parod am y **drydedd flwyddyn**, a fyddai'n boblogaidd yn ôl yr adborth. Mewn termau real mae hyn yn cynrychioli gostyngiad o 4 y cant ers i'r cyfraddau hynny gael eu pennu yn 2014-15.
- Talu'r pwysau ariannol sy'n gysylltiedig â chyflogau staff, chwyddiant a chostau eraill drwy arbedion ac effeithlonrwydd mewnol er mwyn osgoi effeithio ar ffioedd.
- Yn unol â chytundeb blaenorol y Cynulliad Cenedlaethol, parhau i ariannu gwaith y Fenter Twyll Genedlaethol o'r arian a gawn o Gronfa Gyfunol Cymru yn hytrach na thrwy godi ffioedd ar y cyrff sy'n cymryd rhan. Dangosodd yr adborth fod cyrff a archwiliir yn croesawu'r drefn hon.
- Parhau i ariannu gwaith datblygu cyllid sy'n gysylltiedig â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 o arian a gawn o Gronfa Gyfunol Cymru yn hytrach na thrwy godi ffioedd ar y cyrff yr effeithir arnynt.
- Ehangu cyfleoedd i'n hyfforddeion cyfrifyddu fynd ar secondiad yn y sector cyhoeddus, heb effeithio ar y ffioedd a godir am waith archwilio.
- Cynnal capasiti ar gyfer meddwl trawsnewidiol yn ein gwaith archwilio. Atgyfnerthodd yr adborth yr angen i ni wneud mwy o waith datblygu er mwyn helpu i gydbwysu cost gyffredinol gwaith archwilio i gyrff cyhoeddus.

Mae'r Cynllun Ffioedd hwn yn adlewyrchu'r Amcangyfrif a gymeradwywyd ac, yn fras, mae'n nodi'r canlynol:

- Y deddfiadau y caiff Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd archwilio odanynt.
- Y trefniadau ar gyfer pennu'r ffioedd hynny, sy'n cynnwys naill ai:
 - graddfeydd ffioedd sy'n nodi'r amrediad ffioedd a godir am feysydd penodol o waith archwilio mewn llywodraeth leol; neu
 - gyfraddau ffioedd am waith na chaiff ei gynnwys mewn graddfeydd ffioedd.

Yn gyffredinol, caiff 70 y cant o'n gwariant ei ariannu drwy ffioedd a godir ar gyrff a archwilir a grant gan Lywodraeth Cymru i gefnogi gwaith asesu gwelliant. Darperir y 30 y cant arall yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru, drwy bleidlais y Cynulliad Cenedlaethol. Mae rhagor o wybodaeth am ein gwariant a'n cyllid yn ein hamcangyfrifon blynyddol o incwm a gwariant a osodir gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.

Rhestr deddfiadau

Mae **Atodiad 2** yn rhestru'r deddfiadau y caiff ac y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffi odanynt.

Cyfraddau a graddfeydd ffioedd

Nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn gwneud elw o ffioedd. O dan y ddeddfwriaeth, ni chaiff y ffioedd a godir gennym fod yn uwch na'r gost lawn sy'n gysylltiedig â chyflawni'r swyddogaeth y codir y ffi amdani. Pennir ein cyfraddau ffioedd er mwyn adennill y gost honno'n llawn.

Mae tensiwn rhwng nodi ffi am y gwaith a wneir ar archwiliadau penodol ymlaen llaw i gyrff a archwilir a chael gweithdrefn ddigon hyblyg sy'n cydnabod bod amrywiadau yn anochel. Pennir ein ffioedd archwilio yn seiliedig ar ein gwariant amcangyfrifedig, y cymysgedd sgiliau amcangyfrifedig a nifer amcangyfrifedig y diwrnodau sydd eu hangen i gwblhau'r gwaith. Os bydd y gwaith sy'n ofynnol yn sylweddol fwy na'r hyn a amcangyfrifwyd yn wreiddiol, oherwydd cymhlethodau a gododd yn ystod yr archwiliad, gallwn godi ffi uwch, yn unol â ddedfwriaeth.

Mae'r ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu'r gyfundrefn ffioedd yng Nghymru yn fwy cymhleth nag mewn rhannau eraill o'r DU. Fel yr amlinellodd yr Archwilydd Cyffredinol i'r Pwyllgor Cyllid yn y Cynulliad diwethaf, mae hyn yn creu aneffeithlonrwydd a chost ychwanegol i'r sector cyhoeddus yng Nghymru. Rydym yn awyddus i ddatblygu cynigion ar gyfer trefniant symlach a mwy cost-effeithiol a all gael ei ystyried gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad presennol. Bwriadwn ymgynghori â gwasanaethau cyhoeddus ar opsiynau posibl ar ddechrau 2017.

Aethom gam ymhellach na'r gofynion statudol i ymgynghori ar ffioedd ac, ym mis Medi 2016, gwnaethom ymgynghori â'r holl gyrff a archwilir a rhanddeiliaid eraill ar ein graddfeydd a'n cyfraddau ffioedd ar gyfer 2017-18. Dangosodd yr ymatebion y canlynol:

- Mae'r cam i barhau i rewi cyfraddau ffioedd yn cael ei groesawu'n fawr, yn ogystal ag ariannu cyfranogiad yn y Fenter Twyll Genedlaethol.
- Ceir rhywfaint o bryder, yn enwedig ymhlith Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru, na chaiff y taliadau posibl am waith archwilio sy'n ofynnol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015 eu gwneud o gyllid Llywodraeth Cymru.
- Mae peth galw am ddull archwilio symlach er mwyn helpu i leihau cyfanswm y ffioedd a godir am waith archwilio. Defnyddir yr arian a nodwyd ar gyfer meddwl trawsnewidiol yn 2016-17 i adolygu ein dull gweithredu. Bydd y gwaith hwn yn parhau yn 2017-18.

Croesawodd y Bwrdd yr adborth hwn ac mae'n ymateb iddo drwy'r Cynllun Ffioedd hwn a'n Hamcangyfrif.

Mae **Arddangosyn 1** yn nodi'r cyfraddau ffioedd fesul awr am staff archwilio. Mae'r rhain wedi'u rhewi ers 2014-15, gan gynrychioli gostyngiad o 4 y cant mewn termau real.

Arddangosyn 1 - Cyfraddau ffioedd am staff archwilio - ar gyfer yr holl waith archwilio

Gradd	Cyfradd ffioedd (£ yr awr)
Cyfarwyddwr ymgysylltu	162
Rheolwr archwiliad	111
Arweinydd archwiliad perfformiad	93
Arweinydd tîm archwiliad ariannol	75
Archwilydd perfformiad	65
Archwilydd ariannol	56
Hyfforddai graddedig	43

Mae'n ofynnol i ni ragnodi graddfeydd ffioedd ar gyfer y canlynol:

- gwaith sy'n ymwneud ag archwilio cyrff llywodraeth leol;
- gwaith o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009; a
- gwaith paru data (y Fenter Twyll Genedlaethol).

Mae'r graddfeydd ffioedd am archwilio cyfrifon ariannol 2016-17 ac archwiliadau ac asesiadau gwella 2017-18 ar gael yn **Atodiad 3** ar gyfer gwaith a wneir mewn perthynas ag awdurdodau unedol, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol, comisiynwyr heddlu a throseddu a phrif gwnstabiliaid, cynghorau tref a chymuned a chronfeydd pensiwn llywodraeth leol. Ceir graddfa ffioedd wahanol ar gyfer y Fenter Twyll Genedlaethol.

Mae'r graddfeydd ffioedd yn ffordd o reoleiddio costau archwiliadau cyhoeddus, drwy bennu terfynau ac adolygu ffioedd yn erbyn y terfynau hynny. Mae graddfeydd ffioedd hefyd yn rhoi fframwaith i archwilwyr asesu faint o waith archwilio blynyddol sydd ei angen a'r ffi i'w chodi am y gwaith hwnnw o fewn y corff penodol a archwilir.

Yn achos cyrff a archwilir nad yw'r gofyniad statudol am raddfa ffioedd yn berthnasol iddynt, caiff eu ffioedd archwilio amcangyfrifedig eu cyfrifo yn yr un ffordd - hynny yw, drwy gymhwyso'r cyfraddau a gyhoeddir yn y Cynllun Ffioedd hwn at y cymysgedd sgiliau amcangyfrifedig yn y tîm a'r oriau sydd eu hangen i gynnal yr archwiliad.

Caiff archwilydd hefyd wneud gwaith ardystio grantiau ar ran yr Archwilydd Cyffredinol. Mae lefel y gwaith ardystio grantiau a wneir mewn unrhyw flwyddyn yn dibynnu ar nifer y cynlluniau a gaiff eu harchwilio a nifer y cyrff a archwilir sy'n cymryd rhan yn y cynlluniau hynny. Codir tâl am y gwaith hwn gan ddefnyddio'r cyfraddau ffioedd ac adlewyrchu maint, cymhlethdod neu unrhyw faterion penodol sy'n gysylltiedig â'r grant dan sylw.

Mae'r cyfraddau ffioedd yn gymwys i'r holl waith archwilio y bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn codi tâl amdano, ac eithrio i'r graddau y mae'r graddfeydd ffioedd, lle bo hynny'n gymwys, yn rheoleiddio'r swm a godir (neu yn achos gwaith a wneir dan gytundebau cyn 1 Ebrill 2014, mae'r cyfraddau yn unol â'r rhai y cytunwyd arnynt yn y telerau). Os ymddengys yn ddiweddarach i Swyddfa Archwilio Cymru bod y gwaith sydd ynghlwm wrth archwiliad penodol yn sylweddol wahanol i'r gwaith a ragwelwyd yn wreiddiol, caiff Swyddfa Archwilio Cymru godi ffi sy'n wahanol i'r ffi a nodwyd yn wreiddiol.

O ran unrhyw wasanaethau gweinyddol, proffesiynol neu dechnegol eraill a ddarperir, caiff ffioedd eu codi yn unol â'r cytundeb perthnasol, ar yr amod y caiff y cyfryw symiau eu capio yn unol â chost lawn darparu'r gwasanaeth. Er mwyn cyflawni eu cyfrifoldebau statudol, mae'n rhaid i archwilydd o bryd i'w gilydd wneud gwaith sydd y tu hwnt i'w dyletswyddau cyffredinol. Gall gwaith ychwanegol gynnwys adroddiadau er budd y cyhoedd, archwiliadau eithriadol, arolygiadau arbennig a gwaith pellach sy'n ymwneud â chwestiynau a gwrthwynebiadau gan etholwyr, ac atal gwariant anghyfreithlon. Bydd ffioedd am y mathau hyn o waith yn adlewyrchu natur y gwaith a fydd yn ofynnol.

Os bydd angen cymorth arbenigol neu gyngor cyfreithiol neu broffesiynol arall, codir tâl ar y cyrff a archwilir yn ychwanegol at gost staff Swyddfa Archwilio Cymru.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus penodol bennu a chyhoeddi amcanion llesiant, cymryd camau i gyflawni'r amcanion hynny a pharatoi adroddiad blynyddol ar eu cynnydd. Mae'n ofynnol hefyd i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal archwiliadau o'r graddau y mae'r cyrff cyhoeddus hynny yn pennu amcanion ac yn cymryd camau i'w cyflawni yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Yn ystod 2016-17, rydym yn gweithio gyda chyrff a archwilir a enwir yn y Ddeddf a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol ar gyfer Cymru wrth i ni ddatblygu a phrofi'r dulliau archwilio i gyflawni dyletswydd yr Archwilydd Cyffredinol o dan y Ddeddf. Yn ddiweddar cynhaliodd yr Archwilydd Cyffredinol ymgynghoriad ar oblygiadau'r Ddeddf ar ein dull archwilio. Ystyrir yr ymatebion cadarnhaol ac adeiladol i'r ymgynghoriad hwnnw wrth i ni ddatblygu a phrofi ein dull archwilio, gan weithio'n agos â sampl gynrychioliadol o gyrff a archwilir a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol. Disgwylwn i'r gwaith datblygu hwn barhau yn 2017-18 ac rydym wedi ceisio cyllid parhaus, er ei fod yn swm llai, gan Gronfa Gyfunol Cymru at y diben hwnnw.

Wrth i ni gadarnhau ein dull archwilio yn ystod y flwyddyn, byddwn yn siarad â chyrrff a archwilir perthnasol ynghylch goblygiadau cyflawni dyletswydd yr Archwilydd Cyffredinol o dan y Ddeddf am ffioedd o 2017-18 ymlaen. Ar gyfer 2017-18, nid ydym yn bwriadu codi unrhyw gostau ychwanegol am y gwaith hwn, yn amodol ar y Cynulliad yn cymeradwyo ein Hamcangyfrif. Ein dyhead, a gefnogir gan yr ymatebion i'r ymgynghoriad, yw integreiddio gofynion y Ddeddf yn ein gwaith archwilio presennol, lle bo modd, wrth i ni symud tuag at fframwaith cyson ar gyfer adolygu'r holl gyrff sy'n ddarostyngedig i'r Ddeddf.

Codi ffioedd

Bydd Cyfarwyddwr Ymgysylltu pob corff yn egluro cymysgedd sgiliau'r corff hwnnw ar gyfer yr archwiliad a'r ffactorau sy'n dylanwadu ar y ffi gyffredinol. Cytunir ar drefniadau codi ffioedd â chyrrff a archwilir a gallai'r rhain gynnwys ffioedd un-tro, achlysurol, rheolaidd neu flynyddol, fel y bo'n briodol o dan yr amgylchiadau.

Disgwylir i gyrff a archwilir dalu anfonebau Swyddfa Archwilio Cymru yn unol â'u targed perfformiad ar gyfer talu credydwy, sef 10 diwrnod fel arfer yn y sector cyhoeddus. Gallwn godi ffi am unrhyw gostau gweinyddol yr awn iddynt wrth fynd ar drywydd taliadau hwyr.

Ar ôl cwblhau aseiniadau archwilio, byddwn yn asesu'r costau gwirioneddol yr aed iddynt wrth gyflawni'r aseiniad o gymharu â'r ffi a godwyd. Byddwn yn ad-dalu unrhyw ffioedd a dalwyd yn fwy na'r gost ac, i'r gwrthwyneb, gallwn godi costau ychwanegol pan fo'r ffi yn rhy fach. Byddwn yn prosesu ad-daliadau a thaliadau ychwanegol gan geisio lleihau costau gweinyddol i'r eithaf, drwy eu gwrthbwysu yn erbyn ffioedd yn y dyfodol neu ffioedd am gweddau eraill ar weithgarwch archwilio, er enghraifft.

Atodiad 1 - Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 - testun llawn adran 24

- (1) Rhaid i SAC baratoi cynllun sy'n ymwneud â chodi ffioedd gan SAC.
- (2) Rhaid i'r cynllun gynnwys y canlynol:
- (a) rhestr o'r deddfiadau y caiff SAC godi ffi odanynt;
 - (b) pan fo'r deddfiadau hynny yn gwneud darpariaeth i SAC ragnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd, y raddfa honno neu'r graddfeydd hynny;
 - (c) pan fo'r deddfiadau hynny yn gwneud darpariaeth i SAC ragnodi swm i'w godi, y swm hwnnw; a
 - (d) pan nad oes darpariaeth wedi ei gwneud ar gyfer rhagnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd, na rhagnodi swm, y modd y bydd SAC yn cyfrifo'r ffi a godir.
- (3) Caiff y cynllun wneud y canlynol ymysg pethau eraill—
- (a) cynnwys darpariaeth wahanol ar gyfer achosion gwahanol neu ddsbarthau ar achosion gwahanol, a'r
 - (b) darparu ar gyfer yr adegau a'r modd y bydd taliadau yn cael eu gwneud.
- (4) O ran y cynllun:
- (a) rhaid i SAC ei adolygu o leiaf unwaith mewn blwyddyn galendr,
 - (b) caiff SAC ei ddiwygio neu ei ail-wneud ar unrhyw adeg, ac
 - (c) rhaid i SAC ei osod (a gosod unrhyw ddiwygiad iddo) gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.
- (5) Pan fo Gweinidogion Cymru yn rhagnodi graddfa neu raddfeydd ffioedd o dan:
- (a) adran 64F o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (ffioedd am baru data), neu
 - (b) adran 27A o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 (pŵer Gweinidogion Cymru i ragnodi graddfa ffioedd), i gael effaith yn lle graddfa neu raddfeydd ffioedd a ragnodwyd gan SAC, rhaid i SAC ddiwygio'r cynllun i gynnwys y raddfa neu'r graddfeydd ffioedd a ragnodwyd gan Weinidogion Cymru yn lle'r rhai a ragnodwyd gan SAC.

- (6) Nid oes rhaid cael cymeradwyaeth y Cynulliad Cenedlaethol os mai diwygiad a wneir yn unol ag is-adran (5) yw'r unig ddiwygiad i gynllun.
- (7) Bydd y cynllun yn cael effaith pan fydd wedi cael ei gymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol neu, yn achos diwygiad a wneir yn unol ag is-adran (5), unwaith y bydd wedi cael ei osod gerbron y Cynulliad.
- (8) Rhaid i SAC gyhoeddi'r cynllun (ac unrhyw ddiwygiad iddo) cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol wedi iddo gael effaith.

Atodiad 2 – Rhestr o ddeddfiadau y caiff ac y mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffi oddi tanynt

Natur y gwaith	Deddfiadau
Caiff Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd am y gweithgareddau canlynol	
Archwilio cyfrifon gan yr Archwilydd Cyffredinol (ar wahân i gyfrifon llywodraeth leol)	Adran 23(2) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
Astudiaethau gwerth am arian a wneir drwy gytundeb	Adran 23(3)(a)-(c) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
Archwiliad, ardystiad neu adroddiad o dan adran 31 o Ddeddf Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) 2016 o ran Datganiad Treth Awdurdod Refeniw Cymru	Adran 23(3)(ba) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
Archwiliad o dan adran 15 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (anaw 2) (archwiliadau o gyrrff cyhoeddus at ddibenion asesu'r graddau y mae corff wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy)	Adran 23(3)(ca) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
Unrhyw rai o swyddogaethau awdurdod perthnasol a gyflawnir gan Swyddfa Archwilio Cymru neu'r Archwilydd Cyffredinol drwy gytundeb, ac unrhyw wasanaethau gweinyddol, proffesiynol neu dechnegol a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru neu'r Archwilydd Cyffredinol drwy drefniant o dan adran 19 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013	Adran 23(3)(d) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
Archwiliad eithriadol o gyfrifon corff llywodraeth leol	Adran 37(8) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004
Ymarferion paru data	Adran 64F(A1) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 Rhaid rhagnodi graddfa ffioedd ar gyfer y gwaith hwn
Cyngor a chymorth a roddir i landlordiaid cymdeithasol cofrestredig gan yr Archwilydd Cyffredinol	Adran 145D(2) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998

Natur y gwaith	Deddfiadau
Rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru godi ffioedd am y gweithgareddau canlynol	
Gwaith o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009	Adran 27 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 Rhaid rhagnodi graddfa ffioedd ar gyfer y gwaith hwn
Gwasanaethau ardystio grantiau	Adran 23(4)(a) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
Astudiaethau ar gais cyrff addysgol o dan adran 145B o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998	Adran 23(4)(b) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013
Archwilio cyfrifon corff llywodraeth leol a gwneud astudiaethau drwy gytundeb â chorff llywodraeth leol	Adran 20(A1)(a)-(b) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 Rhaid rhagnodi graddfa ffioedd ar gyfer archwilio cyfrifon cyrff llywodraeth leol
Astudiaethau gweinyddu budd-daliadau i'r Ysgrifennydd Gwladol. Caiff yr Archwilydd Cyffredinol gynnal, neu gynorthwyo'r Ysgrifennydd Gwladol i gynnal, astudiaeth o weinyddu budd-daliadau dim ond os yw'r Ysgrifennydd Gwladol wedi gwneud trefniadau i dalu ffi i Swyddfa Archwilio Cymru am yr astudiaeth. Rhaid i'r ffi fod yn swm rhesymol y mae'r Ysgrifennydd Gwladol a Swyddfa Archwilio Cymru yn cytuno arno.	Adran 45 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004
Cynorthwyo Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru i arolygu awdurdodau lleol. Ni wnaiff Archwilydd Cyffredinol Cymru ddarparu cymorth o'r fath oni fydd y Prif Arolygydd, cyn iddo wneud hynny, wedi cytuno i dalu ffi i Swyddfa Archwilio Cymru.	Adran 41A o Ddeddf Addysg 1997
Rhaglenni astudio yn ymwneud â landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a gynhelir drwy gytundeb rhwng Gweinidogion Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol. Bydd yn un o amodau unrhyw raglen o'r fath bod yn rhaid i Weinidogion Cymru dalu swm i Swyddfa Archwilio Cymru am y costau yr eir iddynt.	Adran 145C(3) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998

Atodiad 3 – Graddfeydd ffioedd ar gyfer gwaith a wneir mewn cyrff llywodraeth leol

Awdurdodau unedol

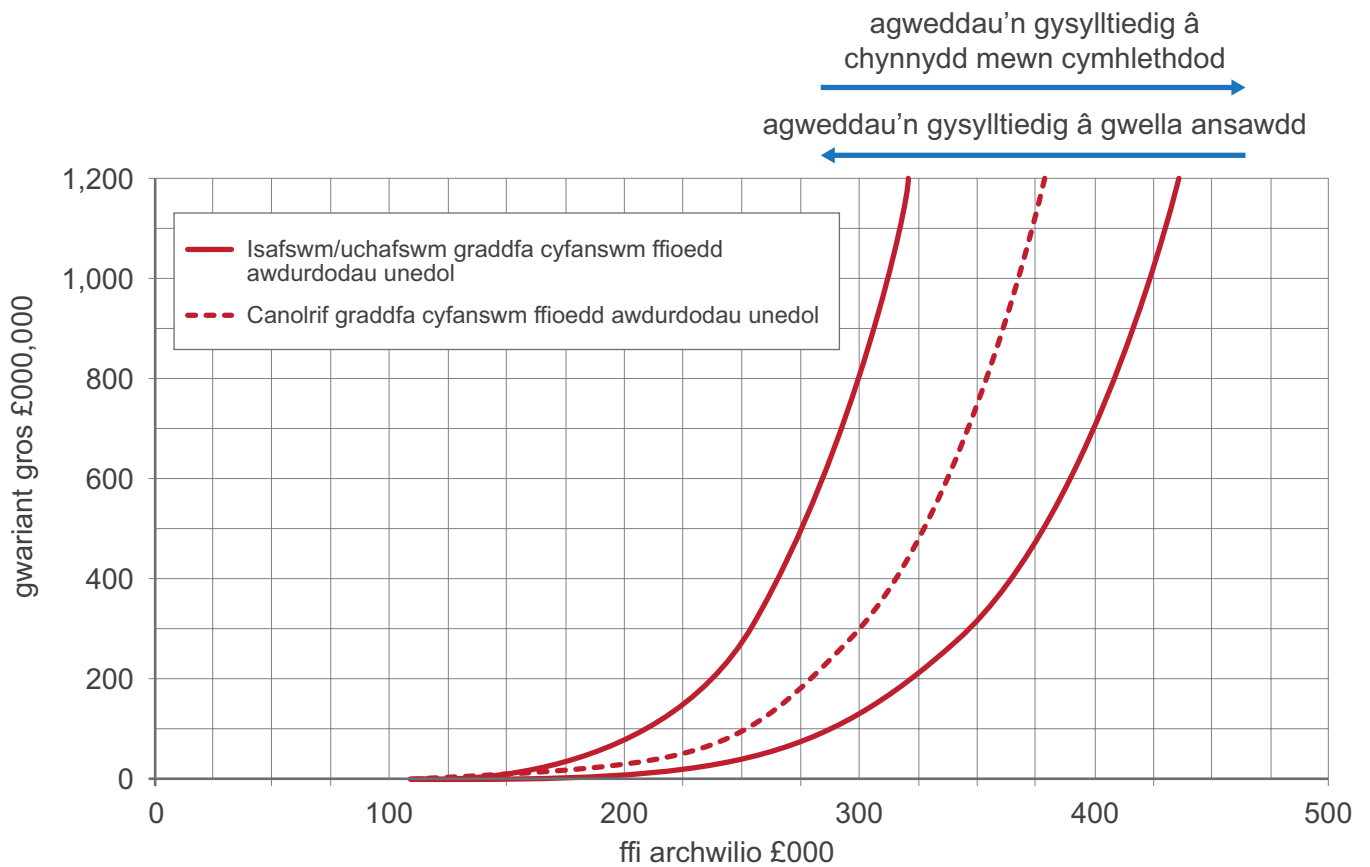
Graddfa ffioedd ar gyfer archwilio cyfrifon 2016-17

Gwariant gros £000,000	Amrediad ffioedd £000			Canolrif y flwyddyn flaenorol £000
	Isafswm	Canolrif	Uchafswm	
100	118	139	160	140
200	142	167	192	168
300	158	186	214	187
400	171	201	231	202
500	181	213	245	215
600	190	224	257	225
700	198	233	268	235
800	205	242	278	243
900	212	249	287	251
1,000	218	256	295	258
1,100	224	263	303	265
1,200	229	269	310	271

Graddfa ffioedd 2017-18 ar gyfer archwiliadau gwella, asesiadau ac arolygiadau arbennig o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009

Pob awdurdod unedol	Amrediad ffioedd £000			Canolrif y flwyddyn flaenorol £000
	Isafswm	Canolrif	Uchafswm	
	94	112	130	112

Graff o'r raddfa cyfanswm ffioedd ar gyfer awdurdodau unedol

Awdurdodau tân ac achub

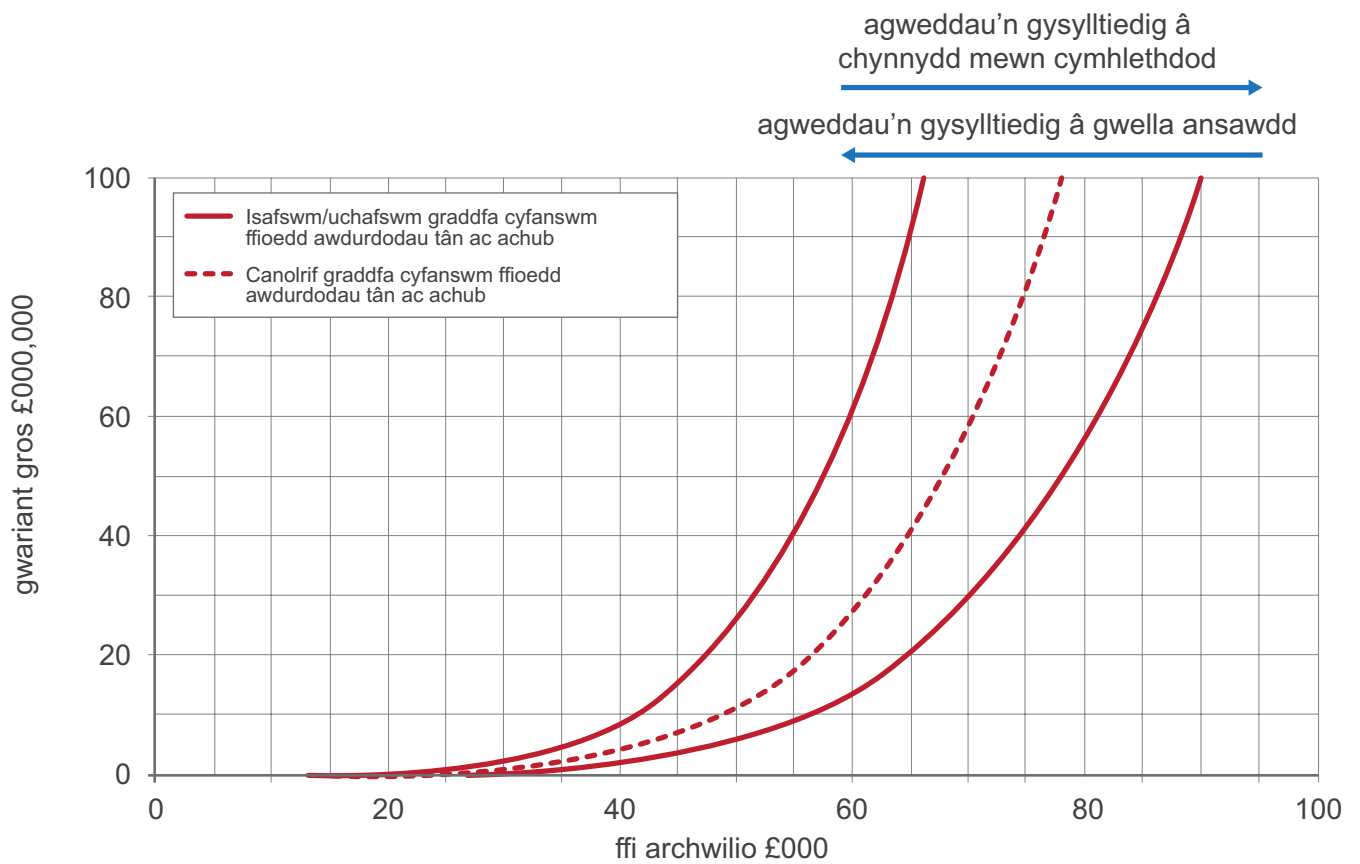
Graddfa ffioedd ar gyfer archwilio cyfrifon 2016-17

Gwariant gros £000,000	Amrediad ffioedd £000			Canolrif y flwyddyn flaenorol £000
	Isafswm	Canolrif	Uchafswm	
20	35	41	47	41
40	42	49	56	49
60	46	55	63	55
80	50	59	68	59
100	53	63	72	63

Graddfa ffioedd 2016-17 ar gyfer archwiliadau gwella, asesiadau ac arolygiadau arbennig o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009

Pob awdurdod tân ac achub	Amrediad ffioedd £000			Canolrif y flwyddyn flaenorol £000
	Isafswm	Canolrif	Uchafswm	
	13	16	18	14

Graff o'r raddfa cyfanswm ffioedd ar gyfer awdurdodau tân ac achub

Awdurdodau parciau cenedlaethol

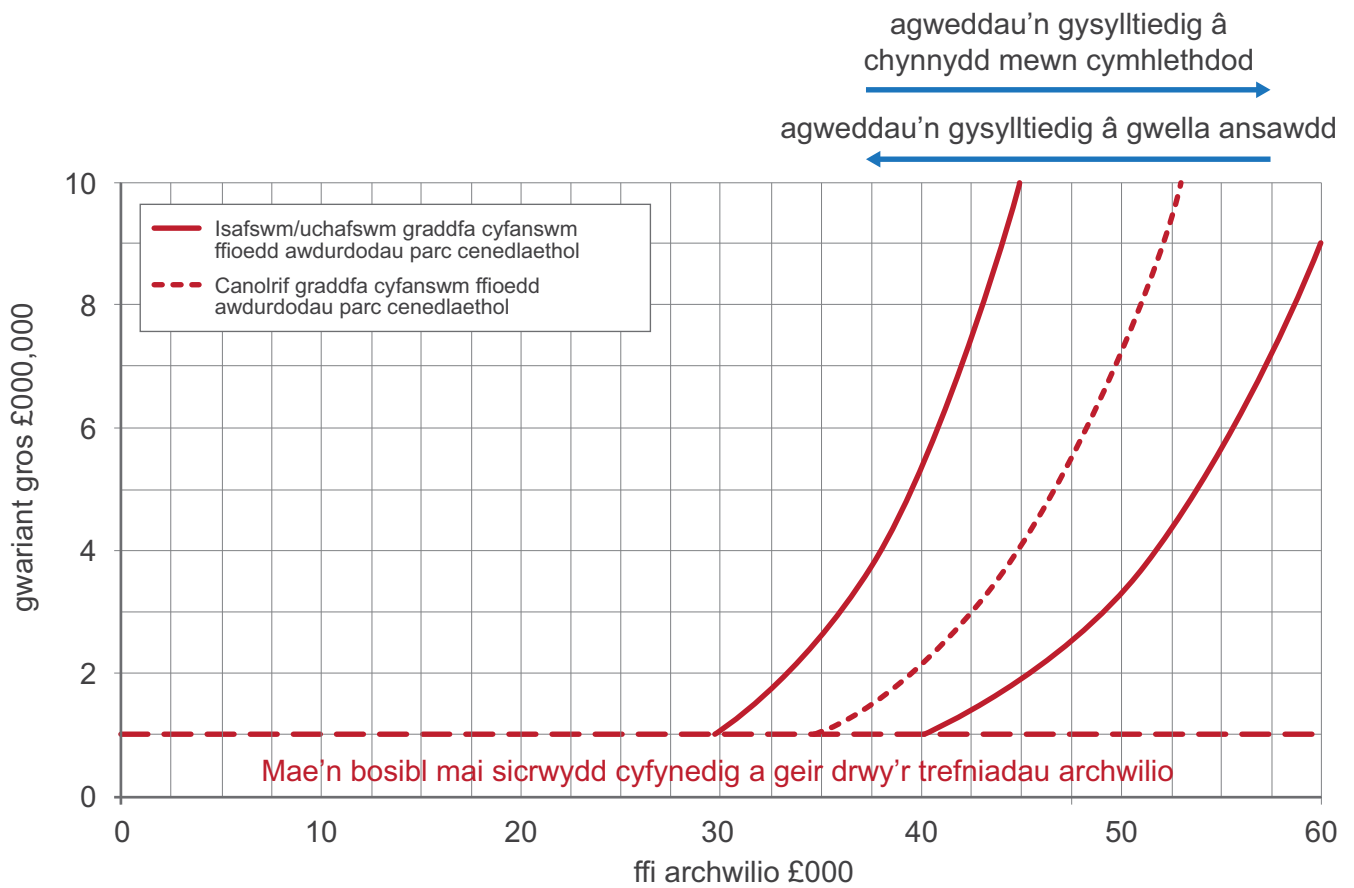
Graddfa ffioedd ar gyfer archwilio cyfrifon 2016-17

Gwariant gros £000,000	Amrediad ffioedd £000			Canolrif y flwyddyn flaenorol £000
	Isafswm	Canolrif	Uchafswm	
2	21	25	29	25
4	26	30	35	31
6	29	34	39	34
8	31	37	42	37
10	33	39	45	39

Graddfa ffioedd 2016-17 ar gyfer archwiliadau gwella, asesiadau ac arolygiadau arbennig o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009

Pob awdurdod parc cenedlaethol	Amrediad ffioedd £000			Canolrif y flwyddyn flaenorol £000
	Isafswm	Canolrif	Uchafswm	
	12	14	17	7

Graff o'r raddfa cyfanswm ffioedd ar gyfer awdurdodau parciau cenedlaethol

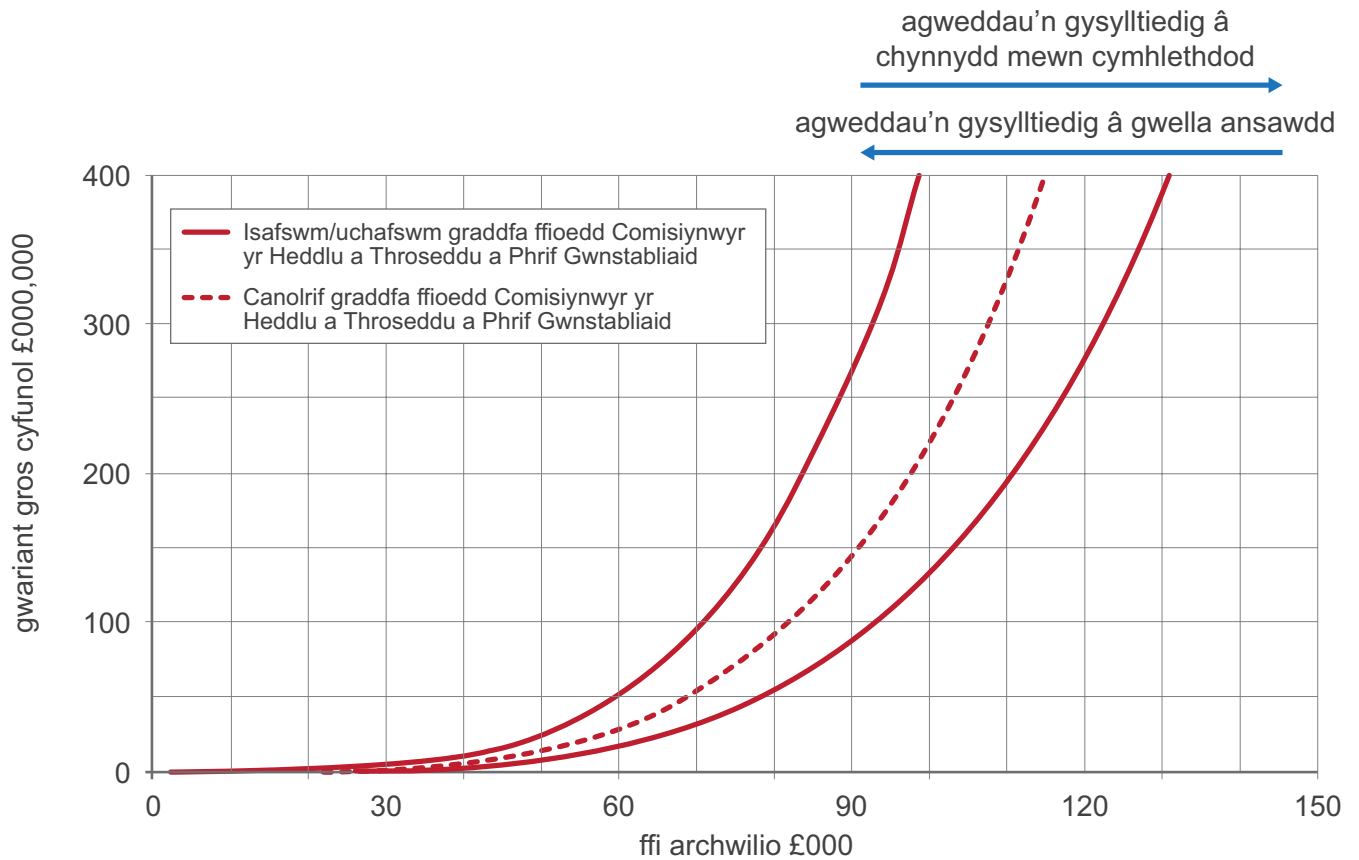
Comisiynwyr heddlu a throseddu a phrif gwnstabiliaid

Mae archwilwyr yn cynnal archwiliadau o'r ddau gorff statudol a geir mewn ardal heddlu, sef y Comisiynwyr Heddlu a Throseddu (CHTh) a'r Prif Gwnstabiliaid (PG). Mater i'r archwilwyr fydd penderfynu sut y caiff cyfanswm y ffi ei rannu rhwng y ddau gorff mewn ardal heddlu benodol, yn seiliedig ar ofynion cyfrifyddu a'r trefniadau gweithredol a roddwyd ar waith gan bob corff.

Graddfa ffioedd ar gyfer archwilio cyfrifon 2016-17

Gwariant gros cyfunol CHTh a PG £000,000	Amrediad ffioedd cyfunol ar gyfer CHTh a PG £000			Canolrif y flwyddyn flaenorol £000
	Isafswm	Canolrif	Uchafswm	
50	60	70	79	70
100	71	82	93	82
150	78	91	103	91
200	84	97	111	98
250	88	103	117	103
300	92	107	122	108
350	96	112	127	112

Graff o'r raddfa cyfanswm ffioedd ar gyfer comisiynwyr heddlu a throseddu a phrif gwnstablaid

Cynghorau tref a chymuned sydd ag incwm neu wariant blynyddol o lai na £2.5 miliwn

Mae cynghorau tref a chymuned yng Nghymru yn ddarostyngedig i'r drefn archwilio 'sicrwydd cyfyngedig'. Ar gyfer 2016-17, byddwn yn codi ffioedd am waith ar sail amser yn hytrach nag ar y sail hanesyddol o godi ffi benodedig yn unol â'r band gwariant/incwm. Cyfraddau'r ffioedd fydd y cyfraddau a bennir yn **Arddangosyn 1**. Dangosir amcangyfrif o effaith y newid hwn yn y tabl isod.

Mewn amgylchiadau pan fo angen rhagor o dystiolaeth ar yr archwilydd er mwyn cyflawni ei gyfrifoldebau yn briodol, megis ar ôl cyhoeddi adroddiad perthnasol er lles y cyhoedd, bydd profion ychwanegol yn cael eu cynnal er mwyn ymateb i bryderon yr archwilydd.

Pwysleisir y bydd y ffi wirioneddol a godir ar unrhyw gorff penodol yn dibynnu ar yr amser a dreulir mewn gwirionedd ar yr archwiliad penodol hwnnw. Mae'r amrediadau yn y tabl isod wedi eu darparu at ddibenion dangosol yn unig.

Amcangyfrif o'r ffioedd amser am archwilio cyfrifon 2016-17 cynghorau tref a chymuned

Incwm neu wariant blynyddol (mae'r ffioedd yn daladwy ar sail pa un bynnag yw'r mwyaf ym mhob blwyddyn)	Ffi waelodlin ddangosol	Ffi uchafswm ddangosol
£Dim – £99	£Dim	£Dim
£100 – £5,000	£30	£280
£5,001 – £100,000	£160	£320
£100,001 – £500,000	£200	£380
£500,001 – £2,500,000	£240	£460

Cronfeydd pensiwn llywodraeth leol

Graddfa ffioedd ar gyfer archwilio cyfrifon 2016-17

Pob cronfa bensiwn	Amrediad ffioedd £000			Canolrif y flwyddyn flaenorol £000
	Isafswm	Canolrif	Uchafswm	
	30	40	50	40

Cyfraddau ffioedd am waith arall mewn llywodraeth leol

Archwilio mathau eraill o gyrff llywodraeth leol, gwaith sy'n mynd y tu hwnt i ddyletswyddau cyffredinol yr Archwilydd Cyffredinol, a gwaith ardystio grantiau

Heblaw am y mathau hynny o gyrff lle rhagnodwyd eu graddfeydd ffioedd fel y nodir uchod, mae nifer fechan o fathau eraill o gyrff llywodraeth leol lle mae rhagnodi'r raddfa ffioedd yn fater o drosi'r gofynion o ran adnoddau yn ffioedd, naill ai'n uniongyrchol ar sail y gost o gyflawni'r gwaith neu drwy gymhwyso'r cyfraddau ffioedd a bennir yn **Arddangosyn 1**. Byddwn yn dal i gynllunio archwiliadau ar sail sero wrth archwilio'r gyrff hyn.

Er mwyn i bob math o gorff llywodraeth leol gyflawni ei gyfrifoldebau statudol, mae angen weithiau i'r Archwilydd Cyffredinol wneud gwaith sy'n mynd y tu hwnt i'w ddyletswyddau cyffredinol (sef y rhai a bennir yn adran 17 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004). Gall y gwaith ychwanegol gynnwys adroddiadau er lles y cyhoedd, archwiliad eithriadol, arolygiadau arbennig a gwaith pellach mewn cysylltiad â her etholwr ac atal gwariant anghyfreithlon. Bydd ffioedd am y mathau hyn o waith yn adlewyrchu natur y gwaith a fydd yn ofynnol.

Gall archwilwyr ymgymryd hefyd â gwaith ardystio grantiau mewn gyrff llywodraeth leol ar ran yr Archwilydd Cyffredinol. Mae maint y gwaith ardystio grantiau a ymgymerir yn ystod unrhyw flwyddyn yn dibynnu ar nifer y cynlluniau sy'n ddarostyngedig i'w harchwilio a nifer y gyrff a archwilir a fydd yn cymryd rhan yn y cynlluniau hynny. Codir ffioedd am y gwaith hwn ar y sail fesul awr, a bydd y ffioedd yn adlewyrchu maint a chymhlethdod y gwaith ac unrhyw faterion penodol ynglŷn â'r grant dan sylw.

Rydym yn cydweithio'n agos â Llywodraeth Cymru yn y gobaith y gallwn lunio model a fydd yn canolbwyntio mwy ar allbynnau a chanlyniadau gweithgarwch a ariennir gan grantiau, gan ymbellhau oddi wrth y dull traddodiadol o archwilio anfonebau. Dylai hyn roi dealltwriaeth gliriach i Lywodraeth Cymru a chyrrff a archwilir o'r gwahaniaeth y mae gweithgarwch a ariennir gan grantiau yn ei wneud, yn ogystal â lleihau cost gwaith ardystio grantiau. Rydym yn treialu'r dull hwn yn ystod 2016-17, a byddwn yn trafod y goblygiadau i ffioedd gyda'r awdurdodau peilot.

Dangosir isod amcangyfrifon o gyfrannau cymharol y graddau staff archwilio ariannol a ddefnyddir ar gyfer gwahanol fathau o waith grantiau.

Graddau staff	Cymysgedd staff ar gyfer grantiau cymhleth %	Cymysgedd staff ar gyfer yr holl grantiau eraill %
Cyfarwyddwr ymgysylltu	1 i 2	0 i 1
Rheolwr archwiliad	4 i 6	1 i 2
Arweinydd tîm	18 i 21	12 i 16
Aelod o'r tîm/hyfforddai	77 i 71	87 i 81

Mae grantiau cymhleth yn cynnwys:

- BEN01 Cynllun budd-daliadau tai a threth gyngor
- LA01 Ffurflen ardrethi annomestig cenedlaethol
- PEN05 Ffurflen pensiynau athrawon

Graddfeydd ffioedd ar gyfer gwaith o dan y Fenter Twyll Genedlaethol (paru data)

Er mwyn cynorthwyo cyrff cyhoeddus i ymladd twyll, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn cynnal yr MTG yng Nghymru ar sail eilflwydd Caiff y Fenter ei chynnal yn Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon hefyd. Mae'r Fenter yn paru data ar draws sefydliadau a systemau er mwyn helpu cyrff cyhoeddus i ddod o hyd i unrhyw hawliadau a thrafodion a allai fod yn dwyllodrus neu'n wallus. Bu'n arf effeithiol iawn ar gyfer darganfod ac atal twyll a gordaliadau. Ers iddi gychwyn yn 1996, mae ymarferion y Fenter wedi canfod ac atal twyll a gordaliadau gwerth £30 miliwn yng Nghymru, ac £1.3 biliwn ledled y DU.

Cynhelir y Fenter gan yr Archwilydd Cyffredinol drwy arfer ei bwerau paru data statudol o dan Ran 3A o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Ers mis Ebrill 2016, mae'r Cynulliad Cenedlaethol wedi talu am redeg y Fenter drwy ddefnyddio Cronfa Gyfunol Cymru fel y'i cymeradwywyd drwy Amcangyfrif Swyddfa Archwilio Cymru, a thrwy hynny sicrhau na chodir ffi ar gyfranogwyr gwirfoddol. Ond fel sy'n ofynnol gan y ddeddfwriaeth, dangosir y ffioedd ar gyfer cyfranogwyr gorfodol isod.

Arddangosyn 2 – Ffioedd y Fenter Twyll Genedlaethol

Math o gorff	Ffi 2017-18 £
Awdurdod unedol; comisiynwyr heddlu a throseddu a phrif gwnstabiliaid; awdurdodau tân ac achub; ymddiriedolaethau'r GIG; byrddau iechyd lleol.	Dim
Gall pob cyfranogwr hefyd gael mynediad i Wiriwr Ceisiadau'r Fenter ('App Check').	Dim

Bydd cyfranogwyr gorfodol yn cael mynediad yn ddi-dâl hefyd i Wiriwr Ceisiadau'r Fenter.

Wales Audit Office

24 Cathedral Road

Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2015-16

WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Tudalen y pecyn 91

Mae'r Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016 wedi cael ei baratoi ar y cyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru a'i osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru, yn unol ag Atodlen 2 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 ac mae'n cynnwys materion fel y'i cyfarwyddwyd gan y Trysorlys.

Mae'r Adroddiad Blynyddol yn dangos y canlynol yn ystod 2015-16:

- mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi cael eu harfer yn gyson â'r Cynllun Blynyddol a baratowyd ar gyfer y flwyddyn o dan adran 25 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, heb unrhyw newidiadau sylweddol i'r gwaith a gynlluniwyd; a
- chyflawnwyd blaenoriaethau'r Cynllun ar gyfer 2015-16 ar y cyfan.

Mae'r Cyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016 wedi cael eu paratoi gan Archwilydd Cyffredinol Cymru fel Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru yn unol ag Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 ac ar ffurf a gyfarwyddwyd gan y Trysorlys.

Os oes angen i chi gael y cyhoeddiad hwn mewn fformat a/ neu iaith arall, neu os oes gennych unrhyw gwestiynau am ei gynnwys, cysylltwch â ni gan ddefnyddio'r manylion isod.

Rydym yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal.

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Ffôn 02920 320 500
E-bost post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru
Twitter [@WalesAudit](https://twitter.com/WalesAudit)

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2016

Cipolwg o'r flwyddyn

Ebrill

Amlinellwyd bod angen i gynghorau wella eu prosesau cynllunio er mwyn gwarchod eu cydnerthedd ariannol

Mai

Tynnwyd sylw at y gwersi ehangach y gellid eu dysgu o gaffael contract Cyflymu Cymru Llywodraeth Cymru

Mehafin

Nodwyd bod yr amseroedd aros ar gyfer triniaeth orthopedig yng Nghymru wedi gwaethygu, a'u bod yn hirach nag yn Lloegr a'r Alban

Cyhoeddwyd adroddiadau ar gyfrifon y rhan fwyaf o gyfrff y GIG yng Nghymru

Gorffennaf

Daethpwyd i'r casgliad na all Cronfa Buddsoddi Cymru mewn Adfywio roi sicrwydd bod y broses o werthu tir ac eiddo wedi sicrhau gwerth am arian

Codwyd ymwybyddiaeth o'n gwaith yn y Sioe Frenhinol ac anogwyd pobl i ymgysylltu ag ef

Awst

Cynhaliwyd gweminar a ganolbwyntiodd ar dwyll caffael yn y sector cyhoeddus yng Nghymru

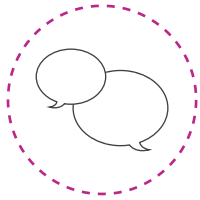
Cawsom ein hailachredu ar Lefel 4 (y lefel uchaf ond un) o Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd

Medi

Gwnaethom (ar y cyd) gerdded yr 870 milltir o Lwybr Arfordir Cymru dros 24 awr un penwythnos gan godi arian ar yr un pryd

Cyhoeddwyd adroddiadau ar gyfrifon y rhan fwyaf o'r prif gyfrff llywodraeth leol yng Nghymru

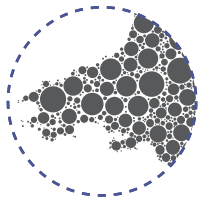
Hydref

Argymhellwyd bod Cyngorau yn sicrhau bod y gwasanaethau sy'n helpu pobl hŷn i fyw'n annibynnol yn cael eu rheoli'n fwy effeithiol

Tachwedd

Cyhoeddwyd ein hadroddiad blynyddol ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein hamcanion cydraddoldeb

Rhannwyd ein barn ar y graddau y mae'r tri awdurdod parc cenedlaethol yng Nghymru yn darparu gwasanaethau cynllunio effeithlon

Rhagfyr

Cyflwynwyd ein dadansoddiad o raddau a natur y pwysau ariannol a'r materion pwysig sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus yn y blynyddoedd i ddod

Ionawr

Cyhoeddwyd canfyddiadau ein harchwiliad o gaffael a pherchenogi Maes Awyr Caerdydd gan Lywodraeth Cymru

Chwefror

Daethpwyd i'r casgliad bod Cyfoeth Naturiol Cymru wedi gwneud cynnydd da tuag at gyflawni arbedion ariannol a sicrhau buddiannau eraill a fwriadwyd yn sgil ei greu

Croesawyd cydweithwyr o swyddfeydd y Comisiynydd Plant a'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus i weithdy a oedd yn anelu at wella ein gwaith drwy gyfrwng y Gymraeg

Mawrth

Cynhaliwyd seminar dysgu ar y cyd ar gyfer cyrff cyhoeddus y mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn effeithio arnynt

Cyhoeddwyd ein cynllun ar gyfer 2016-17, gan gynnwys ein strategaeth a'n blaenoriaethau dros dair blynedd, a'n mesurau a'n targedau perfformiad allweddol

Cynnwys a chanllaw i ddarllenwyr

Adroddiad ar Berfformiad

Adolygiad o waith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru yn 2015-16, gan gynnwys dadansoddiad o'n cyflawniad a'n perfformiad, a'n sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn

9 Trosolwg

Crynodeb o bwy ydym, yr hyn a wnawn, y risgiau allweddol a wynebwn a sut rydym wedi perfformio yn ystod y flwyddyn ddiwethaf

9 Datganiadau gan yr Archwilydd Cyffredinol a Chadeirydd y Bwrdd

11 Pwy ydym ni

12 Yr hyn a wnawn

13 Ein nod a'n hamcanion

14 Materion allweddol a'r risgiau a wynebwn

15 Mesurau perfformiad

19 Dadansoddiad o berfformiad

Asesiad o'r graddau y mae'r rhaglenni gwaith a'r blaenoriaethau tair blynedd a nodwyd yn ein Cynllun Blyneddol ar gyfer 2015-16 wedi cael eu cyflawni

20 Gwaith archwilio mewn cyrff llywodraeth leol

22 Gwaith archwilio yng nghyrrff y GIG

24 Gwaith archwilio mewn cyrff llywodraeth ganolog

26 Gwaith archwilio i'w ystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

28 Cyfnewid arfer da

30 Ymgysylltu a chydweithio

32 Ein trefniadau llywodraethu ac arwain

33 Ein defnydd o adnoddau, gan gynnwys ein hadroddiad ar gynaliadwyedd

Adroddiad ar atebolrwydd

Datganiadau ac adroddiadau allweddol sy'n ein galluogi i fodloni gofynion atebolrwydd a dangos cydymffurfiaeth ag arfer llywodraethu corfforaethol da

41 Adroddiad ar lywodraethu corfforaethol

Esboniad o gyfansoddiad a threfniadaeth ein strwythurau llywodraethu a sut maent yn ein helpu i gyflawni ein nod a'n hamcanion

41 Adroddiad y Cyfarwyddwyr

46 Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

48 Datganiad Llywodraethu

63 Adroddiad ar gydnabyddiaeth a staff

Ein polisi cydnabyddiaeth, manylion cydnabyddiaeth a buddiannau pensiwn aelodau o'r Bwrdd, ei bwyllgorau a'r Pwyllgor Rheoli, ein datgeliad cyflog teg ac adroddiad ar staff

63 Adroddiad ar Gydabyddiaeth

72 Adroddiad ar Staff

85 Adroddiad archwilio yr archwilwyr annibynnol

Adroddiad yr archwilydd annibynnol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru, gan gynnwys ei farn ar y datganiadau ariannol, rheoleidd-dra ac ar faterion eraill

Datganiadau Ariannol

Datganiadau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru, ynghyd â nodiadau ategol ac esboniadol

88 Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

89 Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol

90 Datganiad o Lifau Arian Parod

91 Datganiad o Newidiadau mewn Ecwiti

92 Nodiadau i'r cyfrifon

109 Rhestr termau

112 Atodiad 1: Rhaglenni gwaith a gyflawnwyd yn 2015-16

118 Atodiad 2: Cynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn tuag at gyflawni ein blaenoriaethau dros dair blynedd

Adroddiad ar Berfformiad

Adolygiad o waith yr Archwilydd Cyffredinol a
Swyddfa Archwilio Cymru yn 2015-16, gan gynnwys
dadansoddiad o'n cyflawniad a'n perfformiad,
a'n sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
a Swyddog Cyfrifyddu

10 Mehefin 2016

Trosolwg

Datganiad yr Archwilydd Cyffredinol

Ein nod yw sicrhau bod pobl Cymru yn gwybod a yw arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n ddoeth, a bod cyrff cyhoeddus yng Nghymru yn deall sut i wella canlyniadau.

Mae cipolwg cyflym ar yr adroddiad hwn yn dangos swm a sylwedd y gwaith archwilio a wnaed gennym yn 2015-16 er mwyn ein helpu i gyflawni'r nod hwn. Diolch i broffesiynoldeb, ymroddiad a gwaith caled staff a chontractwyr Swyddfa Archwilio Cymru, gwnaethom gyflawni'r rhaglen waith a gyflwynwyd yn ein Cynllun ar gyfer 2015-16 bron i gyd, gan gynnwys rhoi barn ar gyfrifon dros 800 o gyrff cyhoeddus yng Nghymru, a chyhoeddi 19 o adroddiadau cenedlaethol.

Mae gwerth y gwaith hwn, o ran cynnig sicrwydd, meithrin dealltwriaeth a hyrwyddo gwelliannau, wedi cael ei gadarnhau gan ein rhanddeiliaid mewn arolwg diweddar. Dywedodd 98 y cant o'r rhai a arolygwyd fod ganddynt ffydd yn ein gwaith, ac mae pedwar allan o bump o'r farn bod ein gwaith yn meithrin dealltwriaeth ddefnyddiol sydd wedi arwain at welliannau yn narpariaeth gwasanaethau cyhoeddus.

Drwy ddefnyddio ein cylch gwaith unigryw i ddilyn arian y cyhoedd, mae ein gwaith yn 2015-16 wedi parhau i danlinellu'r angen i ailgynllunio a thrawsnewid gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru yn wyneb adnoddau cyfyngedig a galw cynyddol.

Ac mae ein pwyslais parhaus ar hwyluso'r broses o rannu arfer da a dysgu drwy seminarau a gweminarau er mwyn cefnogi'r broses o newid wedi cael ei groesawu a'i werthfawrogi'n fawr unwaith eto.

Wrth edrych ymlaen, bydd y ffordd rydym yn gwneud ein gwaith dros yr ychydig flynyddoedd nesaf yn parhau i addasu a datblygu, gan gynnwys datblygu dull o gyflawni fy nyletswyddau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, fel rhan o'n hymrwymiad parhaus i wella ansawdd bywyd pobl yng Nghymru a helpu cyrff cyhoeddus i lwyddo.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Datganiad gan y Cadeirydd

Fel yr amlinellir yn yr adroddiad hwn, roedd 2015-16 yn flwyddyn bwysig a chynhyrchiol iawn i Swyddfa Archwilio Cymru. Ynghyd â chyflawni ein rhaglenni gwaith, parhaodd y Bwrdd i herio perfformiad ac mae'n fodlon ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau a'n targedau tair blynedd.

Ar ran y Bwrdd, hoffwn ddiolch i'n holl gyflogegion a chontractwyr am eu gwaith caled a'u cyfraniad dros y 12 mis diwethaf. Mae eu balchder yn eu gwaith a'u hymrwymiad iddo yn fy nharo bob amser. Rwy'n hynod falch o'r hyn rydym wedi ei gyflawni.

Fodd bynnag, fel pob corff cyhoeddus, mae angen i ni barhau i addasu, gwella a dod yn fwy effeithlon er mwyn ymateb i'r heriau sylweddol sy'n ein hwynebu.

O 1 Ebrill 2016, bydd rhaglen i hwyluso'r broses o drawsnewid y ffordd rydym yn gweithio, a gefnogir gan gyllid wedi'i gymeradwyo gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol, yn dechrau ac yn gweithredu ar y cyd â'r rhaglenni gwaith a gyflawnir fel rhan o'r cylch busnes blynyddol.

I ddechrau, byddwn yn cymryd camau i wella effaith ein gwaith drwy ystyried ymhellach sut y gallwn ddefnyddio technoleg newydd a sicrhau bod ein prosesau casglu a dadansoddi data, a chyfleu canfyddiadau, mor effeithiol â phosibl.

Byddwn hefyd yn canolbwyntio'n fwy ar ein strategaeth ar gyfer y gweithlu er mwyn sicrhau ein bod yn gallu rhagweld ac ymateb yn ddi-dor i ddatblygiadau gwleidyddol a pholisi yn y dyfodol.

Mae hwn yn gyfnod diddorol i Swyddfa Archwilio Cymru ac rwy'n ffyddiog y gallwn ateb yr heriau sydd o'n blaenau.

Isobel Garner

Cadeirydd, ar ran Swyddfa Archwilio Cymru

Pwy ydym ni

Archwilydd Cyffredinol Cymru yw archwilydd allanol statudol y rhan fwyaf o'r sector cyhoeddus yng Nghymru. Mae Deddfau Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a 2013, Deddfau Llywodraeth Cymru 1998 a 2006, ynghyd ag amrywiaeth o ddeddfwriaeth arall, yn rhoi'r sail statudol dros waith yr Archwilydd Cyffredinol.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am archwilio'r rhan fwyaf o'r arian cyhoeddus sy'n cael ei wario yng Nghymru, gan gynnwys yr arian y mae'r Cynulliad Cenedlaethol yn pleidleisio i'w ddyfarnu bob blwyddyn. Trosglwyddir elfennau sylweddol o'r arian hwn gan Lywodraeth Cymru i'r GIG a llywodraeth leol yng Nghymru.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn Fwrdd sy'n cyflogi staff â chymwysterau proffesiynol ac yn defnyddio adnoddau eraill, gan gynnwys arbenigedd ychwanegol gan gwmnïau cyfrifwyr yn y sector preifat, er mwyn galluogi'r Archwilydd Cyffredinol i gyflawni ei swyddogaethau. Sefydlwyd Swyddfa Archwilio Cymru fel corff corfforaethol ym mis Gorffennaf 2013 ac roedd yn cyflogi bron 248 o staff ar 31 Mawrth 2016.

Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru Bwyllgor Rheoli sy'n gyfrifol am gyfarwyddo'r sefydliad o ddydd i ddydd. Ceir manylion pellach am y Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli yn Adroddiad y Cyfarwyddwyr, yr Adroddiad ar Gydnyddiaeth a'r Datganiad Llywodraethu.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn defnyddio'r adnoddau a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru i ystyried yn annibynnol a yw arian cyhoeddus yng Nghymru yn cael ei reoli'n ddoeth ac y rhoddir cyfrif amdano'n briodol.

Yr hyn a wnawn

Mae'r gwaith o archwilio'r sector cyhoeddus yn cynnwys rhoi barn ar y cyfrifon yn ogystal â materion fel:

- rheoleidd-dra (p'un a gaiff arian cyhoeddus ei ddefnyddio at ddibenion cymeradwy);
- priodoldeb (p'un a gaiff busnes cyhoeddus ei gynnal yn briodol); a
- gwerth am arian.

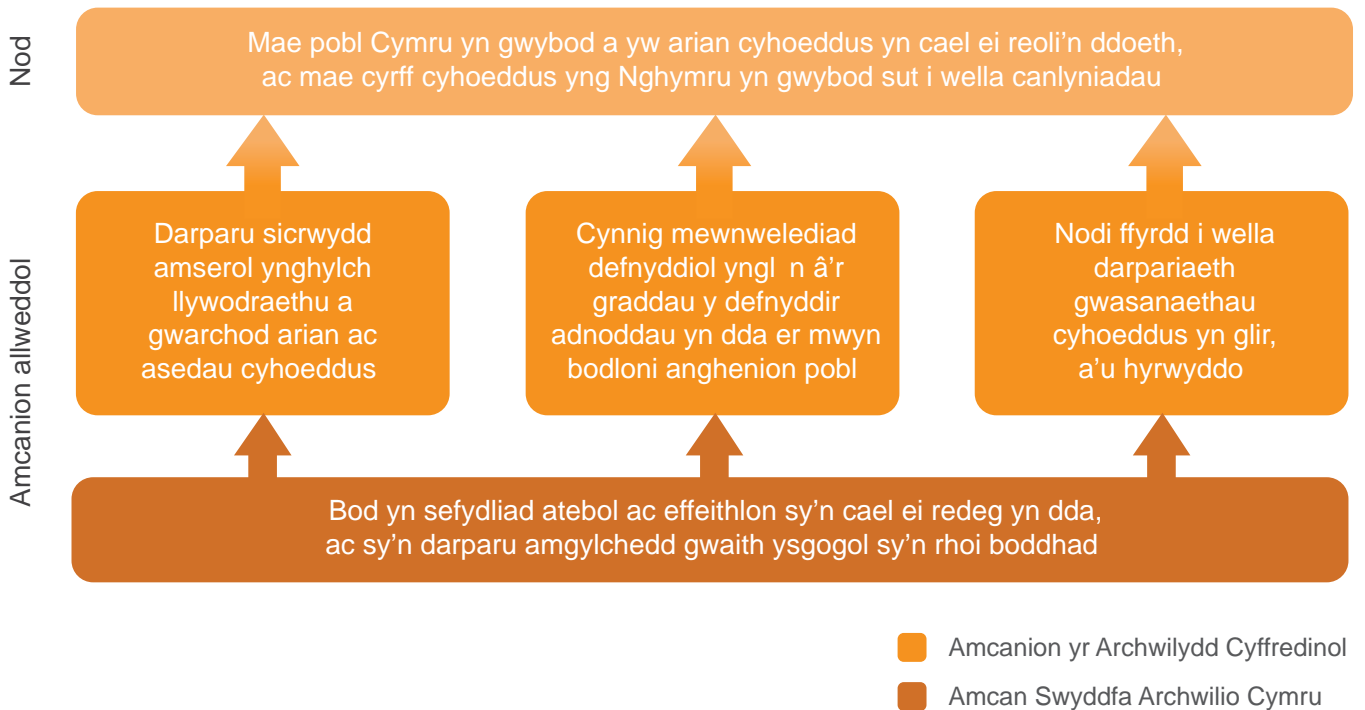
Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn cyflawni rhaglen helaeth ond cymesur o waith archwilio allanol, gan ddefnyddio adnoddau a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, ochr yn ochr â swyddogaethau penodol eraill. Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn cadw rhywfaint o hyblygrwydd yn ei raglen er mwyn iddo allu ymateb yn gyflym ac yn effeithiol i unrhyw faterion yr ydym yn dod ar eu traws drwy ein gwaith archwilio neu sy'n cael eu dwyn i'n sylw.

Mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol yn gymwys mewn gwahanol fathau o gyrrff, er mwyn ystyried gwariant cyhoeddus waeth pwy sy'n darparu'r gwasanaethau.

Rydym yn nodi arfer da o bob rhan o waith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol ac yn ei ledaenu drwy'r Gyfnewidfa Arfer Da (adnodd am ddim ar y we) a chyfryngau eraill, gan gynnwys seminarau a gweminarau dysgu ar y cyd.

Mae ein [Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17](#) yn rhoi rhagor o wybodaeth am sut y dilynwn y bunt gyhoeddus yng Nghymru.

Ein nod a'n hamcanion

Ein nod yw hysbysu pobl Cymru a helpu cyrff cyhoeddus yng Nghymru i lwyddo.

Mae ein pedwerydd amcan allweddol yn ategu'r tri cyntaf; er mwyn i'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu gwasanaeth archwilio o safon uchel, mae'n rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru fod yn sefydliad sydd wedi'i redeg yn dda ac sy'n sicrhau gwerth am arian.

Gwnaeth yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru baratoi [Cynllun Blynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016](#) ar y cyd a'i osod gerbron y Cynulliad.

Yn y Cynllun, nodwyd rhaglenni gwaith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer 2015-16, yr adnoddau sydd ar gael i Swyddfa Archwilio Cymru, a sut y defnyddid yr adnoddau hynny er mwyn cyflawni'r rhaglenni gwaith.

Materion allweddol a'r risgiau a wynebwn

Fel yr amlinellir yn fanylach yn ein [Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17](#), ystyriwn mai'r ffactorau canlynol a gaiff y dylanwad mwyaf ar y ffordd rydym yn gwneud ein gwaith ac yn cyflawni ein nod a'n hamcanion dros y tair blynedd nesaf:

- Mae hwn yn gyfnod lle mae arian yn brin
- Mae'n ofynnol ehangu cwrpas trefniadau llywodraethu
- Mae'r cyd-destun gwleidyddol a'r cyd-destun polisi'n parhau i esblygu
- Rydym yn byw mewn cymdeithas sydd wedi'i rhwydweithio fwyfwy

Mewn ymateb i'n hamgylchedd gweithredu, caiff ein Cynllun ar gyfer cyflawni ein rhaglenni gwaith yn ystod 2016-17, ac ar gyfer y cyfnod o dair blynedd rhwng 2016-19, ei ategu gan bedair thema strategol lefel uchel.

Parhau i gyflawni ein gwaith archwilio gan roi pwyslais ar gyfi

Byddwn yn parhau i roi mwy o bwyslais ar atgyfnerthu rheolaeth ariannol ar draws sector cyhoeddus Cymru a sicrhau bod adnoddau ac asedau cyhoeddus yn cael eu defnyddio mewn ffordd fwy effeithiol ac effeithlon.

Bydd ein gwaith archwilio'n canolbwyntio ar gynorthwyo cyrff cyhoeddus i drawsnewid gwasanaethau a'u helpu i ymdopi ag effaith gostyngiadau yn eu cyllid ac i lwyddo er gwaethaf y gostyngiadau hynny.

Paratoi adroddiadau mwy cynhwysfawr am effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu

Byddwn yn datblygu ein gwaith archwilio o ran trefniadau llywodraethu i gynorthwyo cyrff cyhoeddus i gyflawni eu cyfrifoldebau o dan y ddeddfwriaeth newydd.

Yn gynyddol, byddwn yn ystyried y modd y mae cyrff cyhoeddus yn gwarchod adnoddau dynol a naturiol fel rhan o'n gwaith o ystyried adnoddau ariannol a'r modd y mae cyrff cyhoeddus yn cyfrif am y ffordd y maent yn eu defnyddio.

Cryfhau ein strategaeth o ran y gweithlu er mwyn inni ymateb yn well i ddatblygiadau yn y dyfodol

Byddwn yn cryfhau ein strategaeth o ran y gweithlu, ac yn gwneud y gorau ohoni, i sicrhau bod modd inni ateb y galw presennol, rhagweld datblygiadau yn y dyfodol ac ymateb iddynt.

Byddwn yn canolbwyntio ar gael nifer briodol a chymysgedd amrywiol o bobl sy'n meddu ar y sgiliau, y wybodaeth a'r profiad iawn, yn y lle iawn, ar yr adeg iawn, am y gost iawn.

Defnyddio data a thechnoleg gwybodaeth yn fwy effeithiol

Byddwn yn mynd ati i sicrhau bod ein gwaith yn cael mwy o effaith drwy ddefnyddio technoleg newydd yn well a sicrhau ein bod yn casglu data, yn dadansoddi ac yn mynegi canfyddiadau yn y ffordd fwyaf effeithiol.

Byddwn hefyd yn chwilio am gyfleoedd i gyflawni gwaith archwilio sy'n canolbwyntio ar allu'r cyrff sy'n cael eu harchwilio i fanteisio ar y trawsnewid digidol a'u hymwbyddiaeth o risgiau digidol.

Ceir cofnod rheoli risg yn 2015-16, ynghyd â disgrifiad o'r prif risgiau ac ansicrwydd a wynebwn, yn y [Datganiad Llywodraethu](#).

Mesurau perfformiad

Cafodd fframwaith o fesurau perfformiad allweddol, yn canolbwyntio ar saith thema a chwestiynau am ein gweithgareddau, ei gynnwys yn ein **Cynllun Blynyddol ar gyfer 2015-16**. Cafodd cyfres o dargedau ei datblygu hefyd gan gyfeirio at lefelau perfformiad ar ddiwedd 2014-15 a meincnodau priodol.

Yn ystod 2015-16, gwnaethom ddefnyddio cyfuniad o ddulliau meintiol ac ansoddol i fesur ac adrodd ac adlewyrchu ar ein perfformiad a'n risgiau. Roedd hyn yn cynnwys adroddiadau chwarterol i'n Pwyllgor Rheoli a'n Bwrdd ar gynnydd a wnaed wrth gyflawni ein blaenoriaethau a'n targedau. Hefyd, bu ein cyfres o dargedau mesur perfformiad yn destun gwaith craffu a mireinio pellach yn ystod y flwyddyn er mwyn sicrhau ei bod yn ddigon heriol ond cyflawnadwy o fewn y terfynau amser penodedig.

Ar y cyfan, yn 2015-16, gwnaethom gyflawni ein targedau ar gyfer 21 o'r 35 o fesurau perfformiad, ac roeddem yn agos at gyflawni ein targedau ar gyfer pedwar mesur arall. Ar gyfer y 10 mesur arall, mae'r tri sydd angen eu gwella fwyaf o ran perfformiad yn 2016-17 i gyd yn ymwneud â'r ffordd rydym yn rheoli ein heffaith ar yr amgylchedd.

Effaith

I ba raddau y mae ein gwaith yn hysbysu pobl Cymru, yn helpu cyrff cyhoeddus yng Nghymru i lwyddo, ac yn cael ei werthfawrogi gan ein rhanddeiliaid?

98%

o'n hargymhellion wedi cael eu **derbyn yn llawn er mwyn gweithredu arnynt**

80%

o randdeiliaid wedi meithrin **dealltwriaeth ddefnyddiol** drwy ein gwaith

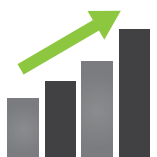
98%

o randdeiliaid o'r farn bod yr Archwilydd Cyffredinol yn **sylwebydd awdurdodol**

£11m

o **arbedion** **posibl** wedi'u nodi drwy ein gwaith

79%

o randdeiliaid o'r farn bod ein gwaith wedi arwain at **welliannau mewn gwasanaethau cyhoeddus**

Cyflawnwyd ein targed

Yn agos at gyflawni ein targed

Angen gwella

Angen gwelliant sylweddol

Cyflawni

A ydym yn cyflawni ein harchwiliadau ar amser neu'n unol â safonau ansawdd a phroffesiynol gofynnol?

100%

o geisiadau i dynnu arian o Gronfa Gyfunol Cymru wedi'u prosesu o fewn 24 awr

92%

o'n cynhyrchion archwilio wedi'u cyflawni ar amser

100%

o archwiliadau wedi'u cyflawni yn unol â safonau ansawdd

24

o gynhyrchion arfer da wedi'u cyflawni

19

o adroddiadau cenedlaethol wedi'u cyhoeddi

Arweinyddiaeth

A yw ein trefniadau llywodraethu ac arwain yn gweithredu'n effeithiol?

97%

o randdeiliaid yn dweud bod ganddynt **hyder** yn ein gwaith

98%

o staff yn teimlo bod eu **perfformiad yn cael ei werthuso'n deg**

69%

o staff yn teimlo **y'u cefnogir** i roi cynnig ar syniadau newydd a ffyrdd newydd o weithio

75%

o staff yn teimlo yr **ymddiriedir ynddynt** i wneud eu gwaith yn **effeithiol**

64%

o staff yn teimlo eu bod **wedi ymgysylltu** â'n dull gweithredu strategol

Cyflawnwyd ein targed

Yn agos at gyflawni ein targed

Angen gwella

Angen gwelliant sylweddol

Ariannol

Pa mor dda rydym yn rheoli ein cyllid a'n hasedau?

Gwnaeth ein hystad gostio
£3,228
fesul aelod o staff
cyfwerth ag amser cyflawn

£1.2m
o arbedion cost
wedi'u cynhyrchu
drwy'r busnes cyfan

6.9%
o amrywiad rhwng
gwariant gwirioneddol
a gwariant a gyllidebwyd

6.7%
o amrywiad rhwng
incwm gwirioneddol
a'r incwm a gyllidebwyd

Dim ond £59k
mewn hen ddyledion
dros 60 diwrnod oed

Cymdeithasol

Pa mor dda rydym yn hyrwyddo ac yn cefnogi cydraddoldeb, lles a dysgu?

80%
o staff yn teimlo eu
bod yn gallu **achub ar**
gyfleoedd dysgu priodol

100%
allbwn yn
cydymffurfio â'n
Cynllun Iaith

69%
o staff yn teimlo eu bod yn
gallu taro **cydbwysedd da**
rhwng eu gwaith a'u bywyd preifat

Collwyd 7.3
diwrnod drwy
salwch ar
gyfartaledd fesul aelod o staff

66%
o staff yn teimlo eu bod yn
cael eu trin **yn deg a chyda**
pharch, a'u bod yn cael
eu **gwerthfawrogi**

Cyflawnwyd ein targed Yn agos at gyflawni ein targed Angen gwella Angen gwelliant sylweddol

Amgylcheddol

Pa mor dda rydym yn rheoli ein heffaith ar yr amgylchedd?

Achrediad ar
Lefel 4
o Safon
Amgylcheddol
y Ddraig Werdd

Cynhyrchwyd
555
tunnell o allyriadau
sy'n cyfateb i CO₂

54.6%
o'n gwastraff
wedi cael ei
aildefnyddio, ei ailgylchu
neu ei gompostio

Defnyddiwyd
2,150
o rimiau o bapur

Cynhyrchwyd
86.1
tunnell o wastraff

Cyfathrebu

Pa mor dda rydym yn codi ymwybyddiaeth o'n gwaith ac yn ennyn diddordeb ynddo?

1,143
o bobl wedi **dod**
i'n seminarau
dysgu ar y cyd

97%
o erthyglau yn y cyfryngau
a gyhoeddwyd am ein
gwaith yn **gadarnhaol**
neu'n **niwtral eu naws**

Sgôr Klout
gyfartalog o
50

Staff wedi'u **gwahodd i**
gyflwyno dysgu ym maes
archwilio mewn **30**
o ddiwyddiadau allanol

198k
o ymweliadau â
thudalennau gwe

 Cyflawnwyd ein targed Yn agos at gyflawni ein targed Angen gwella Angen gwelliant sylweddol

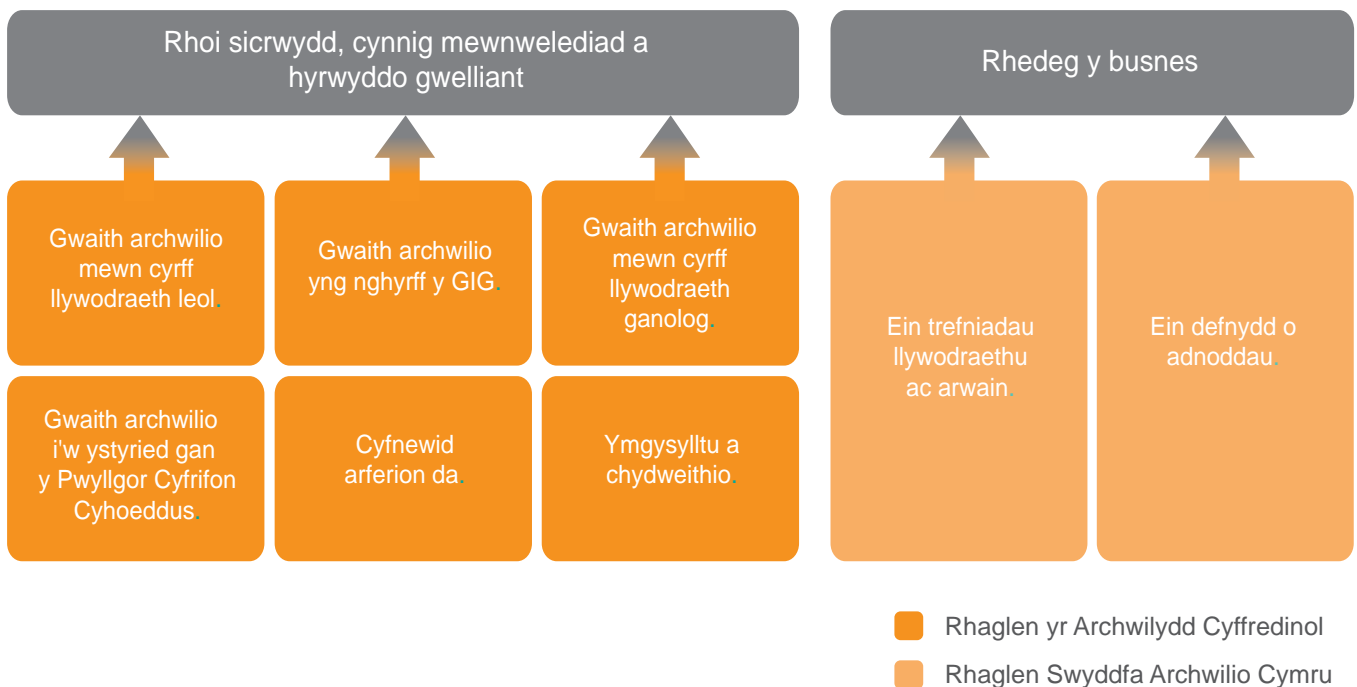
Dadansoddiad o berfformiad

Yn yr adran hon, darparwn asesiad o'r graddau y mae'r rhaglenni gwaith a'r blaenoriaethau tair blynedd a nodwyd yn ein **Cynllun Blynyddol ar gyfer 2015-16** wedi cael eu cyflawni, gan gynnwys drwy'r defnydd o enghreifftiau o astudiaethau achos.

Dylai'r adran hon gael ei darllen ar y cyd ag:

- Atodiad 1, sy'n rhoi mwy o fanylion am raglen gwaith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol yn 2015-16; ac
- Atodiad 2, sy'n rhoi sylwadau ar y cynnydd a wnaed gennym tuag at gyflawni ein blaenoriaethau tair blynedd.

Fel ein Cynllun, mae ein dadansoddiad wedi'i rannu'n wyth adran sy'n gyson â'n hamcanion. Mae'r chwe adran gyntaf yn ymwneud â rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r ddwy adran arall yn ymwneud â rhaglen waith Swyddfa Archwilio Cymru.

Yn 2015-16, gwnaethom gyflawni'r rhaglen waith a gyflwynwyd yn ein Cynllun Blynyddol ar gyfer y flwyddyn bron i gyd. Ac rydym ar y trywydd iawn i gyflawni pob un o'n blaenoriaethau tair blynedd (ac mewn rhai achosion rydym eisoes wedi cwblhau'r gwaith angenrheidiol arnynt).

Gwaith archwilio mewn cyrff llywodraeth leol

Mae rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol ym maes llywodraeth leol yn cwmpasu amrywiaeth eang o gyrff, gan gynnwys awdurdodau unedol, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol, comisiynwyr heddlu a throseddu a phrif gwnstabiaid, cronfeydd pensiwn llywodraeth leol a chynghorau tref a chymuned.

Yn ystod 2015-16, cafodd ein gwaith ar archwilio cyfrifon, ardystio hawliadau am grant a ffurflenni, archwiliadau ac asesiadau gwella, ac astudiaethau llywodraeth leol ei gwblhau ar y cyd â'n Cynllun. Rhoddwyd barn archwilio ar gyfrifon pob un o'r prif gyrff llywodraeth leol ar gyfer 2014-15 erbyn y terfyn amser statudol.

Disgwylir i nifer o astudiaethau llywodraeth leol sy'n mynd rhagddynt gael eu cwblhau yn 2016-17.

Cyhoeddwyd bron

800

barn archwilio
ar gyfrifon cyrff
llywodraeth leol

Cynhaliwyd
asesiadau gwella
blynyddol yn y

28

o awdurdodau
gwella

Cwblhawyd

7

astudiaeth
llywodraeth leol
ac adroddiad
cryno

Ardystiwyd 25 o
gynlluniau grant
gwerth bron

£3
biliwn

Mae

pob un

o'n blaenoriaethau
tair blynedd ar
gyfer gwaith
llywodraeth leol
ar y trywydd iawn
ar hyn o bryd

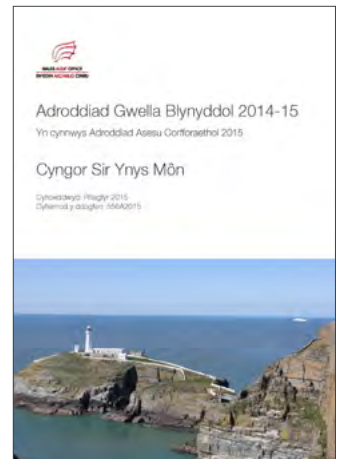
Astudiaeth achos: Asesiadau corfforaethol Caerdydd ac Ynys Môn

Fel rhan o raglen waith archwilio llywodraeth leol 2015-16, gwnaethom gynnal asesiad corfforaethol o Gyngor Sir Ynys Môn a gwaith dilynol ar asesiad corfforaethol blaenorol o Gyngor Dinas Caerdydd.

Yn asesiad corfforaethol 2014 o Gyngor Dinas Caerdydd, daethom i'r casgliad bod 'trefniadau arwain a rheoli tameidiog wedi golygu nad yw perfformiad gwan mewn meysydd gwasanaeth allweddol wedi gwella.' Flwyddyn yn ddiweddarach, gwnaethom waith dilynol er mwyn adolygu cynnydd, a daethom i'r casgliad 'Mae'r Cyngor wedi rhoi trefniadau gwell ar waith i gefnogi gwelliant ac i fynd i'r afael â phroblemau hirsefydlog, ond mae bellach ar bwynt allweddol yn y broses o'u hymgorffori os yw am gyflawni newid sylweddol o ran sicrhau canlyniadau gwell.' Hefyd, gwnaeth yr Archwilydd Cyffredinol argymhelliad penodol, sef 'Rhaid i'r Cyngor sicrhau ei fod yn mynd i'r afael â'r cynigion ar gyfer gwella fel y'u nodwyd yn yr adroddiad hwn er mwyn sicrhau canlyniadau gwell yn ystod y 12 mis nesaf.'

Ffurfiodd yr asesiad corfforaethol o Gyngor Sir Ynys Môn ran o'n rhaglen gyloch ac ni chafodd ei gynllunio mewn perthynas â risg ganfyddedig. Fel y rhan fwyaf o gynghorau, mae Ynys Môn yn wynebu nifer o heriau sylweddol. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf o'r sylfeini llywodraethu sydd eu hangen i ymdrin â'r heriau hyn bellach mor ddiogel ar Ynys Môn ag ydynt unrhyw le arall yng Nghymru. Roedd ymyrraeth Llywodraeth Cymru, a orffennodd yn ffurfiol ym mis Mai 2013, wedi helpu'r Cyngor i drawsnewid pethau.

Mae'r ddau gyngor wedi ymateb yn gadarnhaol i'n hasesiadau, gan gydnabod bod angen ymdrin â'r pwyntiau a godwyd drwy weithredu cynllun neu Ddatganiad Gweithredu. Nododd Prif Weithredwr Caerdydd wrth Gabinet y Cyngor fod y Cyngor yn mawr groesawu asesiad yr Archwilydd Cyffredinol o gynnydd dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Mewn arolygon rhanddeiliaid, mae Ynys Môn bob amser wedi sôn am effaith fuddiol ei ddeialog rheolaidd â thîm Swyddfa Archwilio Cymru.

Gwaith archwilio yng nghyrrff y GIG

Mae gwaith yr Archwilydd Cyffredinol o fewn GIG Cymru yn cwmpasu pob un o'r saith bwrdd iechyd lleol a thair Ymddiriedolaeth y GIG, yn ogystal â gwaith Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol Llywodraeth Cymru.

Yn ystod 2015-16, rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei farn archwilio ar gyfrifon 2014-15 pob un o gyrff y GIG, a chyflwynodd adroddiad cyhoeddus ar y trefniadau a oedd ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau, gan gynnwys drwy gyhoeddi darlun cymharol o adroddiad gwasanaethau orthopedig ar gyfer pob bwrdd iechyd lleol. Cyflawnwyd y gwaith hwn yn unol â'r amserlen a nodwyd yn ein Cynllun.

Fel rhan o raglen gylchol o astudiaethau iechyd, gwnaed gwaith yn unol â Chynllun 2015-16 ar yr astudiaethau a restrir yn Atodiad 1.

Cyhoeddwyd
adroddiadau ar
gyfrifon y
10
bwrdd iechyd lleol ac
ymddiriedolaethau'r
GIG

Cynhaliwyd
asesiadau
strwythuredig
a gwaith
archwilio
perfformiad lleol

Cwblhawyd
6
astudiaeth iechyd
a dechreuwyd
gweithio ar ddwy
astudiaeth arall

Sefydlwyd
Panel
Arbenigol
yn cynnwys
academyddion
a gweithwyr iechyd
proffesiynol, i
gyngori ar ein
rhaglen archwilio

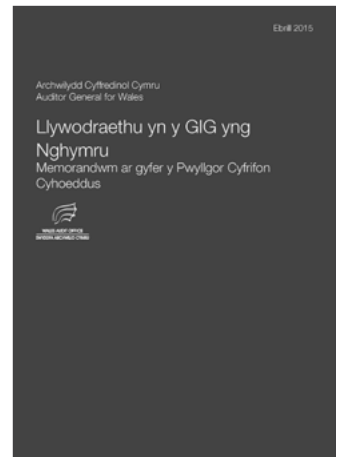
Mae
pob un
o'n blaenoriaethau
tair blynedd ar gyfer
gwaith archwilio'r
GIG naill ai wedi
eu cwblhau neu ar
y trywydd iawn

Astudiaeth achos: Gwaith archwilio llywodraethu'r GIG

Fel rhan o'i ymchwiliad i drefniadau llywodraethu ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, cymerodd Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol dystiolaeth yn 2015 ar sawl agwedd ehangach ar lywodraethu o fewn GIG Cymru. I gefnogi ymchwiliad y Pwyllgor, paratodd yr Archwilydd Cyffredinol femorandwm a oedd yn cynnig trosolwg cynhwysfawr o'r trefniadau llywodraethu sy'n bodoli o fewn GIG Cymru, ynghyd â sylwadau ar y ffordd roedd y trefniadau hynny'n gweithio'n ymarferol, ar sail canfyddiadau ein hasesiadau strwythuredig blynyddol.

Drwy'r memorandwm, gwnaethom ddwyn ynghyd amrywiaeth o wybodaeth am drefniadau llywodraethu'r GIG a fu mewn sawl lle gwahanol yn flaenorol. Yn ogystal â llywio gwaith y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, mae'r memorandwm wedi cael ei ddefnyddio gan Grŵp Ysgrifenyddiaeth Bwrdd y GIG er mwyn llywio ei waith gyda Chadeiryddion cyrff y GIG ar wella prosesau llywodraethu. Hefyd, defnyddiodd Ysgrifenyddion Bwrdd y memorandwm wrth baratoi eu hymateb i bapur gwyrdd diweddar GIG Cymru ar ansawdd a llywodraethu.

Yn ehangach, mae canfyddiadau ein gwaith asesu strwythuredig gyda chyrff y GIG yn parhau i'n galluogi i gyfrannu'n effeithiol at drafodaethau Bord Gron Uwchgyfeirio ac Ymyrraeth y GIG, ac i lywio gwaith craffu Llywodraeth Cymru ar gynlluniau tymor canolig integredig drafft cyrff y GIG. Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnwys sesiwn diwrnod o hyd gyda staff o Swyddfa Archwilio Cymru yn ei rhaglen ar gyfer yr adolygiad blynyddol manwl o gynlluniau tymor canolig integredig, a thrwy hynny alluogi barn swyddogion Llywodraeth Cymru ar y cynlluniau drafft i gael ei llywio gan wybodaeth archwilio berthnasol am effeithiolrwydd sefydliadol ehangach cyrff y GIG.

Gwaith archwilio mewn cyrff llywodraeth ganolog

Mae'r sector llywodraeth ganolog yng Nghymru yn cwmpasu amrywiaeth eang o gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi, swyddfeydd gwahanol gomisiynwyr statudol, arolygwyr a rheoleiddwyr, a Chomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol. Yn 2015-16, rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn flynyddol ar gyfrifon 2014-15 y cyrff llywodraeth ganolog a restrir, yn gyson â'n Cynllun.

Cafodd gwaith archwilio perfformiad ei gynnal yn y sector hwn hefyd, fel rhan o raglen yr Archwilydd Cyffredinol o astudiaethau gwerth am arian.

Cymeradwywyd tua

**£1
biliwn**

o daliadau o
Gronfa Gyfunol
Cymru bob mis

Rhoddwyd barn
ar gyfrifon
Llywodraeth
Cymru ac

11
o gyrff a noddir

Ardystiwyd
hawliadau
gwerth tua
**£300
miliwn**
mewn perthynas
â chronfeydd
strwythurol
Ewropeaidd

Hwyluswyd
gweithdy
arfer da gyda
Chadeiryddion
Pwyllgorau
Archwilio a Sicrhau
Risg ac Uwch
Swyddogion Cyllid

Mae
pob un
o'n blaenoriaethau
tair blynedd ar
gyfer gwaith
llywodraeth ganolog
ar y trywydd iawn
ar hyn o bryd

Astudiaeth achos: Cefnogi llywodraethu da o fewn y sector llywodraeth ganolog

Mae'r sector llywodraeth ganolog yng Nghymru wedi wynebu rhai o'r toriadau ariannol mwyaf sylweddol yn y sector cyhoeddus. O ystyried y ffaith bod llawer o gyrff llywodraeth ganolog yn gymharol fach, mae hyn yn cyfyngu ar yr adnoddau sydd ar gael i ddatblygu arfer da ym maes llywodraethu ac adrodd. Er bod gwaith archwilio rheolaidd yr Archwilydd Cyffredinol o fewn gyrff llywodraeth ganolog yng Nghymru fel arfer yn gyfyngedig i archwilio eu datganiadau ariannol, mae'n fwriad ganddo gefnogi gyrff yn y sector hwn drwy hwyluso gweithdai bob chwe mis gyda Chadeiryddion Pwyllgorau Archwilio a Sicrhau Risg ac Uwch Swyddogion Cyllid er mwyn darparu fforwm i rannu gwybodaeth ac arfer da.

Cynhaliwyd y gweithdy cyntaf o'r fath ym mis Chwefror 2016, lle trafodwyd newidiadau i ofynion adrodd blynyddol, ac arfer da ym maes datblygu fframweithiau sicrwydd bwrdd. Ar gyfer pob un o'r pynciau hyn, dilynwyd sesiwn lawn gan drafodaeth am heriau ac arferion yn y gweithdy, cyn cloi gydag adborth a rhannu materion a chymau gweithredu allweddol.

Cadarnhaodd yr adborth cadarnhaol a gafwyd o'r diwrnod y brwdfrydedd i gynnal sesiynau pellach. Bwriedir i'r un nesaf, a gynhelir ym mis Hydref 2016, ailystyried ac adlewyrchu ar adroddiadau blynyddol, ac ystyried effeithlonrwydd Pwyllgorau Archwilio a Sicrhau Risg. Dylai'r cysylltiadau ffurfiol ac anffurfiol a wnaed gan Gadeiryddion Pwyllgorau Archwilio a Sicrhau Risg ar y diwrnod hwyluso rhannu gwybodaeth a thrafod yn barhaus; yn aml does dim byd gwell na 'sgwrs go iawn'.

Gwaith archwilio i'w ystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Mae'r rhaglen hon o waith archwilio yn cynnwys astudiaethau gwerth am arian, paratoi adroddiadau cryno ar ganfyddiadau gwaith archwilio ar nifer o gyrff y GIG, llywodraeth ganolog a/neu lywodraeth leol, ac archwiliadau a gynhelir mewn ymateb i faterion sydd o bryder i'r cyhoedd a nodwyd drwy ein gwaith archwilio neu a godwyd gyda'r Archwilydd Cyffredinol.

Mae allbynnau 2015-16, a gyflawnwyd yn gyson â'n Cynllun, wedi cefnogi gwaith Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol a phwyllgorau eraill y Cynulliad.

Fel yr amlinellwyd yn ein Cynllun, ar ddechrau 2015-16 ystyriodd yr Archwilydd Cyffredinol feysydd posibl ar gyfer astudiaethau gwerth am arian yn y dyfodol ac ymgynghorodd arnynt. O ganlyniad, mae ein gwaith parhaus yn cynnwys sawl darn newydd o waith a ychwanegwyd at ein rhaglen a roddwyd ar waith o ddifrif yn 2015-16.

Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom hefyd waith i ystyried ymatebion Llywodraeth Cymru i argymhellion blaenorol yr Archwilydd Cyffredinol a'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus mewn perthynas ag amrywiaeth o bynciau. Cefnogodd y gwaith archwilio hwnnw ein mewnbwn i [adroddiad etifeddiaeth](#) y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar ei waith ei hun yn ystod pedwerydd tymor y Cynulliad a bydd yn llywio unrhyw waith dilynol gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus newydd yn y pumed Cynulliad.

Cwblhawyd

12

o astudiaethau gwerth am arian, adroddiadau cryno neu archwiliadau ymatebol

15

o archwiliadau gwerth am arian, adroddiadau cryno neu archwiliadau ymatebol yn mynd rhagddynt

Cefnogwyd

35

o gyfarfodydd o'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Sefydlwyd tîm astudiaethau ymchwilio newydd er mwyn atgyfnerthu ein gallu a'n hadnoddau archwilio **fforensig**

Mae

pob un

o'n blaenoriaethau tair blynedd ar gyfer gwaith archwilio'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus naill ai wedi eu cwblhau neu ar y trywydd iawn

Tudalen y pecyn 115

Astudiaeth achos: Cronfa Buddsoddi Cymru mewn Adfywio

Ym mis Gorffennaf 2015, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei adroddiad ar astudiaeth o werthu asedau tir ac eiddo cyhoeddus am £21 miliwn gan Gronfa Buddsoddi Cymru mewn Adfywio, sef un o gyrff hyd braich Llywodraeth Cymru. Yn ystod yr astudiaeth gwnaethom ystyried nodau, trefniadau llywodraethu a gweithrediad y Gronfa, gan gynnwys effeithiolrwydd trefniadau goruchwylio Llywodraeth Cymru. Mae llawer o'n hargymhellion hefyd yn gymwys i weithrediadau hyd braich a chynnal prosesau llywodraethu da yn ehangach.

Daethom i'r casgliad, o ganlyniad i ddiffygion yn y ffordd y sefydlwyd y Gronfa, y broses o ddethol asedau a hefyd y broses werthu ei hun, na allai'r Gronfa na Llywodraeth Cymru ddangos y cyflawnwyd gwerth am arian o drafodyn gwerthu'r portffolio.

Yn sgil cyhoeddi'r adroddiad, cafwyd cryn dipyn o sylw ymhlith y cyhoedd, gwleidyddion ac yn y cyfryngau, gan gynnwys rhaglen ddogfen gan BBC Cymru. Ar ôl ystyried ein hadroddiad, cynhaliodd Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol ei ymchwiliad ei hun i'r Gronfa yn ystod hydref 2015 a lluniodd ei adroddiad ei hun ym mis Ionawr 2016. Daeth y Pwyllgor i'r casgliad bod y materion a ystyriwyd yn ystod yr ymchwiliad ymhlith y rhai mwyaf pryderus a chymhleth a welwyd ganddo yn ystod pedwerydd tymor y Cynulliad.

Yn **ei adroddiad**, cytunodd y Pwyllgor â chanfyddiadau'r Archwilydd Cyffredinol a gwnaeth hefyd fyfyrion ar ddigwyddiadau dilynol, gan gynnwys tystiolaeth o werthu'r asedau ymlaen gan y prynwr sydd '...yn dangos yn argyhoeddiadol na lwyddodd y gwerthiant i sicrhau gwerth da am arian i'r trethdalwr - mae'n ymddangos y gallai, ac yn wir y dylai, degau o filiynau o bunnoedd fod wedi'u cynhyrchu i'w buddsoddi mewn prosiectau adfywio ledled Cymru'. Yn sgil canfyddiadau'r Pwyllgor, ymddiheurodd y Prif Weinidog wrth y Cynulliad Cenedlaethol, a chafwyd dadl lawn hirfaith. Ym mis Mawrth 2016, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei bod yn cymryd camau cyfreithiol yn erbyn y cwmni preifat a wnaeth gynghori Bwrdd y Gronfa ar delerau'r gwerthiant.

Cyfnewid arfer da

Un o ddwy brif ran ein gwaith arfer da yw darparu **adnoddau ar-lein** am ddim sy'n galluogi'r cyhoedd, defnyddwyr gwasanaethau, darparwyr gwasanaethau, llunwyr polisïau a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau i gael gafael ar wybodaeth ychwanegol. Mae'r rhan arall o'n gweithgarwch yn cynnwys hwyluso sgysiau lle y caiff gwersi a ddysgwyd o lwyddiannau a methiannau cymaradwy eu rhannu wyneb yn wyneb.

Yn ystod 2015-16, cyflawnodd y rhaglen hon ystod eang o allbynnau, a oedd naill ai'n gyson â'n Cynllun gwreiddiol neu wedi'u haddasu ohono, a chyda phwyslais penodol ar hyrwyddo'r broses o rannu gwybodaeth ar draws ffiniau sefydliadol, daearyddol a rhyngwladol.

Lluniwyd
canllaw
arfer da ar
annibyniaeth
barhaus
pobl hyn

Cynhaliwyd
24
o seminarau/
gweminarau dysgu
ar y cyd, gyda
mwy na
1,100
o bobl yn
bresennol

Dywedodd
93%
o'r cynadleddwyr
a roddodd adborth
fod ein seminarau
dysgu ar y cyd yn
ddefnyddiol neu'n
ddefnyddiol iawn

Cred
83%
o randdeiliaid fod
ein gwaith arfer da
wedi bod o fudd i
wasanaethau
cyhoeddus

Mae ein
pob un
o'n blaenoriaethau
tair blynedd ar
gyfer gwaith arfer
da ar y trywydd
iawn ar hyn
o bryd

Astudiaeth achos: Canlyniadau cyfnewid arfer da

Drwy ein seminarau a'n gweminarau dysgu ar y cyd rydym yn annog darparwyr gwasanaethau cyhoeddus i nodi a datblygu ffyrdd newydd a gwell o weithio. Fodd bynnag, gall gymryd amser i welliannau a syniadau arloesol arwain at ganlyniadau i ddefnyddwyr gwasanaethau. Mae'r enghreifftiau isod yn dangos rhai o effeithiau cadarnhaol trosglwyddo gwybodaeth o seminarau blynyddoedd blaenorol yn ystod 2015-16.

- Bellach, mae gan ganol tref Wrecsam ganolfan triniaeth a lles alcohol gwbl weithredol, sef 'Hafan y Dref'. Datblygwyd y gwasanaeth ar ôl i Gyngor Wrecsam ddod i'n **seminar Mabwysiadu Dulliau Ataliol** ym mis Ebrill 2014, lle rhoddwyd sylw i ganolfan Trin Alcohol Caerdydd. Gall canolfan Hafan y Dref frysbenno a thrin unigolion ar ei safle yng nghanol y dref, a thrwy hynny leihau'r baich ar wasanaethau brys a'r costau cysylltiedig.
- Yn 2014, roedd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru yn chwilio am gyfleoedd i wella ei wybodaeth a'i sgiliau rheoli prosiect. Drwy ddod i'n **seminar Arwain Rhaglenni a Phrosiectau** ym mis Medi 2014, dysgodd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru am ddull Cyngor Conwy o reoli prosiect. Ers hynny, mae'r ddau sefydliad wedi meithrin cydberthynas waith agosach ac maent bellach yn rhannu dulliau hyfforddi.
- Cafodd Prosiect Canolfan Iechyd Bae Colwyn sylw yn ein **seminar Tai a Chwaraeon** ym mis Mawrth 2015. Datblygodd cydweithwyr iechyd a llywodraeth leol a gyfarfu yn y seminar y syniad o adleoli'r Ganolfan i ganolfan hamdden awdurdod lleol. Yn sgil hyn, cafwyd gwell ymwybyddiaeth o'r potensial i ddefnyddio gweithgareddau hamdden i drin cyflyrau cronig hirdymor.
- Ers ein **seminar Gwneud Defnydd Gwell o Asedau Cyhoeddus** ym mis Ionawr 2015, mae Indycube, sef menter gymdeithasol sy'n rhoi cyfleoedd i weithwyr llaw-rydd a microfusnesau gydweithio ag eraill tra'n aros yn agos i gartref, bellach yn gweithio mewn partneriaeth â mwy na dwsin o gyrff yn y sector cyhoeddus ledled Cymru, gan greu llif refeniw bach yn gyfnewid am ddarparu manau gweithio.

'Wedi'i drefnu'n dda iawn. Popeth yn rhedeg yn esmwyth.
Rhwydweithio cyn ac ar ôl y digwyddiad yn ddefnyddiol iawn.'

'Roedd y siaradwyr yn ddiddorol, yn llawn gwybodaeth ac yn frwdfrydig. Roedd yn wych bod defnyddwyr gwasanaethau yn chwarae rhan ar bob lefel yn ystod y seminar.
Gwnaethant rannu'r safbwyntiau pwysicaf am y ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu a'u derbyn.'

Adborth gan bobl a ddaeth i'n seminar dysgu ar y cyd ar annibyniaeth barhaus pobl hyn

Ymgysylltu a chydweithio

Yn ystod y cyfnod adrodd, mae'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi parhau i weithredu ar eu hymrwymiad i ymgysylltu'n effeithiol â rhanddeiliaid er mwyn llywio'r broses o ddatblygu gwaith yr Archwilydd Cyffredinol, sicrhau ei fod mor berthnasol â phosibl ac estyn ei gyrhaeddiad a'i effaith. Yn gyson â'n Cynllun, rydym hefyd wedi gweithio'n agos gydag asiantaethau archwilio eraill y DU a'r prif gyrff adolygu allanol eraill yng Nghymru i wella effaith gyfunol ein gwaith, ac wedi gwneud ychydig o waith archwilio a gomisiynwyd.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gallu gwneud trefniadau gyda mathau penodol o gyrff er mwyn i'r swyddfa neu'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu gwasanaethau i'r cyrff hynny, neu arfer eu swyddogaethau. Ond, rydym yn ymwybodol y dylai'r holl weithgareddau hynny fod yn hunangyllidol ac na ddylent amharu ar ein gwaith archwilio craidd yng Nghymru.

Gweithiwyd gyda'n partneriaid i ehangu'r wybodaeth a ddefnyddir fel rhan o ymarfer **paru data** y Fenter Twyll Genedlaethol

Aelod gweithredol o **10** gweithgor allanol allweddol a sylwedydd ar naw grŵp arall

Archwiliwyd **£250 miliwn** o gyllid Ewropeaidd a ddefnyddiwyd i gefnogi ffermwyr ac amaethyddiaeth ledled Cymru

66% o randdeiliaid o'r farn ein bod yn gweithio'n dda gyda chyrrff adolygu allanol eraill

Mae **pob un** o'n blaenoriaethau tair blynedd ar gyfer gwaith ymgysylltu a chydweithio naill ai wedi eu cwblhau neu ar y trywydd iawn

Astudiaeth achos: Archwiliad o gronfeydd amaethyddol Ewrop

Yn ystod 2015-16, archwiliodd yr Archwilydd Cyffredinol tua €318 miliwn (£250 miliwn) o gronfeydd Ewropeaidd a hawliwyd gan Lywodraeth Cymru er mwyn cefnogi ffermwyr ac amaethyddiaeth ledled Cymru.

Gyda'r arian hwnnw, mae Llywodraeth Cymru yn gwneud taliadau i ffermwyr er mwyn eu helpu i gadw eu tir mewn cyflwr amaethyddol ac amgylcheddol da ac i gymryd rhan mewn prosiectau eraill er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflawni Cynllun Datblygu Gwledig Cymru. Hefyd, gwneir taliadau i fusnesau gwledig er mwyn cefnogi agweddau eraill ar y Cynllun, fel prosesu, marchnata a chyflenwi cynhyrchion amaethyddol.

Caiff y ffordd rydym yn gwneud y gwaith hwn ei rhagnodi gan y Comisiwn Ewropeaidd, ac fe'i cyflawnir gan gonsortiw m o archwilwyr yn y DU, gan gynnwys y Swyddfa Archwilio Genedlaethol, Swyddfa Archwilio Gogledd Iwerddon ac Audit Scotland.

Mae'n ofynnol i ni ddilysu gwaith arolygwyr Llywodraeth Cymru, sy'n gyfrifol am gadarnhau'r wybodaeth amaethyddol sy'n sail i'r hawliadau gan y sawl sy'n gwneud cais am gyllid. Ymhlith y mathau o dasgau dan sylw mae cadarnhau maint y cae, cadarnhau bod coetir yn bodoli, neu fod darn penodol o offer yn cael ei ddefnyddio. Fel rhan o'r gwaith, mae ein harchwilwyr yn dadansoddi mapiau lloeren, yn ymweld â busnesau amaethyddol ac yn cerdded tir amaethyddol ar hyd a lled Cymru er mwyn dilysu casgliadau'r arolygydd - 'gwaith maes' go iawn.

Drwy ein gwaith archwilio, gwnaethom nodi nifer o fân feysydd i'w gwella, ond ar y cyfan roeddem yn gallu dod i'r casgliad bod y gwariant yn berthnasol gywir a bod rheolaethau Llywodraeth Cymru yn gweithio'n dda.

Ein trefniadau llywodraethu ac arwain

Fel y'i rhagnodwyd gan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, rydym bellach yn y sefyllfa unigryw o gael aelodau anweithredol a gweithredol o Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, yn ogystal ag aelodau etholedig sy'n gyflogeion, er mwyn rhoi dimensiwn ychwanegol o fewnwelediad a phrofiad. Mae ein trefniadau llywodraethu yn rhoi cyfle gwirioneddol i ni ddatblygu ymhellach fel busnes.

Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru strwythur uwch reoli hefyd, sydd â'r nod o gynnig llinellau adrodd ac atebolrwydd clir, a galluogi'r Archwilydd Cyffredinol drwy ei waith i hysbysu'r cyhoedd a dylanwadu ar y ffordd y darperir gwasanaethau cyhoeddus yn y ffordd fwyaf effeithlon ac effeithiol.

Ceir amlinelliad o strwythur rheoli Swyddfa Archwilio Cymru, adroddiadau ar lywodraethu corfforaethol a rheoli risg ar gyfer y flwyddyn, a disgrifiad o'r prif risgiau ac achosion o ansicrwydd a wynebwyd yn 2015-16, yn y [Datganiad Llywodraethu](#).

Ceir rhagor o wybodaeth am aelodau'r Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli yn ystod 2015-16 yn [Adroddiad y Cyfarwyddwyr](#).

Cred
83%
o randdeiliaid fod
Swyddfa Archwilio
Cymru yn sefydliad
a gaiff ei redeg
yn dda

‘Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn sefydliad proffesiynol yr olwg sydd â systemau cyfathrebu da a rhai pobl dda iawn’

‘Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn agored, yn hygyrch ac yn hawdd i ddelio â hi’

Adborth a gafwyd drwy ein harolwg o randdeiliaid

Ein defnydd o adnoddau

Rydym wedi gweithio'n galed i ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy yn y ffordd rydym yn rhedeg ein busnes, ac yn y ffordd rydym yn neilltuo adnoddau ar gyfer gwaith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol, ers nifer o flynyddoedd. Mae a wnelo datblygu cynaliadwy â diwallu anghenion y presennol heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwy.

Gwaith rheoli ariannol ac arbedion effeithlonrwydd

Yn y cyfnod hwn o gyfyngiadau ariannol, erys rheoli ariannol cadarn a chosteffeithlonrwydd yn flaenoriaeth yn Swyddfa Archwilio Cymru. Gwnaethom leihau ein gwariant gweithredu net o gymharu â'n Hamcangyfrif bron £0.5 miliwn (tua 7 y cant) yn 2015-16. Nid oedd angen i ni ddefnyddio cronfa wrth gefn gyffredinol gwerth £0.2 miliwn a ddelir o fewn y gyllideb gymeradwy, a ddychwelir i Gronfa Gyfunol Cymru.

Roedd ein Hamcangyfrif ar gyfer 2015-16 yn cynnwys targed arbedion o £0.8 miliwn am y flwyddyn. Cyflawnwyd y targed hwn, a chynhyrchwyd £0.5 miliwn arall drwy reoli gwariant, swyddi gwag a chontractwyr yn ofalus, a arweiniodd at leihau ein costau TAW yn sylweddol.

Cyflwynwyd system rheoli gwybodaeth archwilio ariannol (Insight) yn ystod hydref 2015. Cafodd y prosiect ei reoli ar amser ac o fewn y gyllideb sy'n golygu ein bod wedi:

- cyflawni ein prif amcan o sicrhau parhad busnes systemau TG hanfodol;
- rhesymoli ein systemau drwy ddefnyddio Insight i gofnodi amser yn ogystal â'n llwyfan archwilio ariannol; a
- chyflawni gostyngiad o 60 y cant yng nghostau cymorth a chynnal a chadw blynyddol y systemau hyn; arbediad o £48,000 y flwyddyn.

Cafodd gwelliannau effeithlonrwydd eraill mewn amrywiaeth o feysydd eu gwneud yn ystod y flwyddyn, fel cyflwyno:

- system dreuliau ar-lein, gyda'r nod o gynyddu awtomeiddio a gwella gwybodaeth reoli tra'n lleihau amser anghynhyrchiol;
- system recriwtio ar-lein, gyda'r nod o foderneiddio'r broses recriwtio a lleihau gwaith gweinyddol llafurus; a
- gwell cyfleusterau fideo-gynadledda yn cael eu rhedeg o liniaduron staff er mwyn helpu i leihau milltiroedd ac amser teithio.

Mae'r gyfundrefn ariannu sy'n llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru yn gymhleth, yn gyfyngol ac yn ddwys ei hadnoddau. Croesawn ymrwymiad Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol¹ i sicrhau bod trefniadau symlach ar waith ar gyfer gweinyddu ffioedd, a fydd, yn ein barn ni, yn arwain at fwy o gosteffeithlonrwydd gweithredol a llai o faich o ran trafodion ar ein cyrff archwiliedig.

¹ Cynulliad Cenedlaethol Cymru Y Pwyllgor Cyllid Adroddiad Etifeddiaeth y Pedwerydd Cynulliad

Ansawdd ein gwaith

Mae ansawdd ein gwaith o'r pwys mwyaf i ni a'n rhanddeiliaid. Mae'r **Cod Ymarfer Archwilio**, ynghyd â Datganiad Ymarfer ar gyfer swyddogaethau archwilio, asesu ac arolygu arbennig mewn perthynas â gwella llywodraeth leol, yn rhagnodi'r ffordd y dylid cyflawni swyddogaethau archwilio a rhai o swyddogaethau eraill yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r ddwy ddogfen wedi'u cynllunio i ategu Safonau Archwilio Rhyngwladol ac ymgorffori arfer gorau proffesiynol.

Mae **Adroddiad Tryloywder 2015**, sy'n rhoi rhagor o fanylion am sut mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cyrraedd safonau uchel yn y ffordd y mae'n gweithio ac o ran ansawdd ei gwaith, ar gael ar ein gwefan; caiff adroddiad tebyg ar gyfer 2015-16 ei gyhoeddi'n ddiweddarach yn 2016.

Recriwtio, cynllun hyfforddeion a phrofiad gwaith

Fel corff archwilio proffesiynol a darparwr hyfforddiant achrededig â thri chorff cyfrifyddu proffesiynol, mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn ymrwymedig i raglen dreigl o recriwtio hyfforddeion. Drwy ein hymgyrchoedd recriwtio blynyddol anelwn at ddenu ymgeiswyr o'r safon orau bosibl.

Yn ystod y flwyddyn ariannol 2015-16, llwyddodd 14 o hyfforddeion i symud ymlaen i gamau nesaf eu hastudiaethau, gan gyflawni cyfradd pasio ar y cynnig cyntaf o 91 y cant ar gyfer arholiadau Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr (ICAEW).

Yn ogystal â'u hastudiaethau proffesiynol, rydym yn rhoi hyfforddiant pwrpasol a phrofiad gwaith perthnasol i'n hyfforddeion. Yn ystod eu hyfforddiant dros bedair blynedd, maent yn treulio amser yn gweithio gyda thimau archwilio amrywiol, gan wneud cyfraniad allweddol i'n llwyddiant cyffredinol.

Rydym hefyd yn cynnig cyfleoedd profiad gwaith yn Swyddfa Archwilio Cymru drwy ein cysylltiadau â Gyrfa Cymru ac ysgolion a phrifysgolion lleol. Yn ystod 2015-16, bu chwe myfyriwr ar leoliad gwaith gyda ni.

Dysgu a datblygu

Rydym yn parhau i fuddsoddi mewn ddysgu a datblygiad ein staff i'w helpu i gyflawni eu gwaith. Yn 2015/16, treuliwyd 9.3 diwrnod ar gyfartaledd gan gyflogai ar amrywiaeth o weithgareddau dysgu a datblygu. Cafodd rhywfaint o'r hyfforddiant ei gynllunio a'i ddarparu'n fewnol, a lle y bo'n briodol ac yn gost-effeithiol, comisiynwyd cymorth hyfforddiant allanol hefyd i roi hyfforddiant yn unol â'n gofynion penodol.

Mae ffurflen werthuso electronig yn ein galluogi i gofnodi canlyniadau'n gyflym ac yna fesur llwyddiant ac effaith y cyrsiau hyfforddiant. Teimlai 97 y cant o staff fod y cyrsiau a ddilynwyd ganddynt yn 2015-16 yn effeithiol o ran eu helpu i gyflawni eu hamcanion.

Hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg

Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi ymrwmo i ddarparu gwasanaeth dwyieithog ac mae'n ymfalchïo yn hynny. Ein **Cynllun Iaith Gymraeg** yw'r sail dros y ffordd rydym yn gweithredu ac mae'n amlygu ein penderfyniad i drin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal. Mae ein dogfennau cyhoeddus ar gael yn Gymraeg a Saesneg, mae gennym wefan gwbl ddwyieithog ac rydym yn cyfathrebu â'r cyhoedd, cyrff a archwilir a'r cyfryngau yn y ddwy iaith.

Mae ein hadroddiad blynyddol diweddaraf ar ein cynnydd tuag at weithredu ein Cynllun Iaith Gymraeg ar gael ar ein gwefan.

Lles cyflogeion

Rydym yn ymrwymedig i annog ffordd o fyw iach a chydbwysedd da rhwng gwaith a bywyd ymhlith ein staff. Rydym hefyd am i'n staff deimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi a'u cefnogi'n llawn pan fyddant yn wynebu anawsterau, ni waeth a effeithir ar eu gallu i ymgymryd â'u rôl ai peidio.

Ategir ein polisi lles gan ganllawiau sy'n cefnogi ein hymrwymadau ac yn sicrhau bod unrhyw faterion iechyd a lles staff yn cael eu nodi a'u rheoli mewn ffordd ragweithiol a sensitif. Rydym hefyd yn hybu ac yn cefnogi iechyd a lles emosiynol a chorfforol staff, a'u llesiant, gan gynnwys drwy raglen flynyddol o ddiwyddiadau.

Hefyd, mae rhaglen cymorth i gyflogeion ar gael naill ai drwy wasanaeth ffôn 24 awr neu drwy gyfleuster ar-lein. Mae'r rhaglen cymorth i gyflogeion yn rhoi cyngor proffesiynol a chymorth emosiynol i staff ar amrywiaeth o faterion.

Rydym yn monitro cyfraddau absenoldeb oherwydd salwch yn fanwl ac rydym wedi rhoi nifer o systemau ar waith i helpu staff i ddychwelyd i'r gwaith yn llwyddiannus. Cafodd 7.3 diwrnod cyflogai eu colli ar gyfartaledd oherwydd absenoldeb oherwydd salwch yn ystod y flwyddyn adrodd a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016. Rydym yn gweithio i ostwng hyn i 6.5 diwrnod.

Cydraddoldeb a hawliau dynol

Mae'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru gydymffurfio â'r fframwaith diogelu yn erbyn gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth a dyletswyddau cydraddoldeb y sector cyhoeddus a gyflwynwyd gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Mae gennym gyfrifoldeb hefyd i gydymffurfio â'r confensiynau a nodwyd yn Neddf Hawliau Dynol 1998. Rydym yn ymrwymedig i ddarparu amgylchedd gwaith sy'n gwerthfawrogi amrywiaeth pawb, gan gynnwys ein staff ein hunain a'r rhai rydym yn dod i gysylltiad â hwy fel rhan o'n gwaith, ac rydym yn llawn gefnogi hawliau pobl i gael eu trin ag urddas a pharch.

Mae ein **Cynllun Cydraddoldeb Strategol** yn amlinellu ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb a'n hamcanion cysylltiedig. Mae ein hadroddiadau blynyddol ar gynnydd tuag at gyflawni ein hamcanion cydraddoldeb ar gael ar ein gwefan.

Gwaith cymunedol ac elusennol

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cydnabod y buddiannau y gall gwaith cymunedol a gwaith elusennol gan staff eu cyflwyno i'r gymuned ehangach ac yn cymeradwyo'r staff am eu hymdrechion unigol. Gall staff ddefnyddio'r sgiliau a ddatblygwyd ganddynt yn y gweithle a datblygu sgiliau newydd, gan wella eu morâl, eu hiechyd corfforol a'u cydbwysedd bywyd a gwaith ar yr un pryd.

Yn amodol ar ofnyion gweithredol rydym yn cefnogi cyflogeion sydd am gymryd rhan mewn gweithgareddau cymunedol neu elusennol megis gwaith gofal yn y gymuned, prosiectau cadwraeth, a gweinyddu digwyddiadau cyhoeddus.

At hynny, dewisir elusen bob blwyddyn drwy bleidlais y staff i fod yn ffocws i nifer o weithgareddau codi arian a chyfluoedd i ddysgu. Dewisodd y staff yr elusen Crossroads, sy'n rhan o Ymddiriedolaeth y Gofalwyr, fel ffocws eu gweithgareddau codi arian yn 2015-16. Dros y flwyddyn, cynhaliodd ein staff nifer o ddigwyddiadau codi arian yn eu hamser eu hunain:

- Bu cydweithwyr o Swyddfa Archwilio Cymru ymhlith y 15,000 o feicwyr a gymerodd ran yn Felothon cyntaf Cymru, gan ymgiprys â chyrsiau 140km a 50km, ddydd Sul 14 Mehefin 2014.
- Ar benwythnos 12 a 13 Medi 2015, cwblhaodd nifer fawr o staff Swyddfa Archwilio Cymru 'y llwybr archwilio', lle gwnaethant, gyda'i gilydd, gerdded yr 870 milltir o Lwybr Arfordir Cymru mewn cyfnod o 24 awr.
- Cynhaliwyd nifer o ddigwyddiadau eraill, gan gynnwys gwerthu teisennau, rafflau, noson gwis a noson barbeciw.

Unwaith eto, cododd y staff dros £8,000 at yr elusen. Ar gyfer 2016-17, CDH UK fydd ffocws gweithgareddau codi arian y staff.

Gwarchod yr amgylchedd²

Cawsom ein hailachredu ar Lefel 4 (y lefel uchaf ond un) o Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd ar gyfer 2015-16, gan ddangos ein hymrwymiad parhaus i reoli amgylcheddol effeithiol. Rydym bellach yn gweithio tuag at gyflawni Lefel 5 (y lefel uchaf) yn ystod 2016-17.

Gostyngodd lefel ein hallyriadau cyfwerth â CO₂ tua 2 y cant o gymharu â'r flwyddyn flaenorol a gwnaethom fuddsoddiad pellach yn ein cyfleusterau fideo-gynadledda, fel rhan o'n hymrwymiad parhaus i gefnogi gweithio hyblyg a lleihau costau teithio a chostau cysylltiedig diangen.

Cynhyrchwyd ychydig yn fwy o wastraff yn 2015-16, am ein bod wedi rhesymoli ein cyfleusterau storio a threfnu bod TGCh, dodrefn a chyfarpar segur neu anoperadwy yn cael ei gasglu i'w aildefnyddio neu ei ailgylchu. Yn y broses, gwnaethom gynhyrchu peth incwm a lleihau ein costau storio.

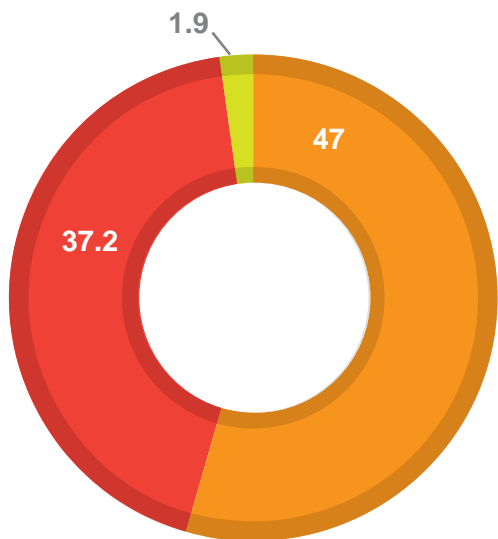
Yn 2015-16, cafodd 55 y cant o'n gwastraff ei aildefnyddio, ei ailgylchu neu ei gompostio - gwelliant sylweddol o gymharu â 41 y cant y flwyddyn flaenorol. Rydym yn ymrwymedig i wella'r ffigur hwn ymhellach, fel y dangoswyd yn ein Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17, lle rydym wedi cynnal ein targedau, sef 60 y cant yn 2016-17 a 70 y cant erbyn 2018.

Lleihawyd y defnydd o bapur a dŵr yn 2015-16, a gwnaethom wella effeithlonrwydd cyffredinol ein defnydd o swyddfeydd 5 y cant. Rydym wedi sicrhau eiddo newydd yn y gogledd ar gyfer 2016; bydd symud swyddfeydd yn ein helpu i leihau ein costau cyffredinol, gwneud defnydd gwell o'n swyddfeydd a gwella ein perfformiad amgylcheddol.

Yn dilyn cyngor gan ein harchwilydd amgylcheddol, sef y Ddraig Werdd, a chyda chymorth yr elusen amgylcheddol Rhaglen Gweithredu'r Cynllun Gwastraff ac Adnoddau (WRAP), gwnaethom gynnal adolygiad o'n prosesau ar gyfer mesur ac adrodd ar ein systemau rheoli gwastraff. O 2016-17 ymlaen, byddwn yn dechrau defnyddio Cyfrifiannell Pwysau Gwastraff Busnes WRAP er mwyn mesur yn fwy cywir ein lefelau gwastraff, a byddwn yn defnyddio'r adnodd i ailgyfrifo data blaenorol a phennu llinell sylfaen a thargedau diwygiedig.

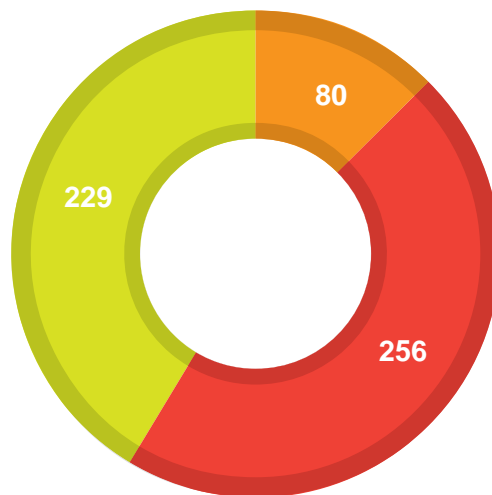
² Paratowyd yn unol â HM Treasury Public Sector Annual Reports Sustainability Reporting Guidance 2015-16

Rheoli gwastraff

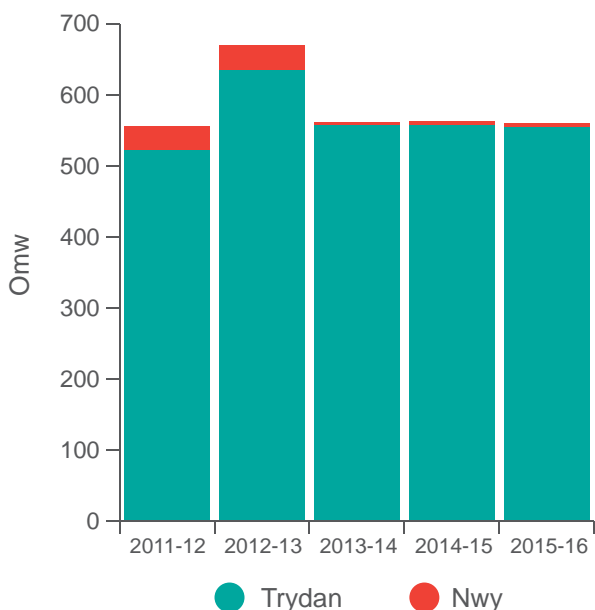
- Wedi'i aildefnyddio, ei ailgylchu neu ei gompostio (tunelli)
- Tirlenwi (tunelli)
- Peryglus (tunelli)

Allryiadau nwyon t gwydr

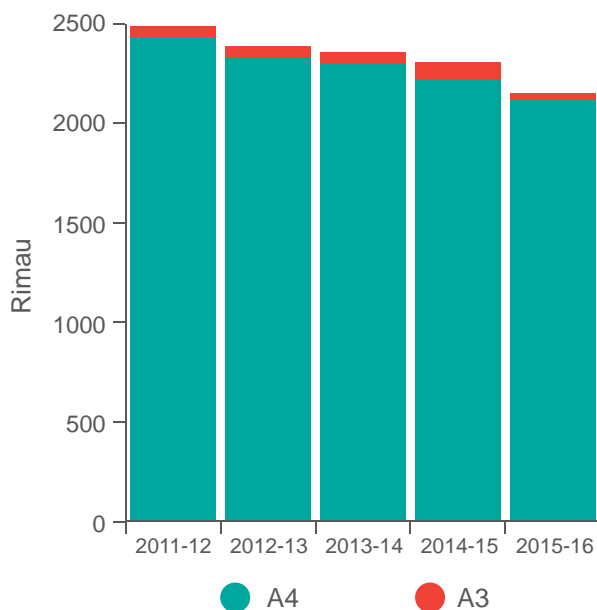

- Cwmpas 1 - allyriadau uniongyrchol sy'n cyfateb i CO₂ o ffynhonnellau rydym yn berchen arnynt neu yn eu rheoli (tunelli)
- Cwmpas 2 - allyriadau anuniongyrchol sy'n cyfateb i CO₂ o'r defnydd o drydan a brynwyd (tunelli)
- Cwmpas 3 - allyriadau uniongyrchol eraill o ganlyniad i'n gweithgareddau (tunelli)

Defnydd o ynni

Defnydd o bapur

	2015-16	2014-15	2013-14	2012-13
Rheoli amgylcheddol				
Lefel achredu'r Ddraig Werdd	4	4	4	4
Defnydd o adnoddau cyfyngedig³				
Y defnydd o ddŵr m ³	2,756	2,760	2,351	2,322
Y defnydd o ddŵr m ³ fesul WTE	10.5	12.0	10.1	9.9
Costau cyflenwi dŵr £	6,280	4,754	4,348	3,336
Y defnydd o bapur mewn rimiau	2,150	2,305	2,325	2,385
Costau cyflenwi papur £	5,609	6,349	6,426	6,112
Rheoli gwastraff⁴				
Cyfanswm y gwastraff (tunelli)	86.1	66.5	65.8	86.0
Aildefnyddio, ailgylchu neu gompostio	47.0	27.4	26.2	26.9
Gwastraff TGCh a ailgylchwyd ac a aildefnyddiwyd (allanol)	3.5	0	0	0
Dodrefn a chyfarpar (allanol)	13.0	0	0	0
Ailgylchu cymysg, papur, gwastraff bwyd, gardd	30.5	27.4	26.2	26.9
Tirlenwi	37.2	39.1	39.2	59.2
Peryglus	1.9	0	.4	0
Aildefnyddio, ailgylchu, compostio fel % o ⁵	54.6	41.1	39.8	31.2
Cyfanswm costau gwaredu £	16,400	7,337	6,229	8,586
Allyriadau nwyon tŷ gwydr⁶				
TCyfanswm yr allyriadau (tunelli) CO ₂	555.6	563.1	539.5	551.6
Y gellir eu priodoli i deithiau busnes	269.6	275.7	252.1	251.8
Mewn car	230.1	239.1	231.2	235.9
Ar y rheilffordd neu drwy'r awyr	39.5	36.6	20.9	16.0
Y gellir eu priodoli i'r defnydd o ynni	261.6	263.3	261.8	299.8
Trydan	256.1	257.7	257.5	293.4
Nwy	5.5	5.5	4.3	6.4
Y gellir ei briodoli i arall ⁷	24.3	24.1	25.6	n/a
Cyfanswm gwariant ar deithiau busnes £000 ⁸	1,258	1,214	1,173	1,142
Cost fesul WTE teithio busnes £	4,972	5,037	4,827	5,053
Cyfanswm gwariant ynni £	64,394	63,119	56,556	69,874
Effeithlonrwydd ystad				
Cost fesul WTE £ ⁹	3,228	3,397	3,431	3,186
Costeffeithlonrwydd ¹⁰ £ fesul m ²	300	278	285	265
Effeithlonrwydd o ran gofod m ² fesul WTE ¹¹	10.7	12.2	12.0	12.0

3 Ffigurau defnydd o ddŵr a chostau cyflenwi ar gyfer 2014-15 wedi'u hailddatgan. Ystyrir bod arfer da a gorau o ran y defnydd o ddŵr mewn swyddfa yn 4 m³ i 6 m³ a ≤4 m³ yn y drefn honno fesul Cyfwerth ag Amser Cyflawn (WTE) y flwyddyn (**Greening Government Commitment targets (Saesneg yn unig)**). Fodd bynnag, ar hyn o bryd, nid ydym yn cynnwys ymwelwyr swyddfa yn ein cyfrifiad sy'n debygol o gael effaith sylweddol ar ein ffigurau oherwydd nifer y digwyddiadau dysgu ar y cyd a gynhelir yn ein pencadlys yng Nghaerdydd.

4 Fe'i cyfrifwyd drwy ddefnyddio ffactorau trosi WRAP priodol, gyda ffigurau rhai blynyddoedd blaenorol wedi'u hailddatgan.

5 Cyfanswm o 75 y cant ar gyfer Llywodraeth Cymru yn 2014-15 (**Adroddiad ar Gyflwr yr Ystad 2014-15**).

6 Cyfrifwyd yn unol â **DEFRA Environmental Reporting Guidelines (Saesneg yn unig)**.

7 Y gellir ei briodoli i allyrru a dosbarthu ynni, gwaredu gwastraff a defnyddio a thrin dŵr.

8 Ailddatganwyd ar gyfer blynyddoedd blaenorol ac mae bellach yn cynnwys costau ceir ar brydlles, lwfansau teithio a theithio a chynhaliath.

9 O gymharu â £3,139 ar gyfer Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth 2015.

10 Gan gynnwys rhent, ardrethi a chostau eraill.

11 O gymharu â 14.2 m² fesul WTE ar gyfer Llywodraeth Cymru ar 31 Mawrth 2015. Yn 2015-16 y gwnaethom gynnwys contractwyr yn ein cyfanswm WTE gyntaf, er mwyn sicrhau cymhariaeth meincnodi tebyg at ei dellyd.

Adroddiad ar atebolrwydd

Datganiadau ac adroddiadau allweddol sy'n ein galluogi i fodloni gofynion atebolrwydd a dangos cydymffurfiaeth ag arfer llywodraethu corfforaethol da.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu

10 Mehefin 2016

Adroddiad ar lywodraethu corfforaethol

Adroddiad y Cyfarwyddwyr

Materion cyffredinol

Ar 1 Ebrill 2014, sefydlwyd Swyddfa Archwilio Cymru yn llawn o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 pan drosglwyddwyd staff, eiddo, hawliau a rhwymedigaethau oddi wrth yr Archwilydd Cyffredinol. Yn unol â hynny, 2014-15 oedd blwyddyn gyfrifyddu lawn gyntaf Swyddfa Archwilio Cymru.

Mae'r adroddiad ar gydnabyddiaeth a staff yn dangos sut y caiff rhwymedigaethau pensiwn eu trin yn y cyfrifon ac mae'n cyfeirio at ddatganiadau Cynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil.

Ceir gwybodaeth am ein cofrestr o fuddiannau a sut y gellir gweld y wybodaeth yn y gofrestr honno yn y [datganiad llywodraethu](#).

Cyflwynir data absenoldeb oherwydd salwch Swyddfa Archwilio Cymru, ynghyd â gwybodaeth am ein hymrwymiad i sicrhau bod pob aelod o staff â nodweddion gwarchoddedig (gan gynnwys nam¹²) yn cael ei drin yn deg ac yn gyfartal ym mhob agwedd ar gyflogaeth, yn yr [adroddiad ar gydnabyddiaeth a staff](#).

Mae gwybodaeth am gofnodi digwyddiadau sy'n ymwneud â data personol wedi'i chynnwys yn yr adran ar lywodraethu gwybodaeth yn y [datganiad llywodraethu](#).

Mae ein [Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17](#) a gyhoeddwyd yn amlinellu datblygiadau tebygol yn y dyfodol o ran busnes yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru.

¹² Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn ymrwymedig i'r Model Cymdeithasol o Anabledd i gydnabod bod pobl â namau yn cael eu hanalluogi gan rwystrau cymdeithasol, amgylcheddol, sefydliadol ac agweddol mewn cymdeithas. Diffiniadau pwysig yn y Model Cymdeithasol:

- Ystyr nam yw anaf, salwch neu gyflwr cynhwynol sy'n achosi neu'n debygol o achosi effaith hirdymor ar ymddangosiad corfforol a/neu gyfyngu ar weithrediad yr unigolyn sy'n wahanol i'r cyffredin.
- Ystyr anabledd yw colli neu gyfyngu ar gyfleoedd i gymryd rhan mewn cymdeithas ar sail gyfartal ag eraill oherwydd rhwystrau sefydliadol, amgylcheddol ac agweddol.

Cyfathrebu ac ymgysylltu â staff

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi defnyddio amrywiaeth o gyfryngau a dulliau i wneud y canlynol: rhoi gwybodaeth i gyflogeion Swyddfa Archwilio Cymru am faterion sy'n peri pryder iddynt fel cyflogeion; ymgynghori â chyflogeion neu eu cynrychiolwyr yn rheolaidd fel bod modd ystyried barn cyflogeion wrth wneud penderfyniadau sy'n debygol o effeithio ar eu buddiannau; annog cyflogeion i ymwneud â pherfformiad y sefydliad; a sicrhau ymwybyddiaeth gyffredin ymhlith yr holl gyflogeion o'r materion ariannol ac economaidd sy'n effeithio ar berfformiad Swyddfa Archwilio Cymru.

Mae'r rhain yn cynnwys cyfathrebu, ymgysylltu ac ymgynghori drwy:

- gynnal cyfarfodydd tîm rheolaidd ag uwch aelodau o staff a chynnwys aelodau'r Bwrdd;
- trefnu cyfarfodydd 'fforwm partneriaeth' â chynrychiolwyr undeb llafur, a chynnwys cynrychiolwyr o'r fath yn y broses o baratoi neu ddiwygio polisiau penodol a mentrau datblygu sefydliadol, lle bo'n berthnasol;
- cyhoeddi blogiau rheolaidd gan aelodau o'r Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli, a sicrhau bod cofnodion Bwrdd a Phwyllgor Rheoli ar gael ar y fewnwyd;
- cynnal 'carwsél' mewnwydion, adroddiadau ac ymgynghoriadau cyfredol ac annog staff i rannu gwybodaeth ac arfer da drwy rwydwaith cyfryngau cymdeithasol mewnol; a
- pharatoi, cyhoeddi a chodi ymwybyddiaeth o'n Cynllun Blynyddol (ac adroddiadau interim a blynyddol yn erbyn y Cynllun hwnnw), sy'n cynnwys gwybodaeth ychwanegol am ein strategaeth a'n blaenoriaethau tair blynedd, ynghyd â chyfres o fesurau a thargedau perfformiad allweddol.

Hefyd, rhoddodd aelodau etholedig sy'n gyflogeion ddimensiwn ychwanegol o ddealltwriaeth a phrofiad, a chafodd canfyddiadau staff eu cyfleu i'r Bwrdd.

Hefyd, yn ystod 2015-16, gwnaethom weithio mewn partneriaeth ag undeb llafur Prospect er mwyn cynnal arolwg o ymddiriedaeth sefydliadol drwy Ganolfan Ymddiriedaeth, Heddwch a Chysylltiadau Cymdeithasol Prifysgol Cofentri. Roedd y gwaith hwn yn tynnu at ei derfyn ar ddiwedd y flwyddyn.

Archwilydd Swyddfa Archwilio Cymru

Penodwyd RSM UK Audit LLP (Baker Tilly UK Audit LLP gynt) yn archwilydd allanol Swyddfa Archwilio Cymru gan Bwyllgor Cyllid Cynulliad Cenedlaethol Cymru am gyfnod o dair blynedd yn dechrau 1 Ebrill 2014.

Yn ogystal â'i waith yn llunio barn ar y datganiadau ariannol, mae RSM UK Audit LLP hefyd yn cyflwyno adroddiadau gwerth am arian ar Swyddfa Archwilio Cymru i'r Pwyllgor Cyllid, sydd ar gael ar [wefan y Cynulliad Cenedlaethol](#). Yn ystod 2015-16, gwnaethom gwblhau ein hymateb i adolygiad RSM UK Audit LLP o'n trefniadau fflyd a theithio.

Caiff manylion cost gwasanaethau archwilio allanol eu datgan yn y [nodiadau i'r datganiadau ariannol](#).

Hyd y gwn i, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw ein harchwilydd yn ymwybodol ohoni, ac rwyf wedi cymryd pob cam y dylwn fod wedi'i gymryd er mwyn bod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol, a chadarnhau bod ein harchwilydd yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

David Corner
Aelod
anweithredol

Amanda Hughes
Aelod a
etholwyd
o blith y staff

Kevin Thomas
Aelod a
benodwyd
o blith y staff

Steve Burnett
Aelod
anweithredol ac
Uwch Gyfarwyddwr
Annibynnol

Isobel Garner
Cadeirydd
anweithredol

Huw Vaughan
Thomas
Archwilydd
Cyffredinol Cymru
a'r Prif Weithredwr

Lindsay Foyster
Aelod
anweithredol

Peter Price
Aelod
anweithredol

Louise Fleet
Aelod a
etholwyd
o blith y staff

Mae'r Bwrdd yn gyfrifol am y canlynol:

Monitro arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

Rhoi cyngor i'r Archwilydd Cyffredinol

Cyflogi staff a darparu adnoddau i gyflawni swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

Codi ffioedd am waith a wneir gan yr Archwilydd Cyffredinol

Ar y cyd â'r Archwilydd Cyffredinol, paratoi cynllun blynyddol ac amcangyfrif o incwm a chostau

Pwyllgor Rheoli Swyddfa Archwilio Cymru

**Huw Vaughan
Thomas**

Archwilydd Cyffredinol,
Swyddog Cyfrifyddu a
Phrif Weithredwr

Anthony Barrett

Archwilydd Cyffredinol
Cynorthwyol a
Phennaeth Archwilio
Ariannol

Gillian Body

Archwilydd Cyffredinol
Cynorthwyol a
Phennaeth Archwilio
Perfformiad

Alan Morris

Arweinydd Sector,
Llywodraeth Leol
a Chyfiawnder
Troseddol

Mike Usher

Arweinydd Sector,
Iechyd a Llywodraeth
Ganolog

Kevin Thomas

Cyfarwyddwr
Gwasanaethau
Corfforaethol

Steve O'Donoghue

Cyfarwyddwr Cyllid

Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan baragraff 33 o Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, yr Archwilydd Cyffredinol yw Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru a rhaid iddo, ar gyfer pob blwyddyn ariannol:

- gadw cyfrifon priodol a chofnodion priodol mewn perthynas â hwy; a
- pharatoi datganiad o gyfrifon yn unol â'r ffurf a'r sail a bennir yn y Cyfarwyddyd Cyfrifon.

Paratoir y cyfrifon ar sail gronnus ac mae'n rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Archwilydd Cyffredinol, yn ogystal â'i alldro adnoddau net, y defnydd o adnoddau, newidiadau yn ecwiti trethdalwyr a llifau arian parod ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion Llawlyfr Cyflwyno Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth a gwneud y canlynol yn benodol:

- dilyn y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Cynulliad Cenedlaethol Cymru, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol a chymhwyso polisiau cyfrifyddu addas yn gyson;
- llunio barn ac amcangyfrifon ar sail resymol;
- nodi p'un a ddilynwyd safonau cyfrifyddu cymwys, fel y'u nodwyd yn Llawlyfr Cyflwyno Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth, a datgelu ac egluro unrhyw wriadau perthnasol yn y cyfrifon; a
- pharatoi'r cyfrifon ar sail busnes byw.

Nodir cyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb am briodoldeb a rheoleidd-dra'r arian cyhoeddus y mae'n atebol drosto, ac am gadw cofnodion priodol a diogelu asedau Swyddfa Archwilio Cymru, yn Rheoli Arian Cyhoeddus a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru.

Fel y Memorandwm ar gyfer Swyddog Cyfrifyddu Swyddfa Archwilio Cymru, a gyhoeddwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol, rhaid i'r Swyddog Cyfrifyddu:

- sicrhau bod safon uchel o reolaeth ariannol yn Swyddfa Archwilio Cymru a bod ei systemau a'i gweithdrefnau ariannol yn hyrwyddo proses effeithlon a darbodus o gynnal busnes a diogelu priodoldeb a rheoleidd-dra ariannol;
- sicrhau mai dim ond i'r graddau ac at y dibenion a awdurdodir gan y Cynulliad y cymhwysir cronfeydd;
- sicrhau bod yr adnoddau y mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gyfrifol amdanynt yn cael eu rheoli a'u diogel'n briodol ac yn dda; a
- chynghori Swyddfa Archwilio Cymru ar faterion priodoldeb a rheoleidd-dra ariannol.

Fel Swyddog Cyfrifyddu, gallaf gadarnhau'r canlynol:

- hyd y gwn, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr Swyddfa Archwilio Cymru yn ymwybodol ohoni;
- rwyf wedi cymryd yr holl gamau y dylwn fod wedi'u cymryd i sicrhau fy mod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i sicrhau bod archwilwyr Swyddfa Archwilio Cymru yn ymwybodol o'r wybodaeth honno; ac
- mae'r adroddiad blynyddol a'r cyfrifon hyn yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy ac rwyf yn cymryd cyfrifoldeb personol amdanynt ac am y farn sydd ei hangen er mwyn pennu eu bod yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy.

Datganiad Llywodraethu

Mae'r datganiad hwn yn amlinellu strwythur rheoli Swyddfa Archwilio Cymru, ac yn rhoi adroddiad ar drefniadau llywodraethu corfforaethol a rheoli risg, ynghyd â disgrifiad o'r prif risgiau ac achosion o ansicrwydd a wynebwn.

Nodir fy nghyfrifoldebau fel Swyddog Cyfrifyddu yn y datganiad o [gyfrifoldebau'r swyddog cyfrifyddu](#). Wrth gyflawni'r cyfrifoldebau hyn ac ymhlith gofynion eraill, mae'n rhaid i mi geisio sicrhau:

- bod system gadarn o reolaeth fewnol yn cael ei chynnal yn Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys proses archwilio mewnol gadarn, er mwyn ategu'r broses o arfer swyddogaethau statudol yn briodol; a
- bod Swyddfa Archwilio Cymru, wrth reoli cyfleoedd a risgiau, yn sicrhau'r cydbwysedd cywir sy'n gymesur â busnes yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru.

Llywodraethu corfforaethol

Y fframwaith llywodraethu

Ceir crynodeb o fframwaith llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys gwybodaeth am gwmpas gwaith y Bwrdd a'i bwyllgorau, yn yr arddangosyn canlynol.

Mae ein Bwrdd llawn o naw aelod, fel y'i pennwyd gan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, yn cynnwys mwyafrif o bum aelod anweithredol (gan gynnwys y Cadeirydd), yr Archwilydd Cyffredinol, cyflogai a benodwyd a dau gyflogai etholedig.

Mae'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth yn cynnwys pum aelod anweithredol y Bwrdd. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg (PASR) yn cynnwys dau aelod anweithredol o'r Bwrdd, cyflogai etholedig o'r Bwrdd ac aelod annibynnol.

Ceir rhagor o wybodaeth am aelodaeth y Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli yn Adroddiad y Cyfarwyddwyr.

Mae'r Pwyllgor Rheoli a Chyfarwyddwyr eraill hefyd yn cyfarfod yn rheolaidd fel Uwch Dîm Arwain ehangach. Mae'r Bwrdd a'i Bwyllgorau, a'r Pwyllgor Rheoli, yn cael eu cefnogi gan Ysgrifennydd Bwrdd.

Wrth gynnal ei waith, mae'r Bwrdd yn cymhwyso Cynllun Dirprwyo ffurfiol, cylch gorchwyl sy'n ymgorffori ei reolau gweithdrefnol, Cod Ymddygiad i Aelodau a Chod Ymarfer sy'n Llywodraethu'r Berthynas rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a'r Archwilydd Cyffredinol.

Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol

Craffu ar ddefnydd Swyddfa Archwilio Cymru o adnoddau ac yn gyfrifol am benodi aelodau anweithredol Swyddfa Archwilio Cymru a'r archwilydd allanol

Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

Monitro'r gwaith o gyflawni swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol
Cynghori'r Archwilydd Cyffredinol

Cyflogi staff a darparu adnoddau i gyflawni swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

Codi ffioedd am waith yr Archwilydd Cyffredinol

Ar y cyd â'r Archwilydd Cyffredinol, paratoi amcangyfrif o incwm a threuliau, cynllun ffioedd, cynllun blynyddol, adroddiad(au) interim ac adroddiad blynyddol

Pwyllgor Cydnabyddiaeth

Cynghori'r Bwrdd ynghylch p'un a yw'r trefniadau cydnabyddiaeth yn:

- a) cefnogi ei nodau strategol;
- b) galluogi cynnal busnes mewn ffordd effeithlon, effeithiol a darbodus; a
- c) chydymffurfio â gofynion rheoliadol

Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Cynghori'r Bwrdd ynghylch p'un a yw'r trefniadau archwilio a sicrhau risg yn:

- a) cefnogi ei nodau strategol;
- b) galluogi cynnal busnes mewn ffordd effeithlon, effeithiol a darbodus; a
- c) chydymffurfio â gofynion rheoliadol

Pwyllgor Rheoli

Darparu adnoddau llywodraethu a rheoli gweithredol ar gyfer gwaith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru. Cadeirir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, fel Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu.

Presenoldeb yng nghyfarfodydd y Bwrdd a'r pwyllgorau yn 2015-16

	Y Bwrdd	PASR	PC	PRh
Nifer y cyfarfodydd a gynhaliwyd	7	4	5	14
Aelodau'r Bwrdd a'i bwyllgorau				
Isobel Garner – Cadeirydd Anweithredol	7		5	1
Steve Burnett – Aelod Anweithredol ac Uwch Gyfarwyddwr Annibynnol	7		3	
David Corner – Aelod Anweithredol a Chadeirydd PASR	7	4	5	
Peter Price – Aelod Anweithredol a Chadeirydd y Pwyllgor Cydnabyddiaeth (PC)	7		5	
Lindsay Foyster – Aelod Anweithredol	7	4	5	
Huw Vaughan Thomas - Archwilydd Cyffredinol Cymru, Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu ¹	7	4	4	13
Kevin Thomas – Aelod Penodedig sy'n Gyflogai a Chyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol ²	7	4		11
Amanda Hughes, Aelod Etholedig sy'n Gyflogai ³	7	1		
Louise Fleet – Aelod Etholedig sy'n Gyflogai	7	3		
Alison Gerard – Aelod Anweithredol Annibynnol PASR	1	4		
Aelodau o'r Pwyllgor Rheoli (PRh) nad ydynt yn aelodau'r Bwrdd⁴				
Anthony Barrett	3	2		12
Gillian Body	5	1		12
Mike Usher	1			14
Alan Morris				12
Steve O'Donoghue ⁵	7	4	5	14

1 Bu Huw Vaughan Thomas yn bresennol yng nghyfarfodydd PASR a PC yn rhinwedd ei swydd fel Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu.

2 Bu Kevin Thomas yn bresennol yng nghyfarfodydd PASR yn rhinwedd ei swydd fel Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol.

3 Bu Amanda Hughes yn bresennol mewn un cyfarfod PASR fel sylwedydd.

4 Bu aelodau o'r Pwyllgor Rheoli yn bresennol yng nghyfarfodydd y Bwrdd a PASR yn ôl yr angen i frifio neu dderbyn eu cyngor.

5 Mae'n ofynnol i Steve O'Donoghue, fel Cyfarwyddwr Cyllid, fod yn bresennol yn holl gyfarfodydd y Bwrdd a PASR. Mae'n eistedd ar y Pwyllgor Cydnabyddiaeth yn rhinwedd y swydd honno ac fel Pennaeth Strategol y gwasanaeth adnoddau dynol.

Adroddiad ar lywodraethu corfforaethol

Mae'r Bwrdd yn cael sicrwydd bod ei amcanion yn cael eu cyflawni drwy:

- adroddiadau rheoli mewnol, adroddiadau ar berfformiad a briffiadau amserol;
- adroddiadau mewnol annibynnol, gan gynnwys adroddiadau archwilio mewnol ac adroddiadau'r Pwyllgor Sicrwydd Archwilio a Risg a'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth; ac
- adroddiadau archwilio allanol.

Mae'r lefel o sicrwydd a geisir ac a ddarperir yn gymesur â'r lefelau cysylltiedig o risg a aseswyd.

Yn 2015-16, cymeradwyodd y Bwrdd, ymhlith ei fusnes arall, amcangyfrif o incwm a threuliau ar gyfer 2016-17, adroddiad interim ar gynnydd a wnaed yn erbyn cynllun blynyddol 2015-16, cynllun ffioedd ar gyfer 2016 a chynllun blynyddol ar gyfer 2016-17, sy'n cynnwys gwybodaeth ychwanegol am ein strategaeth a'n blaenoriaethau tair blynedd. Gosodwyd y dogfennau hyn gerbron y Cynulliad Cenedlaethol a chraffodd y Pwyllgor Cyllid arnynt.

Cydnabu'r Bwrdd y gwelliannau parhaus yn ansawdd y wybodaeth a gafodd er mwyn rhoi sicrwydd a llywio ei benderfyniadau. Yn sgil adroddiadau rheolaidd ar berfformiad yn erbyn y mesurau perfformiad allweddol a'r blaenoriaethau yn y Cynllun Blynyddol, bu'r Bwrdd mewn sefyllfa well i herio'r Prif Weithredwr. Cafodd y broses adrodd ei chefnogi gan systemau rheoli ansawdd, gan gynnwys adolygiadau ar lefel Cyfarwyddwr, craffu gan y Pwyllgor Rheoli cyn ystyriaeth y Bwrdd, ynghyd ag adolygiadau archwilio mewnol o drefniadau sicrhau ansawdd, gwybodaeth reoli a rheolaethau adrodd corfforaethol.

Yn 2016-17, bydd PASC yn gweithio gyda'r Pwyllgor Rheoli er mwyn cynnal ymarfer mapio sicrwydd i gysoni ffynonellau sicrwydd â gofynion gwybodaeth y Bwrdd yn systematig, a thrwy hynny sicrhau bod adroddiadau yn gynhwysfawr ac yn gadarn, ac nad oes unrhyw fylchau na dyblygu.

Mae'r Cynllun Dirprwyo yn gwneud y Bwrdd yn gyfrifol am bennu polisiâu adnoddau dynol. Yn 2015-16 ystyriodd y Bwrdd y ffordd orau o gyflawni'r swyddogaeth honno. Ym mis Tachwedd 2015, cymeradwyodd y Bwrdd gynnig i ailgyfansoddi'r Pwyllgor Cydnabyddiaeth fel Pwyllgor Cydnabyddiaeth ac Adnoddau Dynol gyda chylch gwaith ehangach i gynghori'r Bwrdd ar fframwaith polisi adnoddau dynol a'i addasrwydd i gefnogi'r gwaith o gyflawni amcanion strategol Swyddfa Archwilio Cymru. Mae gwaith yn mynd rhagddo ar hyn o bryd i sefydlu'r trefniadau ymarferol i weithredu'r penderfyniad hwn.

Cynhaliodd Ysgrifennydd y Bwrdd gofrestr o fuddiannau, a ddiweddarwyd yn ystod y flwyddyn i gofnodi unrhyw wybodaeth ychwanegol o ddatganiadau yng nghyfarfodydd y Bwrdd a'i bwyllgorau. Gwnaeth hyn sicrhau y cafodd achosion posibl o wrthdaro buddiannau eu nodi cyn cyfarfodydd lle y bo'n ymarferol ac y cymerwyd camau priodol i'w lliniaru. Yn amodol ar eithriadau cymwys, mae'r wybodaeth hon ar gael ar gais drwy anfon neges e-bost i post@archwilio.cymru.

Mae gan Gadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru a chadeiryddion ei phwyllgorau hawl mynediad, a gallant hysbysu Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid yn uniongyrchol am unrhyw faterion sy'n achos pryder.

Gwnaeth y Pennaeth Archwilio Mewnol a'r archwilydd allanol barhau i gael mynediad agored a chyfrinachol at PASC, gan gynnwys drwy sesiwn breifat cyn pob cyfarfod o'r pwyllgor.

Mae'r Bwrdd yn fodlon bod Swyddfa Archwilio Cymru yn cydymffurfio â gofynion y Cod Ymarfer Da ar gyfer Llywodraethu Corfforaethol i'r graddau y mae ei ofynion yn berthnasol ac yn ymarferol. Ni chydymffurfiodd y trefniadau â gofynion y Cod mewn perthynas ag aelodaeth y bwrdd gan fod hynny'n statudol, a byddai cynnwys cynrychiolaeth weinidogol a swyddogion y llywodraeth wedi peryglu fy annibyniaeth fel Archwilydd Cyffredinol.

Adolygiad o berfformiad ac effeithiolrwydd y Bwrdd

Yn 2014-15, comisiynodd y Bwrdd gymorth allanol ar gyfer adolygiad o effeitholrwydd y Bwrdd, a chafodd yr adroddiad interim ei gyflwyno i'r Bwrdd ym mis Mawrth 2015. Helpodd yr adroddiad hwnnw o ymarfer meincnodi a oedd yn canolbwyntio ar dasgau a rolau, rhyngweithio a chyfraniadau unigol, i lywio sesiwn ddatblygu wedi'i hwyluso ym mis Mai 2015.

Cyflwynodd y sesiwn ddatblygu nifer o gamau a gynlluniwyd i wella trefniadau ymarferol cyfarfodydd y Bwrdd, yn ogystal â helpu aelodau i ddeall yn well eu dulliau unigol o weithio ac ymddwyn a sut i fanteisio ar eu heffaith gronnol er mwyn gwella effeithiolrwydd cyffredinol y Bwrdd.

Bydd cam nesaf y prosiect yn esgor ar adroddiad asesu terfynol a fydd yn amlinellu cryfderau, meysydd i'w datblygu ymhellach a chyfeiriad, ac yn argymhell camau gweithredu a gweithgarwch er mwyn gwella perfformiad. Bydd y Bwrdd yn adrodd ar y canlyniadau i Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol yn ddiweddarach yn 2016 a byddaf yn eu crynhoi yn fy natganiad llywodraethu blynyddol ar gyfer 2016-17.

Hefyd yn ystod y flwyddyn:

- parhaodd y Bwrdd â'i gonfensiwn o gynnal sesiynau briffio anffurfiol cyn cyfarfodydd fel ffordd effeithiol o wella gwybodaeth a dealltwriaeth aelodau o agweddau penodol ar y busnes a thrwy hynny wella effeithiolrwydd y Bwrdd;
- cwblhaodd y Cadeirydd adolygiadau un i un o bob aelod o'r Bwrdd lle y trafodd eu cyfraniadau unigol gyda hwy;
- cwblhaodd y Cadeirydd arfarniad o'r Archwilydd Cyffredinol yn ei rôl fel Prif Weithredwr; a
- chwblhaodd yr Uwch Gyfarwyddwr Annibynnol arfarniad o berfformiad y Cadeirydd yn erbyn ei hamcanion.

Adroddiad y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Cyflwynodd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ei adroddiad blynyddol i'r Bwrdd a'r Swyddog Cyfrifyddu ym mis Mehefin 2016, a oedd yn crynhoi ei gasgliadau o'r gwaith a wnaeth yn ystod 2015-16.

Roedd y Pwyllgor yn fodlon ei fod wedi gwneud digon o waith i roi sicrwydd bod systemau Swyddfa Archwilio Cymru yn darparu fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth effeithiol.

Yn arbennig:

- ymddengys fod y trefniadau rheoli risg newydd yn gweithio'n effeithiol, er bod y Bwrdd eisoes wedi nodi bod angen gofalu bod y gofrestr risg strategol yn gyfredol ac yn cael ei defnyddio i lywio penderfyniadau busnes;
- mae'r trefniadau adrodd ym maes rheoli ariannol a rheoli yn datblygu i ateb her darpariaethau "cost swyddogaeth" Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013; ac
- mae'r datganiad llywodraethu blynyddol yn gyson â barn y Pwyllgor am amgylchedd rheolaeth fewnol Swyddfa Archwilio Cymru.

Yn ystod y flwyddyn, eglurodd y Bwrdd rôl y Pwyllgor wrth graffu ar y gofrestr risg strategol, fel bod ei ffocws ar brofi risgiau unigol er mwyn pennu p'un a oedd trefniadau Swyddfa Archwilio Cymru yn gadarn yn gyffredinol. Ystyriodd y Pwyllgor dair risg strategol yn ymwneud â chyflwyno system TG newydd ar gyfer gwaith archwilio ariannol a chofnodi amser, contractau cyflenwi archwilio, a diogelwch data.

Am y tro cyntaf yn 2015-16, gwnaeth y Pwyllgor hefyd asesu perfformiad yr archwilwyr mewnol ac allanol, gan ddefnyddio rhestrau gwirio a ddatblygwyd ar sail y rheini a ddefnyddiwyd gan un o'r cwmnïau cyfrifyddu mawr. Ar y cyfan, disgrifiodd yr ymatebion gydberthnasau adeiladol ac agored ag archwilwyr mewnol ac allanol. Fodd bynnag, gwnaeth y Pwyllgor nodi rhai meysydd i'w gwella mewn agweddau penodol ar waith archwilwyr mewnol ac allanol.

Adroddiad y Pwyllgor Cydnabyddiaeth

Cyflwynodd y Pwyllgor Cydnabyddiaeth ei adroddiad blynyddol i'r Bwrdd a'r Swyddog Cyfrifyddu ym mis Mehefin 2016.

Yn 2015-16, yr adolygiad o drefniadau teithio i gefnogi staff symudol oedd y mater mwyaf arwyddocaol yn rhaglen waith y Pwyllgor oherwydd y risg uchel iawn o staff digymell ac wedi'u hymddieithrio, yn ogystal â'r posibilrwydd o wneud niwed i enw da petai'r trefniadau newydd yn cael eu hystyried yn rhy hael.

Roedd y Bwrdd yn fodlon bod y cynnig terfynol ar gyfer cynllun teithio newydd, yn seiliedig ar gyngor cynhwysfawr y Pwyllgor drwy gydol y flwyddyn, yn cynrychioli'r gorau y gallai ei gyflawni i Swyddfa Archwilio Cymru a'i staff o ran bod yn gyson â'n cyfrifoldebau a'n dyletswyddau mewn perthynas ag iechyd, diogelwch a lles staff, cydraddoldeb, cynaliadwyedd amgylcheddol a chyflawni gwerth am arian. Roedd y Pwyllgor yn falch o nodi iddo dderbyn yn glir y telerau newydd mewn pleidlais a gynhaliwyd gan ddau undeb llafur Swyddfa Archwilio Cymru.

Hefyd, treuliodd y Pwyllgor amser yn cynllunio ei ddull gweithredu strategol a'i weithdrefnau ar gyfer y cyfnod ar ôl i'w gwmpas gael ei ymestyn ac i'w aelodaeth newid. Yn 2016-17, mae'n bwriadu edrych ar y fframwaith polisi adnoddau dynol o safbwynt hollistaidd yn ogystal â safbwynt thematig.

Adroddiad yr archwilydd mewnol

Penodwyd BDO LLP yn archwilydd mewnol Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016. Paratowyd cynllun archwilio mewnol ar gyfer 2015-18 i'w ystyried ac fe'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn ei gyfarfod ar 25 Chwefror 2015.

Yn ystod 2015-16, cyhoeddwyd 10 adroddiad archwilio mewnol gan BDO LLP ar adolygiadau o'r canlynol: y fframwaith awdurdod dirprwyedig, parhad busnes, rheoli risg, systemau a rheolaethau ariannol (interim a therfynol), gweithredu iTrent a phrosesau adnoddau dynol, trefniadau sicrhau ansawdd, gwybodaeth reoli ac adroddiadau corfforaethol a chofnodi amser real a phrisiad WIP.

Crynodeb o'r lefelau o sicrwydd a roddwyd ym marn adrodd archwilio mewnol yn 2015-16

Cynllun y fframwaith rheolaeth fewnol	Sylweddol			3	6
	Cymedrol				1
	Cyfyngedig				
	Dim				
Lefel sicrwydd	Dim	Cyfyngedig	Cymedrol	Sylweddol	
Effeithiolrwydd gweithredol rheolaethau mewnol					

Yn ei ddatganiad blynyddol o sicrwydd ar gyfer 2015-16, nododd y Pennaeth Archwilio Mewnol y canlynol:

'Fel darparwr gwasanaethau archwilio mewnol i Swyddfa Archwilio Cymru, mae'n ofynnol i ni gyflwyno i'r Bwrdd farn ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd prosesau rheoli mewnol, sy'n cefnogi datganiad llywodraethu'r sefydliad ei hun.

Wrth roi ein barn dylid nodi na allwn fyth bod yn gwbl sicr. Mae'r gwasanaeth Archwilio Mewnol yn rhoi sicrwydd rhesymol i Swyddfa Archwilio Cymru nad oes unrhyw wendidau mawr yn y system rheolaeth fewnol ar gyfer y meysydd a adolygwyd rhwng 1 Ebrill 2015 a 31 Mawrth 2016.

Rydym yn fodlon bod gwaith archwilio mewnol digonol wedi cael ei wneud i'n galluogi i ddod i gasgilad rhesymol ynglŷn â digonolrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau rheoli risg a rheolaeth fewnol Swyddfa Archwilio Cymru.

Yn ein barn ni, yn seiliedig ar yr adolygiadau a gynhaliwyd ac a gwblhawyd yn ystod y cyfnod, rydym yn gallu dod i'r casgliad bod trefniadau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu yn gweithredu'n ddigon effeithiol i roi sicrwydd rhesymol bod yr amcanion rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu cysylltiedig wedi cael eu cyflawni'n gyffredinol erbyn diwedd y cyfnod dan sylw.'

Rheoli risg

O gofio natur ein busnes, nid ydym yn goddef lefel uchel o risg o ran barn archwilio broffesiynol, rheoleidd-dra a phriodoldeb, na rheoli ariannol. Mewn meysydd eraill, megis cyfnewid arfer da ac ymgysylltu'n fwy effeithiol â'r cyhoedd, rydym yn barod i dderbyn mwy o risg er mwyn manteisio ar gyfleoedd i gyflawni ein nod a'n hamcanion.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn ymrwymedig i fabwysiadu arfer gorau o ran nodi risgiau, eu gwerthuso a'u rheoli'n gosteffeithiol er mwyn sicrhau y cânt eu lleihau i lefel dderbyniol neu eu dileu. Cydnabyddir y bydd rhai risgiau yn bodoli o hyd ac na chânt eu dileu byth – ond mae'n rhaid i'r rhain gael eu monitro a'u rheoli.

Fframwaith rheoli risg

Y Bwrdd sy'n bennaf gyfrifol am reoli risg, ac mae'n cael ac yn ystyried cofrestr o risgiau strategol ac adroddiad sy'n crynhoi unrhyw newidiadau o bwys i broffil risg y sefydliad ym mhob un o'i gyfarfodydd.

Cynorthwyr y Bwrdd gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, sy'n adolygu ac yn cynghori'r Bwrdd ar y canlynol:

- ei strategaeth risg, gan gynnwys priodoldeb y ffordd y mae Swyddfa Archwilio Cymru yn pennu ei hawydd i fentro;
- prosesau asesu risg cyffredinol Swyddfa Archwilio Cymru sy'n llywio penderfyniadau gweithredol;
- gallu Swyddfa Archwilio Cymru i nodi a rheoli risg;
- cylch gwaith y swyddogaeth rheoli risg, gan gynnwys ei mynediad at adnoddau a gwybodaeth er mwyn cyflawni ei rôl yn effeithiol ac yn unol â'r safonau proffesiynol perthnasol, heb gyfyngiadau rheoli na chyfyngiadau eraill; ac
- ymatebolrwydd rheolwyr i asesiadau risg.

Mae'r Pwyllgor Rheoli yn gyfrifol am reoli risg o ddydd i ddydd, ac mae'n cynnal cofrestr risg sy'n cynnwys risgiau strategol a gweithredol a nodwyd a allai effeithio ar gyflawni nod ac amcanion Swyddfa Archwilio Cymru.

Gwnaeth y Pwyllgor Rheoli adolygu'r gofrestr risg strategol cyn iddi gael ei hystyried gan y Bwrdd drwy gydol 2015-16, ac mae'n cynnal adolygiad ffurfiol o'r gofrestr risg weithredol bob chwe mis.

Mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn cynghori'r Bwrdd a'i bwyllgorau ar y system o reolaeth fewnol, ac fe'i cynorthwyr i wneud hynny gan y Pwyllgor Rheoli.

Asesiad risg

Cafodd trefniadau rheoli risg newydd ar gyfer Swyddfa Archwilio Cymru eu lansio'n ffurfiol ar 1 Ebrill 2015, ar ôl iddynt gael eu cymeradwyo gan y Bwrdd. Datblygwyd y trefniadau newydd yn dilyn adolygiad archwilio mewnol ar ddechrau 2014-15, a ddaeth i'r casgliad bod angen atgyfnerthu trefniadau rheoli risg mewn sawl maes, a gwella'r ymwybyddiaeth o risgiau a pherchenogaeth ohonynt drwy'r sefydliad cyfan.

Yn ei holl gyfarfodydd yn 2015-16, ystyriodd y Bwrdd y risgiau strategol allweddol a wynebwyd gan y sefydliad, ynghyd â chofrestr risg strategol fanylach a oedd yn:

- darparu asesiad o lefelau cynhenid o risg a thargedau risg a bennwyd;
- disgrifio'r rheolaethau allweddol a roddwyd ar waith er mwyn lliniaru'r tebygolrwydd o risg, effaith hynny a chyflawni targedau;
- darparu asesiad o lefelau gweddilliol o risg, a nodi symudiadau ers cyfarfod diwethaf y Bwrdd; a
- chrynhoi cynnwys y gofrestr drwy fapiau gwres a phroffiliau risg gynhenid a gweddilliol.

Fel mewn blynyddoedd blaenorol, yn 2015-16, bu nifer o risgiau strategol allweddol a amrywiodd yn ystod y flwyddyn ac a oedd wedi mynd â chryn dipyn o amser y Bwrdd a'r Pwyllgor Rheoli:

- Parhaodd archwilio ariannol i brofi prinder adnoddau sylweddol a mynych o ganlyniad i drosiant staff ac anawsterau recriwtio ar ddechrau 2015. Mewn ymateb, cafodd staff eu symud rhwng prosiectau ar sail blaenoriaeth, defnyddiwyd staff asiantaeth i lenwi bylchau byrdymor, cyfyngwyd ar faint o wyliau a gymerwyd a faint o hyfforddiant a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod cyfrifyddu prysur, rhoddwyd cynnig ar ddulliau newydd o recriwtio a chyflymwyd y broses o benodi archwilwyr dan hyfforddiant.
- Mae ystod eang o ffactorau polisi a gwleidyddol yn debygol o ddylanwadu ar ein gwaith dros yr ychydig flynyddoedd nesaf, gan gynnwys: newidiadau i ddatganoli; datganoli ariannol - trosglwyddo rhai pwerau codi trethi a benthyca o San Steffan i Gymru erbyn 2018; cyflymu'r broses o newid modelau darparu gwasanaethau a systemau cyllido; gofyniad i gau cyfrifon llywodraeth leol yn gynharach erbyn 2018-19; ad-drefnu llywodraeth leol o bosibl, a diwygiadau i drefniadau cyllid grant ac ardystio Llywodraeth Cymru. Dechreuwyd atgyfnerthu a gwella ein strategaeth ar gyfer y gweithlu er mwyn sicrhau ein bod yn gallu bodloni gofynion cyfredol a rhagweld ac ymateb i ddatblygiadau yn y dyfodol.

- Rydym yn parhau i weithio gyda Phwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol er mwyn goresgyn cymhlethdod a lleihau risg yn ein trefniadau codi ffioedd. Mae Adran 23 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 yn ei gwneud yn ofynnol na all y ffi a godir am bob darn unigol o waith archwilio mewn corff a archwilir fynd y tu hwnt i gost lawn y gwaith hwnnw. Gall y gofyniad hwn arwain at sefyllfa lle mae'n rhaid i ni ad-dalu costau am un darn o waith tra'n paratoi anfonebau ychwanegol am ddarn arall, a'r cyfan ar gyfer yr un corff a archwilir.
- Mae'n rhaid i'n gweithlu fod yn ddigon symudol i gyflawni rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol yn effeithiol mewn cyrff cyhoeddus ledled Cymru. Cafodd ein trefniadau teithio eu hadolygu a'u diwygio yn 2015-16 er mwyn sicrhau bod ein polisïau yn fwy cyson â'n cyfrifoldebau a'n dyletswyddau o ran iechyd, diogelwch a lles staff, cydraddoldeb, cynaliadwyedd amgylcheddol, a gwerth am arian.

Rwy'n fodlon bod y risgiau sy'n gysylltiedig â'r prosiectau hyn wedi cael eu monitro a'u rheoli'n effeithiol yn ystod y flwyddyn.

Cafodd nifer o risgiau eu rheoli'n llwyddiannus a'u dileu o'r gofrestr risg strategol yn ystod 2015-16, gan gynnwys:

- y risg o drefniadau rheoli risg aneffeithiol; a'r
- risg na fyddai system TG newydd i gefnogi gwaith archwilio ariannol a chofnodi amser yn cael ei gweithredu'n llawn ar amser, a thrwy hynny effeithio ar barhad busnes.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn wynebu nifer o risgiau sydd newydd eu nodi wrth fynd ymlaen yn 2016-17, sydd wedi'u hadlewyrchu yn ein cofrestr risg. Yn arbennig, mae risg na fydd sgiliau Cymraeg staff Swyddfa Archwilio Cymru yn ddigon da i fodloni gofynion y Safonau Iaith newydd. Rydym wedi comisiynu gwaith i liniaru'r risgiau newydd hyn.

Byddaf yn parhau i sicrhau y caiff risgiau eu rheoli'n dda yn gyffredinol, a lle ceir gwendidau, y caiff camau priodol eu cymryd i fynd i'r afael â hwy, ac y caiff rheolaethau mewnol Swyddfa Archwilio Cymru eu hadolygu'n rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn dal i fod yn effeithiol.

Proffil risg strategol Swyddfa Archwilio Cymru

Ceir crynodeb o broffil risg strategol Swyddfa Archwilio Cymru ym mis Mawrth 2016 yn y 'map gwres' canlynol, sy'n tynnu sylw at nifer y risgiau strategol a'r lefelau o risg weddilliol a aseswyd yn sgil cymhwys rheolaethau i liniaru eu heffaith a'u tebygolrwydd.

Effaith	Difrifol					Allwedd:		
	Mawr	2	1	2				Uchel iawn
	Cymedrol	3	2		1			Uchel
	Bach			1				Canolig
		Annhebygol	Posibl	Tebygol	Bron yn sicr			Isel
		Tebygolrwydd						

Llywodraethu gwybodaeth

Fel Archwilydd Cyffredinol, mae gennyf fynediad eang i wybodaeth er mwyn cyflawni fy swyddogaethau archwilio. Law yn llaw â'r hawliau mynediad pwerus hyn mae cyfrifoldeb i sicrhau bod y wybodaeth yr wyf i a Swyddfa Archwilio Cymru yn ei chael yn cael ei diogelu'n briodol.

Felly, mae gan Swyddfa Archwilio Cymru Bolisi Diogelu Gwybodaeth sy'n nodi rhwymedigaethau a chyfrifoldebau staff, gofynion prosesu data, trefniadau monitro ac adrodd, ac yn egluro sut y gall staff gael rhagor o gymorth ac arweiniad.

Mae'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol yn atebol i'r Bwrdd am lywodraethu gwybodaeth. Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi mabwysiadu ISO 27001, sef y safon ryngwladol ar gyfer rheoli diogelwch gwybodaeth, gan raddio ei threfniadau yn unol ag anghenion y sefydliad.

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau yn ymwneud â data personol y dylid hysbysu Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ohonynt yn 2015-16.

Rydym yn ymrwymedig i weithredu mewn ffordd agored a thryloyw ac rydym wedi mabwysiadu'r Cynllun Cyhoeddi Enghreifftiol a gafodd ei baratoi a'i gymeradwyo gan y Comisiynydd Gwybodaeth. O dan y Cynllun rydym yn ymrwymo i sicrhau bod gwybodaeth benodol ar gael i'r cyhoedd fel mater o drefn.

Yn y flwyddyn ariannol 2015-16, daeth 50 o geisiadau am wybodaeth i law. Mewn un achos, ni lwyddwyd i ymateb yn unol â'r terfyn amser statudol. Y rheswm dros hyn oedd yr ymdriniwyd â'r cais fel gohebiaeth a dylem, yn rhannol, fod wedi ymdrin ag ef fel cais am wybodaeth. Fodd bynnag, ni fu oedi sylweddol a chafwyd datgeliad llawn.

Nid oeddem yn destun unrhyw adolygiadau gan y Comisiynydd Gwybodaeth yn 2015-16.

Chwythu'r chwiban

Anogir holl aelodau o staff Swyddfa Archwilio Cymru i godi pryderon ynghylch camymddwyn neu gamwedd a ddaw i'w sylw yn y gwaith. Mae Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn ystyried bod nodi camwedd yn fewnol yn gyfraniad pwysig at reoli risg gorfforaethol a sicrhau llywodraethu da.

Mae gennym bolisi chwythu'r chwiban mewnol sefydledig, sy'n adlewyrchu darpariaethau Deddf Diogelu er Budd y Cyhoedd 1998, yn nodi'r drefn ar gyfer codi materion o'r fath, ac yn gymwys i staff Swyddfa Archwilio Cymru a phob contractwr ac eraill sy'n gweithio i Swyddfa Archwilio Cymru mewn unrhyw rôl.

Yn ddiweddar, rydym wedi mireinio ein polisi a'n trefniadau er mwyn ystyried newidiadau mewn deddfwriaeth a datblygiadau o fewn y sefydliad. Mae'n anodd asesu effeithiolrwydd ein trefniadau, oherwydd ni fu unrhyw ddatgeliadau mewnol yn y flwyddyn, nac mewn blynyddoedd blaenorol. Mae gennym drefniadau penodol ar gyfer rhoi gwybod am broblemau o ran llywodraethu gwybodaeth, fel bygythiadau posibl i ddiogelwch gwybodaeth, a weithredir gan yr un staff â'r trefniadau ar gyfer chwythu'r chwiban. Er na roddir gwybod am fawr ddim problemau - codwyd llond llaw o bryderon yn ystod y flwyddyn - mae hyn yn dangos bod gan staff beth hyder yn y broses pan fo'n briodol.

Fodd bynnag, rydym yn bwriadu ystyried ymhellach faterion o ran ymddiriedaeth a hyder (sy'n hanfodol i effeithiolrwydd) yn ein trefniadau chwythu'r chwiban, o bosibl drwy staff arolygu. Ni wnaeth arolwg diweddar o ymddiriedaeth a gynhaliwyd gan Brifysgol Cofentri yn Swyddfa Archwilio Cymru ddatgelu unrhyw faterion o bwys mewn perthynas â threfniadau chwythu'r chwiban.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn 'berson rhagnodedig' o dan y Ddeddf Diogelu er Budd y Cyhoedd ar gyfer codi pryderon ynghylch y materion canlynol:

- cynnal busnes cyhoeddus yn briodol; a
- thwyll, gwerth am arian, a llygredd mewn perthynas â darparu gwasanaethau cyhoeddus.

Rhoddir rhagor o wybodaeth am chwythu'r chwiban ar ein gwefan, drwy ein taflen: [Ydych chi'n pryderu am gamweddau neu gamymarfer yn y gweithle?](#)

Fel person rhagnodedig, nid oes dyletswydd ar yr Archwilydd Cyffredinol i ymchwilio i bob datgeliad a gaiff. Dim ond yn unol â'i bwerau a'i ddyletswyddau archwilio a'i bwerau a'i ddyletswyddau cysylltiedig presennol (nid yw'r Ddeddf yn rhoi unrhyw bwerau ychwanegol i'r Archwilydd Cyffredinol) y gall ystyried datgeliadau.

Er ein bod yn cydnabod bod y materion a godir gan chwythwyr chwiban allanol yn bwysig iddynt, rhaid i ni sicrhau nad ydym yn defnyddio arian cyhoeddus i edrych ar faterion nad ydynt yn berthnasol i waith yr Archwilydd Cyffredinol, nac yn treulio gormod o amser ar fân faterion.

Rhwng mis Ionawr a mis Rhagfyr 2015 cawsom gyfanswm o 36 o eitemau o ohebiaeth drwy ein trefniadau chwythu'r chwiban allanol. O'r rhain roedd 24 yn perthyn i gylch gwaith yr Archwilydd Cyffredinol.

Ym mis Mawrth 2016, gwnaethom gyhoeddi [cylchlythyr](#) yn tynnu sylw at y materion a'r datblygiadau allweddol ym maes chwythu'r chwiban y tu mewn a'r tu allan i Swyddfa Archwilio Cymru dros y 12 mis diwethaf, gan gynnwys crynodeb o gynnwys a chanlyniadau'r ddau ddigwyddiad Cyfnewidfa Arfer Da a gynhaliwyd yn ystod hydref 2015 ar thema chwythu'r chwiban.

Adroddiad ar Gydnabyddiaeth a Staff

Adroddiad ar Gydnabyddiaeth

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Pennir cydnabyddiaeth yr Archwilydd Cyffredinol gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac, yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, ac mae i'w chael yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru yn hytrach na chael ei thalu gan Swyddfa Archwilio Cymru. Er mwyn bod yn fwy tryloyw, caiff cydnabyddiaeth yr Archwilydd Cyffredinol ei dangos yn yr Adroddiad hwn ar Gydnabyddiaeth.

Penodwyd yr Archwilydd Cyffredinol presennol, Mr Huw Vaughan Thomas, gan Ei Mawrhydi'r Frenhines a dechreuodd yn ei swydd ar 1 Hydref 2010 am gyfnod o wyth mlynedd na ellir ei adnewyddu. Cost cyflog gros yr Archwilydd Cyffredinol yn ystod 2015-16 oedd £153,000 (2014-15: £153,000).

Mae Mr Huw Vaughan Thomas wedi dewis cyfrannu at gyfrif pensiwn partneriaeth (math o bensiwn cyfranddeiliaid personol y mae cyflogwr yn cyfrannu ato). Gwnaed cyfanswm o £31,237 o gyfraniadau i'r cyfrif hwn yn ystod 2015-16 (gan gynnwys £26,701 gan y cyflogwr a £4,536 gan yr aelod) (2014-15: £27,927 yn cynnwys £23,079 gan y cyflogwr a £4,848 gan yr aelod).

Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

Mae Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnwys pum aelod anweithredol a benodir gan y Cynulliad, dau aelod etholedig sy'n gyflogeion, Archwilydd Cyffredinol Cymru a'r aelod sy'n gyflogai a enwebwyd ganddo, sef y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol.

Nid yw cydnabyddiaeth aelodau anweithredol Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru yn bensiynadwy ac fe'i pennir gan y Cynulliad, ac yn achos y Cadeirydd, daw'n uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. Er mwyn bod yn fwy tryloyw, caiff cydnabyddiaeth Cadeirydd Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru ei dangos yn yr adroddiad hwn. Penodwyd y ddau aelod etholedig sy'n gyflogeion gan aelodau anweithredol y Bwrdd, ar ôl pleidlais gan y staff ym mis Mai 2014. Caiff y lwfansau a roddir iddynt am eu dyletswyddau sy'n ymwneud â'r Bwrdd eu pennu gan y Bwrdd¹³ a'u dangos yn yr adroddiad hwn. Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol na'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol yn cael unrhyw lwfansau ychwanegol am eu dyletswyddau sy'n ymwneud â'r Bwrdd.

Caiff y wybodaeth ganlynol yn yr adroddiad ar Gydnabyddiaeth a Staff ei harchwilio.

¹³ Nid yw'r aelodau sy'n gyflogeion yn cymryd rhan yn y drafodaeth hon

Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth aelodau Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

	Cydnabyddiaeth/ Lwfans		Treuliau, gan gynnwys treth ¹		Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth	
	2015-16	2014-15	2015-16	2014-15	2015-16	2014-15
	£	£	£	£	£	£
Steven Burnett	12,500	12,500	1,687	3,031	14,187	15,531
David Corner	12,500	12,500	9,720 ²	9,643	22,220	22,143
Lindsay Foyster ³	12,500	537	602	112	13,102	649
Isobel Garner (Cadeirydd) ⁴	25,000	25,000	6,419	8,108	31,419	33,108
Christine Hayes ⁵	–	7,882	–	1,818	–	9,700
Peter Price	12,500	12,500	557	1,304	13,057	13,804
Amanda Hughes ⁶	4,167	3,573	866	378	5,033	3,951
Louise Fleet	4,167	3,573	667	693	4,834	4,266
Cyfanswm	83,334	78,065	20,518	25,087	103,852	103,152

1 Yn ogystal â'r gydnabyddiaeth neu'r lwfans am eu rôl, gall aelodau'r Bwrdd ac aelodau anweithredol pwyllgorau hawlio am eu costau teithio a threuliau. Caiff y rhwymedigaeth dreth bersonol mewn perthynas â'r treuliau hyn ei setlo gan Swyddfa Archwilio Cymru o dan Gytundeb Setliad TWE gyda CThEM.

2 Mae David Corner yn byw yng Ngogledd-ddwyrain Lloegr felly mae ei dreuliau yn adlewyrchu'r pellter teithio hirach i swyddfeydd Swyddfa Archwilio Cymru.

3 Penodwyd Lindsay Foyster o 16 Mawrth 2015.

4 Telir Isobel Garner, fel Cadeirydd Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru ac nid yw'n cael unrhyw gydnabyddiaeth gan Swyddfa Archwilio Cymru heblaw am ad-dalu costau teithio a threuliau. Dangoswyd ei chydabyddiaeth er mwyn bod yn fwy tryloyw.

5 Ymddiswyddodd Christine Hayes o Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru ar 18 Tachwedd 2014 a phenodwyd Lindsay Foyster yn ei lle.

6 Mae Amanda Hughes a Louise Fleet yn aelodau sy'n gyflogaion o Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru ac fe'u penodwyd gan yr aelodau anweithredol ym mis Mai 2014 ar ôl pleidlais gan y staff. Mae'r lwfansau a ddangosir uchod yn ymwneud â'u dyletswyddau fel aelodau o'r bwrdd yn unig.

Aelodau anweithredol pwyllgorau

Mae Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru wedi penodi aelod annibynnol o'i Bwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Pennwyd cydnabyddiaeth y swydd hon gan y Bwrdd ac nid yw'n bensiynadwy.

Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth aelodau anweithredol pwyllgorau

	Cydnabyddiaeth		Treuliau, gan gynnwys treth		Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth	
	2015-16	2014-15	2015-16	2014-15	2015-16	2014-15
	£	£	£	£	£	£
Alison Gerrard ¹	5,000	2,500	184	107	5,184	2,607
Cyfanswm	5,000	2,500	184	107	5,184	2,607

¹ Penodwyd Alison Gerrard yn aelod annibynnol o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ar 1 Hydref 2014.

Roedd y cyfrifon ar gyfer 2014-15 yn cynnwys cyfanswm o £3,795 o daliadau i aelodau anweithredol blaenorol pwyllgorau, yr oedd cyfnod eu swydd wedi dod i ben erbyn 31 Mawrth 2015.

Staff Swyddfa Archwilio Cymru

Cyflogir pob aelod o staff gan Swyddfa Archwilio Cymru ar y cyfryw delerau ac amodau a bennir gan y Bwrdd. Mae cydnabyddiaeth pob aelod o staff yn destun adolygiadau rheolaidd yn unol â strategaethau a bennir gan y Bwrdd a thrwy ymgynghori ag undebau llafur o dan gydgytundeb. Mae cydnabyddiaeth yn bensiynadwy o dan Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil.

Mae aelodau o staff Swyddfa Archwilio Cymru fel arfer yn dal swyddi penagored. Byddai dod â phenodiad i ben yn gynnar, ac eithrio o ganlyniad i gamymddwyn, yn arwain at roi iawndal i'r unigolyn fel y nodir yng Nghynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil.

Wrth bennu strategaethau cyflog, mae'r Bwrdd yn ystyried y canlynol:

- yr angen i recriwtio, cadw a chymell unigolion â galluoedd a chymwysterau addas o safon uchel;
- fforddiadwyedd cyffredinol;
- arferion cyflogau yn y sector cyhoeddus ehangach a sefydliadau cymharol; a
- rhwymedigaethau cyfreithiol perthnasol, gan gynnwys gofynion o ran cydraddoldeb a gwahaniaethu.

Mae'r ystodau cyflog ar gyfer pob aelod o staff ar gael ar [ein gwefan](#). Nid yw Swyddfa Archwilio Cymru yn talu bonysau sy'n gysylltiedig â pherfformiad i unrhyw aelodau o staff, ond mae trefniadau arfarnu perfformiad blynyddol ar waith sy'n atal codiadau cyflog os na fydd perfformiad aelodau unigol o staff yn foddhaol.

Yn ystod 2015-16, talwyd £15,265 fel iawndal am ymddeoliad cynnar ar gyfer cyn gyfarwyddwr (2014-15 : £30,583). Gwrthbwyswyd y costau hyn yn erbyn darpariaeth a ddaliwyd at y diben hwn a sefydlwyd yn 2010-11.

Nodir drosodd fanylion cydnabyddiaeth a buddiannau pensiwn aelodau'r Pwyllgor Rheoli. Mae Pwyllgor Cydnabyddiaeth y Bwrdd yn craffu ar grynodedb arfarnu perfformiad yr Archwilydd Cyffredinol o aelodau'r Pwyllgor Rheoli.

Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth uwch reolwyr

	Year to 31 March 2016					Year to 31 March 2015				
	Cyflog ¹	Buddiannau mewn da	Treuliau trethadwy ²	Budd pensiwn	Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth	Cyflog ¹	Buddiannau mewn da	Treuliau trethadwy	Budd pensiwn	Cyfanswm ffigur unigol cydnabyddiaeth
	Bandiau o £5,000	I'r £100 agosaf	I'r £100 agosaf	I'r £1,000 agosaf	Bandiau o £5,000	Bandiau o £5,000	I'r £100 agosaf	I'r £100 agosaf	I'r £1,000 agosaf	Bandiau o £5,000
Anthony Barrett	115-120	4,600	11,800	63	190-195	115-120	4,700	14,300	26	160-165
Gillian Body	120-125	–	–	40	160-165	120-125	–	–	13	135-140
Mike Usher	105-110	–	–	41	145-150	105-110	–	–	13	115-120
Alan Morris	95-100	2,800	–	72	165-170	90-95	2,200	–	94	185-190
Kevin Thomas	120-125 ³	–	15,000	54	190-195	115-120	3,500	19,600	62	200-205
Steve O'Donoghue	80-85	–	–	67	145-150	70-75 ⁴	–	–	42	110-115

1 Gan gynnwys Lwfans Trafnidiaeth a dalwyd i Gillian Body a Kevin Thomas. Mae gan Mike Usher yr hawl i Lwfans Trafnidiaeth ond nid arferodd yr hawl hon yn 2015-16 na 2014-15. Nid oes gan Steve O'Donoghue yr hawl i'r lwfans hwn.

2 Sef gwerth taliadau yn cynnwys treth a wnaed i Anthony Barrett a Kevin Thomas am deithio i brif weithle.

3 Gan gynnwys gwerthu gwyliau blynyddol fel sydd ar gael i bob aelod o staff.

4 Penodwyd Steve O'Donoghue ar 28 Ebrill 2014

Cyflog

Mae 'cyflog' yn cynnwys cyflog gros ac unrhyw lwfans arall (ee, lwfans trafndiaeth) i'r graddau ei fod yn destun trethiant yn y DU.

Buddiannau mewn da

Mae gwerth ariannol buddiannau mewn da yn cynrychioli buddiannau ceir ar brydles a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru ac a gaiff eu trin gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi (CThEM) fel enillion trethadwy. Mae'r buddiannau hyn yn unol â hawl safonol i bob aelod o staff symudol.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn darparu budd-dal marw yn y swydd sy'n cyfateb i flwyddyn o gyflog ar gyfer unrhyw aelod o staff sy'n marw tra'n gweithio i Swyddfa Archwilio Cymru. Cost flynyddol y cynllun hwn yn 2015-16 oedd £15,487 (2014-15: £10,684). Polisi yswiriant grŵp yw hwn, ac fel y cyfryw ni ellir ei briodoli'n uniongyrchol i unrhyw aelod penodol o staff ac felly ni chaiff ei gynnwys yn y tabl uchod.

Treuliau uwch aelodau o staff

Cyhoeddir gwybodaeth am dreuliau aelodau'r Pwyllgor Rheoli ar [wefan](#) Swyddfa Archwilio Cymru.

Hawliadau pensiwn i uwch reolwyr

	Pensiwn cronedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn ar 31 Mawrth 2016 a chyfandaliad cysylltiedig	Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn a chyfandaliad cysylltiedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn	CETV ar 31 Mawrth 2016	CETV ar 31 Mawrth 2015	Cynnydd gwirioneddol mewn CETV	Cyfraniad y cyflogwr i gyfrif pensiwn partneriaeth
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	I'r £100 agosaf
Anthony Barrett	40-45	2.5-5	676	574	35	—
Gillian Body	50-55 ynghyd â chyfandaliad o 150-155	7.5-10	1,088	974	36	—
Mike Usher	35-40 ynghyd â chyfandaliad o 105-110	0-2.5	672	593	19	—
Alan Morris	55-60	2.5-5	1,088	947	71	—
Kevin Thomas	45-50	2.5-5	738	644	26	—
Steve O'Donoghue	30-35	2.5-5	451	371	36	—

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Mae darpariaethau Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil yn berthnasol i gyflogeion presennol Swyddfa Archwilio Cymru a chyn gyflogeion. Mae'r cynllun yn gynllun budd diffiniedig a'r Cynllun sy'n atebol, ac nid Swyddfa Archwilio Cymru. Telir costau'r buddiannau gan arian y mae'r Senedd yn pleidleisio arno bob blwyddyn. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gwneud cyfraniadau fel y'u pennir gan Swyddfa'r Cabinet i dalu hawliadau pensiwn cronedig staff a gyflogir.

Ceir rhagor o fanylion am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar ei wefan.

Gwerthoedd trosglwyddo sy'n cyfateb i arian parod (CETV)

Y CETV yw gwerth y buddiannau cynllun pensiwn a gronnwyd gan aelod ar adeg benodol, wedi'u cyfalafu'n actiwaraid. Y buddiannau a gaiff eu prisio yw'r buddiannau a gronnwyd gan yr aelod ac unrhyw bensiwn wrth gefn i briod sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn er mwyn diogelu buddiannau pensiwn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddiannau a gronnwyd yn ei hen gynllun. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn nodi'r buddiannau a gronnwyd gan yr unigolyn drwy gydol ei gyfnod fel aelod o'r cynllun pensiwn, nid dim ond ei gyfnod yn yr uwch swydd y mae'r datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigurau yn cynnwys gwerth unrhyw fuddiant pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r aelod wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddiannau pensiwn ychwanegol a gronnir gan yr aelod ar ôl iddo brynu buddiannau pensiwn ychwanegol gyda'i arian ei hun. Cyfrifir CETVs yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygio) 2008 ac nid ydynt yn ystyried unrhyw leihad gwirioneddol neu bosibl mewn buddiannau sy'n deillio o dreth lwfans oes a all fod yn ddyledus pan fydd buddiannau pensiwn yn cael eu codi.

Cynnydd gwirioneddol mewn gwerthoedd trosglwyddo sy'n cyfateb i arian parod

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd yn y pensiwn a gronnwyd o ganlyniad i chwyddiant na chyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddiannau a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio'r farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Datgeliad cyflog teg

Caiff y gydberthynas rhwng cydnabyddiaeth y cyfarwyddwr sy'n ennill y cyflog mwyaf a chydabyddiaeth ganolrifol y gweithlu ei dangos yn y tabl canlynol.

	2015-16	2014-15
Band cyfanswm cydnabyddiaeth y cyfarwyddwr sy'n ennill y cyflog mwyaf heb gynnwys cyfraniadau pensiwn (£'000) ¹	135-140	135-140
Cyfanswm cydnabyddiaeth canolrifol yn seiliedig ar staff cyfwerth ag amser llawn (heb gynnwys cyfraniadau pensiwn)	£43,850	£44,704
Ystod cyfanswm y gydnabyddiaeth heb gynnwys cyfraniadau pensiwn	£18,219-£136,336	£14,900-£138,575
Cymhareb cydnabyddiaeth	3.11	3.10

¹ Mae cyfanswm y gydnabyddiaeth yn cynnwys cyflog, lwfans trafnidiaeth a buddiannau mewn da. Yn achos y cyfarwyddwr sy'n ennill y cyflog mwyaf, mae hefyd yn cynnwys treuliau trethadwy a gwerthu gwyliau blynyddol. Nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo, cyfraniadau pensiwn y cyflogwr na gwerthoedd trosglwyddo sy'n cyfateb i arian parod pensiynau.

Yn 2015-16, ni chafodd unrhyw gyflogeion gydnabyddiaeth a oedd yn fwy na'r hyn a gafodd y cyfarwyddwr sy'n ennill y cyflog mwyaf (2014-15: dim). Roedd y gydnabyddiaeth yn amrywio o £18,219 i £136,336 (2014-15: £14,900 i £138,575). Roedd y gydnabyddiaeth isaf yn 2014-15 yn adlewyrchu lleoliadau profiad gwaith.

Mae'r gostyngiad yn y cyflog canolrifol o gymharu â 2014-15 yn adlewyrchu'r cynnydd yn nifer yr hyfforddeion archwilio a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn.

Nid oes unrhyw ofyniad i ddatgelu cyflog yr Archwilydd Cyffredinol gan ei fod yn cael ei dalu'n uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru ac nid gan Swyddfa Archwilio Cymru. Er mwyn bod yn fwy tryloyw, £153,000 oedd cyfanswm ei gydnabyddiaeth (heb gynnwys cyfraniadau pensiwn) sef 3.49 gwaith cyfanswm cydnabyddiaeth ganolrifol Swyddfa Archwilio Cymru (2014-15: £153,000, cymhareb: 3.42).

Adroddiad ar Staff

Niferoedd staff

Cynyddodd nifer gyfartalog y staff cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd o wyth aelod yn ystod y flwyddyn, gan adlewyrchu newidiadau a gynlluniwyd yng nghydbwysedd y gwaith a wneir yn fefnol o gymharu â'r gwaith a gaiff ei osod allan ar gontract i gwmnïau archwilio.

	2015-16	2014-15
Nifer y staff parhaol cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn y DU yn ystod y flwyddyn, ar gyfartaledd	229	227
Nifer y staff cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd ar gontractau cyfnod penodol yn y DU yn ystod y flwyddyn, ar gyfartaledd	24	14
Contractwyr archwilio ac arolygu (nifer y staff cyfwerth ag amser llawn yn ystod y flwyddyn ar gyfartaledd)	8	12

Costau staff a chostau cysylltiedig

	2015-16	2014-15 ¹
	£'000	£'000
Cyflogau staff	10,826	10,429
Staff a secondiwyd i mewn	210	-
Staff ar gontractau byrdymor	285	226
Cydnabyddiaeth aelodau anweithredol ²	68	59
Costau nawdd cymdeithasol	1,095	1,055
Costau pensiwn (PCPS) ³	2,335	2,115
Costau pensiwn (pensiynau cyfranddeiliaid)	4	3
	14,823	13,887
Lwfans trafndiaeth a cheir ar brydles	782	722
Newidiadau cytundebol i'r cynllun ceir	128	50
Tanysgrifiadau ⁴	42	48
	15,775	14,707
Contractwyr archwilio ac arolygu ⁵	222	548
	15,997	15,255
Costau dileu swyddi, ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau ⁶	31	240
Llai arian a dderbyniwyd mewn perthynas â secondiadau i'r tu allan	(45)	(89)
Costau staff net	15,983	15,406

1 Ailddatganwyd 2014-15 er mwyn dangos staff ar gontractau byrdymor a chostau newidiadau cytundebol i'r cynllun ceir ar wahân

2 Ac eithrio cydnabyddiaeth Cadeirydd Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru y telir ei gydnabyddiaeth o Gronfa Gyfunol Cymru.

3 Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil.

4 Ffioedd ar gyfer aelodaeth cyrff proffesiynol, profion llygaid ac archwiliadau meddygol staff.

5 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio nifer o gontractwyr archwilio ac arolygu dros dro ar adegau penodol yn ystod y flwyddyn i ateb y galw am adnoddau ar gyfnodau brig.

6 Costau sy'n gysylltiedig ag unigolion a ymddeolodd yn gynnar yn y gorffennol sy'n uwch na'r costau a nodwyd ar y pryd.

Dileu swyddi, ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gweithredu trefniadau diswyddo gwirfoddol yn unol â rheolau Cynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil ac fel y'u cymeradwywyd gan Swyddfa'r Cabinet.

Ni chytunwyd ar unrhyw drefniadau o'r fath yn 2015-16 ac felly cost y cynllun yn 2015-16 oedd £Dim (2014-15: £316,825).

Ceir crynodeb o fanylion nifer y cyflogeion a adawodd drwy becynnau ymadael cymeradwy yn ystod 2014-15 isod:

Band costau'r pecyn ymadael	2015-16			2014-15		
	Nifer y diswyddiadau gorfodol	Nifer yr ymadawiadau cytûn eraill	Cyfanswm y pecynnau ymadael fesul band costau	Nifer y diswyddiadau gorfodol	Nifer yr ymadawiadau cytûn eraill	Cyfanswm y pecynnau ymadael fesul band costau
Llai na £25,000	-	-	-	-	1	1
£25,001 – £50,000	-	-	-	-	2	2
£50,001 – £100,000	-	-	-	-	2	2
£100,001 – £150,000	-	-	-	-	1	1
Cyfanswm	-	-	-	-	6	6

Nid ymddeolodd unrhyw aelodau o staff yn gynnar am resymau iechyd yn ystod y flwyddyn.

Gwasanaethau allanol

	2015-16	2014-15
	£'000	£'000
Taliadau i gwmnïau cyfrifyddu preifat	2,269	3,070
Costau ymchwil a chostau ymgynghori eraill	101	86
	<u>2,370</u>	<u>3,156</u>

Mae'r costau hyn yn ymwneud â gwasanaethau allanol a brynwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol sy'n ymwneud yn uniongyrchol â swyddogaethau archwilio, arolygu, cyngor neu ymchwil. Mae'r gost wedi lleihau yn unol â gostyngiad a gynlluniwyd yn lefel y gwaith a osodir ar gontractau allanol fel rhan o gynllun arbedion hirdymor a threfniadau cynllunio'r gweithlu.

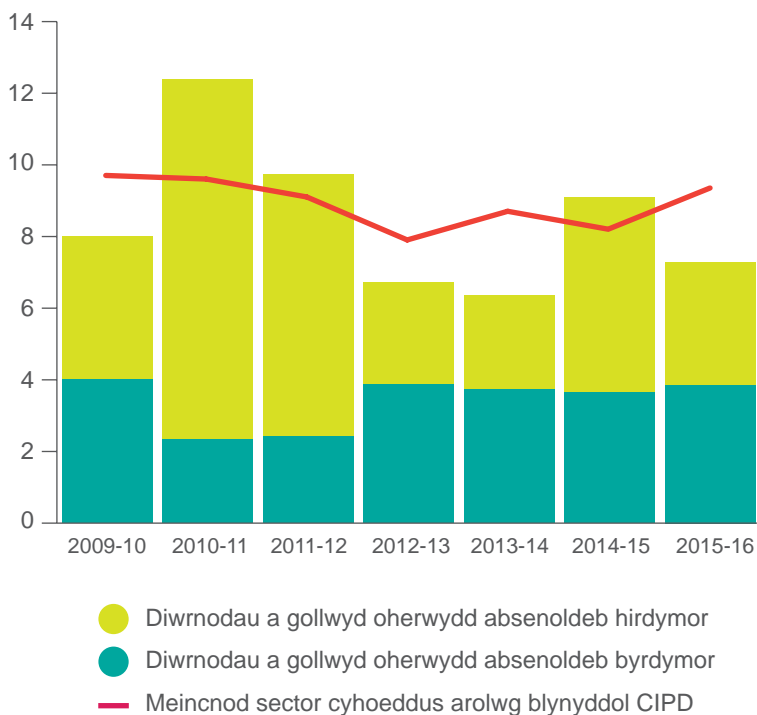
Ni chaiff y wybodaeth ganlynol yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth a Staff ei harchwilio.

Absenoldeb oherwydd salwch

- Gostyngodd ein lefelau absenoldeb oherwydd salwch bron i ddeuddydd fesul person ar gyfartaledd oherwydd gostyngiad mewn salwch hirdymor.
- Roedd y ffigur absenoldeb cyffredinol ddeuddydd yn llai na meincnod y Sefydliad Siartredig Personél a Datblygu (CIPD)¹⁴, er ei fod ychydig yn uwch na'n targed corfforaethol, sef 6.5 diwrnod.

	2015-16	2014-15
Diwrnodau gwaith a gollwyd ar gyfartaledd fesul aelod o staff	7.3	9.1
Oherwydd absenoldeb byrdymor	3.9	3.7
Oherwydd absenoldeb hirdymor (cyfnodau o ≥21 diwrnod)	3.4	5.4

Absenoldeb oherwydd salwch staff 2009-10 i 2015-16

¹⁴ Cymedr o 9.3 diwrnod fesul cyflogai y flwyddyn ar gyfer y sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus hynny a ymatebodd i Arolwg Rheoli Absenoldeb blynyddol CIPD yn 2015.

Cydraddoldeb ac amrywiaeth

- Mae ein proffil oedran yn gymharol debyg i broffil y Gwasanaeth Sifil, er bod gennym gyfran uwch o staff o dan 30 oed a chyfran is o staff dros 60 oed.¹⁵

Mae'n ofynnol i Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru gydymffurfio â'r fframwaith diogelu yn erbyn gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth a dyletswyddau cydraddoldeb y sector cyhoeddus a gyflwynwyd gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.

Mae gennym gyfrifoldeb hefyd i gydymffurfio â'r confensiynau a nodwyd yn Neddf Hawliau Dynol 1998. Rydym yn ymrwymedig i ddarparu amgylchedd gwaith sy'n gwerthfawrogi amrywiaeth pawb, gan gynnwys ein staff ein hunain a'r rhai rydym yn dod i gysylltiad â hwy fel rhan o'n gwaith, ac rydym yn llawn gefnogi hawliau pobl i gael eu trin ag urddas a pharch.

Mae ein **Cynllun Cydraddoldeb Strategol** yn amlinellu ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb a'n hamcanion cysylltiedig. Mae ein hadroddiadau blynyddol ar ein cynnydd tuag at gyflawni ein hamcanion cydraddoldeb ar gael ar ein gwefan. Mae ein Polisi Cydraddoldeb ac Amrywiaeth yn amlinellu ein hymrwymiad i sicrhau y caiff pob aelod o staff â nodweddion gwarchoddedig (gan gynnwys nam) eu trin yn deg ac yn gyfartal ym mhob agwedd ar gyflogaeth. Mae'r polisi yn darparu ar gyfer cydraddoldeb wrth ddethol ym maes cyflogi, recriwtio, dyrchafu, dysgu a datblygu a/neu unrhyw fudd arall, yn seiliedig yn llwyr ar gymhwysedd a gallu yn unol â'n dyletswyddau o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a deddfwriaeth gysylltiedig.

¹⁵ Ffigurau Ystadegau'r Gwasanaeth Sifil 2015: tua 9.1 y cant o dan 30 oed, 82 y cant rhwng 30 a 59 oed ac 8.3 y cant yn 60 oed a throsodd.

	2015-16	2014-15
Amrywiaeth	%	%
Merched	49.6	51.0
O dan 30 oed	13.1	9.8
Rhwng 30 a 59 oed	83.1	84.5
60 oed a throsodd	3.8	5.7
Staff ag anabledd ¹	8.0	— ²
Staff o leiafrif ethnig ³	2.7	—
Staff LGBT+ ⁴	3.1	—

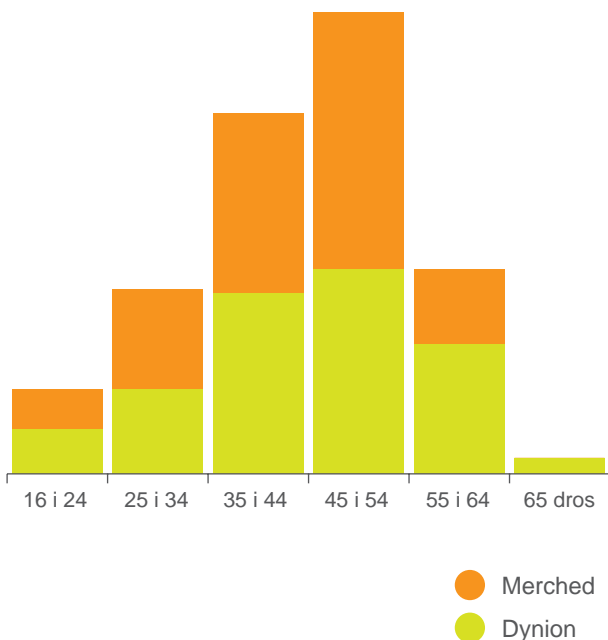
1 Canran y staff a ddatganodd eu statws anabledd.

2 Ni chasglwyd data ar gyfer staff â nodweddion gwarchoddedig yn llawn yn 2014-15.

3 Canran y staff a ddatganodd eu hethnigrwydd fel Du, Asiaidd neu hil gymysg.

4 Canran y staff a ddatgelodd eu cyfeiriadedd rhywiol fel Lesbiaidd, Hoyw, Deurywiol neu Drawsrywedol.

Dadansoddiad oedran a rhywedd staff 2015-16 (Nifer)

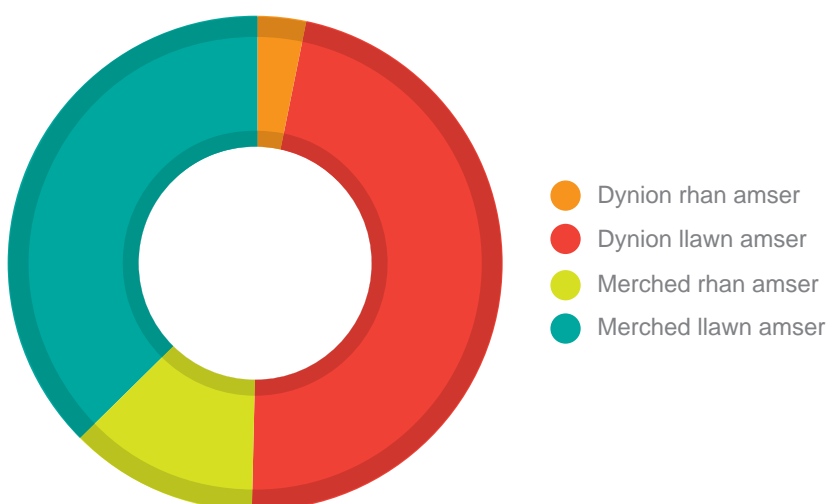

Ein gweithlu

- Gostyngodd cyfran y cyflogeion rhan amser ychydig ar gyfer dynion a merched.
- Cynyddodd cyfran y merched mewn swyddi rheoli
- Gostyngodd canran y staff ar gontractau cyflogaeth parhaol gan adlewyrchu cynnydd yn nifer yr hyfforddeion archwilio ar gontractau hyfforddi pedair blynedd
- Gostyngodd ein cyfradd trosiant staff flynyddol i 5.3 y cant ac mae'n is na meincnod CIPD, sef 13.6 y cant¹⁶

	2015-16	2014-15
Patrymau gweithio		
Cyflogeion rhan amser fel canran o'r cyfanswm ¹	15.3	18.0
I ddynion	6.1	7.5
I ferched	24.6	28.0
Math o gontract cyflogaeth		
Canran y staff ar gontractau cyflogaeth parhaol	90.5	95.1
Trosiant		
Canran trosiant staff flynyddol	5.3	9.8

1 25.4 y cant ar gyfer y Gwasanaeth Sifil yn 2015 a 17 y cant ar gyfer Llywodraeth Cymru.

16 Canolrif o 13.6 y cant ar gyfer yr holl sefydliadau a ymatebodd i Arolwg Adnoddau a Chynllunio Talent CIPD yn 2014.

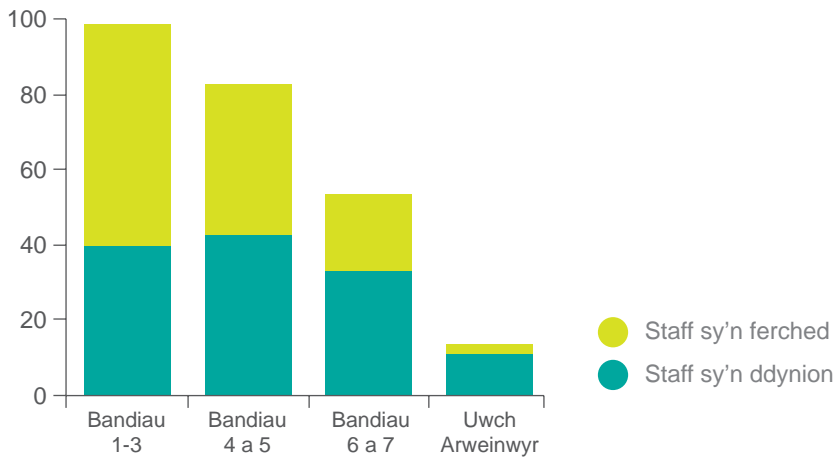
Dosbarthiad graddau¹

	2015-16	2014-15
Canran y staff mewn bandiau uwch dîm arwain ² (A i C)	5.6	6.0
Canran y staff mewn bandiau rheoli (6 a 7)	21.6	22.8
Staff mewn bandiau cyflog goruchwylol (4 a 5)	33.2	33.0
Canran y staff mewn bandiau cyflog eraill (1 i 3)	39.6	38.2
Canran staff yr uwch dîm rheoli sy'n ferched	20.3	20.3
Canran y staff rheoli sy'n ferched	37.9	34.5
Canran y staff mewn swyddi goruchwylol sy'n ferched	48.0	50.4
Canran y staff mewn bandiau cyflog eraill sy'n ferched	59.7	61.9

1 Yn gyfystyr ag amser llawn ar 31 Mawrth

2 Ac eithrio'r Archwilydd Cyffredinol ac Aelodau Anweithredol o'r Bwrdd.

Gradd staff a dosbarthiad o ran rhywedd

Huw Vaughan Thomas

Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu

10 Mehefin 2015

Datganiad o Alldro Adnoddau 2015-16

Mae'r datganiad hwn yn cymharu'r Amcangyfrif ar gyfer 2015-16 fel y cytunwyd arno gan y Cynulliad Cenedlaethol ag incwm a gwariant gwirioneddol yn ystod y flwyddyn.

Roedd yr Amcangyfrif yn cynnwys swm o £200,000 wrth gefn ar gyfer gwaith nas cynlluniwyd a fyddai'n codi yn ystod y flwyddyn. Ni fu ei angen yn 2015-16.

Crynodeb o arian parod sy'n daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru

Yn sgil gweithrediadau Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol 2015-16, mae swm o £177,000 yn ad-daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru.

		Amcangyfrif 2015-16			Alldro 2015-16			Alldro 2014-15	
Nodiad		Cyfanswm gwariant	Incwm	Cyfanswm Net	Cyfanswm gwariant	Incwm	Cyfanswm Net	Cyfanswm alldro net o'i gymharu â'r amcangyfrif	Cyfanswm Net
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000		£'000
SORO1	Refeniw	23,580	(17,324)	6,256	21,962	(16,155)	5,807	(449)	5,293
SORO1	Cyfalaf	50	-	50	39	-	39	(11)	289
	Cyfanswm Adnoddau	23,630	(17,324)	6,306	22,001	(16,155)	5,846	(460)	5,582
SORO2	Gofyniad Arian Parod Net	6,146	-	6,146	-	-	6,003	(143)	5,276

Nodiadau i'r Crynodeb o Alldro Adnoddau

Nodyn SORO1: Cysoni alldro adnoddau net â'r gofyniad arian parod net

	2015-16	2015-16	2015-16	2014-15
	Amcangyfrif	Alldro	Amrywiant	Alldro
	£'000	£'000	£'000	£'000
Adnoddau refeniw		5,807	(449)	5,293
Adnoddau cyfalaf		39	(11)	289
Addasiadau:				
Eitemau anariannol (dibrisiant)	(160)	(193)	(33)	(177)
Symudiadau mewn cyfalaf gweithio ac eithrio arian parod	-	350	350	(129)
Cyfanswm y gofyniad arian parod net	6,146	6,003	(143)	5,276

Nid yw'r symudiadau mewn cyfalaf gweithio ac eithrio arian parod yn y tabl uchod (£350,000) yn cynnwys cynnydd mewn symiau derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo (£550,000), gostyngiadau mewn symiau taladwy ac incwm gohiriedig (£14,000) a darpariaethau cyfredol (£186,000) fel y'u cynhwyswyd yn y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol.

Nodyn SORO2: Dadansoddiad o alldro adnoddau net 2015-16

	2015-16	2015-16			2014-15
	Amcangyfrif	Alldro	Amrywiant	Rheswm dros amrywiannau sylweddol	Alldro ¹
	£'000	£'000	£'000		£'000
Treuliau					
Costau staff	14,828	14,388	(440)	Addaswyd swyddi gwag yn ystod y flwyddyn ar gyfer disgwyliadau incwm	13,786
Staff contractwyr	862	507	(355)	Gostyngodd y galw am staff contractwyr yn unol ag incwm	548
Teithio a chynhaliaeth	1,319	1,258	(61)	Yn gysylltiedig â swyddi gwag	1,264
Cwmnïau yn y sector preifat (gan gynnwys TAW)	2,728	2,582	(146)	Yn gysylltiedig â gostyngiad mewn ffioedd ardystio grantiau	3,684
Swyddfeydd	971	969	(2)		913
TGCh	524	427	(97)	Yn cynnwys arbedion effeithlonrwydd ar ôl gweithredu Insight	426
Balans TAW anadenilladwy	500	344	(156)	Yn adlewyrchu gwariant is na'r disgwyl ar benawdau eraill yn y gyllideb	368
Trefniadau Llywodraethu Swyddfa Archwilio Cymru	300	306	6		300
Hyfforddiant allanol	266	266	-		203
Ffioedd cyfreithiol a phroffesiynol	203	167	(36)		231
Cyfieithu dogfennau	110	145	35		141
Costau eraill	969	603	(366)	Yn cynnwys darpariaeth wrth gefn nas defnyddiwyd	548
CYFANSWM Y TREULIAU	23,580	21,962	(1,618)		22,412
Incwm					
Ffioedd archwilio	(14,139)	(13,632)	507	Gweler nodyn isod	(13,841)
Ffioedd ardystio grantiau	(2,279)	(1,560)	719	Gostyngiad yn y galw i ardystio grantiau'r UE a Llywodraeth Cymru	(2,267)
Grant Rhaglen Cymru ar gyfer Gwella	(906)	(951)	(45)		(947)
Incwm arall	0	(12)	(12)		(64)
CYFANSWM YR INCWM	(17,324)	(16,155)	1,169		(17,119)
ADNODD REFENIW NET	6,256	5,807	(449)		5,293
GWARIANT CYFALAF	50	39	(11)		289

¹ Ailddatganwyd 2014-15 er mwyn darparu dadansoddiad pellach.

Yn 2015-16, roedd cost net Swyddfa Archwilio Cymru £449,000 yn llai na'r swm a ragwelwyd pan gytunwyd ar yr Amcangyfrif. Mae'r gostyngiad hwn yn cynnwys arbedion sy'n deillio o swyddi gwag a galw is na'r disgwyl am staff contractwyr a chwmnïau yn y sector preifat. Roedd hyn mewn ymateb i ostyngiad mewn incwm ffioedd yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys gofyniad is o ran ardystio grantiau. Nid oedd angen y £200,000 wrth gefn ar gyfer gwaith nas cynlluniwyd.

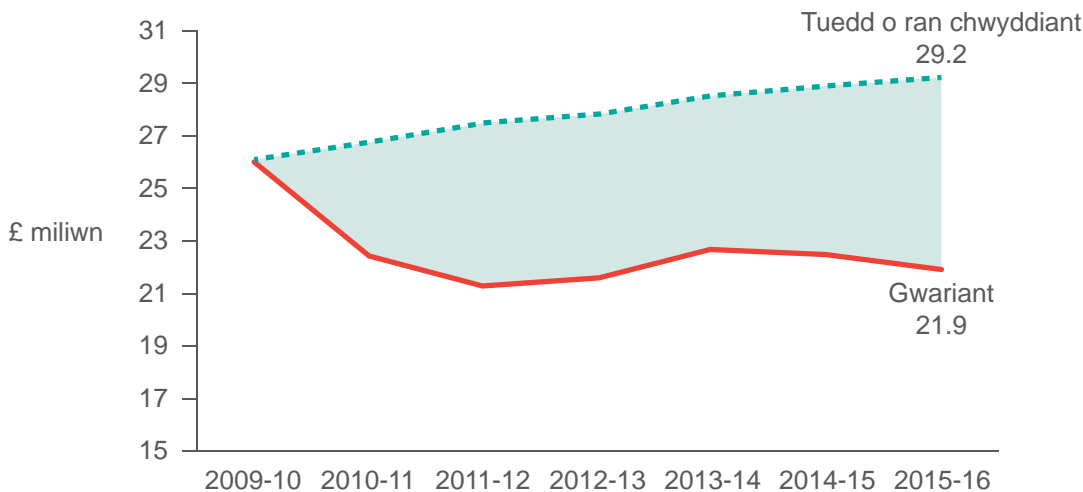
Mae'r crynodeb rheoli ariannol ar dudalen 33 yn darparu esboniad pellach o gosteffeithlonrwydd yn Swyddfa Archwilio Cymru.

Llywodraethir incwm ffioedd archwilio gan y Cynllun Ffioedd a gymeradwywyd gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol. Roedd yr Amcangyfrif ar gyfer 2015-16 yn cynnwys darpariaeth i'r incwm ffioedd a gwariant cysylltiedig gynyddu uwchlaw'r lefel a gafwyd yn 2014-15 er mwyn caniatáu ar gyfer gwaith ychwanegol nas rhagwelwyd y byddai ffioedd yn daladwy ar ei gyfer. Fel y bu, nid oedd angen y symiau hyn wrth gefn ac roedd incwm ffioedd yn 2015-16 mewn gwirionedd yn is na'r flwyddyn flaenorol, o ganlyniad i gyfuniad o ostyngiad bach yn nifer y cyrff a archwiliwyd a gostyngiad yn y gwaith ychwanegol y bu angen ei wneud.

Tueddiadau gwariant hirdymor

Ers 2009-10, mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi lleihau ei gwariant 25 y cant mewn termau real¹⁷, fel y dangosir isod. Mae'r arbediad cronol a sicrhawyd yn ystod y blynyddoedd hynny (yr ardal wedi'i lliwio) yn cyfateb i dros £36 miliwn, sy'n lleihau'r galw ar Gronfa Gyfunol Cymru, ac eithrio ar gyfer cyfrifoldebau newydd, a'r swm sydd angen ei godi o ffioedd archwilio a godir ar gyrff archwiliedig.

Gwariant 2009-10 i 2015-16

Caiff gwariant cyllidebol Swyddfa Archwilio Cymru yn y dyfodol ei bennu bob blwyddyn gan y Cynulliad Cenedlaethol.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol yn ymwybodol o unrhyw rwymedigaethau pell wrth gefn a fydd yn effeithio ar gynlluniau gwariant hirdymor.

Ymdrinnir â chwynion am waith Swyddfa Archwilio Cymru yn unol â [chanllawiau](#) a gyhoeddir ar wefan Swyddfa Archwilio Cymru. Ni ragwelir y bydd unrhyw rwymedigaeth ariannol mewn perthynas ag unrhyw gwynion sy'n mynd rhagddynt ar ddiwedd y flwyddyn.

¹⁷ Yn seiliedig ar ddatgwyddwyr CDG a gyhoeddwyd gan y SYG ym mis Mehefin 2015.

Adroddiad yr archwilwyr annibynnol

Rydym yn ardystio ein bod wedi archwilio datganiadau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016 o dan Atodlen 1 i Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013. Mae'r datganiadau ariannol hyn yn cynnwys y Crynodeb o Alldro Adnoddau, y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, y Datganiad am Lifau Arian Parod a'r Datganiad o Newidiadau o ran Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig. Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r cyfarwyddiadau a roddwyd gan Drysorlys EM o dan Ddeddf 2013. Rydym hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth a Staff y nodir ei bod wedi'i harchwilio yn yr adroddiad. Rydym hefyd wedi ymgymryd â gwaith, fel sy'n ofynnol o dan Atodlen 1 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, er mwyn cael sicrwydd rhesymol yr aed i'r gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan SAC at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Cyflwynir yr adroddiad hwn i Gynulliad Cenedlaethol Cymru y mae wedi'i gyfeirio ato yn unig yn unol â Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 ac nid at unrhyw ddiben arall. Cyflawnwyd ein gwaith archwilio fel y gallaf ddatgan i Gynulliad Cenedlaethol Cymru y materion hynny y mae'n ofynnol i ni eu datgan iddo mewn adroddiad archwilydd ac nid at unrhyw ddiben arall. I'r graddau eithaf a ganiateir o dan y gyfraith, nid ydym yn derbyn nac yn cymryd cyfrifoldeb i unrhyw un arall heblaw am Gynulliad Cenedlaethol Cymru am ein gwaith archwilio, am yr adroddiad hwn, nac am y farn a luniwyd gennym.

Priod gyfrifoldebau Swyddfa Archwilio Cymru, Archwilydd Cyffredinol Cymru a'r Archwilydd

Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu a nodir ar dudalen 46, mae Swyddfa Archwilio Cymru ac Archwilydd Cyffredinol Cymru yn gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol ac am fodloni eu hunain eu bod yn rhoi darlun gwir a theg, ac mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn gyfrifol am sicrhau yr aed i'r gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan SAC at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Ein cyfrifoldeb ni yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol (y DU ac Iwerddon) a mynegi barn arnynt. Mae'r safonau hynny yn ei gwneud yn ofynnol i ni gydymffurfio â Safonau Moesegol y Bwrdd Arferion Archwilio ar gyfer Archwilwyr. Rydym hefyd yn gyfrifol am roi barn sicrwydd resymol yr aed i'r gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian hwnnw y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan SAC at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Disgrifir cwmpas archwiliad o ddatganiadau ariannol ar [wefan y Cyngor Adrodd Ariannol](#).

Mae hefyd yn ofynnol i ni gael digon o dystiolaeth i roi sicrwydd rhesymol yr aed i'r gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu ac na wariwyd yr arian hwnnw y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan SAC at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny. Rydym wedi cynnal ein gwaith yn unol â Nodyn Ymarfer 10 y Bwrdd Arferion Archwilio yn hyn o beth.

Barn ar y datganiadau ariannol

Yn ein barn ni, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa Swyddfa Archwilio Cymru ar 31 Mawrth 2016 a'i chost gweithredu net am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â'r cyfarwyddiadau gan Drysorlys EM o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Barn ar reoleidd-dra

Yn ein barn ni, ym mhob ffordd berthnasol:

- aed i'r gwariant y mae'r datganiad yn cyfeirio ato mewn modd cyfreithlon ac yn unol â'r awdurdod sy'n ei lywodraethu; ac
- ni wariwyd yr arian y mae'r datganiad yn ymwneud ag ef, a gafwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru at ddiben penodol neu ddibenion penodol, ac eithrio at y diben hwnnw neu'r dibenion hynny.

Barn ar faterion eraill

Yn ein barn ni:

- mae'r rhan o'r Adroddiad ar Gydabyddiaeth a Staff i'w harchwilio wedi'i paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM o roddwyd o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013; ac
- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol.

RSM UK Audit LLP (Baker Tilly UK Audit LLP gynt)
9 Mehefin 2016

Archwilwyr Cofrestredig
Davidson House
Forbury Square
Reading
RG1 3EU

Datganiadau ariannol

Datganiadau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru, ynghyd â nodiadau ategol ac esboniadol

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016

		2015-16	2014-15
	Nodyn	£'000	£'000
Gwariant			
Costau staff a chostau cysylltiedig	Adroddiad staff ¹	15,983	15,406
Gwasanaethau allanol	Adroddiad staff	2,370	3,156
Costau gweithredu eraill	3	3,609	3,850
		21,962	22,412
Incwm			
Incwm o ffioedd archwilio	1	(15,192)	(16,108)
Grant arolygu	1	(951)	(947)
Incwm gweithredu arall	2	(10)	(57)
		(16,153)	(17,112)
(Gwariant) net		5,809	5,300
Llog derbyniadwy		(2)	(7)
Gwariant net ar ôl treth a llog		5,807	5,293
Cyfanswm gwariant net cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn		5,807	5,293

¹ Nodyn costau staff ar dudalen 73 yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth a Staff

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar [dudalennau 92 i 108](#) yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Ni chafwyd unrhyw weithrediadau a derfynwyd, caffaeliadau na gwarediadau yn ystod y cyfnod nac unrhyw enillion na cholledion anghydnabyddedig.

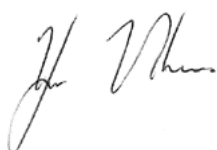
Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol

ar 31 Mawrth 2016

		31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	Nodyn	£'000	£'000
Asedau anghyfredol			
Eiddo, offer a chyfarpar	4	533	623
Asedau anniriaethol	5	188	252
		721	875
Asedau cyfredol			
Symiau masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo	6	1,633	2,166
Symiau derbyniadwy eraill	7	549	566
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	8	2,950	2,841
		5,132	5,573
Cyfanswm asedau		5,853	6,448
Rhwymedigaethau cyfredol			
Symiau masnach taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill	9	(2,225)	(2,055)
Incwm gohiriedig	10	(2,220)	(2,404)
Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau	11	(350)	(536)
Dosbarthu cronfeydd wrth gefn i gyrrff llywodraeth leol	9	-	(2)
Cronfa Gyfunol Cymru (gweler y Crynodeb o Alldro Adnoddau)		(143)	(698)
		(4,938)	(5,695)
Cyfanswm yr asedau llai rhwymedigaethau cyfredol		915	753
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau	11	(736)	(770)
		(736)	(770)
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau		179	(17)
Ecwiti trethdalwyr			
Cronfa gyffredinol		179	(17)
		179	(17)

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar [dudalennau 92 i 108](#) yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Cymeradwywyd y datganiadau ariannol ar dudalennau 88 i 108 gan Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru ac fe'u hawdurdodwyd i'w cyhoeddi ar 8 Mehefin 2016 ac fe'u llofnodir ar ei ran gan:

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddog Cyfrifyddu

10 Mehefin 2016

Tudalen y pecyn 178

Datganiad o Lifau Arian Parod

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016

		2015-16	2014-15
	Nodyn	£'000	£'000
Lifau arian parod o weithgareddau gweithredu			
Gwariant net cynhwysfawr		5,807	5,293
Anariannol: dibrisiant ac amorteiddio	3	(193)	(177)
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau masnach derbyniadwy a symiau derbyniadwy eraill	6, 7	(550)	164
(Cynnydd)/gostyngiad mewn symiau masnach taladwy a symiau taladwy eraill	9,10	14	(136)
(Cynnydd)/gostyngiad wrth ddsbarthu cronfeydd wrth gefn i gyrff llywodraeth leol	9,10	2	1,631
(Cynnydd)/gostyngiad mewn darpariaethau	11	220	221
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu		5,300	6,996
Lifau arian parod o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, offer a chyfarpar	4	35	72
Prynu asedau anniriaethol	5	4	217
All-lif arian parod net o weithgareddau buddsoddi		39	289
Llifau arian parod o weithgareddau ariannu			
Cronfa Gyfunol Cymru		(6,146)	(5,974)
Ad-daliadau i Gronfa Gyfunol Cymru		698	337
Ariannu net		(5,448)	(5,637)
Symudiadau mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	8	(109)	1,648

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar [dudalennau 92 i 108](#) yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016

	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2014	0
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr yn 2014-15	
Cyfanswm gwariant cynhwysfawr	(5,293)
Arian o Gronfa Gyfunol Cymru	5,974
	<hr/> 681
Yn daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru	(698)
Balans ar 31 Mawrth 2015	(17)
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr yn 2015-16	
Cyfanswm gwariant cynhwysfawr	(5,807)
Arian o Gronfa Gyfunol Cymru	6,146
	<hr/> 322
Yn daladwy i Gronfa Gyfunol Cymru ¹	(143)
Balans ar 31 Mawrth 2016	179

¹ Fel y nodwyd yn y Crynodeb o Alldro Adnoddau ar gyfer 2015-16 (tudalen 80).

Mae'r nodiadau sy'n dilyn ar [dudalennau 92 i 108](#) yn rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â FReM 2015-16, a gyhoeddwyd gan yr awdurdodau perthnasol. Paratowyd y datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol fel y nodir yn Nodyn 17: Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd.

Mae'r polisiau cyfrifyddu yn FReM yn cymhwysu Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol a fabwysiadwyd gan yr UE fel y'u haddaswyd neu'u dehonglwyd yng nghyd-destun y sector cyhoeddus. Lle y caniatâ'r FReM ddewis polisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu y barnwyd ei fod yn fwyaf priodol i amgylchiadau penodol Swyddfa Archwilio Cymru er mwyn rhoi darlun cywir a theg o'r sefyllfa. Disgrifir polisiau pwysig a fabwysiadwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru ochr yn ochr â'r nodyn y aent yn cyfeirio ato. Fe'u cymhwyswyd yn gyson wrth ymdrin ag eitemau yr ystyrid eu bod yn berthnasol mewn perthynas â'r cyfrifon.

Trafodir effaith bosibl IFRS 16 (Prydlesi) a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2016 ond nad yw'n weithredol tan 1 Ionawr 2019 yn Nodyn 12.

Nid oes unrhyw safonau cyfrifyddu newydd eraill a gyhoeddwyd, ond nad ydynt yn weithredol eto, a fyddai wedi cael effaith berthnasol ar y datganiadau ariannol hyn pe baent wedi'u cymhwysu i'r cyfnod adrodd hwn.

Amcangyfrifon cyfrifyddu critigol a meysydd barn

- Mae'r broses o gydnabod referniw yn seiliedig ar yr amser a godir ar brosiectau wedi'i addasu lle y bo'n berthnasol i adlewyrchu cam cwblhau'r gwaith a wnaed.
- Gwnaed darpariaethau lle mae'n fwy tebygol na pheidio, ym marn y swyddog cyfrifyddu, bod rhwymedigaeth ariannol yn bodoli na ellir ei hamcangyfrif yn gywir ar hyn o bryd.

Nodyn 1 (a): Segmentau gweithredu Swyddfa Archwilio Cymru 2015-16

	Archwilio ariannol	Archwilio perfformiad	Gweithgareddau a ariannwyd o Gronfa Gyfunol Cymru	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Ffioedd archwilio	(11,585)	(3,607)	-	(15,192)
Grant	-	(951)	-	(951)
Incwm arall	-	-	(10)	(10)
Cyfanswm	(11,585)	(4,558)	(10)	(16,153)
Gwariant	11,924	4,221	5,817	21,962
	339	(337)	5,807	5,809

2014-15

	Archwilio ariannol	Archwilio perfformiad	Gweithgareddau a ariannwyd o Gronfa Gyfunol Cymru	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000
Ffioedd archwilio	(12,268)	(3,840)	-	(16,108)
Grant	-	(947)	-	(947)
Incwm arall	-	-	(57)	(57)
Cyfanswm	(12,268)	(4,787)	(57)	(17,112)
Gwariant	12,582	4,480	5,350	22,412
	314	(307)	5,293	5,300

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn cofnodi incwm a gwariant ar ei dwy brif swyddogaeth archwilio y codir ffioedd amdanynt ac hefyd ar gyfer gweithgareddau a ariennir yn uniongyrchol o Gronfa Gyfunol Cymru.

Cysoni â'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr

	2015-16	2014-15
	£'000	£'000
Gwariant net yn unol â'r dadansoddiad uchod	5,809	5,300
Llog derbyniadwy	(2)	(7)
Yn unol â'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr	5,807	5,293

Nodyn 1 (b): Dadansoddiad o incwm o ffioedd archwilio

	2015-16			2014-15		
	Archwilio Ariannol	Archwilio Perfformiad	Cyfanswm	Archwilio Ariannol	Archwilio Perfformiad	Cyfanswm
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Archwilio Llywodraeth Leol	5,841	2,217	8,058	6,146	2,556	8,702
Ardystio Grantiau Llywodraeth Leol	1,560	-	1,560	2,079	-	2,079
Y GIG	2,090	1,389	3,479	2,107	1,273	3,380
Archwilio Llywodraeth Ganolog	2,094	1	2,095	1,936	11	1,947
	11,585	3,607	15,192	12,268	3,840	16,108

Nodir y ffioedd a godir am waith archwilio yn unol â Chynllun Ffioedd y cytunwyd arno gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol.

Nodyn 2: Incwm gweithredu arall

	2015-16	2014-15
	£'000	£'000
Incwm amrywiol ¹	10	57
	<hr/> 10	<hr/> 57

¹ Mae incwm amrywiol yn cynnwys taliadau am hyfforddiant a ddarperir, defnydd personol o ffonau symudol a thaliadau a ailgodir am luniaeth.

Cydnabyddir incwm ffioedd gros ac incwm gweithredu arall yn seiliedig ar werth gwaith y codir tâl amdano heb gynnwys TAW. Caiff y gwerth hwn ei asesu drwy gyfeirio at daliadau amser a cham cwblhau prosiectau.

Caiff incwm gweithredu, p'un a ddaw drwy grantiau uniongyrchol gan y llywodraeth neu ffioedd a godir ar gyrff a archwilir, ei gredu i'r flwyddyn gyfrif y gwneir y gwaith ynddi. Caiff incwm a dderbynnir cyn i'r gwaith gael ei wneud ei ddsbarthu'n incwm gohiriedig (gweler Nodyn 10). Caiff gwaith a wneir cyn i'r incwm gael ei dderbyn ei ddsbarthu'n waith sy'n mynd rhagddo (gweler Nodyn 6). Ni chaiff arian a dynnir o Gronfa Gyfunol Cymru ei ystyried yn grant uniongyrchol gan y llywodraeth a chaiff ei gredu'n uniongyrchol i ecwiti trethdalwyr.

Nodyn 3: Costau gweithredu eraill

	2015-16	2014-15
	£'000	£'000
Swyddfeydd		
Costau prydlesi rhent	482	459
Costau eraill	407	373
Cyflenwadau a gwasanaethau	1,598	1,931
Recriwtio a throsglwyddiadau	61	62
Dibrisiant ac amorteiddio	193	177
Ffioedd proffesiynol		
Gwasanaethau archwilio mewnol	49	30
Ffioedd archwilio allanol	40	37
Ffioedd proffesiynol eraill	78	78
Teithio a chynhaliaeth	476	492
Dysgu a datblygu	225	203
Dileu dyledion	–	8
	<hr/> 3,609	<hr/> 3,850

Nodyn 4: Eiddo, offer a chyfarpar

	Dodrefn a ffitiadau	Technoleg gwybodaeth	Offer swyddfa	Cyfanswm
2015-16	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost				
Ar 31 Mawrth 2015	1,377	272	138	1,787
Ychwanegiadau	-	35 ¹	-	35
Gwarediadau	(81) ²	(1)	(6)	(88)
Ar 31 Mawrth 2016	1,296	306	132	1,734
Dibrisiant				
Ar 31 Mawrth 2015	907	152	105	1,164
Darparwyd yn ystod y cyfnod	79	35	9	123
Gwarediadau	(79)	(1)	(6)	(86)
Ar 31 Mawrth 2016	907	186	108	1,201
Gwerth llyfr net				
Ar 31 Mawrth 2016	389	120	24	533
Ar 31 Mawrth 2015	470	120	33	623
Ariannu asedau				
A berchenogir	389	120	24	533

1 Rhaglen adnewyddu gliniaduron.

2 Gwaredu dodrefn a chyfarpar anarferedig yn ystod 2015-16.

	Dodrefn a ffitiadau	Technoleg gwybodaeth	Offer swyddfa	Cyfanswm
2014-15	£'000	£'000	£'000	£'000
Cost				
Ar 31 Mawrth 2014	1,377	223	115	1,715
Ychwanegiadau	-	49	23	72
Gwarediadau	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2015	1,377	272	138	1,787
Dibrisiant				
Ar 31 Mawrth 2014	826	137	86	1,049
Darparwyd yn ystod y cyfnod	81	15	19	115
Gwarediadau	-	-	-	-
Ar 31 Mawrth 2015	907	152	105	1,164
Gwerth llyfr net				
Ar 31 Mawrth 2015	470	120	33	623
Ar 31 Mawrth 2014	551	86	29	666
Ariannu asedau				
A berchenogir	470	120	33	623

Delir asedau sefydlog ar gost adnewyddu wedi'i dibrisio fel amcangyfrif i werth teg.

O dan bolisi cyfalafu Swyddfa Archwilio Cymru, cyfalafir offer cyfrifiadurol unigol ac wedi'i grwpio a meddalwedd gwerth dros £5,000, offer arall gwerth dros £1,000 a gwaith adnewyddu swyddfa. Cyfrifir dibrisiant o ddyddiad dechrau oes ddefnyddiol yr ased.

Darperir dibrisiant ar bob ased eiddo, offer a chyfarpar ac fe'i cyfrifir i ddibrisio cost pob ased, llai y gwerth amcangyfrifedig dros ben, mewn rhandaliadau blynyddol cyfwerth yn ystod ei oes ddefnyddiol ddisgwyliedig fel a ganlyn:

Dodrefn a ffitiadau (gan gynnwys seilwaith TG)	10 mlynedd (neu oes yr ased neu hyd y brydles ar gyfer ffitiadau mewn adeiladau ar brydles, pa un bynnag sydd fyrraf)
Offer cyfrifiadurol	Tair blynedd
Offer swyddfa	Pum mlynedd

Ym marn yr Archwilydd Cyffredinol, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth llyfr net asedau ar werthoedd presennol ac ar eu cost adnewyddu wedi'i dibrisio.

Nodyn 5: Asedau anniriaethol

Caiff asedau anniriaethol, sef trwyddedau meddalwedd, eu datgan ar gost hanesyddol wedi'i hamorteiddio. Caiff yr asedau eu hamorteiddio ar sail llinell syth naill ai dros gyfnod y drwydded neu oes economaidd ddefnyddiol yr ased (pum mlynedd), pa un bynnag sydd fyrraf). Cyfrifir amorteiddiad o ddyddiad dechrau oes ddefnyddiol yr ased anniriaethol.

	Cyfanswm
2015-16	£'000
Cost	
Ar 31 Mawrth 2015	829
Ychwanegiadau	4
Gwarediadau ¹	(354)
Ar 31 Mawrth 2016	479
Amorteiddio	
Ar 31 Mawrth 2015	577
Darparwyd yn ystod y cyfnod	68
Gwarediadau	(354)
Ar 31 Mawrth 2016	291
Gwerth llyfr net	
Ar 31 Mawrth 2016	188
Ar 31 Mawrth 2015	252
Ariannu asedau	
A berchenogir	188

¹ Rhoi'r gorau i ddefnyddio meddalwedd cofnodi amser a rheoli archwilio ar ôl gweithredu Insight.

	Cyfanswm
2014-15	£'000
Cost	
Ar 31 Mawrth 2014	719
Ychwanegiadau	217
Gwarediadau	(107)
Ar 31 Mawrth 2015	<u>829</u>
Amorteiddio	
Ar 31 Mawrth 2014	622
Darparwyd yn ystod y cyfnod	62
Gwarediadau	(107)
Ar 31 Mawrth 2015	<u>577</u>
Gwerth llyfr net	
Ar 31 Mawrth 2015	<u>252</u>
Ar 31 Mawrth 2014	<u>97</u>
Ariannu asedau	
A berchenogir	<u>252</u>

Ym marn yr Archwilydd Cyffredinol, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth llyfr net asedau ar werthoedd presennol ac ar eu cost hanesyddol.

Ni ddelir rhestrau eiddo perthnasol.

Nodyn 6: Symiau masnach derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo

Caiff symiau derbyniadwy a gwaith sy'n mynd rhagddo eu prisio ar werth gwireddadwy amcangyfrifedig. Mae gwaith sy'n mynd rhagddo yn cyfeirio at symiau sy'n daladwy am waith a gwblhawyd lle nad yw'r ffi wedi'i chodi eto neu lle bo'r gwaith a wnaed yn perthyn i gyfnodau cyfrifyddu gwahanol. Fe'i nodir ar sail y gost lawn llai darpariaeth am golledion rhagweladwy a symiau a gafodd eu bilio ar y cyfrif. Câi darpariaeth ar gyfer lleihad yng ngwerth symiau masnach derbyniadwy ei phennu pan fo tystiolaeth na fydd Swyddfa Archwilio Cymru yn gallu adennill pob swm sy'n ddyledus yn unol â'r contractau.

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	£'000	£'000
Symiau masnach derbyniadwy		
Llywodraeth ganolog	41	102
Llywodraeth leol	257	616
Y GIG	52	242
Y tu allan i'r llywodraeth	26	18
Gwaith sy'n mynd rhagddo		
Llywodraeth ganolog	553	455
Llywodraeth leol	703	587
Y GIG	1	6
Y tu allan i'r llywodraeth	-	140
	<hr/>	<hr/>
	1,633	2,166

Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod.

Ni fu angen darpariaeth ar gyfer drwgddyledion a dyledion amheus yn 2015-16 (2014-15: dim angen).

Nodyn 7: Symiau derbyniadwy eraill

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	£'000	£'000
Rhagdaliadau ac incwm cronedig ¹	548	565
Benthyciadau i gyflogeion ²	1	1
	<hr/>	<hr/>
	549	566

1 Blaendaliadau rhent a chostau eraill sy'n gysylltiedig ag eiddo yn bennaf.

2 Cynllun beicio i'r gwaith.

Nid oes symiau sy'n ddyledus ar ôl blwyddyn wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod.

Nodyn 8: Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod

Mae arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn cynnwys yr holl gronfeydd a ddelir mewn cyfrifon y gall Swyddfa Archwilio Cymru gael gafael arnynt ar unwaith. Mae'r Cyfrif cyfredol yn cynnwys cyfleuster llog dros nos.

Yn ystod 2015-16, dechreuodd Swyddfa Archwilio Cymru ar y broses o drosglwyddo ei holl gronfeydd i Wasanaeth Bancio'r Llywodraeth yn unol â'r argymhellion yn Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru. Caewyd Cronfa Fyd-eang y Trysorlys a'r cyfrif Ewro o ganlyniad.

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	2,841	4,489
Newid net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	109	(1,648)
Balans ar 31 Mawrth	<u>2,950</u>	<u>2,841</u>

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	£'000	£'000
Cyfrif cyfredol (Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth)	1,748	2,128
Cyfrif cyfredol (Cyfrifon Masnachol ¹)	1,202	-
Cyfrif Ewro	-	1
Cronfa Fyd-eang y Trysorlys	-	712
	<u>2,950</u>	<u>2,841</u>

¹ Ac eithrio balans o £10,000 a gedwir mewn cyfrif cyfredol, delir y balans hwn mewn cyfrif sy'n ennill llog dros nos.

Nodyn 9: Symiau masnach taladwy a rhwymedigaethau cyfredol eraill

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	£'000	£'000
Symiau masnach taladwy ¹	410	585
TAW	61	80
Trethiant a chostau nawdd cymdeithasol	340	327
Croniadau ar gyfer hawl gwyliu nas cymerwyd eto	519	481
Aiddosbarthu cronfeydd wrth gefn i gyrff llywodraeth leol ²	–	2
Croniadau eraill ³	895	582
	2,225	2,057

1 Mae pob swm masnach taladwy (symiau sy'n ddyledus i gyrff eraill) yn ddyledus o fewn blwyddyn.

2 Dosbarthwyd cronfeydd wrth gefn cronedig hyd at 31 Mawrth 2014 i gyrff llywodraeth leol yn unol â'r ymrwymiad a wnaed yn yr Amcangyfrif blynyddol ar gyfer 2014-15.

3 Mae'r rhan fwyaf o'r cronïadau eraill (£623,000) yn ymwneud ag anfonebau am symiau masnach sy'n daladwy a dderbyniwyd ar ôl diwedd y flwyddyn. Mae £260,000 yn ymwneud â chyfraniadau pensiwn ar gyfer mis Mawrth 2016, a dalwyd ym mis Ebrill 2016.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn anelu at dalu 95 y cant o'r holl anfonebau gan gyflenwyr nad oes anghydfod yn eu cylch o fewn 30 diwrnod o'u derbyn ac 84 y cant o fewn 10 diwrnod. Yn 2015-16, talwyd 99.3 y cant o fewn 30 diwrnod a thalwyd 84.6 y cant o fewn 10 diwrnod.

Nodyn 10: Incwm gohiriedig

Yn unol â safonau cyfrifyddu, mae'n ofynnol i ni asesu i ba raddau mae prosiectau wedi'u cwblhau fel canran (gan gyfeirio at daliadau amser ac asesiad o'r gwaith sy'n mynd rhagddo) a chydabod y gyfran honno o'r incwm ffioedd disgwylidig fel refeniw yn ystod y cyfnod. Mae incwm gohiriedig yn cyfeirio at incwm sydd wedi'i filio ond sydd heb ei gydnabod eto.

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	£'000	£'000
Incwm gohiriedig	2,220	2,404
	2,220	2,404

Nodyn 11: Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau

Cydnabyddir darpariaethau lle y gellir amcangyfrif rhwymedigaeth ar y dyddiad adrodd o ganlyniad i ddigwyddiad yn y gorffennol sy'n debygol o arwain at drosglwyddo buddiannau economaidd mewn modd dibynadwy.

Caiff darpariaethau eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau o'r symiau sydd eu hangen i setlo'r rhwymedigaeth. Lle mae effaith gwerth amser arian yn berthnasol, mae'r ddarpariaeth yn seiliedig ar werth presennol y symiau hynny, wedi'u disgowntio yn ôl y gyfradd ddisgowntio cyn-treth sy'n adlewyrchu'r risgiau sy'n benodol i'r rhwymedigaeth. Cydnabyddir y ffaith bod y disgownt wedi dirwyn i ben o fewn llog sy'n daladwy a thaliadau tebyg.

	Dadfeiliadau ¹	Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau ²	CThEM	Gadael y cynllun ceir	Cyfansymiau
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ar 31 Mawrth 2015	584	606	66	50	1,306
Darparwyd yn ystod y flwyddyn	41	-	21	128	190
Darpariaethau a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	-	(385)	-	-	(385)
Darpariaethau a ryddhawyd yn ystod y flwyddyn	-	-	(25)	-	(25)
Ar 31 Mawrth 2016	625	221	62	178	1,086

1 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio cyfradd ddisgowntio Trysorlys EM yn glir o CPI ym mis Tachwedd 2015 ar gyfer balansau o 0-5 mlynedd, sef -1.5 y cant ac ar gyfer 5 i 10 mlynedd, sef -1.05 y cant, i gyfrifo'r balans hwn.

2 Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn defnyddio cyfradd ddisgowntio Trysorlys EM yn glir o CPI ym mis Tachwedd 2015, sef 1.37 y cant, i gyfrifo'r balans hwn

Dadansoddiad o'r amseru disgwylidig:

	Dadfeiliadau	Ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau	CThEM	Gadael y cynllun ceir	Cyfansymiau
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
O fewn blwyddyn	70	47	62	171	350
Dros flwyddyn ond o fewn pum mlynedd	-	174	-	7	181
Dros bum mlynedd	555	-	-	-	555
	625	221	62	178	1,086

Mae'r ddarpariaeth ar gyfer dadfeiliadau'n rhoi amcangyfrif o'r costau y gallai Swyddfa Archwilio Cymru fynd iddynt wrth wella'r eiddo a brydlesir ganddi ar ddiwedd y prydles.

Cronnodd y ddarpariaeth hon drwy dâl dadfeiliadau blynyddol, a gyfrifwyd drwy gymhwyso cyfradd ddadfeilio flynyddol i arwynebedd llawr yr asedau ar brydles. Rhoddir cyfrif am rwymedigaethau dadfeilio sy'n ymwneud â chost newidiadau adfer a wnaed i adeiladau ar brydles drwy ddarpariaeth a neilltuwyd yn ystod y flwyddyn y nodwyd y gost, yn seiliedig ar amcangyfrifon a ddarparwyd gan dirfesurwyr annibynnol. Caiff darpariaethau o'r fath eu cyfalafu a'u dibrisio dros oes yr ased neu gyfnod y brydles, pa un bynnag sydd fyrraf.

Mae'r darpariaethau ar gyfer ymddeoliadau cynnar a diswyddiadau'n cyfeirio at rwymedigaeth Swyddfa Archwilio Cymru yn y dyfodol mewn perthynas ag aelodau o staff sydd wedi gadael o dan gynlluniau dileu swyddi, ymddeol yn gynnar a diswyddo. Daw'r rhwymedigaeth hon i ben ym mis Mehefin 2019.

Roedd darpariaeth CThEM ar ddechrau'r flwyddyn yn ymwneud â'r canlynol:

- achos posibl o dandalu cyfraniadau treth TWE ac yswiriant gwladol i gontractwyr a ddarparodd wasanaethau i Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2009 a 31 Mawrth 2013;
- achos posibl o dandalu cyfraniadau treth TWE ac yswiriant gwladol mewn perthynas â threuliau a dalwyd i rai aelodau o staff Swyddfa Archwilio Cymru cyn 2011; ac
- achos posibl o dandalu cyfraniadau treth TWE ac yswiriant gwladol mewn perthynas â'r budd-dal Marw yn y Swydd i Gyflogai.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru bellach wedi dod i gytundeb gyda CThEM mewn perthynas â'r ddau bwynt cyntaf uchod. Cytunwyd, ar ôl ystyried taliad o £90,000 a dalwyd i'r cyfrif yn 2012, nad oedd unrhyw rwymedigaeth yn ddyledus a bod balans o £42,518 yn ddyledus i Swyddfa Archwilio Cymru.

Ni ddaethpwyd i gytundeb eto o ran unrhyw rwymedigaeth bosibl mewn perthynas â'r budd-dal Marw yn y Swydd i Gyflogai ac felly cadwyd y ddarpariaeth hon ac fe'i cynyddwyd er mwyn adlewyrchu'r rhwymedigaeth bosibl a allai gronni yn ystod y flwyddyn.

Mae'r ddarpariaeth cynllun ceir yn adlewyrchu ymrwymiad i ddigolledu staff sydd wedi cytuno i ildio'r telerau a'r amodau sy'n gysylltiedig â darparu ceir ar brydles a'r lwfans trafnidiaeth.

Nodyn 12: Prydlesi gweithredu

Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru brydlesi gweithredu ar gyfer ceir ac ar gyfer ei swyddfeydd gweithredol. Codir tâl am rentu prydlesi gweithredol ar sail llinell syth dros gyfnod y brydles. Caiff cymhellion prydles a dderbynnir eu cydnabod yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr fel rhan annatod o gyfanswm treuliau prydlesi. Lle y cynigir cyfnodau heb rent i Swyddfa Archwilio Cymru o fewn prydlesi, caiff y budd hwnnw ei gredydu ar sail gyson dros y cyfnod o ddechrau'r brydles tan yr adolygiad rhent cyntaf.

Roedd isafswm taliadau prydlesi cyfanredol ar 31 Mawrth 2016 o ran prydlesi ceir na ellir eu canslo:

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	£'000	£'000
O fewn blwyddyn	21	189
O fewn blwyddyn i bum mlynedd	204	226
	<hr/>	<hr/>
	225	415

Roedd isafswm taliadau prydlesi cyfanredol ar 31 Mawrth 2016 o ran prydlesi pedair swyddfa¹⁸:

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015	31 Mawrth 2015
	£'000	Nifer yr eiddo	£'000	Nifer yr eiddo
O fewn blwyddyn	452	4	440	3
O fewn blwyddyn i bum mlynedd	1,634	2	1,563	2
Dros bum mlynedd	792	2	1,042	1
	<hr/>		<hr/>	
	2,878		3,045	

Adolygir rhent prydlesi swyddfeydd yn rheolaidd.

Mae IFRS16 a gyhoeddwyd ym mis Ionawr 2016 ond nad yw'n weithredol tan 1 Ionawr 2019 yn ei gwneud yn ofynnol cydnabod pob prydles â chyfnod prydlesu o fwy na 12 mis fel asedau a rhwymedigaethau yn y datganiadau ariannol. Nid yw'n hysbys eto a gaiff y safon hon ei mabwysiadu o fewn y Llawlyfr Adrodd Ariannol (FRoM); pe byddai wedi cael ei mabwysiadu ar gyfer 2016-17, byddai wedi arwain at gynnydd o £3.073 miliwn mewn asedau a rhwymedigaethau.

¹⁸ Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru dair swyddfa weithredol yng Nghaerdydd, Abertawe ac Ewlo. Llofnodwyd prydles newydd ym mis Mawrth 2016 am swyddfa yn Abergele a fydd yn disodli'r ganolfan yn Ewlo ym mis Mehefin 2016.

Nodyn 13: Ymrwymiadau cyfalaf

Roedd £10,000 o ymrwymiadau cyfalaf ar gyfer eitemau a archebwyd ond nas derbyniwyd eto ar 31 Mawrth 2016 (31 Mawrth 2015: dim).

Nodyn 14: Colledion a thaliadau arbennig

Nid oedd unrhyw daliadau arbennig na cholledion i'w datgelu yn 2015-16 (2014-15: dim).

Nodyn 15: Deilliadau ac offerynnau ariannol

Mae IFRS 7 Datgeliadau Offerynnau Ariannol yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu gwybodaeth am bwysigrwydd offerynnau ariannol i endid, a natur a graddau'r risgiau sy'n deillio o'r offerynnau ariannol hynny, mewn termau ansoddol a meintiol. Oherwydd natur gweithgareddau Swyddfa Archwilio Cymru a'r ffordd y caiff y gweithrediadau eu hariannu, nid yw'r swyddfa'n agored i lefel uchel o risg ariannol. Er y gall Swyddfa Archwilio Cymru fenthyca arian at ddibenion ariannu byrdymor, ni fu'n rhaid i'r swyddfa wneud hynny yn ystod y flwyddyn ariannol hon. Gall Swyddfa Archwilio Cymru hefyd fuddsoddi arian dros ben, a gwnaed hynny drwy gyfrif sy'n ennill llog dros nos yn ystod y flwyddyn. Nid yw'r gweithgareddau hyn yn peri unrhyw risgiau ariannol sylweddol.

Risg o hylifedd

O gofio natur ein busnes, ni oddefir lefel uchel o risg o ran rheoli ariannol.

Yn sgîl y chwaeth hon am risg, a chefnogaeth Cronfa Gyfunol Cymru, nid yw' Swyddfa Archwilio Cymru yn agored i risgiau sylweddol o ran hylifedd.

Risg cyfradd llog

Nid yw asedau a rhwymedigaethau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru yn agored i risg cyfradd llog.

Risg arian cyfred tramor

Mae'r graddau y mae Swyddfa Archwilio Cymru yn agored i risg arian cyfred tramor yn fach iawn gan mai dim ond pryniannau bach iawn o arian cyfred tramor a wna ymlaen llaw mewn perthynas â theithio tramor a chostau cysylltiedig eraill megis gwestai. Hefyd, caiff unrhyw ffioedd o waith neu secondiadau tramor eu trosi pan ddônt i law. Cofnodir unrhyw wahaniaethau cyfnewid yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn wrth gyfrifo'r waged weithredu.

Risg o ran credyd

Llywodraeth Cymru, y cyrff a noddir ganddi a chyrrff cyhoeddus cysylltiedig, GIG Cymru a chyrrff llywodraeth leol yng Nghymru yw prif gleientiaid Swyddfa Archwilio Cymru. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn codi ffioedd o dan ddeddfwriaeth yn unol â Chynllun Ffioedd cymeradwy ac felly nid yw'n agored i unrhyw risgiau credyd perthnasol.

Gwerthoedd teg

Nid oes gwahaniaeth rhwng gwerthoedd llyfr a gwerthoedd teg asedau a rhwymedigaethau ariannol Swyddfa Archwilio Cymru ar 31 Mawrth 2016 (31 Mawrth 2015: dim).

Nodyn 16: Trafodion â phartion cysylltiedig

Corff corfforaethol a sefydlwyd o dan statud yw Swyddfa Archwilio Cymru ac mae wedi ymgymryd â thrafodion perthnasol â Chronfa Gyfunol Cymru a chyrrff a archwilir gan yr Archwilydd Cyffredinol fel y'u datgelwyd yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth.

Yn ystod y flwyddyn, nid oedd unrhyw aelod o'r pwyllgorau anweithredol nac aelodau allweddol o staff na'u partion cysylltiedig wedi ymgymryd ag unrhyw drafodion perthnasol gyda'r Archwilydd Cyffredinol neu Swyddfa Archwilio Cymru. Mae gwybodaeth am bersonél rheoli allweddol wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad ar Gydabyddiaeth.

Nodyn 17: Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd

Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn gweithio yn unol â threfniadau ariannu blynyddol drwy statud. Er i gyllid y pleidleisiwyd i'w ddyfarnu gael ei gymeradwyo am naw mis yn unig ar ôl dyddiad llofnodi'r datganiadau hyn, caiff Amcangyfrif ar gyfer y flwyddyn ariannol 2017-18 ei gyflwyno i Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol yn ystod hydref 2016-17 ac nid oes unrhyw reswm dros gredu na chaiff cyllid ei gymeradwyo ar gyfer y flwyddyn ariannol honno.

Rhestr termau

Ar sail croniadau	Cydnabyddir effeithiau trafodion a digwyddiadau eraill wrth iddynt ddigwydd (ac nid wrth dderbyn neu dalu arian parod neu eitemau sy'n cyfateb i arian parod) ac fe'u cofnodir yn y cofnodion cyfrifyddu ac adroddir arnynt yn y datganiadau ariannol ar gyfer y cyfnodau y maent yn berthnasol iddynt.
Amorteiddio	Dosrannu cost ased sefydlog anniriaethol dros ei oes ddefnyddiol
Asedau	Rhywbeth y mae'r sefydliad yn berchen arno neu'n ei ddefnyddio ee, offer neu hawliau meddalwedd.
Gwariant cyfalaf	Gwariant ar asedau (sefydlog) anghyfredol
Asedau cyfredol	Ased y disgwylir iddo gael ei drosi'n arian parod o fewn y deuddeg mis nesaf
Rhwymedigaeth gyfredol	Rhwymedigaeth y disgwylir iddi gael ei setlo o fewn y 12 mis nesaf
Incwm gohiriedig	Yn cynrychioli incwm a filiwyd ond nas cydnabuwyd eto yn y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr
Dibrisiant	Dosrannu cost ased sefydlog diriaethol dros ei oes ddefnyddiol
Amcangyfrif	Ar gyfer Swyddfa Archwilio Cymru, yr Amcangyfrif blynyddol o Incwm a Threuliau a gymeradwyir mewn cyfarfod llawn drwy Gynnig Cyllidebol. Mae Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol yn cyflwyno adroddiad i ategu hyn. Cyfeirir ati hefyd fel y gyllideb gymeradwy.
Asedau sefydlog	Ased a ddelir gan sefydliad i'w ddefnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ar sail barhaus fel rhan o weithgareddau'r endid sy'n cyflwyno'r adroddiad. Ymhlith enghreifftiau ceir offer, cerbydau, tir ac adeiladau.
Sail busnes hyfyw	Caiff datganiadau ariannol eu paratoi ar y sail hon gan dybio y bydd y sefydliad yn parhau i weithredu hyd y gellir gweld.
Ased sefydlog anniriaethol	Ased, megis hawl, na ellir ei gyffwrdd
Prydlesu	Caffael y defnydd o ased drwy gytundeb rhentu
Rhagdaliadau	Swm a delir ymlaen llaw megis premiymau yswiriant neu flaendaliadau rhent. Caiff ei gydnabod i ddechrau fel ased, wedyn ei drosglwyddo fel traul yn ystod y cyfnod lle daw'r budd yn weithredol.

Darpariaeth	Atebolrwydd o ran amseru neu swm ansicr
Ecwiti trethdalwyr	Asedau net y sefydliad
Symiau masnach taladwy	Symiau sy'n ddyledus i'w talu i gyflenwyr nwyddau a gwasanaethau
Symiau masnach derbyniadwy	Symiau sy'n ddyledus gan gleientiaid
Ased sefydlog diriaethol	Ased sefydlog (a elwir hefyd yn ased anghyfredol) â bodolaeth ffisegol. Fe'i defnyddir er mwyn gwahaniaethu rhwng Ased sefydlog anniriaethol.
Cronfa Gyfunol Cymru	Y gronfa a ddefnyddir gan y Cynulliad Cenedlaethol i gadw symiau y pleidleisir arnynt gan y Senedd a gaiff wedyn eu dyrannu drwy Gynnig Cyllidebol i Lywodraeth Cymru, Archwilydd Cyffredinol Cymru, Comisiwn y Cynulliad Cenedlaethol ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
Gwaith sy'n mynd rhagddo	Gwaith a wnaed ac a gydnabuwyd fel incwm yn y cyfrifon nad anfonwyd anfoneb ar ei gyfer eto i'r cleientiaid.

Atodiadau

Atodiad 1: Rhaglenni gwaith a gyflawnwyd yn 2015-16

Rhaglen waith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol a gyflawnwyd mewn cyrff llywodraeth leol

Archwilio cyfrifon

22 o awdurdodau unedol
3 awdurdod tân ac achub
3 awdurdod parc cenedlaethol
4 comisiynydd yr heddlu a throseddu
4 prif gwnstabl
8 cronfa bensiw
Nifer o gyrff llywodraeth leol llai o faint gan gynnwys cydbwyllgorau ac awdurdodau harbwr
Archwiliadau sicrwydd cyfyngedig o fwy na 740 o gynghorau tref a chymuned

Ardystio hawliadau a ffurflenni grant

Hyd at 25 o gynlluniau gwerth bron £3 biliwn ac yn cynnwys tua 450 o hawliadau unigol

Archwiliadau ac asesiadau gwella

22 o awdurdodau unedol (gan gynnwys chwe asesiad corfforaethol manylach)
3 awdurdod tân ac achub
3 awdurdod parc cenedlaethol

Astudiaethau ac adroddiadau cryno a gwblhawyd neu a gwblhawyd ar y cyfan

Cydnherthedd ariannol cynghorau yng Nghymru Diogelu – trefniadau llywodraethu
Rheoli ariannol a llywodraethu mewn cynghorau cymuned a thref 2013-14
Ymdrin â'r galw am ofal iechyd a gofal cymdeithasol – helpu pobl hŷn i fyw'n annibynnol
Cyflawni â llai – gwasanaethau hamdden
Cyfrifon llywodraeth leol 2014-15
Llywodraethu a rheolaeth ariannol mewn cynghorau lleol 2014-15

Astudiaethau sy'n mynd rhagddynt

Sefyllfa a chydnerthedd ariannol
Y modd y mae cynghorau'n ariannu gwasanaethau'r trydydd sector
Sut mae cynghorau'n cynhyrchu incwm ac yn codi tâl am wasanaethau mewn ffordd strategol
Effeithiolrwydd partneriaethau diogelwch cymunedol lleol

Rhaglen waith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol a gyflawnwyd yng nghyrrff y GIG

Archwilio cyfrifon

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth y GIG
Cyfrifon cryno byrddau iechyd lleol
Cyfrifon cryno ymddiriedolaethau'r GIG
Cronfeydd elusennol y GIG

Gwaith archwilio perfformiad lleol

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth GIG

Asesiadau strwythuredig

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth y GIG

Astudiaethau a gwblhawyd neu a gwblhawyd ar y cyfan

Gwasanaethau orthopedeg
Rheoli meddyginiaethau yn y sector aciwt
Gwasanaethau cleifion allanol: apwyntiadau ddilynol
Seilwaith a chapasiti TG
Arlwyo a maeth cleifion mewn ysbytai (astudiaeth ddilynol)
Trefniadau llywodraethu ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (astudiaeth ddilynol gydag Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru)

Astudiaethau sy'n mynd rhagddynt

Gwasanaethau radioleg
Contract Meddygon Ymgynghorol y GIG (astudiaeth ddilynol)

Rhaglen waith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol a gyflawnwyd mewn cyrff llywodraeth ganolog

Cyfrifon Llywodraeth Cymru

Cyfrifon Cyfunol Llywodraeth Cymru
Cyfrif Ardrethu Annomestig
Cyfrif Derbyniadau a Thaliadau Cronfa Gyfunol Cymru
Cyfrifon y Llywodraeth Gyfan
Cymeradwyo taliadau o Gronfa Gyfunol Cymru

Cyfrifon cyrff a noddir gan Lywodraeth Cymru

Cyngor Celfyddydau Cymru
Cronfa Loteri Cyngor Celfyddydau Cymru
Cyngor Gofal Cymru
Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru
Llyfrgell Genedlaethol Cymru
Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru
Cyfoeth Naturiol Cymru
Prif Gyfrifon a Chyfrifon Ymddiriedolaeth Cyngor Chwaraeon Cymru
Cronfa Loteri Cyngor Chwaraeon Cymru
Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru
Cymwysterau Cymru

Cyfrifon Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Cronfa Bensiwn Aelodau'r Cynulliad

Cyfrifon comisiynwyr, arolygwyr a rheoleiddwyr

Comisiynydd Plant Cymru
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
Comisiynydd y Gymraeg
Estyn
Cyngor Addysgu Cyffredinol Cymru

Ardystio hawliadau a ffurflenni grant

Hawliadau gwerth oddeutu £300 miliwn i gronfa strwythurol Ewrop gan Lywodraeth Cymru a'r cyrff a ariennir ganddi

Cwmnïau Llywodraeth Cymru

Hybu Cig Cymru
Dewis Gyrfa
Hwb Gwyddorau Bywyd
Sector Development Wales

Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio a wnaed i'w ystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Astudiaethau gwerth am arian, adroddiadau cryno neu archwiliadau adweithiol a gwblhawyd

Buddsoddiad Llywodraeth Cymru yn seilwaith band eang y genhedlaeth nesaf
Consortia addysg rhanbarthol
Gwasanaethau orthopedeg
Rhagnodi ym maes Gofal Sylfaenol – crynodeb o ganfyddiadau archwilio lleol – memorandwm ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Llywodraethu yn y GIG yng Nghymru - Memorandwm ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cronfa Buddsoddi Cymru mewn Adfywio
Darlun o Wasanaethau Cyhoeddus
Llywodraeth Cymru yn caffael Maes Awyr Caerdydd
Rhestrau aros y GIG a phractis preifat
Datblygiad Cyfoeth Naturiol Cymru
Cronfa Fuddsoddi Gwyddorau Bywyd Cymru
Theatrau Llawdriniaethau

Adroddiadau cryno sydd yn yr arfaeth

Arlwyo a maeth cleifion mewn ysbytai – adolygiad dilynol
Menter Twyll Genedlaethol
Rheoli meddyginiaethau

Archwiliadau gwerth am arian sy'n mynd rhagddynt

Rheoli'r perygl o lifogydd ac erydu
Gwasanaethau rheilffyrdd
Caffael cyhoeddus a'r Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol
Goruchwyliaeth Llywodraeth Cymru o gyllid a chyflawni sefydliadau addysg bellach
Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru
Rhaglen Cefnogi Pobl
Rheoli gwastraff
Llefydd mewn ysgolion a buddsoddi cyfalaf mewn ysgolion
Mynediad i wasanaethau cyhoeddus gyda chymorth gwasanaethau dehongli a chyfieithu arbenigol

Archwiliadau adweithiol sy'n mynd rhagddynt

Adolygiad llywodraethu o Lyfrgell Cenedlaethol Cymru
Llywodraethu a goruchwyllo cyrff hyd braich

Ein rhaglen o waith arfer da

Seminarau dysgu ar y cyd a gynhaliwyd

Ymddiriedolwyr
Annibyniaeth Barhaus Pobl Hŷn
Profiad defnyddwyr gwasanaeth
Trosglwyddo gwybodaeth i greu dilyniant
Ymddiriedaeth staff
Gwneud integreiddio'n realiti
Dyfodol parciau a'u heffaith gadarnhaol ar les
Cau cyfrifon llywodraeth leol yn gynt
Chwythu'r chwiban
Rhannu data personol i wasanaethu dinasyddion a chymunedau'n well
Rheoli a gwella gweithrediadau busnes
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Canllawiau arfer da a gyflwynwyd

Annibyniaeth barhaus pobl hŷn

Gweminarau dysgu ar y cyd a gynhaliwyd

Syniadau staff ac ymgysylltu
Atal twyll caffael

Hwyluso dysgu ar y cyd yn allanol a chymorth cymunedol

Ysgol haf Academi Cymru
Rhwydwaith Cyfarwyddwyr Cyllid GIG Cymru
Arfer Da Cymru
Comisiynydd Dyfodol Cynaliadwy
Iechyd Cyhoeddus Cymru
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru
Cymuned Gwelliant Parhaus Cymru Gyfan
Asedau Cymru

Rhaglen o weithgarwch ar y cyd yr Archwilydd Cyffredinol

Cydgwyflawni

Menter Twyll Genedlaethol ag asiantaethau archwilio eraill yn y DU

Gweithio gydag Estyn i gynnal astudiaethau gwerth am arian o gonsortia addysg rhanbarthol

Gweithio gydag Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru a'r Comisiynydd Pobl Hŷn ar astudiaeth o annibyniaeth pobl hŷn

Ardystiad blynyddol o gyfrifon Cronfa Cyfarwyddo a Gwarantu Amaethyddiaeth Ewrop a Chronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig

Adolygiad dilynol ar y cyd ag Arolygiaeth Gofal lechyd Cymru o drefniadau llywodraethu ym Mwrdd lechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Aelodaeth o weithgorau allanol

EURORAI

Rhwydwaith Adrodd Integredig Sector Cyhoeddus y Cyngor Adrodd Integredig Rhyngwladol

Fforwm Archwilio Cyhoeddus

Bwrdd Cynghori Adroddiadau Ariannol

Bwrdd Cod Awdurdod Lleol CIPFA/LASAAC

Pwyllgor Archwilio Sector Cyhoeddus ICAEW

Panel Safonau Archwilio a Chyfrifyddu CIPFA

Menter Arolygu Cymru

Grŵp cyswllt Arolygiaethau Budd-daliadau Tai a Diwygio Lles y DU yr Adran Gwaith a Phensiynau

Panel cyswllt 'Cadw mewn Cysylltiad' y Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid/Arolygiaeth Carchardai Ei Mawrhydi

Gwaith archwilio a gomisiynwyd

Archwiliad o hawliadau grant yr UE ar gyfer Prifysgol Morgannwg

Prif Archwilydd Llywodraeth Anguilla ac archwiliad o'i chyfrifon

Grwpiau meincnodi gwastraff masnachol a rheoli gwastraff

Aelod arsylwi o weithgorau allanol

Cyngor Partneriaeth Cymru

Bwrdd Rhaglen Ad-drefnu Llywodraeth Leol

Grŵp cyfeirio a chynghori Bil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru)

Bwrdd Gweithredu Trysorlys Llywodraeth Cymru

Fforwm Treth Cymru'r Gweinidog Cyllid

Bwrdd Fframwaith Arolygu Awdurdodau Lleol AGGCC

Bwrdd Uned Ddata Llywodraeth Leol

Bwrdd Prosiect y Fframwaith Cenedlaethol Gwasanaethau Tân ac Achub

Gweithgor Penodiadau Cyhoeddus

Atodiad 2: Cynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn tuag at gyflawni ein blaenoriaethau dros dair blynedd

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer gwaith archwilio llywodraeth leol

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Sicrhau gwelliant pellach i'n hasesiadau lleol o gyflwr ariannol ac o ansawdd cynllunio ariannol a pharhau i roi trosolwg blynyddol o Gymru gyfan	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Cynhaliwyd asesiadau lleol o gyflwr ariannol llywodraeth leol ym mhob Awdurdod Unedol, a bwriedir cyhoeddi adroddiad trosolwg ar gyfer Cymru gyfan ym mis Mehefin 2016.
Integreiddio'n well y gwaith o gynllunio ac adrodd ar ein harchwiliad lleol o gyfrifon a'n gwaith archwilio perfformiad, yn enwedig o ran archwilio effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu, a chysoni ein gwaith ymhellach â gwaith cyrff adolygu allanol eraill	2015-2016	Cwblhawyd	Cafodd gwaith ei wneud yn 2015-16 i integreiddio'r broses o gynllunio ein rhaglenni archwilio lleol yn well. Gwneir rhagor o waith yn dilyn ystyried ymatebion rhanddeiliaid i ymgynghoriad yr Archwilydd Cyffredinol ar ei ddull archwilio o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
Paratoi i gyflwyno trefn lle caiff cyfrifon llywodraeth leol eu cau ynghynt, ac am effaith newidiadau i'r gyfundrefn cyllid grant yng Nghymru – newidiadau sy'n deillio o delerau ac amodau newydd a osodwyd gan Lywodraeth Cymru neu sy'n deillio o'r Credyd Cynhwysol a gyflwynwyd gan yr Adran Gwaith a Phensiynau	2015-2016	Ar y trywydd cywir	Rydym wedi dechrau gwaith ar baratoi ar gyfer cau cyfrifon llywodraeth leol yn gyflymach. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n nodi'r amserlen arfaethedig ar gyfer cau cyfrifon yn gynharach. Rydym eisoes wedi ystyried lefel sy'n lleihau o ardystio grantiau yn ein gwaith cynllunio ariannol a chynllunio'r gweithlu ar gyfer 2016-17 a thu hwnt. Cyn bo hir, byddwn yn dechrau paratoi ar gyfer cyflwyno Credyd Cynhwysol, na chaiff ei gyflwyno'n llawn yng Nghymru tan 2020.
Addasu ein fframwaith ar gyfer archwilio cynghorau tref a chymuned er mwyn cynnwys mwy o wybodaeth mewn adroddiadau ynghylch effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu	2016	Ar y trywydd cywir	Mae ein fframwaith ar gyfer archwilio cynghorau tref a chymuned bellach wedi'i addasu, a bwriedir i waith newydd yn y maes hwn ddechrau yn gynnar ym mlwyddyn galendr 2016. Caiff ein hadroddiadau archwilio cyntaf o dan y trefniadau newydd eu llunio yn hydref 2016.
Archwilio pa mor barod yw cyrff llywodraeth leol ar gyfer diwygio ac uno, a'u cynlluniau ar gyfer hynny	2016-2018	Heb ddechrau eto	Bydd ein gwaith yn y maes hwn yn dechrau ar ôl i ddeddfwriaeth ar gyfer ad-drefnu llywodraeth leol gael ei chadarnhau. Mae thema addasrwydd i drawsnewid a newid wedi cael ei chynnwys yn ein rhaglenni archwilio llywodraeth leol ar gyfer 2016-17.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer archwilio'r GIG

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Sefydlu Panel Arbenigwyr y GIG, gan gynnwys academyddion a chyrrff proffesiynol iechyd, i gynghori ynghylch pob agwedd ar ein rhaglen archwilio iechyd	2015	Cwblhawyd	Mae Panel Arbenigol wedi cael ei sefydlu bellach a chyfarfu ddiwedd 2015 er mwyn ein cynghori ar raglen 2016 a rhaglen tymor hwy archwilio perfformiad lleol a chenedlaethol yn y sector iechyd.
Datblygu ymhellach gynnwys ac effaith ein hadroddiadau i gyrrff y GIG ar effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu, er mwyn rhoi cefnogaeth well ar gyfer gwella gwasanaethau a gwelliant corfforaethol	2015	Cwblhawyd	Cafodd Memorandwm ar Lywodraethu yn y GIG wedi ei ddiweddarau ei baratoi ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus yn ei gyfarfod ym mis Ebrill 2015, er mwyn cefnogi ymchwiliadau'r Pwyllgor. Caiff effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu ei fonitro'n rheolaidd erbyn hyn, fel rhan o'n gwaith asesu strwythuredig blynyddol o fewn 10 corff y GIG, gyda theilwra lleol i ganolbwyntio ar y cynnydd a wneir yn erbyn meysydd ar gyfer gwella a nodwyd yn flaenorol.
Cymryd rhan yn llawn er mwyn gweithredu'r protocol newydd ar gyfer nodi ac ymateb i faterion difrifol sy'n amharu ar ddarpariaeth gwasanaeth, ansawdd a diogelwch gofal ac effeithiolrwydd trefniadol ar draws GIG Cymru	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Ymgysylltu parhaus â threfniadau protocol teirochrog GIG Cymru gyda Llywodraeth Cymru ac Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru. Mae systemau trafod wedi'u trefnu ac ad hoc wedi bod yn gweithredu'n llwyddiannus, a gwnaeth y tri pharti adolygu effeithiolrwydd y protocol ar y cyd ddiwedd 2015.
Defnyddio gwaith archwilio lleol i gyflwyno darlun cenedlaethol o berfformiad cymharol yng nghyrrff y GIG o ran cyllid a gwasanaethau	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Cwblhawyd	Ar gyfer 2015-16 cymerodd adroddiad Darlun o Wasanaethau Cyhoeddus, a gyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2015, le adroddiad cyllid blynyddol y GIG. Gwneir gwaith asesu strwythuredig yng nghyrrff lleol y GIG yn ystod 2016 i gefnogi ein hadroddiadau cenedlaethol.
Cyhoeddi adolygiad archwilio o weithrediad cychwynnol cynlluniau cyflenwi integredig tair blynedd y GIG	2017	Ar y trywydd cywir	Dechreuodd y gwaith cynllunio a chwmpasu manwl ar gyfer y prosiect hwn ym mis Ebrill 2016, a bydd yr adolygiad yn adeiladu ar waith a wnaed yn 2015-16 fel rhan o'n rhaglen waith ar gyfer archwilio'r GIG.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer archwilio llywodraeth ganolog

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Cyhoeddi adroddiad trosolwg blynyddol ar ganlyniadau gwaith archwilio a gwblhawyd yn y sector llywodraeth ganolog	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Ar gyfer 2015, roedd ein hadroddiad Darlun o Wasanaethau Cyhoeddus yn cynnwys gwybodaeth am y sector llywodraeth ganolog.
Ar y cyd â Llywodraeth Cymru, archwilio'r potensial i gynnal rhaglen gylchol o adolygiadau archwilio llywodraethu a pherfformiad ar draws holl adrannau Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi	2015-2016	Heb ddechrau eto	Bydd gwaith ar y flaenoriaeth hon yn dechrau ar ôl etholiadau'r Cynulliad ym mis Mai 2016.
Rhoi sylwadau archwilio i Bwyllgor Cyllid a Phwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol ynghylch pa mor barod ydynt am y pwerau ariannol a gyflwynir ac ar gynnydd a wneir drwy'r camau cynllunio a gweithredu	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Ceir cadarnhad erbyn hyn mai'r dyddiad y daw datganoli cyllidol i rym yng Nghymru yw 1 Ebrill 2018. Ar sail profiad yr Alban, rydym yn rhagweld y byddwn yn cyhoeddi sylwadau cychwynnol gan yr Archwilydd Cyffredinol ym mis Tachwedd 2016, gydag adroddiad pellach yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ym mis Medi 2017. Yn y cyfamser, byddwn yn parhau i gydweithio'n agos â Phwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol er mwyn cefnogi ei waith craffu parhaus.
Gwerthuso a pharatoi am y goblygiadau cyfrifo ac archwilio yn sgil gweithredu pwerau ariannol Cymru, ynghyd â'r ymateb sydd ar ddod gan Lywodraeth y DU i adroddiad 'Silk 2'	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Rydym wedi dechrau trafodaethau â'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol ac Audit Scotland ynghylch goblygiadau datganoli cyllidol i Gymru o ran cyfrifyddu ac archwilio ac maent yn cydweithio'n wych. Mae gennym hefyd sylwedydd ar Fwrdd Rhaglen Llywodraeth Cymru a'i Fforwm Treth, ac felly gallwn gael gafael ar wybodaeth amser real er mwyn helpu i lywio ein hasesiadau o oblygiadau cyfrifyddu ac archwilio.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer gwaith archwilio'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Rhoi trefniadau ar wahân ar waith i atgyfnerthu ein capasiti archwilio fforensig, a sicrhau ymatebion amserol i faterion sy'n destun pryder i'r cyhoedd, heb dynnu oddi ar ein gwaith archwilio statudol	2015-2016	Cwblhawyd	Mae'r tîm astudiaethau ymchwilio newydd wedi'i staffio'n briodol ac yn cymryd rhan mewn gwaith archwilio fforensig. Rydym wedi cydweithio'n agos â'n cydweithwyr yn y Swyddfa Archwilio Genedlaethol sydd â threfniadau tebyg ar waith, i ddysgu o'u profiadau.
Cynyddu effaith ein hadroddiadau cyhoeddus, a'r diddordeb ynddynt, drwy wella dyluniad ein hadroddiadau ac ehangu ein sianelau cyfathrebu	2015-2017	Ar y trywydd cywir	Mae ein Tîm Cyfathrebu wedi ailwampio ein templedi adrodd er mwyn ei gwneud yn haws i ddarllenwyr ar-lein eu defnyddio. Yn dilyn hyfforddiant staff ar 'straeon data', rydym yn defnyddio mwy o ffeithluniau a chyfryngau cymdeithasol i hyrwyddo negeseuon allweddol yn ein hadroddiadau. Rydym hefyd wedi bod yn darparu mwy a mwy o ganllawiau arfer da neu restrau gwirio er mwyn ategu a chefnogi'r negeseuon yn ein prif adroddiadau archwilio.
Gwella'r gwaith yr ydym yn ei wneud sy'n archwilio systemau cyfan a'r cysylltiadau rhwng darparwyr gwasanaethau, gan gynnwys y rhyngwyneb rhwng darpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol yn enwedig	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Gwnaed gwaith blaengynllunio ar gyfer y cylch archwilio perfformiad nesaf yn ystod haf 2015. Yn dilyn ymgynghoriad, mae ein rhaglenni archwilio perfformiad ar gyfer 2016 a thu hwnt yn cynnwys cyfres o astudiaethau trawsbynciol sy'n archwilio systemau cyfan a byddant yn gofyn am waith integredig gan yr holl dimau archwilio.
Cael dealltwriaeth well o ddisgwyliadau a gofynion y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, drwy gynnal arolygon ymhlith yr aelodau o'u safbwyntiau ynglŷn â'r gefnogaeth a roddwn i'w gwaith craffu, a gofyn am adborth ar adroddiadau archwilio unigol	2016-2017	Heb ddechrau eto	Heb ddechrau eto. Fodd bynnag, mae gwaith paratoadol eisoes yn mynd rhagddo i ystyried y dull gweithredu a'r amseru gorau. Yn dilyn etholiadau'r Cynulliad yn 2016, rydym yn anelu at feithrin perthynas adeiladol â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus newydd a nodi ffyrdd o wella ymhellach gefnogaeth i'w waith craffu.
Codi ymwybyddiaeth ymhlith Pwyllgorau'r Cynulliad ynghylch gwaith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys cyfrannu at ymsefydlu Aelodau Cynulliad newydd ar ôl etholiadau'r Cynulliad yn 2016	2016-2017	Ar y trywydd cywir	Cynhaliwyd trafodaethau â Chomisiwn y Cynulliad er mwyn sicrhau cwmpas rôl a gwaith yr Archwilydd Cyffredinol fel rhan o drefniadau sefydlu Aelodau newydd y Cynulliad. Rydym hefyd wedi gweithio gydag Arolygu Cymru i ddatblygu briffiad ar gyfer Aelodau newydd y Cynulliad a'u cynghorwyr ar rôl a gwaith archwilio, arolygu a rheoleiddio.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer hwyluso'r broses o gyfnewid arfer da

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Annog gwelliannau mewn gwasanaethau cyhoeddus drwy sicrhau o leiaf 50 o addewidion i weithredu o raglen flynyddol o 12 digwyddiad dysgu ar y cyd, a monitro'r broses o roi'r addewidion hynny ar waith	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Gwnaethom gofnodi addewidion i weithredu arnynt ar ddiwedd pob seminar dysgu ar y cyd. Gwnaethom hefyd gyflwyno 'Treialon Coffi ar Hap' yn ystod 2015-16, lle gwnaethom hwyluso sgysiau dilynol rhwng unigolion ynghylch sut maent yn gweithredu ar addewidion. Mae llwyddiant hyn yn cael ei werthuso ar hyn o bryd.
Datblygu rhaglenni gwaith arfer da ar heriau allweddol sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys llywodraethu, rheoli risg, rheolaeth ariannol strategol a chynllunio ar gyfer y tymor hir	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Mae seminarau diweddar a'r rhaglen arfaethedig ar gyfer 2016-17 yn ymdrin â nifer o'r heriau allweddol sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys: llywodraethu a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru); cyflenwi digidol; cynllunio'r gweithlu; gweithio mewn partneriaeth; a rhannu data.
Buddsoddi i ddatblygu a chefnogi 'cymunedau buddiant' hunangynhaliol ymhlith cyrff cyhoeddus er mwyn adeiladu ar y momentwm a grëwyd gan ein gweithgarwch arfer da a dysgu ar y cyd	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Mae gwaith yn mynd rhagddo'n barhaus gyda phartneriaid seminarau i ddatblygu cymunedau buddiant er mwyn adeiladu ar y momentwm a grëir mewn digwyddiadau. Bydd adolygiad o ffyrdd o ymdrin â newid ymddygiad ymhob rhan o'r gwasanaethau cyhoeddus yn cael ei gyflawni mewn ffordd arloesol, gan ddefnyddio dulliau arfer da a chyda ffocws cryf ar ddatblygu cymunedau arfer.
Cynyddu'r gyfran o brosiectau archwilio sy'n cynnwys gweithgarwch ac allbwn arfer da a dysgu ar y cyd	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Mae cysylltiadau rhwng y tîm arfer da a'n timau archwilio yn parhau i gael eu hatgyfnerthu, gyda dros hanner y digwyddiadau yn cael eu cynnal yn 2015-16 a'r rhai a gynlluniwyd ar gyfer 2016-17 yn uniongyrchol gysylltiedig â phrosiectau archwilio neu ffrydiau gwaith cysylltiedig.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer cydweithio

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Rhoi trefniadau ar waith er mwyn gwella'r rheolaeth ar ohebiaeth gan y cyhoedd neu bartïon eraill â diddordeb am faterion sy'n berthnasol i swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol, gan gynnwys darparu ymatebion cyflymach a mwy sylweddol	2015	Cwblhawyd	Mae canllawiau newydd i'r cyhoedd ar ohebu â'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi cael eu datblygu a'u cyhoeddi ar ein gwefan. Cyflwynwyd prosesau mewnol diwygiedig er mwyn sicrhau yr ymdrinnir â gohebiaeth yn fwy effeithiol. Mae ein cynllun blynyddol ar gyfer 2016-17 yn cynnwys blaenoriaeth i wella'r wybodaeth reoli i gefnogi'r trefniadau gohebu newydd.
Gwella ein dealltwriaeth o sectorau a'n perthynas â chyrrff archwiledig ymhellach, er mwyn creu sail well ar gyfer ein rhaglen waith a chyfrannu at ddatblygiadau a gwelliannau ar draws y sector cyhoeddus	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Mae gwaith ein Harweinwyr Sector yn atgyfnerthu ein hymgysylltiad allanol ar lefel strategol, yn enwedig drwy gymryd rhan mewn grwpiau amrywiol fel sylwedydd. Mae rôl newydd y Cyfarwyddwr Ymgysylltu hefyd yn helpu i wella ymgysylltu â chyrrff archwiledig ymhellach.
Ymgysylltu'n fwy effeithiol â'r cyhoedd, eu cynrychiolwyr a rhanddeiliaid eraill er mwyn asesu ein perfformiad a mesur effaith ein gwaith a'n llywyddiant	2015 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Cwblhawyd	Yn 2015-16, gwnaethom sefydlu strategaeth newydd ar gyfer ymgysylltu â rhanddeiliaid, ac rydym bellach yn ei rhoi ar waith. Mae hyn yn cynnwys amrywiaeth o weithgareddau, gan gynnwys cynnal cyfweiliadau strwythuredig ag uwch rhanddeiliaid a mynd i amrywiaeth o ddiwyddiadau cyhoeddus, er mwyn ymestyn ein cyrhaeddiad ac asesu ein heffaith. Rydym hefyd wedi sefydlu grŵp gorchwyl a gorffen effaith ac rydym wedi bod yn gweithio gyda chydweithwyr yn Audit Scotland a'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol i ddatblygu ein dull o sicrhau bod ein gwaith yn cael yr effaith fwyaf bosibl.
Annog ystod ehangach o gyrrff sy'n derbyn arian cyhoeddus i gymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol, ac ehangu'r wybodaeth a ddefnyddir yn yr ymarfer paru data	2015-2016	Ar y trywydd cywir	Yn 2015-16, gwnaethom ehangu'r wybodaeth a ddefnyddir fel rhan o ymarfer paru data'r Fenter Twyll Genedlaethol drwy gynnig mynediad digyfnygedig i adnodd Gwirio Ceisiadau newydd, gyda'r nod o helpu i nodi ceisiadau twyllodrus neu wallau posibl am fudd-daliadau, gwasanaethau neu gyflogaeth ar y cam gwneud cais. Rydym hefyd wedi ysgrifennu at gyrrff a noddir gan Lywodraeth Cymru, cymdeithasau tai a phrifysgolion er mwyn eu gwneud yn ymwybodol o fanteision cymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol ac nad yw'r Archwilydd Cyffredinol yn codi tâl am y gwasanaeth hwn. Rydym hefyd yn cynnig ymweliadau ac arddangosiadau i'r cyrrff hynny.
Gwella ymhellach effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd archwilio, arolygu a rheoleiddio yng Nghymru drwy weithio gyda chyrrff adolygu allanol eraill i symleiddio ein hadolygiadau ac atgyfnerthu'r trefniadau ar gyfer cydweithio a rhannu cudd-wybodaeth ac adnoddau	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi cydweithio â'n partneriaid yn Arolygu Cymru ar amrywiaeth o gynhyrchion archwilio, a thrwy hynny rannu gwybodaeth ac adnoddau. Mae'r rhain yn cynnwys adolygiad o gonsortia addysg rhanbarthol (gydag Estyn), astudiaeth o annibyniaeth pobl hŷn (gydag AGGCC), a'n gwaith llywodraethu parhaus ym Mwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr (gydag Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru).

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer llywodraethu ac arwain

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Atgyfnerthu ein strategaeth ar gyfer y gweithlu er mwyn ateb y galw cyfredol a sicrhau ein bod yn gallu rhagweld ac ymateb i ddatblygiadau cyfreithiol, amgylcheddol a phroffesiynol yn y dyfodol, gan gynnwys drwy gynllunio olyniaeth yn effeithiol	2015-2016	Ar y trywydd cywir	Dechreuwyd cynnal prosiect cynllunio'r gweithlu strategol yn 2015; caiff y cam cychwynnol ei gwblhau erbyn 31 Rhagfyr 2016. Cytunwyd ar gyfres o gerrig milltir allweddol ac mae cynnydd yn cael ei adrodd i'r Pwyllgor Rheoli a'r Bwrdd.
Atgyfnerthu'r gallu i arwain, gan gynnwys drwy ddefnyddio adolygiadau cylch cyfan o berfformiad aelodau uwch o staff a chefnogi adolygiadau o effeithiolrwydd y Bwrdd	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Cytunwyd ar gynllun arfarnu perfformiad diwygiedig ar gyfer aelodau'r Uwch Dîm Arwain, sy'n cynnwys adborth 360°, a chafodd ei roi ar waith yn 2015-16. Mae cynigion ar gyfer Rhaglen Datblygu Uwch Arweinyddiaeth wrthi'n cael ei hystyried gyda rhanddeiliaid allanol, gan gynnwys Academi Cymru.
Monitro esblygiad ein trefniadau llywodraethu unigryw, gyda golwg ar rannu gwybodaeth, profiad a'r hyn yr ydym yn ei ddysgu	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Sylwadau a gafwyd yn y Datganiad Llywodraethu .
Gwneud defnydd mwy effeithiol o feincnodau a chymariaethau allanol er mwyn asesu ein perfformiad a mesur ein llwyddiant a'n heffaith	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Rydym wedi bod yn gweithio gydag asiantaethau archwilio eraill y DU i ddatblygu ymhellach ein defnydd o feincnodi allanol fel rhan o ymarfer ehangach i wella ansawdd ein gwybodaeth reoli.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer defnyddio adnoddau

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Gwneud gwell defnydd o ddulliau rheoli technoleg a gwybodaeth er mwyn rhesymoli a symleiddio ein systemau a'n prosesau busnes, drwy weithredu cynllun TGCh tair blynedd treigl	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Yn ystod y cyfnod adrodd, rydym wedi gweithredu system newydd ar gyfer teithio a threuliau, llwyfan TG mwy effeithiol ac integredig ar gyfer cofnodi amser a rheoli data archwilio. Rydym hefyd wedi gwneud defnydd llwyddiannus o dechnoleg cwmwl er mwyn cefnogi'r cydweithio â chyflenwyr archwilio, ac rydym yn ystyried y defnydd o ddatrysiadau storio cwmwl ar gyfer ein systemau cyllid ac e-bost er mwyn eu gwneud yn fwy cadarn.
Gwneud trefniadau pellach i sefydlu Swyddfa Archwilio Cymru fel lle cydnabyddedig i gyfrifwyr ar draws y sector cyhoeddus gael hyfforddiant	2015-2017	Ar y trywydd cywir	Cafodd cais am gyllid ychwanegol i gefnogi'r fenter hon ei gynnwys yn ein Hamcangyfrif ar gyfer 2016-17 a chafodd ei gymeradwyo gan y Pwyllgor Cyllid. Disgwylir i'r secondiadau cyntaf o dan y trefniadau newydd ddechrau yn hydref 2016.
Cadw gafael gadarn ar gostau, ceisio sicrhau mwy o effeithlonrwydd a chadw ffioedd mor isel ag sy'n bosibl	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Sylwadau a roddwyd yn adran rheoli ariannol ac arbedion effeithlonrwydd y dadansoddiad o berfformiad.
Gwneud gwell defnydd o'n hasedau ffisegol a gwybodaeth er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflawni ein hamcanion	2015-2018	Cwblhawyd	Cafodd gwybodaeth staff ei rhesymoli'n sylweddol yn 2015-16 drwy ddatblygu Llawlyfr Corfforaethol newydd. Mae cynllun rheoli asedau newydd hefyd yn cael ei ddatblygu.
Dangos ein cyfrifoldeb cymdeithasol corfforaethol drwy ein gwaith i: <ul style="list-style-type: none"> • wella stiwardiaeth amgylcheddol; • hyrwyddo ffordd iach o fyw a chymbwysedd bywyd-gwaith da ymhlith ein staff; • hyrwyddo cyfle cyfartal, gan ddileu gwahaniaethu a meithrin perthnasoedd da; a • hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg a chyrraedd safonau newydd y Gymraeg 	2015-2018	Ar y trywydd cywir	Sylwadau a roddwyd yn adrannau stiwardiaeth amgylcheddol, lles cyflogeion, cydraddoldeb a hawliau dynol a hyrwyddo'r Gymraeg y dadansoddiad o berfformiad.

Wales Audit Office

24 Cathedral Road

Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD

AUDIT | TAX | CONSULTING

WALES AUDIT OFFICE

Final Audit Findings Report

Year ended 31 March 2016

Presented to those charged with Governance
By RSM UK Audit LLP

on 6 June 2016

CONTENTS

1	Introduction and coverage.....	2
2	Audit and accounting issues identified at planning stage	3
3	Audit and accounting issues identified during the audit.....	5
4	Regularity issues identified during the audit	6
5	Unadjusted/adjusted misstatements	8
6	Significant deficiencies in internal control	9
7	Significant accounting policies, disclosures and estimates	11
8	Uncertainties, risks, exposures, judgemental issues and going concern	12
9	Fees	13
10	Independence	13
	Appendix A - Draft letter of representation.....	14

This report has been prepared for the sole use of Wales Audit Office and must not be disclosed to any third party, or quoted or referred to, without our written consent. No responsibility is assumed to any other person in respect of this report.

1 INTRODUCTION AND COVERAGE

This report summarises our key findings in connection with the audit of the financial statements of Wales Audit Office in respect of the year ended 31 March 2016.

The scope of our work has already been communicated to you via our Audit Plan document dated 25 February 2016.

A summary of adjusted and unadjusted misstatements identified during the audits has been prepared and is included in Section 5.

We consider that the audit approach adopted will provide the Audit Risk and Assurance Committee (ARAC) with the required confidence that a thorough and robust audit has been carried out and can confirm that, at the date of this report, we anticipate no modifications from our pro-forma audit report provided in the Audit Plan previously communicated to you.

Materiality is a judgemental area since it has both quantitative and qualitative elements. It is necessary to consider not only the impact of an error on the financial statements as a whole, but also on the individual accounting items affected, taking into account the level of risk associated to that item. Additionally, the cumulative impact of all unadjusted errors must be considered. As a guide our performance materiality used was £142,000.

2 AUDIT AND ACCOUNTING ISSUES IDENTIFIED AT PLANNING STAGE

Management over ride of internal controls

Key area of audit focus Systems of internal control are designed to mitigate inherent risks of error within the core control systems to an acceptable level. By nature, a management override or by-pass of controls cannot be eliminated by the implementation of controls and therefore as part of our audit we will perform additional tests of detail to address this risk.

Our approach We will test the appropriateness of a sample of journal entries recorded in the general ledger and other adjustments made in the preparation of financial statements, tracing selected entries back to source documentation.

We will review significant accounting estimates and policies which could involve bias resulting in a material misstatement.

We will discuss the basis and business rationale for any significant non-routine or contentious transactions which come to our attention during the course of our audit and will fully report the outcomes of our testing in our audit findings report.

Response The testing was completed as planned with no significant issues identified to report to management.

Income recognition, WIP and deferred income

Key area of audit focus The recognition of income, WIP and deferred income is considered to be a high risk due to the level of judgement applied to the stage of completion of an audit assignment.

Our approach We will select a sample of projects that have commenced throughout the year and test the revenue recognised with reference to the stage of completion of the assignment in order to determine that the revenue recognition is appropriate and consequently whether the WIP and deferred income are appropriately stated.

Income recognition, WIP and deferred income

Response

In the prior year we recommended that the Office should consider actual out-turn on projects overall and factor this in when calculating stage completion for revenue recognition.

Management have reduced revenue recognised for projects where costs were expected to exceed the quoted fees.

We have reviewed costs on open projects at the year end and on average costs exceed the budget upon which the revenue is based by approximately 4%.

If this was applied to the remaining projects, revenue would be reduced by further £193k. However as the unadjusted amounts estimated in the prior year was £206k the in year net impact is only £12k in the current year. This amount has been included as a potential adjustment in section 5 below.

As in prior years we have estimated the potential amount of refund that would be due when projects which are currently in a deferred income position complete. A potential reclassification has been included in section 5 below.

Reputation

Key area of audit focus

Due to public interest in the financial statements there is a desire to maintain reputation and demonstrate exemplary financial management. Accounting judgements may be influenced by the desire to demonstrate good financial management and remain within the Estimate.

Our approach

Independent technical review of the accounts and key judgement areas.
Review of judgemental aspects in year-end balances particularly focusing on any;

- Round sum provisions
- Estimates
- Recoverability of debtors
- Disclosure of remuneration

Response

No significant issues were identified to be reported to management.

3 AUDIT AND ACCOUNTING ISSUES IDENTIFIED DURING THE AUDIT

Caerphilly Contingent liability / CIPFA

Issue

A complaint has been made to the Auditor General regarding an appointed auditor's public interest report on a local authority. The report resulted in the suspension of three local authority employees and disciplinary and criminal investigations.

Criminal charges against the three employees were dismissed, but the disciplinary process has not yet concluded.

As part of the process of responding to the criminal investigation, the Office identified that a formal record of the approval of the Chartered Institute of Public Finance & Accountancy (CIPFA), necessary to make a person eligible for appointment as an auditor, could not be located. Legal advice, however, confirms that the actions of CIPFA qualified individuals in the role of appointed auditor are valid.

There has been media coverage of this issue.

Resolution

No disclosure is required in the financial statements as no claim has been made against the Office. Furthermore, the legal advice indicates that no claim is likely in practice and that it is not clear that there is a means by which it could be raised. The position could be defended if a claim were made.

It is considered remote that a claim will be made.

4 REGULARITY ISSUES IDENTIFIED DURING THE AUDIT

Gifts and hospitality policy

Issue	We noted as part of our review of the gifts and hospitality policy that alcoholic drink gifts are to be auctioned off with the proceeds going to a nominated charity. We identified one instance where this policy was not followed. The amounts involved totalled £25.
Resolution	Whilst the policy was not followed we note that the gifts had been appropriately declared by the individuals concerned. This is considered trivial and does not impact our opinion.

Refunds

Our approach	Under the provisions of the Public Audit Wales Act the WAO is not permitted to charge audit fees in excess of cost. In such cases where the cost of conducting the audit is lower than the fee a refund is required to the audited body. It is WAO policy to issue these refund once the project has closed. We noted one instance where this policy was not followed. The value of the refund is £6k.
Recommendation	Controls over refunds should be reviewed to ensure that similar commissions do not happen in future.
Response	Controls are now in place to identify all potential refunds. The accounts have been restated to take this refund into account.

Contractors

Our approach	<p>The Office places all self-employed contractors on the payroll to ensure that there is no question that could be raised by HMRC regarding employment status.</p> <p>As a result the Office pays employers national insurance at 13.8% over and above the contractor standard rates. In the year the additional payroll costs for all contractors were £42k.</p> <p>This is not material to our regularity opinion.</p>
Recommendation	Management should consider whether the approach taken represents value for money or whether processes should be put in place to either reduce the paid rates or to review the contractor's specific circumstances and evaluate if they would be deemed an employee or a contractor under the HMRC rules in order to prevent incurring avoidable costs.

Contractors

Response

The office consider that value for money has been addressed in the setting of the contractor rates as these are compared to the in-house cost of completing the work.

A process will be put in place to assess employment status for new self-employed contractors.

5 UNADJUSTED/ADJUSTED MISSTATEMENTS

A summary of the unadjusted/adjusted errors identified during the course of our work is set out below, analysed between errors of fact and differences in judgement.

We have not disclosed below those items that we consider to be “clearly trivial” in the context of our audit. For this purpose we consider “clearly trivial” to be any matter less than £5k individually and £10k in aggregate.

We advised management of all these misstatements throughout the audit and requested management to correct them.

Wales Audit Office

	Profit (£'000)	Net assets (£'000)	
Adjusted misstatements	Dr/(Cr)	Dr/(Cr)	
Deferred income	-	206	Being the judgemental reclassification of potential refunds included within deferred income.
Trade and other payables	-	(206)	
Training Costs – Operating Costs Accruals	11	(11)	Being the accrual of training costs in January to March 2016 that were invoiced in April 2016.
Income	6	-	Being the adjustment for additional client refunds identified.
Trade and other payables	-	(6)	
Other operating expenses	41	-	Being the late client adjustment to reinstate the previously released HMRC provision for the death in service settlement.
Staff costs	21	-	
Provisions	-	(62)	
Total	79	(79)	
Unadjusted misstatements Factual	Dr/(Cr)	Dr/(Cr)	
Unadjusted misstatements Judgemental	Dr/(Cr)	Dr/(Cr)	
WIP	-	12	Judgemental revenue adjustment for stage completion ¹ .
Income	(12)	-	
Total unadjusted	(12)	12	

¹ The actual adjustment impacting current year out-turn is £193,000. The adjustment above takes into account the unadjusted error in the prior year of £206,000. Management consider that they currently have appropriate work in progress provision in place and do not wish to adjust for this judgemental potential. We accept this as the adjustment would not be material to the reported result and is an estimate only.

6 SIGNIFICANT DEFICIENCIES IN INTERNAL CONTROL

There were no significant control deficiencies identified. This does not constitute a comprehensive statement of all deficiencies that may exist in internal controls or of all improvements which may be made and has addressed only those matters which have come to our attention as a result of the audit procedures performed. An audit is not designed to identify all matters that may be relevant to you and accordingly the audit does not ordinarily identify all such matters.

Internal control recommendation not considered as significant in the context of ISA 265

We have set out below internal control recommendations which came to our attention during the course of our audit work.

Segregation of duties

Fact and potential consequence	<p>A member of the finance team is the administrator for COA and the bank payment system and therefore can both submit payments and authorise payments.</p> <p>The other members of the finance team are split into those who can submit and those who can authorise and thus providing sufficient segregations of duties. This has been previously identified by the finance team and as such this member of staff's bank payment card was being held by the director of finance to mitigate the risk. The card is provided to the member of the finance team if required and any activity is monitored.</p>
Possible action	<p>We recommend that this member of the finance team is removed as administrator and in their place the director of finance becomes the administrator for the system. The director of finance will be administrator, however as he does not have a payment card will not be able to make payments. As a result no member of the finance team could process an entire transaction alone.</p>
Management response	<p>The recommendation was accepted by management.</p>
Timing of implementation and responsibility	<p>Changes have already been implemented.</p>

Firms invoices

Fact and potential consequence	<p>We noted that one of the external firms used had effectively issued credit notes for c. £110k of work which had been recognised in the prior year.</p> <p>Overall the correct invoicing to the end users had been invoiced over the duration of the work but the timing of revenue recognition and invoicing was split incorrectly over the two years.</p> <p>There is a risk that revenue is recognised inappropriately.</p>
---------------------------------------	--

Firms invoices

Possible action	<p>Firm's statements should be closely reviewed and credit balances should be challenged and explanations sought.</p> <p>Some form of budgeting and review should be put in place for this outsourced work so that costs can be challenged if they are not in line with budget expectations.</p>
Management response	<p>We have historically relied on returns provided by these professional firms to determine the amount of income and expenditure to be recognised in our Accounts. This instance has called this approach into doubt, although the particular Firm involved is no longer contracted to undertake work for the WAO. We will need to discuss with the Financial Audit Practice a reasonable approach to checking the value of work completed by Firms that is consistent with their contractual terms.</p>
Timing of implementation and responsibility	<p>Director of Finance / Head of Financial Audit Practice. By December 2016.</p>

WIP provisioning

Fact and potential consequence	<p>Income recognition is based upon the costs incurred and reflected on the system. If these exceed the fee the revenue recognition is capped at the fee.</p> <p>This method is reliant on audit managers identifying and notifying finance of variations to budget. We are not aware that all managers compare costs to date against budget and re-look at costs to complete.</p> <p>As a result the revenue recognition may be inappropriate.</p>
Possible action	<p>As a minimum a quarterly process should be put in place for audit managers to compare actual costs to budgeted costs to date and to re-consider expected costs to complete on all their jobs.</p> <p>Finance should be notified of all variations above a de – minimus value to allow the revenue recognition to be amended.</p>
Management response	<p>Agreed. Managers are currently asked each month to check that income recognised is consistent with their knowledge of the extent of project completion. We will implement tighter quarterly controls in partnership with Practice Business Managers.</p>
Timing of implementation and responsibility	<p>Finance Team. June 2016.</p>

7 SIGNIFICANT ACCOUNTING POLICIES, DISCLOSURES AND ESTIMATES

Accounting policies and estimates

Accounting disclosures

During the course of our audit, we reviewed the adequacy of the disclosures contained within the financial statements and their compliance with both relevant accounting standards and the requirements of the Companies Act 2006. The following disclosure matters were brought to your attention and subsequently reflected in the revised financial statements:

1. The draft financial statement included an incorrect operating lease commitment for rent payable for the extended Ewloe lease. The commitment should have been £10k higher.
2. The draft financial statements omitted the disclosure of a capital commitment of £10k at year end for IT equipment.
3. The draft financial statements did not include cash and cash equivalents split into funds held commercially and funds held with the Government Banking Service as required by the FReM.
4. The draft financial statements disclosed the real increase in pension and related lump sum at pension age amounts in bands of £5k rather than the £2.5k required by the FReM.
5. The draft financial statements did not make clear which elements of the Remuneration and Staff report were subject to audit.

Under the revised FReM disclosure is required of contingent liabilities that are considered remote if they are potentially material. This is in addition to the requirements of the ISA and covers those potential liabilities that are disclosed under parliamentary reporting requirements. We are not aware of any such liabilities but have agreed with management that a generic statement about complaints in progress would be included,

Significant difficulties identified during the audit

No significant difficulties were encountered during the course of our audit and we would like to take this opportunity thank the finance team for their assistance during the audit.

8 UNCERTAINTIES, RISKS, EXPOSURES, JUDGEMENTAL ISSUES AND GOING CONCERN

There are no further matters that we wish to bring to the attention of the committee.

9 FEES

We confirm that the fees charged during the year in respect of services performed for Wales Audit Office are consistent with those contained within our Audit Plan submitted to you and dated 25 February 2016.

10 INDEPENDENCE

In accordance with International Standard on Auditing (UK and Ireland) 260 "Communication with those charged with governance", there are no changes to the details of relationships between RSM UK Audit LLP and its related entities and Wales Audit Office and its related entities and directors that may reasonably be thought to bear on RSM UK Audit LLP's independence and the objectivity of the audit principal, Jenny Hill and the audit staff and the related safeguards from those disclosed in the Audit Plan dated 25 February 2016.

Jenny has acted as the Audit Principal for the Office for a period of five years. This is the mandatory rotation point for a listed entity. For a non-listed entity our firms policy is to consider at ten years. The AGW has an eight year term.

The committee should give consideration as to which point they wish auditor rotation to happen. RSM have one year remaining on their existing external audit contract.

APPENDIX A - DRAFT LETTER OF REPRESENTATION

RSM UK Audit LLP
Davison House
Forbury Square
Reading
Berkshire
RG1 3EU

Dear Sirs

FINANCIAL STATEMENTS FOR THE YEAR ENDED 31 MARCH 2016

We confirm to the best of my knowledge and belief, and having made appropriate enquiries of other senior executives of the Wales Audit Office, the following representations given to you in connection with your audit of the financial statements for the period ended 31 March 2016.

The following representations reflect circumstances up to the date of this letter, on which the financial statements were approved, and management's knowledge and intentions regarding the future of the Wales Audit Office.

Responsibility for financial statements

We acknowledge our responsibilities under the Public Audit (Wales) Act 2013 and Treasury Directions made in accordance with that Act for maintaining adequate accounting records and for preparing financial statements in accordance with the applicable accounting framework that give a true and fair view and for making accurate representations to you.

We confirm that we have taken all the steps we ought to have taken in order to make ourselves aware of any relevant audit information and to establish that it has been communicated to the auditors. We confirm that, as far as we are aware, there is no relevant audit information of which the auditors were unaware.

Availability of information

All the accounting records have been made available to you for the purpose of your audit and all transactions undertaken by the Wales Audit Office have been properly reflected and recorded in the accounting records. All other records and related information have been made available to you, including the minutes of all committee meetings, which are a complete and authentic record of the proceedings at those meetings. I have disclosed to you the results of our assessment of the risk that the financial statements may be materially misstated as a result of fraud

Related party transactions

We have disclosed to you the identity of the related parties and all related party relationships and transactions of which I am aware. There were no transactions with the WCF and with the audited bodies other than those in the ordinary course of business (fees) requiring disclosure in the financial statements. There were no other transactions with related parties requiring disclosure during the year.

Use of funds and regularity

- We acknowledge our responsibility, as specified by the Public Accounts Committee of the National Assembly under the Public Audit (Wales) Act 2013, for ensuring that expenditure disbursed and income received is applied for the purposes intended by Parliament and the National Assembly for Wales and that the financial transactions conform to the authorities which govern them.
- To the best of our knowledge and belief we confirm that, in all material respects, the expenditure disbursed and income received during the year ended 31 March 2016 have been applied to purposes intended by Parliament and the National Assembly for Wales and the financial transactions conform to the authorities which govern them.
- Neither the board nor the senior management team have knowingly authorised a course of action, the financial impact of which was that transactions infringe the requirements of regularity.
- All transactions undertaken by the Wales Audit Office have been properly reflected and recorded in the accounting records.
- There were no events of which we are aware which involve suspected non-compliance with the framework of authorities which govern the running of the Office.

Assets

1. General

All assets included in the Statement of Financial Position belong to the Wales Audit Office and except as disclosed in the accounts were free from any charge. All non-current assets belonging to the Wales Audit Office are included.

2. Impairment of non-current assets

Each non-current asset is worth to the Wales Audit Office at least the amount at which it is included in the Statement of Financial Position, either through continued use by the Wales Audit Office or through the opportunity for sale on the open market.

Liabilities

1. General

All known liabilities of the Wales Audit Office at 31 March 2016 have been included in the balance sheet. All secured liabilities are disclosed.

2. Contingent liabilities

There were no contingent liabilities at the balance sheet date. All guarantees or warranties or other financial commitments have been fully disclosed in the financial statements. There were no known actual or possible litigation and claims whose effect should be considered when preparing the financial statements.

We confirm we have disclosed to you all banking and financing arrangements including related contracts and hedging products. We confirm that no tax avoidance schemes were used by the Wales Audit Office.

Accounting estimates

We confirm that all significant assumptions used in making accounting estimates, including where applicable those measured at fair value, are reasonable in the circumstances, and appropriately reflect our intentions and our ability to carry out the specific courses of action necessary to justify the accounting estimates and disclosures. The disclosures in the financial statements relating to accounting estimates are complete and appropriate.

We have no plans or intentions that may materially alter the carrying value or classification of assets and liabilities reflected in the financial statements.

Commitments

All commitments of the Wales Audit Office of a material amount, whether of a capital or revenue nature, have either been provided for or noted in the financial statements as appropriate. An adequate provision has been made for any losses, which may be expected to result there from, or from events which had occurred before 31 March 2016.

Remuneration report

All amounts paid to members of the Wales Audit Office Management committee have been appropriately included in the Remuneration Report.

All items of personal expenditure paid by the Wales Audit Office on the Management committee's behalf have either been reimbursed by the individuals concerned or have been treated as benefits in kind.

The benefits in kind in respect of the PAYE settlement will be met by the Wales Audit Office. This has been fully disclosed in the remuneration report.

No member of the Management committee or their connected persons had any indebtedness (or agreement concerning indebtedness) to the Wales Audit Office at 31 March 2016 or at any time during the year.

Governance Statement

We confirm the Governance Statement within the Annual Report fairly reflects the Wales Audit Office's current position in relation to our compliance with internal control requirements set out in HM Treasury's guidance.

Fraud and regulation

We acknowledge that the responsibility for the detection of fraud, error and non-compliance with laws and regulations rests with me. We confirm that we are not aware of any known or suspected frauds, error and non-compliance, involving management, employees or third parties which may have a material effect on the financial statements. We confirm that, insofar as we are able to determine, in my opinion the financial statements are not materially misstated as a result of fraud.

In particular we confirm that the Wales Audit Office has made full disclosure of actual or suspected fraud brought to our attention by employees, former employees and other external parties.

We confirm that there has been no possible or actual instance of non-compliance with those laws and regulations which are central to the Wales Audit Office's ability to conduct its business, except as explained to you and as disclosed in the financial statements.

Events subsequent to the date of the Statement on Financial Position

There were no events, transactions or discoveries since the Statement of Financial Position date which:

- would have a material effect on the financial statements, or
- are of such importance to users of the financial statements that they should be disclosed in the financial statements.

Yours faithfully

Signed on behalf of the board of Wales Audit Office

AGW

Chair of the Board

Cynllun Blynyddol 2016-17

Gan gynnwys gwybodaeth ychwanegol am ein
blaenoriaethau a'n strategaeth tair blynedd

Rhagair gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru

Diolch i broffesiynoldeb, ymroddiad a gwaith caled staff Swyddfa Archwilio Cymru a'n contractwyr, rydym wedi llwyddo i gyflawni bron y cyfan o'r rhaglen waith a nodwyd yng [Nghynllun Blynnyddol 2015-16](#). Serch hynny, yn ystod cyfnod o gyni, rwy'n sylweddoli ein bod yn wynebu heriau o ran cynnal rhaglen archwilio sy'n cyflawni fy nghyfrifoldebau fel Archwilydd Cyffredinol i adrodd er budd y cyhoedd tra rwy'n dibynnu ar incwm ffioedd gan y cyrff yr wyf yn eu harchwilio. Felly, rwy'n edrych ymlaen at gydweithio â'r Cynulliad Cenedlaethol newydd i lunio ac i weithredu dull mwy effeithiol ac effeithlon o ariannu fy ngwaith na'r dull presennol.

Ceir gwybodaeth fanylach am y camau a gymerwyd i gyflawni fy rhaglen waith yn adroddiadau'r archwiliadau a'r astudiaethau a gyhoeddwyd ar [ein gwefan](#). Bydd ein Hadroddiad Blynnyddol a'n Cyfrifon ar gyfer 2015-16 a gyhoeddir maes o law hefyd yn cynnwys astudiaethau achos a fydd yn rhoi enghreifftiau o'r gwaith a gyflawnwyd gennym a'i effaith.

Ochr yn ochr â nifer o ddiwygiadau allweddol i'm rhaglen waith a'r prosiectau sy'n flaenoriaeth, mae Cynllun Blynnyddol 2016-17 yn cynnwys pedair thema strategol a fydd yn ategu ein gwaith dros y tair blynedd nesaf. Mae hefyd yn cynnwys disgrifiad manylach o'r amgylchedd yr ydym yn gweithredu ynddo ar hyn o bryd, a'r ffordd yr ydym yn bwriadu ymateb i'r amgylchedd hwnnw a chyflawni ein nodau a'n hamcanion, gan helpu sector cyhoeddus Cymru i fodloni'r heriau y mae'n eu hwynebu.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

Tudalen y pecyn 235

Mae'r Bwrdd yn canolbwyntio'n barhaus ar sicrhau bod sgiliau ac adnoddau priodol ar gael i Archwilydd Cyffredinol Cymru er mwyn iddo gyflawni ei raglen waith, ac ar sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru'n gweithredu'n fwy effeithlon ac effeithiol. Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi craffu ymhellach ar ein blaenoriaethau, ein mesurau perfformiad a'n targedau, a'u mireinio, i sicrhau eu bod yn addas at y diben, eu bod yn ddigon heriol, ond bod modd eu cyflawni o fewn y cyfnodau amser a bennwyd.

Mae'r Cynllun hwn yn adlewyrchu canlyniadau'r gwaith hwnnw. Yn benodol, mae'r Cynllun hwn yn nodi ein hymrwymiad i weithredu rhaglen waith newydd i hwyluso camau er mwyn trawsnewid y ffordd yr ydym yn cyflawni ein gwaith, gan ganolbwyntio i gychwyn ar wneud defnydd mwy effeithiol o ddata a thechnoleg gwybodaeth.

Wrth fynd ati i drawsnewid y ffordd yr ydym yn gweithio, rydym wedi canolbwyntio ar ystyried pa fath o swyddfa archwilio sydd ei hangen ar Gymru nawr ac yn y dyfodol i sicrhau bod gwaith yr Archwilydd Cyffredinol yn cyflawni effaith a gwelliant priodol. Dros y flwyddyn nesaf, rydym am barhau i bwysu a mesur y ffyrdd gorau o gydweithio â'n rhanddeiliaid allweddol, yn fewnol ac yn allanol, a ffordd effeithiol o asesu a yw'r gwaith hwnnw'n taro deuddeg.

Isobel Garner

Cadeirydd, ar ran Swyddfa Archwilio Cymru

Paratowyd Cynllun Blynyddol Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer y flwyddyn a fydd yn dod i ben ar 31 Mawrth 2017, sy'n cynnwys gwybodaeth ychwanegol am ein strategaeth a'n blaenoriaethau dros y tair blynedd nesaf, ar y cyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru o dan adran 25(1) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Fe'i gosodir gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru o dan adran 26 o Ddeddf Archwilio (Cymru) 2013.

Mae'r Cynulliad Cenedlaethol wedi gwneud darpariaeth drwy Reol Sefydlog 18.11(i) i'w Bwyllgor Cyllid fod yn gyfrifol am ystyried yr Adroddiad Blynyddol a rhoi adroddiad i'r Cynulliad arno.

I gael copi o'r cyhoeddiad hwn mewn fformat a/neu iaith arall, cysylltwch â ni drwy ddefnyddio'r manylion isod.

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Ffôn 02920 320 500
E-bost post@archwilio.cymru

Cynnwys

Pwy ydym ni	6
Yr hyn yr ydym yn ei wneud	7
Sut yr ydym yn dilyn y bunt gyhoeddus yng Nghymru	8
Ein nod a'n hamcanion	9
Yr amgylchedd yr ydym yn gweithredu ynddo	10
Ein strategaeth	11
Ein cynllun cyflawni	12
Gwaith archwilio mewn cyrff llywodraeth leol	14
Gwaith archwilio yng nghyrrff y GIG	15
Gwaith archwilio mewn cyrff llywodraeth ganolog	16
Gwaith archwilio i'w ystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus	17
Cyfnewid arferion da	18
Ymgysylltu a chydweithio	19
Ein trefniadau llywodraethu ac arwain	20
Ein defnydd o adnoddau	21
Mesur ein perfformiad ac adrodd arno	23
Atodiadau	24
1 Rhaglenni gwaith 2016-17	24
2 Swyddogaethau a chyfrifoldebau Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru	30
3 Ein trefniadau i reoli risg	31
4 Ein hamcangyfrif o incwm a gwariant 2016-17	32
5 Mesurau a thargedau perfformiad allweddol	33

Pwy ydym ni

- 1 Archwilydd Cyffredinol Cymru yw archwilydd allanol statudol y rhan fwyaf o sector cyhoeddus Cymru.
- 2 Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gyfrifol am archwilio'r rhan fwyaf o'r arian cyhoeddus sy'n cael ei wario yng Nghymru, gan gynnwys yr arian sy'n destun pleidlais flynyddol gan y Cynulliad Cenedlaethol. Caiff cyfrannau sylweddol o'r arian hwn eu trosglwyddo gan Lywodraeth Cymru i'r GIG ac i lywodraeth leol yng Nghymru.
- 3 Bwrdd yw Swyddfa Archwilio Cymru sy'n cyflogi staff â chymwysterau proffesiynol ac sy'n defnyddio adnoddau eraill, gan gynnwys arbenigedd ychwanegol o gwmnïau cyfrifyddu yn y sector preifat, i sicrhau bod modd i'r Archwilydd Cyffredinol gyflawni ei swyddogaethau. Ar hyn o bryd, mae Swyddfa Archwilio Cymru'n cyflogi tua 260 o staff.
- 4 Gyda'i gilydd, mae'r Archwilydd Cyffredinol a staff Swyddfa Archwilio Cymru'n cyflawni archwiliadau annibynnol i ganfod a yw arian cyhoeddus yn cael ei reoli'n ddoeth a'i gyfrifyddu'n briodol yng Nghymru.
- 5 Rydym yn cyflawni ein gwaith yn unol â Chod Ymarfer Archwilio'r Archwilydd Cyffredinol. Ochr yn ochr â gofynion cyfreithiol a phroffesiynol penodol, mae ein gwaith archwilio'n seiliedig ar bum egwyddor a gydnabyddir yn eang, ac mae'r rhain wedi'u nodi yn y Cod.

Egwyddorion archwilio cyhoeddus

1

Ffocws ar y cyhoedd

Cynhelir archwiliad ar ran ac er budd y cyhoedd. Mae gan y cyhoedd fuddiant dilys mewn gwaith archwilio, a dylid eu cynnwys yn ei brosesau.

2

Annibynnol

Mae'n rhaid i archwiliad fod yn annibynnol, ac ymddangos felly hefyd. Dylai archwilwyr adrodd yn gyhoeddus heb i unrhyw ofn na ffafriaeth ddylanwadu arnynt.

3

Cymesur

Mae angen rhoi digon o le i'r cyrff sy'n cael eu harchwilio gyflenwi gwasanaethau o safon. Dylent fod yn destun lefelau craffu digonol, ond nid gormodol.

4

Atebol

Mae archwilwyr yn cael eu hariannu o'r pwrs cyhoeddus ac maent yn atebol am warchod yr adnoddau a ddarperir iddynt. Mae'n rhaid iddynt weithio mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol.

5

Cynaliadwy

Mae'n rhaid cyflawni gwaith archwilio gan roi sylw i ddatblygu cynaliadwy - diwallu anghenion y presennol heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion nhw.

Tudalen y pecyn 239

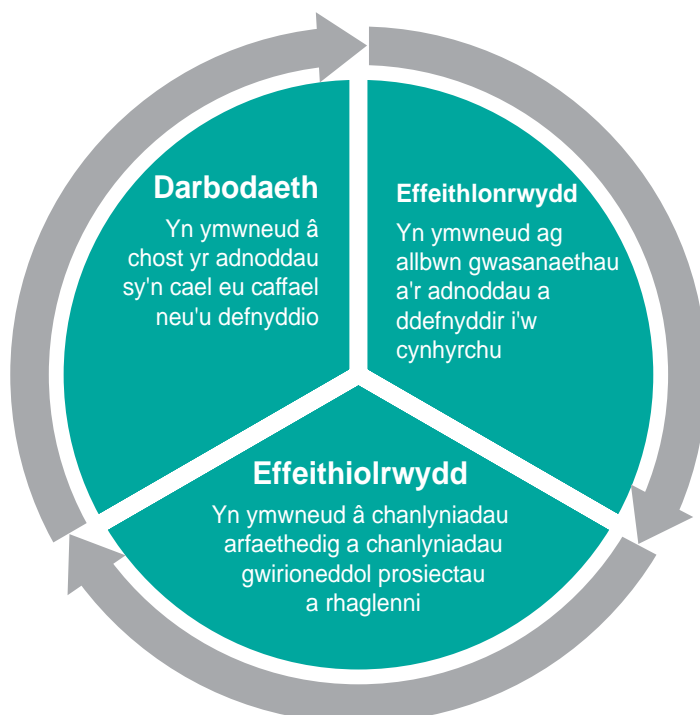
Yr hyn yr ydym yn ei wneud

Pan fyddwn yn cyflawni archwiliadau o'r sector cyhoeddus, byddwn yn rhoi barn ar y cyfrifon ac yn trafod materion fel:

- **rheoleidd-dra (a yw arian cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio at ddibenion cymeradwy);**
- **priodoldeb (sut y mae gwaith cyhoeddus yn cael ei gyflawni); a**
- **gwerth am arian.**

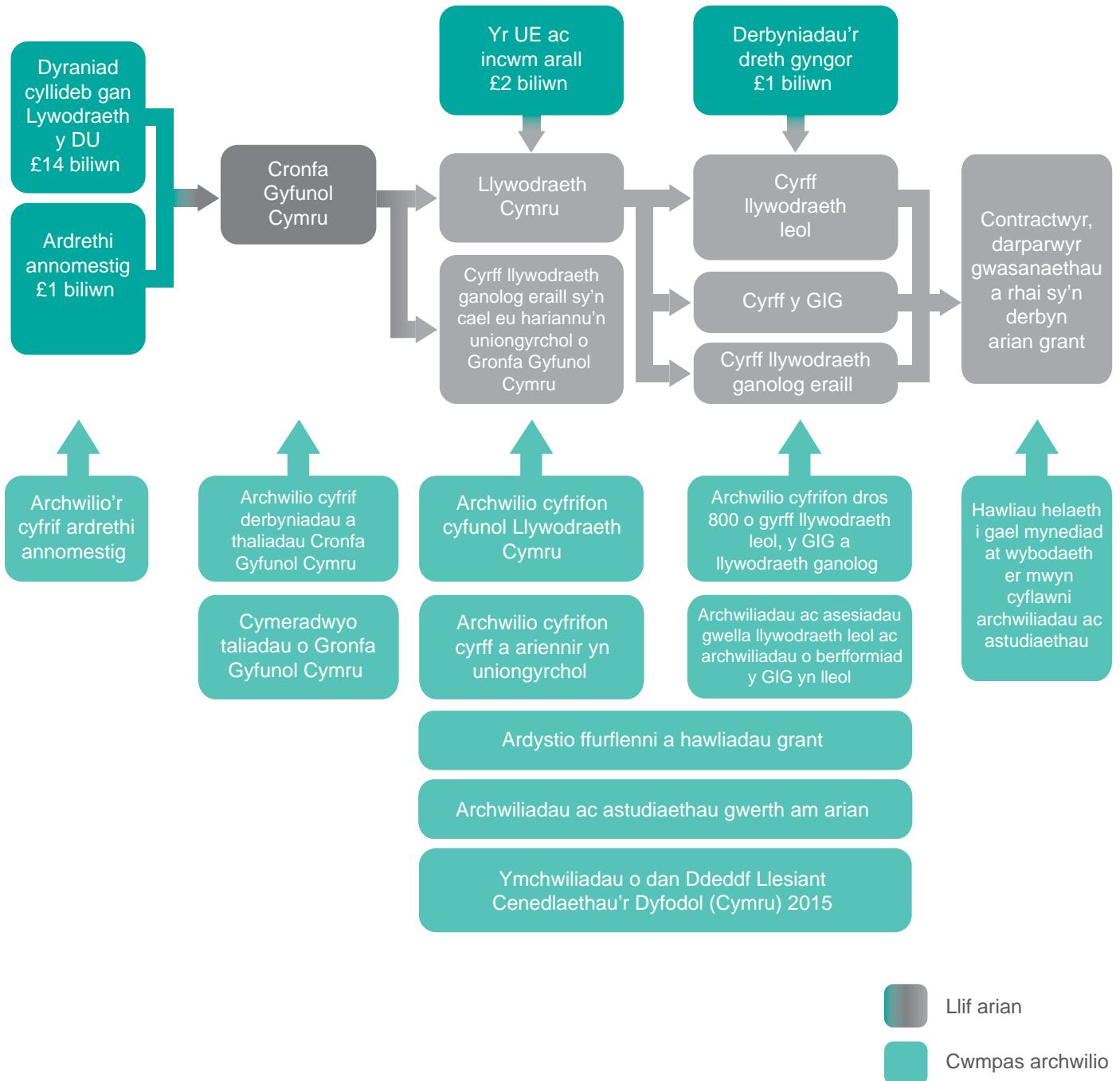
- 6 Bob blwyddyn, bydd yr Archwilydd Cyffredinol, gan ddefnyddio adnoddau a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, yn cyflawni rhaglen eang a chymesur o waith archwilio allanol, ochr yn ochr â swyddogaethau eraill penodol. Mae'r Archwilydd Cyffredinol hefyd yn cadw rhywfaint o hyblygrwydd yn ei raglen i sicrhau bod modd iddo ymateb yn gyflym ac yn effeithiol i unrhyw faterion sy'n dod i'r amlwg drwy ein gwaith archwilio, neu unrhyw faterion sy'n dod i'w sylw.
- 7 Mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol i archwilio gwariant cyhoeddus yn berthnasol ar draws gwahanol fathau o gyrrff, ni waeth pwy sy'n cyflenwi'r gwasanaethau.
- 8 Rydym yn nodi arferion da o'r holl waith archwilio a gyflawnir gan yr Archwilydd Cyffredinol a'u rhannu drwy'r Gyfnewidfa Arfer Da (adnodd am ddim ar y we) a chyfryngau eraill, gan gynnwys seminarau a gweminarau ar gyfer dysgu ar y cyd.

Nodweddion gwerth am arian – darbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd

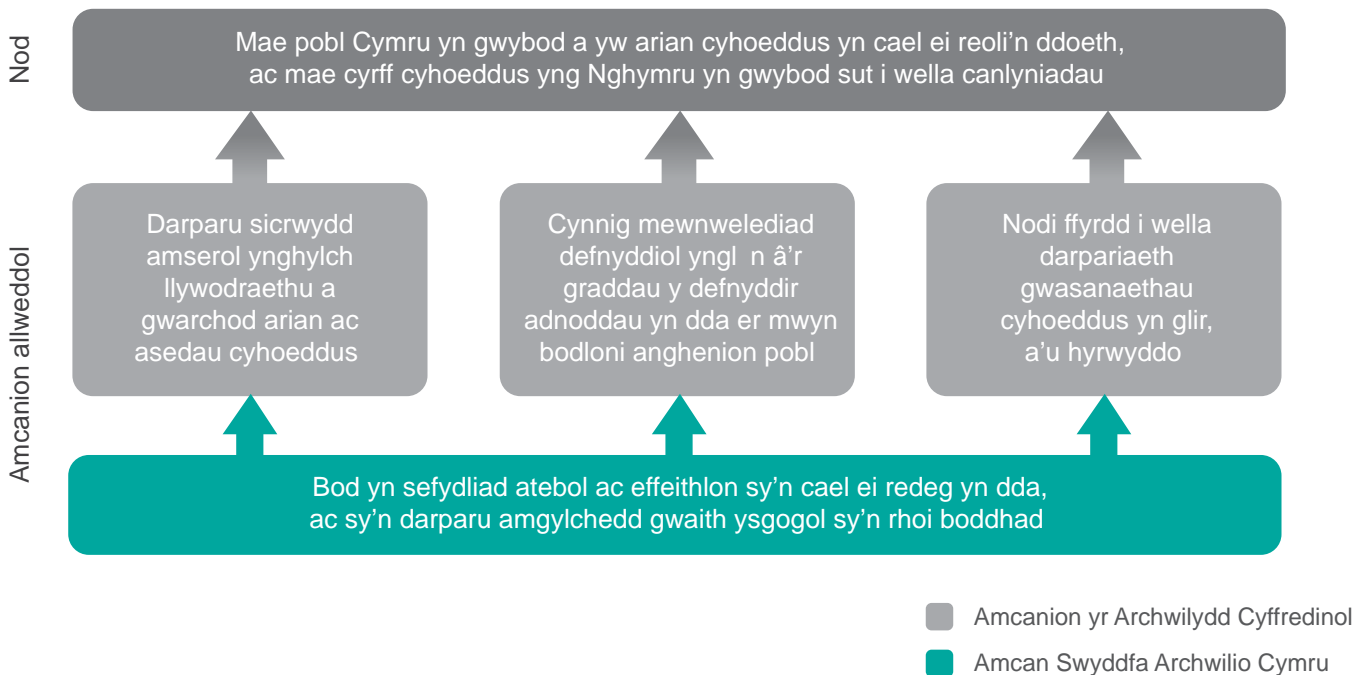

Tudalen y pecyn 240

Sut yr ydym yn dilyn y bunt gyhoeddus yng Nghymru

Ein nod a'n hamcanion

- Ein nod yw hysbysu pobl Cymru a chynorthwyo cyrff cyhoeddus Cymru i lwyddo.
- Mae ein pedwerydd amcan allweddol yn ategu'r tri amcan allweddol cyntaf; er mwyn i'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu gwasanaeth archwilio o safon uchel, rhaid i Swyddfa Archwilio Cymru fod yn sefydliad sy'n cael ei redeg yn dda ac sy'n sicrhau gwerth am arian.

Yr amgylchedd yr ydym yn gweithredu ynddo

- 11 Rydym yn credu mai'r ffactorau a ganlyn fydd yn dylanwadu fwyaf ar y ffordd y byddwn yn cyflawni ein gwaith ac yn bodloni ein nod a'n hamcanion dros y tair blynedd nesaf.

Mae hwn yn gyfnod lle mae arian yn brin

- 12 Mae'r rheini sy'n gyfrifol am ddarparu gwasanaethau cyhoeddus yn dal i wynebu gostyngiadau mewn termau real i'w cyllidebau blynyddol. Ar yr un pryd, maent yn ceisio bodloni disgwyliadau a galwadau cynyddol y cyhoedd a mynd i'r afael ag ystod o ddiffygion cydnabyddedig o ran y gwasanaethau. Rhaid i'r gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru fod yn uchelgeisiol o ran cael hyd i ffyrdd newydd o ddarparu gwasanaethau er mwyn iddynt gynnal a gwarchod canlyniadau am gost is. Trawsnewid drwy arloesi, rhannu arferion da a gweithredu ar eu sail, a gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd, yw'r ateb mwyaf cynaliadwy yn y tymor hir.

Mae'n ofynnol ehangu cwmpas trefniadau llywodraethu

- 13 Yn ddiweddar, mae'r Cynulliad Cenedlaethol wedi pennu mwy o ofynion cyfreithiol ar gyfer y sector cyhoeddus yng Nghymru er mwyn atgyfnerthu eu trefniadau llywodraethu yn unol ag egwyddorion datblygu cynaliadwy o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Rhaid i bob corff a restrir yn y Ddeddf fynd ati i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. I wneud hyn, rhaid iddynt bennu a chyhoeddi amcanion llesiant ac yna mynd ati i fodloni'r amcanion hynny.

Mae'r cyd-destun gwleidyddol a'r cyd-destun polisi'n parhau i esblygu

- 14 Mae ystod eang o ffactorau polisi a ffactorau gwleidyddol yn debygol o ddylanwadu ar y ffordd y byddwn yn cyflawni ein gwaith dros y blynyddoedd nesaf. Yn eu plith mae:
- a newidiadau i'r cyd-destun datganoli;
 - b datganoli cyllidol – trosglwyddo rhai pwerau codi trethi a benthyca o San Steffan i Gymru erbyn 2018;
 - c cynigion Llywodraeth Cymru i ddiwygio llywodraeth leol, gan gynnwys creu llai o gynghorau mwy o faint;
 - ch cyflymu'r camau i newid modelau cyflenwi gwasanaethau a systemau cyllido;
 - d gofyniad i gau cyfrifon llywodraeth leol yn gynharach erbyn 2018-19; a
 - dd newidiadau i drefniadau arian grant ac ardystio Llywodraeth Cymru.

Rydym yn byw mewn cymdeithas sydd wedi'i rhwydweithio mwyfwy

- 15 Dros y blynyddoedd diwethaf, mae datblygiadau ym maes technoleg gwybodaeth wedi arwain at ddefnyddio mwy a mwy o dulliau digidol i ddarparu gwasanaethau, rhoi mwy o gyfleoedd i'r cyhoedd gael gafael ar ddata, a chreu cyfleoedd a ffyrdd newydd o gyfathrebu gan ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol a dulliau cyfathrebu digidol eraill.

Ein strategaeth

- 16 Yng ngoleuni'r amgylchedd yr ydym yn gweithredu ynddo, mae ein Cynllun i gyflawni ein rhaglenni gwaith yn ystod 2016-17 a thros y tair blynedd rhwng 2016 a 2019 yn cael ei ategu gan bedair thema strategol lefel uchel.

Parhau i gyflawni ein gwaith archwilio gan roi pwyslais ar gynt

Byddwn yn parhau i roi mwy o bwyslais ar atgyfnerthu rheolaeth ariannol ar draws sector cyhoeddus Cymru a sicrhau bod adnoddau ac asedau cyhoeddus yn cael eu defnyddio mewn ffordd fwy effeithiol ac effeithlon.

Bydd ein gwaith archwilio'n canolbwyntio ar gynorthwyo cyrff cyhoeddus i drawsnewid gwasanaethau a'u helpu i ymdopi ag effaith gostyngiadau yn eu cyllid ac i lwyddo er gwaethaf y gostyngiadau hynny.

Paratoi adroddiadau mwy cynhwysfawr am effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu

Byddwn yn datblygu ein gwaith archwilio o ran trefniadau llywodraethu i gynorthwyo cyrff cyhoeddus i gyflawni eu cyfrifoldebau o dan y ddeddfwriaeth newydd.

Yn gynyddol, byddwn yn ystyried y modd y mae cyrff cyhoeddus yn gwarchod adnoddau dynol a naturiol fel rhan o'n gwaith o ystyried adnoddau ariannol a'r modd y mae cyrff cyhoeddus yn cyfrif am y ffordd y maent yn eu defnyddio.

Cryfhau ein strategaeth o ran y gweithlu er mwyn inni ymateb yn well i ddatblygiadau yn y dyfodol

Byddwn yn cryfhau ein strategaeth o ran y gweithlu, ac yn gwneud y gorau ohoni, i sicrhau bod modd inni ateb y galw presennol, rhagweld datblygiadau yn y dyfodol ac ymateb iddynt.

Byddwn yn canolbwyntio ar gael nifer briodol a chymysgedd amrywiol o bobl sy'n meddu ar y sgiliau, y wybodaeth a'r profiad iawn, yn y lle iawn, ar yr adeg iawn, am y gost iawn.

Defnyddio data a thechnoleg gwybodaeth yn fwy effeithiol

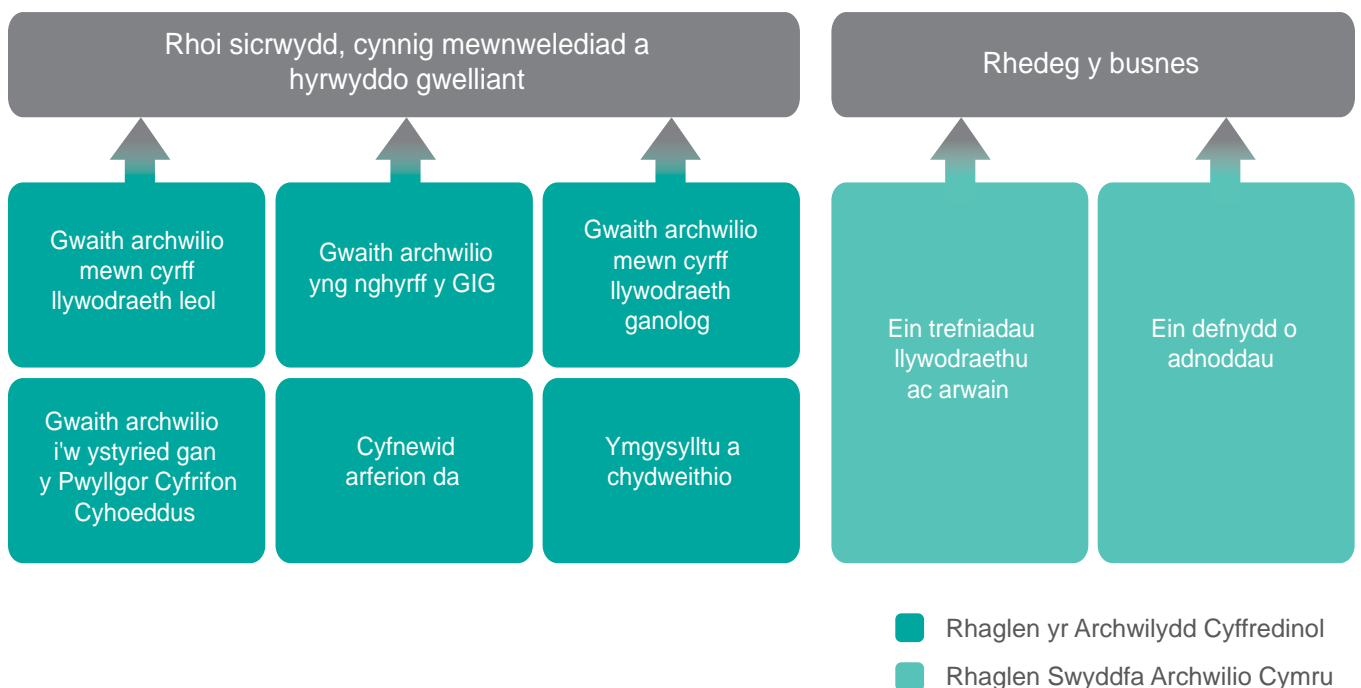

Byddwn yn mynd ati i sicrhau bod ein gwaith yn cael mwy o effaith drwy ddefnyddio technoleg newydd yn well a sicrhau ein bod yn casglu data, yn dadansoddi ac yn mynegi canfyddiadau yn y ffordd fwyaf effeithiol.

Byddwn hefyd yn chwilio am gyfleoedd i gyflawni gwaith archwilio sy'n canolbwyntio ar allu'r cyrff sy'n cael eu harchwilio i fanteisio ar y trawsnewid digidol a'u hymwybyddiaeth o risgiau digidol.

Ein cynllun cyflawni

17 Ar y tudalennau nesaf, amlinellir ein Cynllun i gyflawni ein rhaglenni gwaith yn ystod 2016-17 a'r tair blynedd rhwng 2016 a 2019. Mae'r Cynllun wedi'i rannu'n wyth adran sy'n cydweddu â'n hamcanion a ddangosir isod. Mae pob un ohonynt yn seiliedig ar ein pedair thema strategol lefel uchel.

18 Mae chwe adran gyntaf y Cynllun yn ymwneud â rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol. Mae'r atodiadau y cyfeirir atynt yn yr adrannau hyn yn amlinellu blaenoriaethau'r Archwilydd Cyffredinol pan fydd yn cyflawni ei swyddogaethau yn 2016-17. Mae'r tablau yn yr adrannau hyn yn amlinellu meysydd gwella pellach sy'n flaenoriaeth neu waith arall yr ydym yn bwriadu ei gyflawni dros y tair blynedd nesaf, ochr yn ochr â rhaglen waith archwilio statudol yr Archwilydd Cyffredinol neu fel rhan o'r rhaglen honno. Mae'r tablau yn yr adrannau hyn yn amlinellu blaenoriaethau Swyddfa Archwilio Cymru pan fydd yn cyflawni ei swyddogaethau yn 2016-17 a thros y tair blynedd nesaf.

- 19 Caiff yr adnoddau sydd ar gael i Swyddfa Archwilio Cymru, ac a all fod ar gael iddi, yn unol â'r [Amcangyfrif o'r incwm a'r treuliau ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2017](#) eu defnyddio i gyflawni'r rhaglenni gwaith hyn.
- 20 Er bod y prosiectau sy'n flaenoriaeth yn y Cynllun wedi'u rhestru o dan benawdau, mae sawl un ohonynt yn cyffwrdd â mwy nag un maes. Caiff pob prosiect ei gefnogi gan unigolyn penodol o'n tîm rheoli gweithredol.
- 21 Un o'r prif themâu a fydd yn ategu llawer o'r gwaith archwilio a nodir isod yw'r rhwymedigaeth ar gyrrff cyhoeddus perthnasol o fis Ebrill 2016 i fabwysiadu'r egwyddorion datblygu cynaliadwy a nodir yn Neddff Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Ein blaenoriaeth fydd ymgysylltu â'r cyrrff hynny i ddatblygu dull o gyflawni dyletswydd yr Archwilydd Cyffredinol o dan y ddeddfwriaeth honno.

Gwaith archwilio mewn cyrff llywodraeth leol

22 Mae rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol ym maes llywodraeth leol yn cynnwys ystod eang o gyrrff, gan gynnwys awdurdodau unedol, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol, comisiynwyr heddlu a throseddu a phrif gwnstabiail, cronfeydd pensiwn llywodraeth leol a chynghorau tref a chymuned. Mae'r rhaglen yn cynnwys archwilio cyfrifon, ardystio ffurflenni a hawliadau grant, cyflawni archwiliadau ac asesiadau gwella, a chyflawni astudiaethau llywodraeth leol.

Atodiad 1 – Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio mewn cyrff llywodraeth leol yn 2016-17

23 Ar hyn o bryd, mae cyrff llywodraeth leol Cymru'n wynebu sawl her a risg sylweddol. Yn eu plith mae gostyngiadau i'w cyllid, gwendidau o ran eu trefniadau llywodraethu, craffu ac adrodd yn gyhoeddus, cynnydd yn y galw am wasanaethau gofal ac addysg, yr angen i lawer o gynghorau wella safonau addysg ar fyrder, a'r camau sydd ar y gorwel i'w diwygio'n helaeth a'u huno.

Blaenoriaethau dros dair blynedd	Pryd	Aelod arweiniol yn y Pwyllgor Rheoli
Cyflawni asesiadau lleol a darparu adroddiadau trosolwg ar gyfer Cymru gyfan ynghylch capasiti cyrff llywodraeth leol i roi rhaglenni trawsnewid a newid ar waith	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Gillian Body Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol a Phennaeth Archwilio Perfformiad
Integreiddio'n well y camau i gynllunio ein gwaith archwilio cyfrifon ac archwilio perfformiad lleol, ac adrodd arno, yn enwedig o ran ymchwilio i effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu	2016	Gillian Body
Paratoi ar gyfer cyflwyno'r drefn o gau cyfrifon llywodraeth leol yn gynharach, gan gynnwys drwy gydweithio â rhanddeiliaid perthnasol	2016-2018	Anthony Barrett Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol a Phennaeth Archwilio Ariannol
Datblygu a threialu dull o ardystio grantiau sy'n seiliedig ar ganlyniadau ar gyfer cyfrifon llywodraeth leol	2016-2017	Anthony Barrett
Darparu adroddiadau sy'n rhoi mwy o wybodaeth am effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu drwy ein fframwaith diwygiedig i archwilio cynghorau tref a chymuned	2016	Anthony Barrett

Gwaith archwilio yng nghyrrff y GIG

24 Mae gwaith yr Archwilydd Cyffredinol ar draws GIG Cymru yn cwmpasu'r saith bwrdd iechyd lleol a'r tair ymddiriedolaeth GIG, yn ogystal â gwaith Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth Cymru. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyfrifon blynyddol pob un o gyrff y GIG, ac mae'n adrodd yn gyhoeddus ar y trefniadau sydd ar waith i sicrhau eu bod yn defnyddio'u hadnoddau mewn ffordd ddarbodus, effeithlon ac effeithiol.

Atodiad 1 – Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio yng nghyrrff y GIG yn 2016-17

25 Ar draws y GIG yng Nghymru (fel yn rhannau eraill o'r DU), mae'r cyhoeddusrwydd mawr a roddwyd i fethiannau ym maes llywodraethu corfforaethol a chlinigol dros y blynyddoedd diwethaf, ynghyd â phryderon cysylltiedig am ansawdd a diogelwch cleifion, wedi tansellio hyder y cyhoedd yn y ddarpariaeth gofal iechyd. Yn ychwanegol at hynny, mae darpariaethau Deddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014 yn gyfle i symud oddi wrth bwysau byrdymor cyllidebau blynyddol a chanolbwyntio yn lle hynny ar gynlluniau cyflawni cadarn integredig ar gyfer y tymor canolig.

Blaenoriaethau dros dair blynedd	Pryd	Aelod arweiniol yn y Pwyllgor Rheoli
Cyflawni asesiadau cymharol o drefniadau llywodraethu cyrrff y GIG gyda golwg ar bennu a rhannu arferion da mewn meysydd penodol lle mae cyrrff y GIG wedi wynebu anawsterau a phroblemau	2016	Gillian Body
Chwarae rhan lawn yn y protocol uwchgyfeirio ac ymyrraeth i bennu materion difrifol sy'n effeithio ar y gwasanaeth a ddarperir, ansawdd a diogelwch y gofal, ac effeithiolrwydd trefniadol ar draws GIG Cymru, ac ymateb iddynt	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Mike Usher Arweinydd Sector, Iechyd a Llywodraeth Ganolog
Cyhoeddi adolygiad archwilio o weithrediad cychwynnol cynlluniau cyflawni integredig tair blynedd y GIG	2016-2017	Gillian Body

Gwaith archwilio mewn cyrff llywodraeth ganolog

26 Mae sector llywodraeth ganolog Cymru'n cwmpasu ystod amrywiol o gyrrff cyhoeddus, gan gynnwys Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi, swyddfeydd comisiynwyr, arolygwyr a rheoleiddwyr statudol amrywiol, a Chomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol. Yn wahanol i gyrrff iechyd a chyrff llywodraeth leol, nid yw'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gyflawni rhaglen o waith archwilio perfformiad ym mhob corff llywodraeth ganolog. Yn hytrach, mae'n rhoi barn flynyddol ar eu cyfrifon yn unig. Ar hyn o bryd, mae'r gwaith archwilio perfformiad a wneir yn y sector hwn yn rhan o'i raglen o astudiaethau gwerth am arian.

Atodiad 1 – Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio mewn cyrff llywodraeth ganolog yn 2016-17

27 Her benodol i Lywodraeth Cymru yw'r camau i roi pwerau cyllidol Cymru ar waith o fis Ebrill 2018, gan gynnwys creu Awdurdod Refeniw Cymru a swyddogaeth Trysorlys. Mae'r gwaith o baratoi'r rhaglen newid gymhleth hon wedi cychwyn, ac mae sylwedydd o Swyddfa Archwilio Cymru'n mynd i gyfarfodydd Bwrdd Rhaglen Llywodraeth Cymru. Bydd cyfres wahanol o heriau strategol yn codi o'r berthynas rhwng Cymru a San Steffan wrth iddi esblygu a'r newidiadau pellach i'r setliad datganoli a gaiff eu cynnwys ym Mil Cymru a gyhoeddir maes o law.

Blaenoriaethau dros dair blynedd	Pryd	Aelod arweiniol yn y Pwyllgor Rheoli
Cyhoeddi adroddiad trosolwg blynyddol am ganlyniadau'r gwaith archwilio a wnaed yn y sector llywodraeth ganolog	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Anthony Barrett
Mynd ati ar y cyd â Llywodraeth Cymru i ymchwilio i'r posibilrwydd o gyflawni rhaglen gylchol o adolygiadau archwilio trefniadau llywodraethu a pherfformiad ar draws pob un o adrannau Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi	2016-2017	Mike Usher
Rhoi sylwebaeth archwilio i Bwyllgor Cyllid a Phwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol ynghylch y paratodau ar gyfer cyflwyno'r pwerau cyllidol a'r cynnydd a wnaed drwy'r camau cynllunio a gweithredu	2016-2019	Mike Usher
Gwerthuso goblygiadau'r camau i gyflwyno pwerau cyllidol Cymru o ran cyfrifyddu ac archwilio, a pharatoi ar eu cyfer	2016-2019	Mike Usher

Gwaith archwilio i'w ystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

28 Mae'r rhaglen hon o waith archwilio'n cynnwys ymchwiliadau gwerth am arian, adroddiadau cryno am ganfyddiadau gwaith archwilio ar draws amryw o gyrrff y GIG, cyrrff llywodraeth ganolog a/neu gyrrff llywodraeth leol, ac ymchwiliadau a gyflawnir yng ngoleuni materion sy'n peri pryder i'r cyhoedd sy'n codi o'n gwaith archwilio neu sy'n dod i sylw'r Archwilydd Cyffredinol. Mae allbynnau rhan helaeth o'r rhaglen hon yn ategu gwaith Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol a phwyllgorau eraill y Cynulliad o bosibl.

Atodiad 1 – Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio a gyflawnir yn ystod 2016-17 i'w ystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

29 Pan fydd yn penderfynu ar ei raglen o astudiaethau gwerth am arian, bydd yr Archwilydd Cyffredinol yn ystyried barn y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ac yn ymgynghori'n ehangach â rhanddeiliaid eraill. Ei brif nodau ar gyfer y rhaglen yw rhoi sylw cynhwysfawr ac amserol i wariant a risgiau gwerth am arian, gan gynnwys mynd i'r afael ag ystod eang o faterion sydd o bwys mawr neu sy'n peri pryder sylweddol, ac ystyried lles hirdymor pobl Cymru. Rydym yn ceisio cefnogi'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a, lle bo'n berthnasol, pwyllgorau eraill y Cynulliad i helpu i sicrhau bod eu hymchwiliadau craffu'n cael cymaint o effaith â phosibl.

Blaenoriaethau dros dair blynedd	Pryd	Aelod arweiniol yn y Pwyllgor Rheoli
Cynyddu effaith ein hadroddiadau cyhoeddus a'r diddordeb ynddynt drwy wella dyluniad ein hadroddiadau ac ehangu ein sianelau cyfathrebu	2016-2017	Gillian Body
Gwella'r gwaith yr ydym yn ei wneud i bwysu a mesur systemau cyfan a'r cysylltiadau rhwng darparwyr gwasanaethau, yn enwedig o ran y rhyngwyneb rhwng y ddarpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol	2016-2018	Gillian Body
Ar ôl etholiadau'r Cynulliad yn 2016, meithrin perthynas adeiladol â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus newydd a phennu ffyrdd o wella'r cymorth a ddarperir ar gyfer ei waith craffu	2016-2018	Gillian Body
Codi ymwybyddiaeth Pwyllgorau'r Cynulliad o waith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys drwy gyfrannu at broses gynefino'r Aelodau Cynulliad newydd ar ôl etholiadau'r Cynulliad yn 2016	2016-2017	Huw Vaughan Thomas Yr Archwilydd Cyffredinol a'r Prif Weithredwr

Cyfnewid arferion da

- 30 Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi datblygu dull i hwyluso'r gwaith o gyfnewid gwybodaeth gyda llwyddiant cynyddol. Mae ein dull yn cynnwys dau brif faes gweithgarwch, ac mae un ohonynt yn ymwneud â darparu adnoddau am ddim ar-lein i sicrhau bod modd i'r cyhoedd, defnyddwyr gwasanaethau, darparwyr gwasanaethau, llunwyr polisïau a phenderfynwyr gael gafael ar wybodaeth a fydd yn eu gwneud yn fwy gwybodus. Yn benodol, ein nod yw hyrwyddo camau i rannu'r wybodaeth hon ar draws ffiniau sefydliadol, daearyddol a rhyngwladol.
- 31 Mae'r maes gweithgarwch arall yn ymwneud â hwyluso trafodaethau lle mae'r gwersi sy'n cael eu dysgu o lwyddiannau a methiannau cymharol yn cael eu rhannu wyneb yn wyneb. Yn gynyddol, rydym yn ceisio cynnwys safbwyntiau a phrofiadau arbenigwyr byd-eang yn y trafodaethau hyn.

Atodiad 1 – Ein rhaglen o waith arfer da yn 2016-17

Blaenoriaethau dros dair blynedd	Pryd	Aelod arweiniol yn y Pwyllgor Rheoli
Hybu gwelliannau i wasanaethau cyhoeddus drwy gofnodi o leiaf 50 o gyfleoedd i wella o raglen flynyddol o 12 digwyddiad dysgu ar y cyd, a monitro'r broses o roi'r cyfleoedd hynny ar waith	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Alan Morris Arweinydd Sector, Llywodraeth Leol a Chyfiawnder Troseddol
Datblygu rhaglenni gwaith arfer da ar y prif heriau sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys llywodraethu, cynllunio ar gyfer y tymor hir, trawsnewid gwasanaethau cyhoeddus, defnyddio data a thechnoleg gwybodaeth mewn modd mwy effeithiol, a chyni	2016-17	Alan Morris
Buddsoddi i ddatblygu ac i gefnogi 'cymunedau buddiant' hunangynhaliol ymhlith cyrff cyhoeddus er mwyn adeiladu ar y momentwm a grëwyd gan ein gweithgarwch arfer da a dysgu ar y cyd	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Alan Morris
Rhoi cyfleoedd i staff ym mhob rhan o'r sefydliad rannu a meithrin sgiliau drwy gymryd rhan mewn gwaith arfer da a gweithgareddau dysgu ar y cyd	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Alan Morris

Ymgysylltu a chydweithio

- 32 Mae'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi ymrwymo i ymgysylltu'n effeithiol â rhanddeiliaid i osod sylfaen ar gyfer datblygu gwaith yr Archwilydd Cyffredinol, i sicrhau ei fod mor berthnasol â phosibl ac i estyn ei gyraeddiad a'i effaith. Yn 2016-17 a thros y tair blynedd nesaf, byddwn yn parhau i gynyddu ymwybyddiaeth o waith yr Archwilydd Cyffredinol, yn enwedig drwy gynnal ystod o weithgareddau ymgysylltu wyneb yn wyneb a thrwy wneud defnydd mwy effeithiol o dechnoleg gwybodaeth, gan gynnwys rhaglenni ar y we a'r cyfryngau cymdeithasol.
- 33 Rydym hefyd wedi ymrwymo i gydweithio'n agos â holl asiantaethau archwilio eraill y DU drwy'r Fforwm Archwilio Cyhoeddus, a chyda'r prif gyrff adolygu allanol eraill yng Nghymru drwy fenter Arolygu Cymru, i gynyddu effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd gwaith archwilio cyhoeddus, ac effaith gyfun ein gwaith. O bryd i'w gilydd, rydym yn cynrychioli Cymru ar y llwyfan archwilio rhyngwladol.
- 34 Gall Swyddfa Archwilio Cymru wneud trefniadau i'r Swyddfa ei hun neu'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu gwasanaethau i rai mathau o gyrff neu arfer eu swyddogaethau. Fodd bynnag, rydym yn sylweddoli y dylai unrhyw weithgarwch o'r fath ei ariannu ei hun, ac na ddylid ei gyflawni ar draul ein gwaith archwilio craidd yng Nghymru.

Atodiad 1 – Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith ar y cyd yn 2016-17

Blaenoriaethau dros dair blynedd	Pryd	Aelod arweiniol yn y Pwyllgor Rheoli
Sefydlu trefniadau i reoli'n fwy effeithiol yr ohebiaeth sy'n dod i law gan y cyhoedd neu bartïon eraill â buddiant ynghylch materion sy'n berthnasol i swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol	2016	Kevin Thomas Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol
Defnyddio canlyniadau adborth gan rhanddeiliaid i feithrin ein dealltwriaeth o sectorau a'n perthynas â'r cyrff sy'n cael eu harchwilio i osod gwell sylfaen ar gyfer ein rhaglen waith ac i gyfrannu at ddatblygiadau a gwelliannau ar draws y sector cyhoeddus	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Huw Vaughan Thomas
Mynd ati i wella ymhellach y modd yr ydym yn ymgysylltu â'r cyhoedd, eu cynrychiolwyr a rhanddeiliaid eraill i fesur effaith ein gwaith, i asesu ein perfformiad, ac i fesur ein llwyddiant	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Huw Vaughan Thomas
Annog ystod ehangach o gyrff sy'n derbyn arian cyhoeddus i gymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol, ac ehangu'r wybodaeth a ddefnyddir yn yr ymarfer paru data	2016	Anthony Barrett
Mynd ati i wella ymhellach effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd archwilio, arolygu a rheoleiddio yng Nghymru drwy gydweithio'n agos â'n partneriaid ym menter Arolygu Cymru i gyflwyno arferion gweithio mwy effeithlon ac i gael mwy o effaith drwy gydweithio a rhannu gwybodaeth ac adnoddau	2016 a bob blwyddyn ar ôl hynny	Huw Vaughan Thomas

Tudalen y pecyn 252

Ein trefniadau llywodraethu ac arwain

35 Yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, rydym mewn sefyllfa unigryw gan fod aelodau etholedig o blith y staff yn aelodau o Fwrdd Swyddfa Archwilio Cymru, ochr yn ochr â'r aelodau anweithredol a gweithredol. Maent yn rhoi mewnwelediad ac yn rhannu profiad o safbwynt ychwanegol. Mae ein trefniadau llywodraethu yn gyfle gwirioneddol inni ddatblygu a gwneud cynnydd pellach fel sefydliad.

Atodiad 2 – Swyddogaethau a chyfrifoldebau Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

- 36 Prif elfennau rhaglen waith Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer 2016-17 a'r tair blynedd nesaf fydd:
- a sicrhau bod ein trefniadau llywodraethu newydd yn ennill eu plwyf yn y sefydliad, gan gynnwys drwy arweinyddiaeth gref ac atebol a threfniadau rheoli risg cadarn;
 - b darparu'r adnoddau sydd eu hangen ar yr Archwilydd Cyffredinol i gyflawni gwaith yr Archwilydd Cyffredinol;
 - c sicrhau bod Swyddfa Archwilio Cymru'n sefydliad effeithlon sy'n cael ei redeg yn dda;
 - a
 - ch monitro'r camau i roi'r Cynllun hwn ar waith.

Atodiad 3 – Ein trefniadau i reoli risg

37 Mae gan Swyddfa Archwilio Cymru hefyd strwythur uwch reoli i ddarparu llinellau adrodd ac atebolrwydd clir ac i sicrhau bod modd i'r Archwilydd Cyffredinol, drwy ei waith, hysbysu'r cyhoedd a dylanwadu ar y gwasanaethau cyhoeddus a ddarperir yn y modd mwyaf effeithlon ac effeithiol.

Blaenoriaethau dros dair blynedd	Pryd	Aelod arweiniol yn y Pwyllgor Rheoli
Cyflwyno rhaglen waith i hwyluso camau i drawsnewid gwaith archwilio mewn ffordd strategol, gan ganolbwyntio i gychwyn ar ddefnyddio data a thechnoleg gwybodaeth mewn ffordd fwy effeithiol	2016	Huw Vaughan Thomas
Atgyfnerthu'r gallu i arwain, gan gynnwys drwy ddefnyddio rhaglen datblygu arweinyddiaeth a pharhau i ddefnyddio adolygiadau cylch cyfan o berfformiad aelodau uwch o staff a chefnogi adolygiadau o effeithiolrwydd y Bwrdd	2016-2019	Huw Vaughan Thomas
Atgyfnerthu ein trefniadau i gynllunio'r gweithlu, gan gynnwys paratoi cynlluniau olyniaeth mwy effeithiol a llunio modelau manylach o'r galw mewn gwahanol sefyllfaoedd yn y dyfodol	2016-2019	Kevin Thomas
Monitro'r modd y mae ein trefniadau llywodraethu unigryw'n datblygu drwy gydweithio â chyrrff archwilio eraill y DU i rannu gwybodaeth, gwersi a phrofiad	2016-2019	Huw Vaughan Thomas
Gwneud defnydd mwy effeithiol o feincnodau a chymariaethau allanol, gan gydweithio â chyrrff archwilio eraill y DU, i asesu ein perfformiad, i fesur ein llwyddiant ac i gynyddu ein heffaith	2016-2019	Kevin Thomas

Tudalen y pecyn 253

Ein defnydd o adnoddau

38 Yn 2016-17 a thros y tair blynedd nesaf, byddwn yn adeiladu ar ein perthynas waith effeithiol â Phwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn craffu ar ein defnydd o adnoddau, gan gynnwys ystyried ein hamcangyfrif, ein cynllun ffioedd, ein cynllun blynyddol, ein hadroddiad(au) interim a'n hadroddiad a'n cyfrifon blynyddol. Felly, rydym yn arddel y safonau uchaf o ran defnyddio ein hadnoddau a chyfrif amdanynt.

Atodiad 4 – Ein hamcangyfrif o incwm a gwariant 2016-17

39 Ceir cydnabyddiaeth eang mai ystyr datblygu cynaliadwy yw diwallu anghenion y presennol heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion nhw. Ers sawl blwyddyn, rydym wedi bod yn gweithio'n galed i ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy yn y ffordd yr ydym yn gweithredu ein sefydliad, ac yn y ffordd yr ydym yn darparu adnoddau ar gyfer gwaith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol. Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, bydd yn ofynnol inni wneud cynnydd pellach yn y maes hwn.

40 Daw tua dau draean o gyllid Swyddfa Archwilio Cymru o ffioedd a godir ar y cyrff sy'n cael eu harchwilio yn unol â'r [Cynllun Ffioedd](#) a gymeradwywyd gan y Cynulliad Cenedlaethol. Ym mis Tachwedd 2014, bu i Bwyllgor Cyllid y Cynulliad argymhell y dylid diwygio Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013 er mwyn egluro'r gofynion o ran codi ffioedd archwilio. Ers hynny, mae wedi datgan y bydd yn nodi'r materion hyn yn ei adroddiad etifeddiaeth i'w ystyried yn y Pumed Cynulliad.

41 Cyllid cymeradwy o Gronfa Gyfunol Cymru yw'r rhan fwyaf o weddill y cyllid sydd gan Swyddfa Archwilio Cymru. Ar adeg pan fo cyfyngiadau ariannol sylweddol ar waith, mae effeithlonrwydd o ran cost yn parhau i fod yn flaenoriaeth, ac rydym wedi lansio rhaglen effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd i gefnogi hyn ar draws y busnes.

Blaenoriaethau dros dair blynedd	Pryd	Aelod arweiniol yn y Pwyllgor Rheoli
Gwneud gwell defnydd o dechnoleg a systemau rheoli gwybodaeth i resymoli a symleiddio ein systemau a'n prosesau busnes, drwy roi cynllun TGCh tair blynedd treigl ar waith	2016-2019	Kevin Thomas
Ehangu a gwella ein rhaglen hyfforddi graddedigion, gan gynnwys sefydlu rhaglen gydweithredol lle bydd ein hyfforddeion yn treulio cyfnod yn gweithio yn y sector cyhoeddus ehangach yng Nghymru	2016-2018	Anthony Barrett
Cadw gafael gadarn ar gostau, ceisio cyflawni mwy o arbedion effeithlonrwydd a chadw ffioedd mor isel â phosibl	2015-2018	Steve O'Donoghue Cyfarwyddwr Cyllid
Llunio cynigion i symleiddio ac i wella effeithiolrwydd trefniadau cyllido Swyddfa Archwilio Cymru o ran cost i'w hystyried gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad.	2016-2017	Steve O'Donoghue
Gwneud gwell defnydd o'n hystad i leihau costau ac i helpu i gyflawni gwaith archwilio mewn ffordd hyblyg	2016-2019	Kevin Thomas
Dangos ein cyfrifoldeb cymdeithasol corfforaethol drwy ein gwaith i: <ul style="list-style-type: none"> • wella stiwardiaeth amgylcheddol; • hybu lles ein staff; • hybu cyfle cyfartal, dileu gwahaniaethu a meithrin cysylltiadau da; • hybu'r defnydd o'r Gymraeg a chwrdd â safonau newydd y Gymraeg. 	2016-2019	Kevin Thomas

Tudalen y pecyn 255

Mesur ein perfformiad ac adrodd arno

- 42 Yn 2016-17 a thros y tair blynedd nesaf, byddwn yn defnyddio cyfuniad o ddulliau meintiol ac ansoddol i fesur ein perfformiad a'n risgiau ac i adrodd a myfyrio arnynt. Bydd hyn yn cynnwys adroddiadau rheolaidd i'n Pwyllgor Rheoli a'n Bwrdd ar y cynnydd a wnaed i gyflawni ein blaenoriaethau ac i gyrraedd ein targedau mesur perfformiad allweddol. Bydd hefyd yn cynnwys adroddiadau archwilio mewnol i'n Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Byddwn yn rhoi pwyslais penodol ar werthuso ein cyfeiriad a chyflymder ein gwelliannau yn erbyn meincnodau priodol.
- 43 Byddwn yn adrodd yn allanol ar ein perfformiad drwy ein [Hadroddiad a'n Cyfrifon Blynyddol](#), a'n [Hadroddiad\(au\) Interim](#), a thrwy gyflwyno tystiolaeth yng nghyfarfodydd Pwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol.
- 44 Mae ein fframwaith o fesurau perfformiad allweddol yn canolbwyntio ar y themâu a'r cwestiynau a ganlyn ynglŷn â'n gweithgareddau. Lluniwyd ein cyfres o dargedau drwy gyfeirio at lefelau perfformiad cyfredol a meincnodau priodol. Yn ystod 2016-17, byddwn yn craffu mwy ar y targedau, a'u mireinio ymhellach, i sicrhau eu bod yn rhoi digon o her ond bod modd eu cyflawni hefyd o fewn y terfynau amser penodedig.

Effaith

I ba raddau y mae ein gwaith yn hysbysu pobl Cymru, yn helpu cyrff cyhoeddus Cymru i lwyddo, ac yn cael ei werthfawrogi gan ein rhanddeiliaid?

Cyflawni

A ydym yn cyflawni ein harchwiliadau mewn pryd, gan fodloni'r safonau ansawdd a phroffesiynol gofynnol?

Arweinyddiaeth

A yw ein trefniadau llywodraethu ac arwain yn gweithio'n effeithiol?

Ariannol

Pa mor dda yr ydym ni am reoli ein cyllid a'n hasedau?

Cymdeithasol

Pa mor dda yr ydym ni am hyrwyddo a chefnogi cydraddoldeb, lles a dysgu?

Amgylcheddol

Pa mor dda yr ydym ni am reoli ein heffaith ar yr amgylchedd?

Cyfathrebu

Pa mor dda yr ydym ni am godi ymwybyddiaeth o'n gwaith ac annog pobl i ymgysylltu â'n gwaith?

Atodiad 5 – Mesurau a thargedau perfformiad allweddol

Atodiad 1 - Rhaglenni gwaith 2016-17

Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio mewn cyrff llywodraeth leol yn 2016-17

Archwilio cyfrifon

22 awdurdod unedol
3 awdurdod tân ac achub
3 awdurdod parc cenedlaethol
4 comisiynydd heddlu a throseddu
4 prif gwnstabl
8 cronfa bensiw
Nifer o gyrff llywodraeth leol eraill llai, gan gynnwys cyd-bwyllgorau ac awdurdodau harbwr
Archwilio dros 740 o gynghorau tref a chymuned ar sail sicrwydd cyfyngedig

Ardystio ffurflenni a hawliadau grant

Hyd at 20 o gynlluniau â gwerth o bron i £3 biliwn sy'n cwmpasu oddeutu 420 o geisiadau unigol

Archwiliadau ac asesiadau gwella

22 awdurdod unedol (gan gynnwys chwe asesiad corfforaethol manylach)
3 awdurdod tân ac achub
3 awdurdod parc cenedlaethol

Astudiaethau llywodraeth leol

Sefyllfa a chydnerthedd ariannol (astudiaeth ddilynol)
Cyllid cynghorau ar gyfer gwasanaethau'r trydydd sector
Dull strategol y cynghorau o gynhyrchu incwm a chodi tâl am wasanaethau
Effeithiolrwydd partneriaethau diogelwch cymunedol lleol
Mynd i'r afael â'r ddibyniaeth ar wasanaethau cyhoeddus a'r galw amdanynt drwy ddatblygu dulliau atal effeithiol
Comisiynu strategol
Gwella'r cydweithio ym maes tai ac iechyd

Bydd rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o archwiliadau ac asesiadau perfformiad yn 2016-17 yn canolbwyntio'n benodol ar y themâu a ganlyn: rheolaeth ariannol, llywodraethu a newid trawsnewidiol.

Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio yng nghyrrff y GIG yn 2016-17

Archwilio cyfrifon

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth y GIG
Cyfrifon cryno'r byrddau iechyd lleol
Cyfrifon cryno ymddiriedolaethau'r GIG

Gwaith archwilio perfformiad lleol

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth y GIG

Asesiadau strwythuredig

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth y GIG

Astudiaethau iechyd

Gwasanaethau radioleg
Contract Meddygon Ymgynghorol y GIG
(astudiaeth ddilynol)
Trefniadau llywodraethu Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr (astudiaeth ddilynol)
Trefniadau comisiynu gwasanaeth ambiwlans brys
Gwasanaethau meddygon teulu tu allan i oriau
Cynllunio i ryddhau cleifion

Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio mewn cyrff llywodraeth ganolog yn 2016-17

Cyfrifon Llywodraeth Cymru

Cyfrifon cyfunol Llywodraeth Cymru
Cyfrif ardrethi annomestig
Cyfrif derbyniadau a thaliadau Cronfa Gyfunol Cymru
Cyfrifon y Llywodraeth gyfan
Cymeradwyo taliadau o Gronfa Gyfunol Cymru

Cyfrifon cyrff a noddir gan Llywodraeth Cymru

Cyngor Celfyddydau Cymru
Cronfa Loteri Cyngor Celfyddydau Cymru
Cyngor Gofal Cymru
Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru
Llyfrgell Genedlaethol Cymru
Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru
Cyfoeth Naturiol Cymru
Prif Gyfrif a Chyfrif Ymddiriedolaeth Cyngor Chwaraeon Cymru
Cronfa Loteri Cyngor Chwaraeon Cymru
Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru
Cymwysterau Cymru

Cyfrifon Cynulliad Cenedlaethol Cymru

Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Cronfa Bensiwn Aelodau'r Cynulliad

Cyfrifon comisiynwyr, arolygwyr a rheoleiddwyr

Comisiynydd Plant Cymru
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
Comisiynydd y Gymraeg
Estyn
Cyngor y Gweithlu Addysg
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Cwmnïau Llywodraeth Cymru

Hybu Cig Cymru
Dewis Gyrfa
Hwb Gwyddorau Bywyd
Datblygu Sector Cymru

Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith archwilio a gyflawnir yn ystod 2016-17 i'w ystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Astudiaethau gwerth am arian

Rheoli perygl llifogydd ac erydu
Gwasanaethau'r rheilffyrdd
Caffael cyhoeddus a'r Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol
Y modd y mae Llywodraeth Cymru'n cadw golwg ar gyllid sefydliadau addysg bellach a'r modd y maent yn cyflawni
Parodrwydd ar gyfer cyflwyniad pwerau cyllidol
Gwasanaeth Gwybodeg y GIG
Rhaglen Cefnogi Pobl
Rheoli gwastraff
Lleoedd ysgol a buddsoddiadau cyfalaf mewn ysgolion
Mynediad at wasanaethau cyhoeddus gyda chymorth gwasanaethau cyfieithu a chyfieithu ar y pryd arbenigol
Cynlluniau cyflenwi integredig y GIG

Adroddiadau cryno

Rheoli meddyginiaethau
Y Fenter Twyll Genedlaethol

Ymchwiliadau ymatebol

Adolygiad o drefniadau llywodraethu Llyfrgell Genedlaethol Cymru
Llywodraethu a goruchwyllo cyrff hyd braich

Mae rhywfaint, ond nid y cyfan, o'r gwaith a restrir uchod eisoes yn mynd rhagddo a bwriedir adrodd arno yn ystod 2016-17. Mae'r rhaglen waith yn cynnwys rhywfaint o hyblygrwydd i sicrhau bod modd ymateb i unrhyw newid o ran amgylchiadau, blaenoriaethau a risgiau. Ar ôl etholiadau'r Cynulliad yn 2016, byddwn yn mynd ati yn ystod y dyddiau cynnar i drafod â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus newydd y blaenoriaethau ar gyfer ein gwaith yn y dyfodol, gyda golwg ar gychwyn nifer o astudiaethau gwerth am arian eraill yn ystod ail hanner 2016-17.

Gall allbynnau ychwanegol hefyd godi yn ystod 2016-17 o'r ymchwiliadau a wnaed yng ngoleuni materion sy'n peri pryder i'r cyhoedd neu raglenni gwaith archwilio lleol sy'n cynnwys materion neu wersi sy'n berthnasol ar raddfa ehangach.

Ein rhaglen o waith arfer da yn 2016-17

Seminarau dysgu ar y cyd

Partneriaethau diogelwch cymunedol
Sicrhau bod archwilio mewnol yn cael cymaint o effaith â phosibl
Pwysigrwydd strategol dulliau digidol o ran darparu gwasanaethau cyhoeddus
Llywodraethu partneriaethau, trefniadau cydweithredol a modelau cyflawni amgen mewn ffordd effeithiol
Mae cwynion yn rhodd
Gwasanaethau cyhoeddus yn gweithio ar draws ffiniau i wella iechyd a lles
Adeiladu ar y gwersi a ddysgwyd o reoli prosiectau cyfalaf
Adeiladu ar wersi'r astudiaeth ynghylch caffael cyhoeddus a'r Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol

Canllawiau arferion da

Llywodraethu
Cynnwys staff ac ymgysylltu â nhw

Gweminarau dysgu ar y cyd

Data agored
Gwireddu buddion
Codio clinigol

Hwyluso dysgu ar y cyd a chefnogaeth gymunedol yn allanol

Ysgol haf Academi Cymru
Rhwydwaith Cyfarwyddwyr Cyllid GIG Cymru
Gweithio gyda grwpiau cyd-gynhyrchu i ymarferwyr ac nid gweithio iddyn nhw
Arfer Da Cymru
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol
Iechyd Cyhoeddus Cymru
Un Llais Cymru
Canolfan Newid Ymddygiad Cymru,
Prifysgol Bangor

Mae ein rhaglen o seminarau a gweminarau yn hyblyg a byddwn yn ychwanegu testunau eraill yn ystod y flwyddyn. Ceir mwy o wybodaeth am ein [Rhaglen o waith arfer da](#), gan gynnwys ein llyfrgell astudiaethau achos, ar ein gwefan.

Rhaglen yr Archwilydd Cyffredinol o waith ar y cyd a gwaith wedi'i gomisiynu yn 2016-17

Cyflawni mewn ffordd gydgyssylltiedig

Menter Twyll Genedlaethol gydag asiantaethau archwilio eraill y DU
Cydweithio ag Estyn i arolygu'r Consortia Gwella Addysg Rhanbarthol
Ardystio cyfrifon Cronfa Amaethyddol Ewrop yn flynyddol
Cyflawni adolygiad dilynol ar y cyd ag Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru o drefniadau llywodraethu Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr
Llunio memorandwm cyd-ddealltwriaeth â Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Aelodaeth o weithgorau allanol

EURORAI
Rhwydwaith Arloesi Sector Cyhoeddus y Cyngor Rhyngwladol ar Adrodd Integredig
Fforwm Archwilio Cyhoeddus
Bwrdd Cod Awdurdodau Lleol CIPFA/LASAAC
Pwyllgor Archwilio'r Sector Cyhoeddus ICAEW
Panel Safonau Archwilio a Chyfrifyddu CIPFA
Menter Arolygu Cymru
Grŵp cyswllt yr Adran Gwaith a Phensiynau ar Ddiwygio Lles a'r Budd-dal Tai ar gyfer arolygiaethau'r DU
Panel cyswllt 'Cadw mewn Cysylltiad' y Bwrdd Cyfiawnder Ieuencid / Arolygiaeth Carchardai Ei Mawrhydi

Gwaith archwilio a gomisiynwyd

Archwilio nifer o elusennau
Gweithredu fel Prif Archwilydd Llywodraeth Anguilla ac archwilio'r cyfrifon
Grwpiau meincnodi gwastraff masnachol a rheoli gwastraff

Gweithredu fel sylwedydd ar weithgorau allanol

Cyngor Partneriaeth Cymru
Bwrdd Gweithredu Trysorlys Llywodraeth Cymru
Fforwm Trethi Cymru y Gweinidog Cyllid
'Her Symleiddio' Llywodraeth Cymru
Grŵp Swyddogion Cydgysylltu Llywodraeth Cymru
Bwrdd Fframwaith Arolygu Awdurdodau Lleol AGGCC
Bwrdd yr Uned Ddata Llywodraeth Leol
Bwrdd Prosiect Fframwaith Cenedlaethol y Gwasanaeth Tân ac Achub
Grŵp Cynghori Sector Cyhoeddus y Cyngor Adrodd Ariannol

Atodiad 2 - Swyddogaethau a chyfrifoldebau Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru

David Corner
Aelod
anweithredol

Amanda Hughes
Aelod a
etholwyd
o blith y staff

Kevin Thomas
Aelod a
benodwyd
o blith y staff

Steve Burnett
Aelod
anweithredol ac
Uwch Gyfarwyddwr
Annibynnol

Isobel Garner
Cadeirydd
anweithredol

Huw Vaughan
Thomas
Archwilydd
Cyffredinol Cymru
a'r Prif Weithredwr

Lindsay Foyster
Aelod
anweithredol

Peter Price
Aelod
anweithredol

Louise Fleet
Aelod a
etholwyd
o blith y staff

Mae'r Bwrdd yn gyfrifol am y canlynol:

Monitro arfer swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

Rhoi cyngor i'r Archwilydd Cyffredinol

Cyflogi staff a darparu adnoddau i gyflawni swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol

Codi ffioedd am waith a wneir gan yr Archwilydd Cyffredinol

Ar y cyd â'r Archwilydd Cyffredinol, paratoi cynllun blynyddol ac amcangyfrif o incwm a chostau

Atodiad 3 - Ein trefniadau i reoli risg

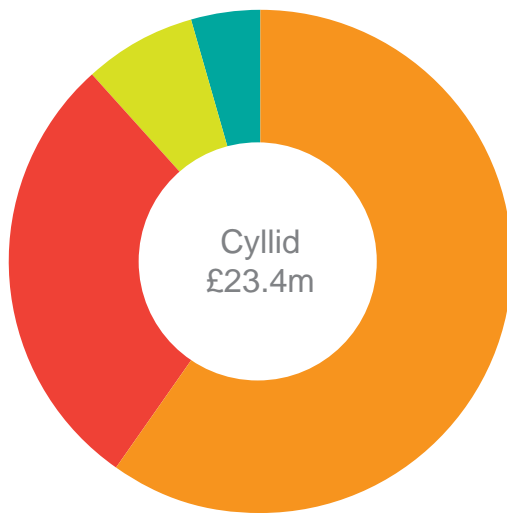
O ystyried natur ein busnes, nid ydym yn barod i oddef llawer o risg ym meysydd barn archwilio broffesiynol, rheoleidd-dra a phriodoldeb, na rheolaeth ariannol.

Mewn meysydd eraill, fel cyfnewid arferion da ac ymgysylltu'n fwy effeithiol â'r cyhoedd, rydym yn barod i ysgwyddo mwy o risg er mwyn achub ar gyfleoedd i gyflawni ein nod a'n hamcanion.

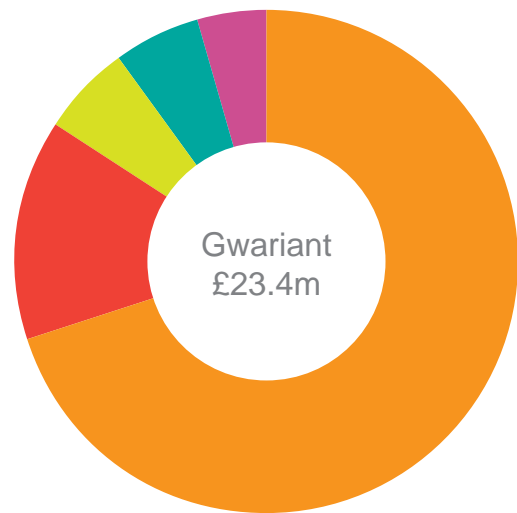
Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi ymrwymo i fabwysiadu arferion gorau o ran pennu risgiau, eu gwerthuso a'u rheoli mewn modd cost-effeithiol i sicrhau eu bod yn gostwng i lefel dderbyniol neu'n cael eu dileu. Mae'n cydnabod y bydd rhai risgiau ar gael bob amser ac na fydd modd eu dileu o gwbl – ond rhaid monitro a rheoli'r risgiau hyn hefyd.

Bwrdd Swyddfa Archwilio Cymru sydd â'r cyfrifoldeb cyffredinol o ran rheoli risg ac mae'n cael ei gefnogi gan Bwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Y Pwyllgor Rheoli sy'n gyfrifol am reoli risg o ddydd i ddydd, ac mae'n cynnal cofrestr risgiau sy'n adnabod risgiau strategol a gweithredol a all effeithio ar gyflawniad ein nod ac amcanion.

Atodiad 4 - Ein hamcangyfrif o incwm a gwariant 2016-17

- Ffioedd archwilio (£14 miliwn)
- Gronfa Gyfunol Cymru (£6.7 miliwn)
- Ffioedd ardystio grantiau (£1.7 miliwn)
- Cronfa Gyfunol Cymru (£1 miliwn)

- Staffio (£16.4 miliwn)
- Costau cynnal (£3.3 miliwn)
- Teithio (£1.4 miliwn)
- Staff contractwyr (£1.3 miliwn)
- Cwmnïau archwilio (£1 miliwn)

Ym mis Tachwedd 2015, cymeradwyodd Pwyllgor Cyllid y Cynulliad gyllideb Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer 2016-17. Mae'r gwariant arfaethedig o £16.7 miliwn yn gysylltiedig â'r adnoddau a ddarperir i'r Archwilydd Cyffredinol er mwyn cyflawni ei raglen waith, drwy fanteisio ar arbenigedd ein Harferion Archwilio Ariannol a'n Harferion Archwilio Perfformiad¹. Mae £6.7 miliwn pellach yn darparu amryw o wasanaethau galluogi corfforaethol, gan gynnwys swyddfeydd a gwasanaethau cymorth eraill, fel cyngor cyfreithiol, TGCh ac adnoddau dynol².

Ceir mwy o wybodaeth am ein [Hamcangyfrif o'r incwm a'r treuliau ar gyfer y flwyddyn a ddaw i ben 31 Mawrth 2017](#) ar ein gwefan.

¹ Yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, hwn yw uchafswm yr adnoddau sydd ar gael, ac a all fod ar gael, ac y disgwylir i Swyddfa Archwilio Cymru ei ddyrannu i'r Archwilydd Cyffredinol er mwyn cyflawni ei raglen waith.

² Yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013, tybir mai'r rhain yw'r adnoddau sydd eu hangen i gefnogi rhaglen Swyddfa Archwilio Cymru.

Atodiad 5 - Mesurau a thargedau perfformiad allweddol

Effaith

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
I1	Argymhellion a dderbyniwyd	Cyfran yr argymhellion neu'r cynigion ar gyfer gwella sydd wedi'u derbyn yn llwyr i'w gweithredu gan y cyrff sy'n cael eu harchwilio	90 y cant
I2	Arbedion a bennwyd	Gwerth yr arbedion posibl a bennwyd drwy ein gwaith	£24 miliwn yn ystod 2016-2019 ac o leiaf £8 miliwn yn 2016-17
I3	Hygrededd	Cyfran y rhanddeiliaid sy'n credu bod yr Archwilydd Cyffredinol yn sylwebydd annibynnol ac awdurdodol ar lywodraethu a gwarchod arian ac asedau cyhoeddus	O leiaf 90 y cant
I4	Mewnwelediad	Cyfran y rhanddeiliaid a ddywedodd eu bod, drwy ein gwaith, wedi cael mewnwelediad defnyddiol na fyddent wedi'i gael fel arall	O leiaf 80 y cant
I5	Gwelliant	Cyfran y rhanddeiliaid sy'n credu bod ein gwaith wedi arwain at wella'r gwasanaethau cyhoeddus a ddarperir	O leiaf 80 y cant

Cyflawni

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
D1	Ar amser	Cyfran y cynhyrchion archwilio a gyflawnwyd ar amser	95 y cant
D2	Adroddiadau cenedlaethol	Nifer yr adroddiadau cenedlaethol a gyhoeddwyd	14 y flwyddyn
D3	Arfer da	Nifer y cynhyrchion arfer da a gyflawnwyd, gan gynnwys seminarau a gweminarau	20 y flwyddyn
D4	Ansawdd	Cyfran yr archwiliadau a gyflawnwyd yn unol â'r safonau ansawdd gofynnol	100 y cant o'r sampl blynyddol
D5	Cymeradwyo taliadau	Cyfran y ceisiadau i dynnu arian o Gronfa Gyfunol Cymru a brosesir cyn pen 24 awr ar ôl i'r wybodaeth ofynnol ddod i law	100 y cant

Arweinyddiaeth

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
L1	Hyder	Cyfran y rhanddeiliaid a ddywedodd fod ganddynt hyder yn ein gwaith	O leiaf 90 y cant
L2	Ymgysylltu	Cyfran y staff sy'n teimlo eu bod yn deall ein dull strategol a nodir yn y Cynllun hwn a'u bod yn ymgysylltu ag ef	O leiaf 80 y cant
L3	Ymddiriedaeth a chymhelliant	Cyfran y staff sy'n teimlo bod eraill yn ymddiried ynddynt i gyflawni eu swydd yn effeithiol	O leiaf 80 y cant
L4	Gwelliant parhaus	Cyfran y staff sy'n teimlo eu bod yn cael eu hannog i feddwl am ffyrdd newydd a gwell o wneud pethau	O leiaf 80 y cant
L5	Rheoli perfformiad	Cyfran y staff sy'n cytuno bod eu perfformiad yn cael ei werthuso'n deg	O leiaf 95 y cant

Ariannol

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
F1	Cydbwysedd ariannol	Lefel y gwarged ar ddiwedd blwyddyn	O fewn dau y cant o'r gyllideb
F2	Taliadau i gyflenwyr	Cyfran y cyflenwyr sy'n cael eu talu cyn pen 10 diwrnod ar ôl i'r anfoneb ddod i law	O leiaf 85 y cant
F3	Adennill dyledion	Gwerth hen ddyledion dros 60 diwrnod	Llai na £300,000
F4	Arbedion cost	Gwerth arbedion cost neu incwm ychwanegol a bennir drwy'r busnes	£1 miliwn yn 2016-17
F5	Effeithlonrwydd yr ystad	Costau gan gynnwys rhent ac ardrethi fesul aelod staff cyfwerth ag amser llawn	Llai na £3,300 yn 2016-17

Cymdeithasol

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
S1	Absenoldeb oherwydd salwch	Nifer y dyddiau gwaith cyfartalog a gollwyd bob blwyddyn fesul aelod staff	Llai na 6.5 diwrnod
S2	Dysgu a datblygu	Cyfran y staff sy'n teimlo eu bod yn gallu manteisio ar gyfleoedd dysgu a datblygu priodol pan fydd angen	O leiaf 80 y cant
S3	Cynhwysiant a thriniaeth deg	Cyfran y staff sy'n teimlo eu bod yn cael eu trin yn deg a chyda pharch	O leiaf 80 y cant
S4	Cydbwysedd bywyd a gwaith	Cyfran y staff sy'n teimlo bod modd iddynt daro cydbwysedd da rhwng eu bywyd gwaith a'u bywyd preifat	O leiaf 80 y cant
S5	Darpariaeth Gymraeg	Nifer y cwynion sy'n dod i law ynghylch ein darpariaeth Gymraeg	0

Amgylcheddol

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
E1	Rheoli amgylcheddol	Lefel achrediad Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd Groundwork Cymru	Lefel 5 (y lefel uchaf) yn 2016-17
E2	Allyriadau nwyon tŷ gwydr	Cyfanswm yr allyriadau CO ₂ cyfatebol o ffynonellau yr ydym yn berchen arnynt neu'n eu rheoli, o'r defnydd o drydan yr ydym yn ei brynu, neu a gynhrychir yn anuniongyrchol o ganlyniad i'n gweithgareddau	Llai na 575 tonnell yn 2016-17*
E3	Gwastraff	Cyfanswm y gwastraff a gynhrychwyd	Llai na 60 tonnell yn 2016-17 a llai na 50 tonnell erbyn 2018
E4	Ailddefnyddio, ailgylchu neu gompostio	Cyfran cyfanswm y gwastraff a gynhrychir gennym sy'n cael ei aildefnyddio, ei ailgylchu neu'i gompostio	60 y cant yn 2016-17 a 70 y cant erbyn 2018
E5	Papur	Y defnydd o bapur	Llai na 2,200 o rimiau yn 2016-17

* Byddwn yn adolygu E2 ymhellach yn ystod y flwyddyn ar ôl inni gael cyngor allanol, gan gynnwys gan DEFRA, ar ein methodolegau cyfrifo.

Cyfathrebu

Rhif	Dangosydd	Disgrifiad	Targed
C1	Gwefan	Nifer yr ymweliadau â thudalennau gwe	210,000 y flwyddyn
C2	Sylw yn y wasg	Cyfran yr erthyglau am ein gwaith a gyhoeddir yn y cyfryngau sy'n gadarnhaol neu'n niwtral	O leiaf 90 y cant
C3	Cyfryngau cymdeithasol	Sgôr Klout – mesur o'n dylanwad yn y cyfryngau cymdeithasol drwy ddadansoddi gweithgarwch ein cyfrif Twitter	Sgôr o 48 allan o 100 o leiaf yn 2016-17
C4	Seminarau dysgu ar y cyd	Nifer y bobl sy'n dod i'n seminarau dysgu ar y cyd	1,000 y flwyddyn
C5	Digwyddiadau allanol	Nifer yr achlysuron y cafodd ein staff eu gwahodd i gyflwyno dysgu ym maes archwilio mewn cynadleddau a digwyddiadau allanol	25 y flwyddyn

Adroddiad Interim

Asesiad o'r cynnydd a
wnaethpwyd yn erbyn
ein Cynllun Blynyddol
ar gyfer 2016-17 yn ystod
y cyfnod rhwng 1 Ebrill
a 30 Medi 2016

Mae'r Adroddiad Interim hwn yn cwmpasu'r cyfnod rhwng 1 Ebrill a 30 Medi 2016 ac fe'i paratowyd ar y cyd, a'i osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru, gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru, yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013.

Mae'r Adroddiad Interim yn cynnwys asesiad o'r graddau y mae'r canlynol yn wir:

- mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi bod yn gyson â'r Cynllun Blynyddol a baratowyd ar gyfer 2016-17 o dan adran 25 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2013;
- gwnaed cynnydd tuag at gyflawni'r blaenoriaethau a nodwyd yn y Cynllun; ac
- mae cynnydd wedi'i wneud tuag at gyflawni ein targedau mesur perfformiad allweddol.

Os oes angen i chi gael y cyhoeddiad hwn mewn fformat a/neu iaith arall, neu os oes gennych unrhyw gwestiynau am ei gynnwys, cysylltwch â ni gan ddefnyddio'r manylion isod.

Rydym yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar sail gyfartal.

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Ffôn 02920 320 500
E-bost post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru
Twitter [@WalesAudit](https://twitter.com/WalesAudit)

© Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru 2016

Tudalen y pecyn 271

Cynnwys

Rhagair gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru

Trosolwg

- 5 Yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill a 30 Medi 2016, mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi bod yn gyson â'n Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17
- 6 Ni fu angen gwyrô'n sylweddol oddi wrth raglenni gwaith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru a gynlluniwyd ar gyfer 2016-17
- 7 Rydym yn parhau i wneud cynnydd da tuag at gyflawni ein blaenoriaethau dros dair blynedd

Dadansoddi perfformiad

- 8 Gwnaethom gynnydd da tuag at gyflawni ein blaenoriaethau dros dair blynedd a'n targedau mesur perfformiad allweddol

Atodiadau

- 13 Atodiad 1: Gwybodaeth fanwl am y rhaglenni gwaith a gyflawnwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru rhwng 1 Ebrill a 30 Medi 2016
- 19 Atodiad 2: Sylwadau ar y cynnydd a wnaed yn ystod y cyfnod adrodd tuag at gyflawni pob un o'n blaenoriaethau dros dair blynedd

Rhagair gan Archwilydd Cyffredinol Cymru a Chadeirydd Swyddfa Archwilio Cymru

Mae'r Adroddiad Interim hwn yn disgrifio'r cynnydd rydym wedi'i wneud hyd yn hyn o ran cyflawni ein [Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17](#).

Dros y chwe mis diwethaf, ni fu angen gwro'n sylweddol oddi wrth y rhaglenni gwaith a nodwyd yn ein Cynllun, sy'n seiliedig ar bedair thema strategol lefel uchel:

- Parhau i gyflawni ein gwaith archwilio gyda phwyslais ar gyni
- Cyflwyno adroddiadau mwy cynhwysfawr ar effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu
- Cryfhau ein strategaeth ar gyfer y gweithlu fel y gallwn ymateb yn well i ddatblygiadau yn y dyfodol
- Gwneud defnydd mwy effeithiol o dechnoleg gwybodaeth a data

Mae'r holl waith a gynlluniwyd naill ai wedi cael ei gyflawni, neu'n mynd rhagddo yn ôl y bwriad, diolch i broffesiynoldeb, ymroddiad a gwaith caled staff Swyddfa Archwilio Cymru.

Rydym hefyd wedi gwneud cynnydd da ers cyhoeddi [Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 2015-16](#) tuag at gyflawni ein blaenoriaethau dros dair blynedd a'n targedau mesur perfformiad allweddol, sy'n ceisio gwella effeithiolrwydd archwiliadau sector cyhoeddus yng Nghymru.

Daw tua dwy ran o dair o gyllid Swyddfa Archwilio Cymru o ffioedd a godir ar gyrff a archwilir yn unol â [Chynllun Ffioedd](#) a gymeradwywyd gan y Cynulliad Cenedlaethol. Mae'r rhan fwyaf o weddill cyllid Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnwys cyllid cymeradwy o Gronfa Gyfunol Cymru, fel yr amlinellir yn ein [Hamcangyfrif ar gyfer 2016-17](#). Ar adeg pan fo cryn dipyn o gyfyngiadau ariannol, mae costeffeithlonrwydd yn parhau i fod yn flaenoriaeth ac rydym yn dal i weithredu rhaglen effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd i gefnogi hyn drwy'r busnes cyfan.

Huw Vaughan Thomas

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Isobel Garner

Y Cadeirydd, ar ran Swyddfa Archwilio Cymru

Trosolwg

Yn ystod y cyfnod rhwng 1 Ebrill a 30 Medi 2016, mae swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi bod yn gyson â'n Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17

Mewn ymateb i'n hamgylchedd gweithredu, mae pedair thema strategol lefel uchel yn ategu ein Cynllun ar gyfer cyflwyno ein rhaglenni gwaith yn ystod 2016-17, ac ar gyfer y cyfnod o dair blynedd rhwng 2016 a 2019. Yn yr arddangosyn isod, rhown rai enghreifftiau o'r ffordd, rhwng 1 Ebrill a 30 Medi 2016, y mae priod swyddogaethau Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru wedi bod yn gyson â'r themâu hynny.

Parhau i gyflawni ein gwaith archwilio gyda phwyslais ar gyfi

Ym mis Awst 2016, gwnaethom gyhoeddi canlyniadau adolygiad o gydnerthedd ariannol awdurdodau lleol yng Nghymru.

Rydym hefyd wrthi'n cynnal astudiaeth lle ystyriwn sefyllfa ariannol gyffredinol y sector addysg bellach yng Nghymru, yn ogystal ag effaith newidiadau strwythurol diweddar o fewn y sector a llai o arian gan Lywodraeth Cymru.

Cyflwyno adroddiadau mwy cynhwysfawr ar effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu

Yn ddiweddar, rydym wedi dechrau cynnal adolygiad thematig o lywodraeth yn y sector llywodraeth leol, yn ogystal â'n gwaith llywodraethu asesu strwythuredig blynyddol o fewn cyrff y GIG.

Yn dilyn ymgynghoriad, mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi gwahodd cyrff cyhoeddus i weithio gydag ef er mwyn datblygu a phrofi'r dull o gyflawni ei ddyletswydd o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Cryfhau ein strategaeth ar gyfer y gweithlu fel y gallwn ymateb yn well i ddatblygiadau yn y dyfodol

Rydym wedi cryfhau ein strategaeth ar gyfer y gweithlu ac rydym wrthi'n datblygu ein trefniadau ar gyfer cynllunio'r gweithlu er mwyn sicrhau ein bod yn gallu bodloni'r galw presennol ac ymateb i ddatblygiadau yn y dyfodol o fewn ein hamgylchedd gweithredu.

Gwnaethom hefyd gyhoeddi cynllun gweithredu yn ein Hadroddiad Cydraddoldeb ar gyfer 2015-16 a oedd yn anelu at leihau'r bylchau cyffredinol o ran rhyw, oedran ac ethnigrwydd a chreu gweithlu mwy amrywiol.

Gwneud defnydd mwy effeithiol o dechnoleg gwybodaeth a data

Ym mis Ebrill 2016, gwnaethom lansio rhaglen waith fewnol i hwyluso'r broses o drawsnewid gwaith archwilio yn strategol, gan ganolbwyntio ar ein defnydd o ddata a thechnoleg i ddechrau.

Rydym hefyd wedi dechrau gweithio ar astudiaeth a fydd yn edrych ar y gwaith o gynllunio, cyflawni a rheoli systemau TGCh clinigol cenedlaethol ledled Cymru ar sail system gyfan.

Ni fu angen gwyro'n sylweddol oddi wrth raglenni gwaith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru a gynlluniwyd ar gyfer 2016-17

Mae ein holl waith a gynlluniwyd ar gyfer 2016-17, fel y nodir yn Atodiad 1 o'n [Cynllun Blynyddol](#), naill ai wedi cael ei gyflawni neu'n mynd rhagddo yn ôl y bwriad.

Atodiad 1 – Gwybodaeth fanwl am y rhaglenni gwaith a gyflawnwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru rhwng 1 Ebrill a 30 Medi 2016

Ymhlith yr uchafbwyntiau mae:

Archwilio cyfrifon dros 800 o gyrff cyhoeddus, a darparu barn archwilio amserol ar gyfrifon 2015-16 holl gyrff y GIG, gyrff llywodraeth ganolog a phrif gyrff llywodraeth leol.

Archwiliadau ac asesiadau gwella o 28 o gyrff llywodraeth leol, a chyhoeddi 14 o adroddiadau gwella blynyddol a dau asesiad corfforaethol mwy manwl.

Gwaith ardystio ar gynlluniau grant llywodraeth leol sy'n werth bron £3 biliwn ac yn cynnwys tua 420 o hawliadau unigol.

Rhaglen dreigl o astudiaethau o'r GIG a llywodraeth leol, a chyhoeddi adroddiad cenedlaethol ar gydnerthedd ariannol o fewn llywodraeth leol a chrynodeb Cymru gyfan o adroddiadau ar berfformiad i fyrddau iechyd lleol.

Gwaith asesu strwythuredig ac archwilio perfformiad lleol o fewn pob un o 10 o gyrff y GIG, a chyhoeddi dau adroddiad asesu strwythuredig.

Rhaglen dreigl o astudiaethau gwerth am arian ac archwiliadau adweithiol a gyflwynodd bum allbwn yn ystod y cyfnod adrodd i'w hystyried gan y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus.

Rhaglen o waith arfer da a oedd yn cynnwys cyflwyno naw seminar a gweminar dysgu a rennir, a chyhoeddi taflen i aelodau bwrdd y GIG i ategu'r gwaith parhaus o graffu ar wasanaethau orthopedig.

Yn y Cynllun, gwnaethom nodi bod y rhaglen o waith archwilio a wnaed er mwyn i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ei ystyried yn cynnwys rhywfaint o hyblygrwydd er mwyn ymateb i newidiadau mewn amgylchiadau, blaenoriaethau a risgiau, a bod y cynlluniau ar gyfer rhai astudiaethau gwerth am arian wrthi'n cael eu hadolygu.

Ers cyhoeddi ein Cynllun, rydym wedi newid teitl rhai astudiaethau wrth i gwmpas y gwaith ddod yn gliriach.

Ym mis Gorffennaf 2016, cyflwynodd yr Archwilydd Cyffredinol [bapur memorandwm i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus](#) a ddarparodd:

- y diweddaraf ar waith a oedd yn mynd rhagddo a allai gefnogi rhaglen waith y Pwyllgor ei hun rhwng mis Gorffennaf 2016 a haf 2017, gan gynnwys amserlenni adrodd amcangyfrifedig; a
- throsolwg o rai o effeithiau ein gwaith archwilio diweddar.

Hysbysodd yr Archwilydd Cyffredinol y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus, yn sgil sefydlu Llywodraeth Cymru a rhaglen lywodraethu newydd, a chan ystyried goblygiadau canlyniad refferendwm yr UE, ein bod yn bwriadu gwneud rhagor o waith i ddatblygu cynigion ar gyfer astudiaethau pellach yn sgil cyfleoedd presennol a risgiau i waith cyflawni a gwerth am arian o fewn y sector cyhoeddus yng Nghymru. Byddwn yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor erbyn dechrau 2017 gyda set newydd o bynciau posibl ar gyfer astudiaethau pellach i'w trafod ymhellach.

Yn ystod y cyfnod rydym hefyd wedi bod yn gwneud amrywiaeth o waith mewn ymateb i bryderon cyhoeddus a godwyd mewn gohebiaeth. Yn arbennig, gwnaethom gyhoeddi adroddiad ar ein hadolygiad o'r digwyddiadau a arweiniodd at fusnes newydd o'r enw Kancoat Ltd, a gafodd gymorth ariannol gan Lywodraeth Cymru, yn mynd i'r wal.

Rydym yn parhau i wneud cynnydd da tuag at gyflawni ein blaenoriaethau dros dair blynedd

Ar 30 Medi 2016, rydym ar y trywydd cywir i gwblhau neu rydym wedi cwblhau gwaith tuag at gyflawni pob un o'r 36 o flaenoriaethau dros dair blynedd a nodir yn ein Cynllun Blynyddol ar gyfer 2016-17. Rydym eisoes wedi cwblhau gwaith ar ddwy o'r blaenoriaethau hyn, sy'n ymwneud â'n hymdriniaeth o ohebiaeth a chyflawni'r Fenter Twyll Genedlaethol.

Caiff y blaenoriaethau eu grwpio'n unol â'r wyth adran yn ein Cynllun. Mae a wnelo'r chwe adran gyntaf yn y Cynllun â rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol, ac mae a wnelo'r ddwy adran sy'n weddill â rhaglen waith Swyddfa Archwilio Cymru.

Atodiad 2 – Sylwadau ar y cynnydd a wnaed yn ystod y cyfnod adrodd tuag at gyflawni pob un o'n blaenoriaethau dros dair blynedd

Dadansoddi perfformiad

Gwnaethom gynnydd da tuag at gyflawni ein blaenoriaethau dros dair blynedd a'n targedau mesur perfformiad allweddol

Cafodd fframwaith o fesurau perfformiad allweddol, yn canolbwyntio ar saith thema a chwestiynau am ein gweithgareddau, ei gynnwys yn ein Cynllun Blyneddol ar gyfer 2016-17. Hefyd, cafodd cyfres o dargedau ei datblygu gan gyfeirio at lefelau perfformiad ar ddiwedd 2015-16 a meincnodau priodol.

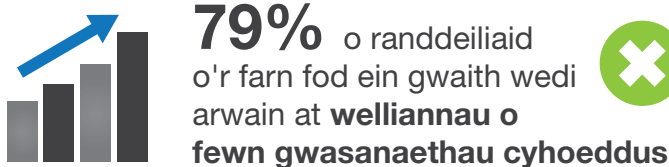
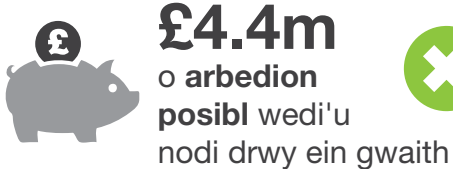
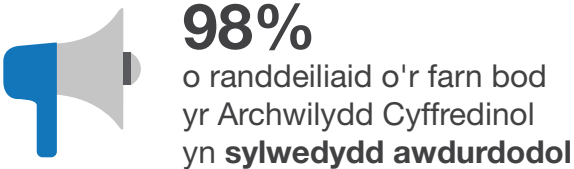
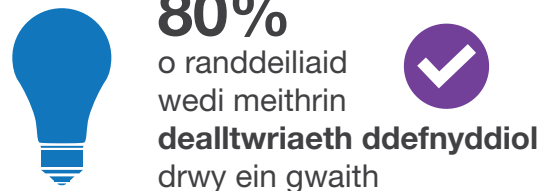
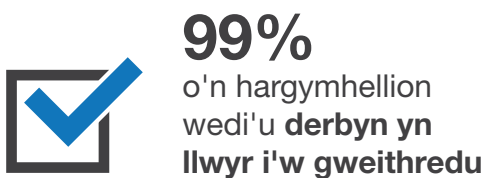
Caiff y sefyllfa gyffredinol ar 30 Medi 2016 o ran cyflawni ein 35 o dargedau mesur perfformiad allweddol ei chrynhai yn ngweddill yr adran hon.

Lle bo'n briodol, aseswn ein lefel o berfformiad ar sail dreigl flynyddol. Lle bo'n gymwys ar gyfer mesurau perfformiad, mae'r ffigurau'n disgrifio ein perfformiad rhwng 1 Hydref 2015 a 30 Medi 2016.

Byddwn yn cynnal arolwg staff 2016-17 yn ystod trydydd chwarter y flwyddyn. O ganlyniad, mae ein perfformiad o ran targedau sy'n gysylltiedig â'r arolwg staff yn seiliedig ar y disgrifyddion mesurau a gyhoeddwyd yn ein Cynllun Blyneddol ar gyfer 2015-16, a gafodd eu diwygio ychydig ar gyfer Cynllun 2016-17. Cyn cynnal yr arolwg eleni, caiff cwestiynau'r arolwg eu hadolygu ymhellach er mwyn hwyluso gwell meincnodi.

Effaith

I ba raddau y mae ein gwaith yn hysbysu pobl Cymru, yn helpu cyrff cyhoeddus yng Nghymru i lwyddo, ac yn cael ei werthfawrogi gan ein rhanddeiliaid?

 Ar y trywydd cywir

 Risg isel

 Risg ganolig

 Risg uchel

Yn achos mesurau perfformiad lle nad ydym wedi cyflawni ein targedau eto, rydym wedi cynnal asesiad o'r risg na fyddwn yn gallu cyflawni'r targed erbyn 31 Mawrth 2017

Tudalen y pecyn 277

Cyflawni

A ydym yn cyflawni ein harchwiliadau ar amser ac yn unol â safonau ansawdd a phroffesiynol gofynnol?

100%

o geisiadau i dynnu arian o Gronfa Gyfunol Cymru wedi'u **prosesu o fewn 24 awr**

92%

o gynhyrchion archwilio wedi'u **cyflawni ar amser**

100%

o archwiliadau wedi'u cyflawni yn unol â **safonau ansawdd**

23

o gynhyrchion **arfer da** wedi'u cyflawni

16 o adroddiadau cenedlaethol wedi'u cyhoeddi

Arweinyddiaeth

A yw ein trefniadau llywodraethu ac arwain yn gweithredu'n effeithiol?

97%

o randdeiliaid â **hyder yn ein gwaith**

98%

o staff yn cytuno bod eu perfformiad yn cael ei **werthuso'n deg**

69% o staff o'r farn eu bod yn cael **anogaeth** i feddwl am ffyrdd newydd a gwell o wneud pethau

75%

o staff o'r farn yr **ymddiriedir** ynddynt i gyflawni eu gwaith yn **effeithiol**

64% o staff o'r farn eu bod yn rhan o'n dulliau gweithredu strategol

Ar y trywydd cywir

Risg isel

Risg ganolig

Risg uchel

Yn achos mesurau perfformiad lle nad ydym wedi cyflawni ein targedau eto, rydym wedi cynnal asesiad o'r risg na fyddwn yn gallu cyflawni'r targed erbyn 31 Mawrth 2017

Tudalen y pecyn 278

Ariannol

Pa mor dda rydym yn rheoli ein cyllid a'n hasedau?

£3,382

cost ystad fesul
aelod o staff cyfwerth
ag amser cyflawn

£1.075m

o arbedion cost neu
incwm ychwanegol
wedi'u nodi ar gyfer y
busnes cyfan yn 2016-17

74.8%

o gyflenwyr wedi'u
talu o fewn 10 diwrnod
i dderbyn anfoneb

Rhagamcan gwariant
blynyddol i fod o fewn

0.5%

o'r gyllideb

£322.4k

o hen ddyledion
dros 60 diwrnod oed

Cymdeithasol

Pa mor dda rydym yn hyrwyddo ac yn cefnogi cydraddoldeb, lles a dysgu?

80%

o staff o'r farn eu bod yn
gallu achub ar gyfleoedd
dysgu priodol

0 cwyn wedi'i

derbyn a'i
chadarnhau o ran
ein darpariaeth **Gymraeg**

69%

o staff o'r farn eu bod yn
gallu taro cydbwysedd
da rhwng bywyd a gwaith

Ar gyfartaledd

7.2 diwrnod

wedi'u colli oherwydd
salwch fesul aelod o staff

66%

o staff o'r farn eu bod
yn cael eu trin yn deg
ac â pharch

Ar y trywydd cywir

Risg isel

Risg ganolig

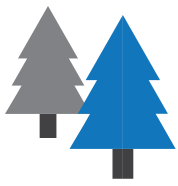
Risg uchel

Yn achos mesurau perfformiad lle nad ydym wedi cyflawni ein targedau eto, rydym wedi cynnal asesiad o'r risg na fyddwn yn gallu cyflawni'r targed erbyn 31 Mawrth 2017

Tudalen y pecyn 279

Amgylcheddol

Pa mor dda rydym yn rheoli ein heffaith ar yr amgylchedd?

Achrediad

Lefel 4

Safon Amgylcheddol
y Ddraig Werdd

Cynhyrchu

536

tunnell o allyriadau
sy'n cyfateb i CO₂

69% o'n

gwastraff wedi'i
ailddefnyddio, ei
ailgylchu neu ei gompostio

Defnyddio

2,120

o rimiau o bapur

Cynhyrchu

53.8

tunnell o wastraff

Cyfathrebu

Pa mor dda rydym yn codi ymwybyddiaeth o'n gwaith ac yn ennyn diddordeb ynddo?

1,101 o bobl
yn bresennol yn
ein seminarau
dysgu ar y cyd

94% o erthyglau
yn y cyfryngau wedi'u
cyhoeddi am ein gwaith
o safbwynt cadarnhaol
neu niwtral

Sgôr
Klout o
53

Gwahoddwyd staff i
gyflwyno dysgu archwilio
mewn **31** o gynadleddau
a digwyddiadau a
gynhaliwyd yn allanol

180k

o ymweliadau â
thudalennau ar y wefan

Ar y trywydd cywir

Risg isel

Risg ganolig

Risg uchel

Yn achos mesurau perfformiad lle nad ydym wedi cyflawni ein targedau eto, rydym wedi cynnal asesiad o'r risg na fyddwn yn gallu cyflawni'r targed erbyn 31 Mawrth 2017

Tudalen y pecyn 280

Atodiadau

Atodiad 1: Gwybodaeth fanwl am y rhaglenni gwaith a gyflawnwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru rhwng 1 Ebrill a 30 Medi 2016

Gwaith archwilio a wnaed mewn cyrff llywodraeth leol

Mae rhaglen waith yr Archwilydd Cyffredinol ym maes llywodraeth leol yn cwmpasu amrywiaeth eang o gyrff, gan gynnwys awdurdodau unedol, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau parciau cenedlaethol, comisiynwyr heddlu a throseddu a phrif gwnstabiaid, cronfeydd pensiwn llywodraeth leol a chynghorau tref a chymuned. Mae'r rhaglen yn cynnwys archwilio cyfrifon, ardystio hawliadau am grant a ffurflenni, archwiliadau ac asesiadau gwella, ac astudiaethau llywodraeth leol.

Archwilio cyfrifon

- 22 o awdurdodau unedol
- 3 awdurdod tân ac achub
- 3 awdurdod parc cenedlaethol
- 4 comisiynydd yr heddlu a throseddu
- 4 prif gwnstabl
- 8 cronfa pensiwn

Nifer o gyrff llywodraeth leol llai eraill gan gynnwys cydbwyllgorau ac awdurdodau harbwr

Archwiliadau sicrwydd cyfyngedig o fwy na 740 o gynghorau tref a chymuned

Archwiliadau ac asesiadau gwella

- 22 o awdurdodau unedol (gan gynnwys chwe asesiad corfforaethol mwy manwl)
- 3 awdurdod tân ac achub
- 3 awdurdod parc cenedlaethol

Ardystio hawliadau am grant a ffurflenni

Hyd at 25 o gynlluniau gwerth bron £3 biliwn ac yn cynnwys tua 420 o hawliadau unigol

Astudiaethau a gwblhawyd neu a gwblhawyd yn sylweddol

Cydnherthedd ariannol awdurdodau lleol yng Nghymru 2015-16

Codi tâl am wasanaethau a chreu incwm gan awdurdodau lleol

Diogelwch cymunedol yng Nghymru

Astudiaethau sy'n mynd rhagddynt

Ariannu gwasanaethau'r trydydd sector gan gynghorau

Addas at y dyfodol (adolygiadau thematig) o gydnerthedd ariannol, llywodraethu da a thrawsnewid

Sut mae llywodraeth leol yn rheoli'r galw – gwasanaethau digartrefedd

Comisiynu strategol gwasanaethau anabledau dysgu yn strategol gan awdurdodau lleol

Gwella lles drwy addasu tai

Gwaith archwilio a wnaed yng nghyrrff y GIG

Mae gwaith yr Archwilydd Cyffredinol o fewn GIG Cymru yn cwmpasu pob un o'r saith bwrdd iechyd lleol a thair Ymddiriedolaeth y GIG, yn ogystal â gwaith Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth Cymru. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyfrifon blynyddol pob un o gyrff y GIG, ac yn cyflwyno adroddiad yn gyhoeddus ar y trefniadau sydd ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnyddio adnoddau.

Archwilio cyfrifon

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth y GIG
Cyfrifon cryno byrddau iechyd lleol
Cyfrifon cryno ymddiriedolaethau'r GIG

Asesiadau strwythuredig

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth y GIG
Crynodeb Cymru gyfan o adroddiadau ar berfformiad i fyrddau iechyd lleol

Gwaith archwilio perfformiad lleol

7 bwrdd iechyd lleol
3 ymddiriedolaeth y GIG

Astudiaethau a gwblhawyd neu a gwblhawyd yn sylweddol

Contract Meddygon Ymgynghorol y GIG (astudiaeth ddilynol)
Trefniadau comisiynu gwasanaethau ambiwlans brys

Astudiaethau sy'n mynd rhagddynt

Gwasanaethau radioleg
Gwasanaethau Y Tu Allan i Oriau Meddygon Teulu
Cynllunio rhyddhau cleifion

Gwaith archwilio a wnaed mewn cyrff llywodraeth ganolog

Mae'r sector llywodraeth ganolog yng Nghymru yn cwmpasu amrywiaeth eang o gyrff cyhoeddus, gan gynnwys Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi, swyddfeydd gwahanol gomisiynwyr statudol, arolygwyr a rheoleiddwyr, a Chomisiwn y Cynulliad Cenedlaethol. Yn wahanol i gyrff llywodraeth leol ac iechyd, nid yw'n ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol gynnal rhaglen o waith archwilio perfformiad o fewn pob corff llywodraeth ganolog, ond yn hytrach mae ond yn darparu barn flynyddol ar ei gyfrifon. Mae gwaith archwilio perfformiad sydd wedi'i gynnal yn y sector hwn yn rhan o'i raglen o astudiaethau gwerth am arian.

Cyfrifon Llywodraeth Cymru

- Cyfrifon cyfunol Llywodraeth Cymru
- Cyfrif ardrethu annomestig
- Derbyniadau a chyfrif talu Cronfa Gyfunol Cymru
- Cyfrifon Llywodraeth Gyfan
- Cymeradwyo taliadau allan o Gronfa Gyfunol Cymru

Cyfrifon cyrff a noddir gan Lywodraeth Cymru

- Cyngor Celfyddydau Cymru
- Cronfa Loteri Cyngor Celfyddydau Cymru
- Cyngor Gofal Cymru
- Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru
- Llyfrgell Genedlaethol Cymru
- Amgueddfeydd ac Oriolau Cenedlaethol Cymru
- Cyfoeth Naturiol Cymru
- Prif Gyfrif a Chyfrif Ymddiriedolaeth Cyngor Chwaraeon Cymru
- Cronfa Loteri Cyngor Chwaraeon Cymru
- Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru
- Cymwysterau Cymru

Cyfrifon Cynulliad Cenedlaethol Cymru

- Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru
- Cronfa Bensiwn Aelodau'r Cynulliad

Cyfrifon comisiynwyr, arolygwyr a rheoleiddwyr

- Comisiynydd Plant Cymru
- Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
- Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
- Comisiynydd y Gymraeg
- Estyn
- Cyngor y Gweithlu Addysg
- Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Cwmnïau Llywodraeth Cymru

- Hybu Cig Cymru
- Gyrfa Cymru
- Hwb Gwyddorau Bywyd
- Sector Development Wales

Gwaith archwilio a wnaed er mwyn i'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ei ystyried

Mae'r rhaglen hon o waith archwilio yn cynnwys astudiaethau gwerth am arian, paratoi adroddiadau cryno ar ganfyddiadau gwaith archwilio ar nifer o gyrff y GIG, llywodraeth ganolog a/neu lywodraeth leol, ac archwiliadau a gynhelir mewn ymateb i faterion sydd o bryder i'r cyhoedd a nodwyd drwy ein gwaith archwilio neu a godwyd gyda'r Archwilydd Cyffredinol. Mae allbynnau cryn dipyn o'r rhaglen hon yn cefnogi gwaith Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol ac o bosibl bwyllgorau eraill y Cynulliad.

Astudiaethau gwerth am arian, adroddiadau cryno neu archwiliadau adweithiol a gwblhawyd

Cyllid Llywodraeth Cymru i Kancoat Ltd
Rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol
Menter Twyll Genedlaethol 2014-15
Gwasanaethau trên
Arlwyo a maeth cleifion mewn ysbytai, adolygiad o gynnydd – memorandwm ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Adroddiadau cryno sydd ar droed

Rheoli meddyginiaethau
Gwaith dilynol ar gleifion allanol

Astudiaethau gwerth am arian sy'n mynd rhagddynt

Trosolwg Llywodraeth Cymru o gyllid a dulliau cyflawni sefydliadau addysg bellach
Gwaith dilynol ar gonsortia addysg rhanbarthol – memorandwm ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Paratoi i gyflwyno pwerau ariannol
Rheoli gwastraff
Lleoedd mewn ysgolion a buddsoddi cyfalaf mewn ysgolion
Caffael cyhoeddus – adolygiad o'r cefndir
Gweithredu Deddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014
Rhaglen Cefnogi Pobl
Gwasanaethau gwybodeg GIG Cymru
Cael gafael ar wasanaethau cyhoeddus gyda chymorth dehongli a chyfieithu arbenigol

Archwiliadau adweithiol sy'n mynd rhagddynt

Adolygiad llywodraethu o Lyfrgell Cenedlaethol Cymru
Llywodraethu a goruchwylio cyrff hyd braich

Gwaith arfer da

Mae ein dull o gyfnewid gwybodaeth wedi cael ei ddatblygu a'i roi ar waith yn fwyfwy llwyddiannus dros y blynyddoedd diwethaf. Un o ddwy brif ran ein dull gweithredu yw darparu adnoddau ar-lein am ddim sy'n galluogi'r cyhoedd, defnyddwyr gwasanaethau, darparwyr gwasanaethau, llunwyr polisiâu a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau i gael gafael ar wybodaeth ychwanegol. Yn arbennig, anelwn at hyrwyddo rhannu'r wybodaeth hon ar draws ffiniau sefydliadol, daearyddol a rhyngwladol.

Mae'r rhan arall o'n gweithgarwch yn cynnwys hwyluso sgysiaiu lle y caiff gwersi a ddysgwyd o lwyddiannau a methiannau cymaradwy eu rhannu wyneb yn wyneb. Rydym fwyfwy'n anelu at gynnwys profiad a barn arbenigwyr byd-eang yn y sgysiaiu hyn.

Seminarau dysgu ar y cyd a gyflwynwyd

Lles archwiliad mewnol yn y dyfodol
Croesawu cwynion: cyfleoedd i wella eich sefydliad
Dyfodol llywodraethu: gwneud penderfyniadau effeithiol ar gyfer y genhedlaeth bresennol a chenedlaethau'r dyfodol
Ailgynllunio gwasanaethau cyhoeddus: pwysigrwydd strategol llwyfannau digidol

Gweminarau dysgu ar y cyd a gyflwynwyd

Data agored

Canllawiau arfer da a gyflwynwyd

Taflen i aelodau bwrdd y GIG i gefnogi eu gwaith craffu parhaus ar wasanaethau orthopedig

Hwyluso dysgu ar y cyd a chymorth cymunedol yn allanol

Ysgol haf Academi Wales
Prifysgol Caerdydd
Y Ganolfan Craffu Cyhoeddus (Cymru)
Rhaglen Gwasanaethau Effeithiol i Grwpiau Agored i Niwed
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol
Arfer Da Cymru
Nesta
Partneriaeth Gwasanaethau a Rennir GIG Cymru
Y Swyddfa Ystadegau Gwladol
Y Sefydliad Data Agored
Iechyd Cyhoeddus Cymru
Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
Chwaraeon Cymru
Canolfan Newid Ymddygiad Cymru, Prifysgol Bangor
Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru
Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Gweithgarwch ar y cyd

Yn ystod y cyfnod adrodd, mae'r Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru wedi parhau i weithredu ar eu hymrwymiad i ymgysylltu'n effeithiol â rhanddeiliaid er mwyn llywio'r broses o ddatblygu gwaith yr Archwilydd Cyffredinol, sicrhau ei fod mor berthnasol â phosibl ac estyn ei gyrhaeddiad a'i effaith. Yn gyson â'n Cynllun, rydym hefyd wedi gweithio'n agos gydag asiantaethau archwilio eraill y DU a'r prif gyrff adolygu allanol eraill yng Nghymru i wella effaith gyfunol ein gwaith, ac wedi gwneud ychydig o waith archwilio a gomisiynwyd.

Cyflawni ar y cyd

Menter Twyll Genedlaethol gydag asiantaethau archwilio eraill y DU

Gweithio gydag Estyn i arolygu Consortia Gwella Addysg Rhanbarthol

Ardystiad blynyddol cyfrifon Cronfeydd Cyfarwyddo a Gwarantu Amaethyddiaeth Ewrop

Adolygiad dilynol ar y cyd ag Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru o drefniadau llywodraethu ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Datblygu memorandwm cyd-ddealltwriaeth gyda Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Aelodaeth o weithgorau allanol

Mae'r rhain yn cynnwys:

EURORAI

Rhwydwaith Adrodd Integredig Sector Cyhoeddus y Cyngor Adrodd Integredig Rhyngwladol

Fforwm Archwilio Cyhoeddus

Cod Bwrdd Awdurdod Lleol CIPFA/LASAAC

Pwyllgor Archwilio Sector Cyhoeddus ICAEW

Panel Safonau Archwilio a Chyfrifyddu CIPFA

Menter Arolygu Cymru

Grŵp cyswllt Arolygiaethau Budd-dal Tai a Diwygio Lles y DU yr Adran Gwaith a Phensiynau

Gwaith archwilio a gomisiynwyd

Amrywiaeth o archwiliadau o elusennau

Prif Archwilydd Llywodraeth Anguilla ac archwiliad o'i chyfrifon

Grwpiau meincodi rheoli gwastraff a sbwriel masnachol

Rôl arsylwi ar weithgorau allanol

Mae'r rhain yn cynnwys:

Cyngor Partneriaeth Cymru

Bwrdd Gweithredu Awdurdod Refeniw Cymru

Fforwm Trethi Cymru y Gweinidog Cyllid

Bwrdd Fframwaith Arolygu Awdurdodau Lleol AGGCC

Bwrdd Uned Ddata Llywodraeth Leol

Bwrdd Prosiect Fframwaith Cenedlaethol

Gwasanaethau Tân ac Achub

Grŵp Cyngori Sector Cyhoeddus y Cyngor Adrodd Ariannol

Grŵp Effeithlonrwydd, Gwerth Gofal Iechyd a Gwella GIG Cymru

Atodiad 2: Sylwadau ar y cynnydd a wnaed yn ystod y cyfnod adrodd tuag at gyflawni pob un o'n blaenoriaethau dros dair blynedd

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer gwaith archwilio llywodraeth leol

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Cynnal asesiadau lleol a darparu trosolwg Cymru gyfan o allu corfforaethol cyrff llywodraeth leol i gyflawni rhaglenni newid a thrawsnewid	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Mae ein rhaglen o waith archwilio perfformiad llywodraeth leol ar gyfer 2016-17 yn cynnwys tri adolygiad thematig 'addas at y dyfodol'. Bydd yr adolygiadau yn canolbwyntio ar wahân ar: drefniadau llywodraethu; cydnerthedd ariannol; a rhaglenni trawsnewid. Bwriedir cynnal yr adolygiadau yn ystod gweddill 2016-17.
Integreiddio'n well y gwaith o gynllunio ac adrodd ar ein harchwiliad lleol o gyfrifon a'n gwaith archwilio perfformiad, yn enwedig o ran archwilio effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu	2016	Ar y trywydd cywir	Megis dechrau yr ydym ar y gwaith o ddatblygu a phrofi ein dull o gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r gwaith hwn yn debygol o arwain at wella'r broses o integreiddio cynllunio ac adrodd ar ein harchwiliad lleol o gyfrifon a gwaith archwilio perfformiad o 2017-18 ymlaen.
Paratoi, gan gynnwys drwy weithio gyda rhanddeiliaid perthnasol, ar gyfer cyflwyno proses cau cyfrifon llywodraeth leol gyflymach	2016-2018	Ar y trywydd cywir	Cyflwynwyd barn ar gyfrifon tri awdurdod unedol yn llawer cynharach eleni na blynyddoedd blaenorol. Bydd dysgu ôl-prosiect o'r archwiliadau hyn yn llywio ymhellach ein gwaith paratoi ar gyfer cyflwyno proses cau cyfrifon llywodraeth leol gyflymach yn ffurfiol.
Datblygu a threialu dull seiliedig ar ganlyniadau o ardystio grantiau ar gyfer cyfrifon llywodraeth leol	2016-17	Ar y trywydd cywir	Bellach, mae'r gwaith o ddatblygu ein dull seiliedig ar ganlyniadau newydd o ardystio grantiau wedi'i gwblhau. Caiff ei dreialu mewn dau awdurdod unedol yn ystod hydref 2016. Yna gwerthusir y cynllun peilot hwn yn ystod gwanwyn 2017 gyda'r nod o gyflwyno'r dull gweithredu mewn awdurdodau eraill yn ddiweddarach y flwyddyn honno.
Darparu adroddiadau mwy cynhwysfawr ar effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu drwy ein fframwaith wedi'i ddiwygio ar gyfer archwilio cynghorau tref a chymuned	2016	Ar y trywydd cywir	Gwnaethom ddilyn ein fframwaith wedi'i ddiwygio wrth archwilio cyfrifon 2015-16 cynghorau tref a chymuned, ac rydym yn bwriadu cyhoeddi ein hadroddiad cryno cyntaf o effeithiolrwydd eu trefniadau llywodraethu yn ystod hydref 2016.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer gwaith archwilio'r GIG

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Cynnal asesiadau cymharol o drefniadau llywodraethu o fewn cyrff y GIG gyda'r nod o nodi a rhannu arfer da mewn meysydd penodol sydd wedi bod yn anodd ac yn broblematig i gyrff y GIG	2016	Ar y trywydd cywir	Drwy ein gwaith asesu strwythuredig o gyrff y GIG yn 2016, byddwn yn cymharu fframweithiau sicrwydd bwrdd, trefniadau cymeradwyo a monitro ar gyfer Cynlluniau Tymor Canolig Integredig, a chynnwys adroddiadau cyllid. Dewiswyd yr ardaloedd i'w cymharu yn sgil ymgysylltu â grŵp Ysgrifenyddiaeth Bwrdd Cymru gyfan a chyrrff unigol y GIG. Bwriedir cyflawni'r gwaith hwn drwy gydol gweddill 2016-17.
Cymryd rhan yn llawn yn y protocol ymyriad uwchgyfeirio ar gyfer nodi ac ymateb i faterion difrifol sy'n amharu ar ddarpariaeth gwasanaeth, ansawdd a diogelwch gofal ac effeithiolrwydd trefniadol ar draws GIG Cymru	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn parhau i gymryd rhan yn llawn mewn cyfarfodydd uwchgyfeirio ac ymyrryd sydd yn ein cynnwys ni a swyddogion o Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru a Llywodraeth Cymru. Yn y cyfarfod ford gron diweddaraf ar 21 Gorffennaf 2016, cytunwyd y byddai Llywodraeth Cymru yn uwchgyfeirio tri bwrdd iechyd i "ymyrraeth wedi'i thargedu" – sef, Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg, Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a Bwrdd Iechyd Hywel Dda; ac i isgyfeirio Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru o 'fonitro manylach' i 'drefniadau arferol'.
Cyhoeddi adolygiad archwilio o weithrediad cychwynnol cynlluniau cyflenwi integredig tair blynedd y GIG	2016-2017	Ar y trywydd cywir	Mae'r gwaith maes ar gyfer yr adolygiad hwn yn mynd rhagddo ar hyn o bryd. Rydym yn canolbwyntio'n bennaf ar fuddiannau ariannol gwaith cynllunio tymor canolig integredig a nodwyd yn y Memorandwm Esboniadol i Ddeddf Cyllid y GIG (Cymru) 2014. Rydym hefyd yn ystyried y materion cynllunio ehangach sydd ynghlwm wrth gysylltu cynlluniau ariannol a gwasanaeth, a bwriadwn ddefnyddio ein gwaith asesu strwythuredig yn 2016 i edrych ar agweddau ar waith cynllunio lleol o dan y Ddeddf.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer gwaith archwilio llywodraeth ganolog

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Cyhoeddi adroddiad trosolwg blynyddol ar ganlyniadau gwaith archwilio a gwblhawyd yn y sector llywodraeth ganolog	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Byddwn yn cyhoeddi ein hadroddiad trosolwg blynyddol cyntaf ar ganlyniadau gwaith archwilio a wnaed o fewn y sector llywodraeth ganolog tua diwedd 2016.
Ar y cyd â Llywodraeth Cymru, archwilio'r potensial i gynnal rhaglen gylchol o adolygiadau archwilio llywodraethu a pherfformiad ar draws holl adrannau Llywodraeth Cymru a'r cyrff a noddir ganddi	2016-17	Heb ddechrau eto	Gwneir gwaith ar y flaenoriaeth hon ar y cyd â'n gwaith ar ddatblygu dull yr Archwilydd Cyffredinol o gyflawni ei gyfrifoldebau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
Rhoi sylwebaeth archwilio i Bwyllgor Cyllid y Cynulliad Cenedlaethol ynghylch pa mor barod ydynt am y pwerau ariannol a gyflwynir ac ar gynnydd a wneir drwy'r camau cynllunio a gweithredu	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Mae gwaith cwmpasu ar adolygiad parodrwydd cychwynnol yr Archwilydd Cyffredinol wedi dechrau, a disgwylir ei gyhoeddi ym mis Tachwedd 2016. Bwriedir cyhoeddi adolygiad arall ym mis Medi 2017, cyn cyflwyno pwerau ariannol ym mis Ebrill 2018.
Gwerthuso a pharatoi ar gyfer y goblygiadau cyfrifo ac archwilio yn sgil gweithredu pwerau ariannol Cymru	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Rydym yn gweithio'n agos gyda swyddogion o Lywodraeth Cymru a'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol ar bob agwedd ar ddatganoli ariannol i Gymru, ac yn paratoi ar gyfer goblygiadau cyfrifyddu ac archwilio penderfyniadau polisi Gweinidogol a deddfwriaeth gysylltiedig y DU/Cymru wrth iddynt ddod i'r amlwg.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer gwaith archwilio'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Cynyddu effaith ein hadroddiadau cyhoeddus, a'r diddordeb ynddynt, drwy wella dyluniad ein hadroddiadau ac ehangu ein sianelau cyfathrebu	2016-2017	Ar y trywydd cywir	Yn ystod 2016, rydym wedi ymdrechu i godi ymwybyddiaeth staff o bwysigrwydd cyfleu canfyddiadau archwilio mewn ffordd syml ag effaith weledol, ynghyd â darparu hyfforddiant iddynt ar hynny. Yn arbennig, mae hyn wedi ein helpu i sicrhau y gall ein cynnwys dylunio gael ei addasu ar gfer cyfryngau cymdeithasol er mwyn gwella ymhellach ein dulliau cyfathrebu ac ymgysylltu. Rydym yn gweld y cyfryngau yn gosod ffeithluniau o'n hadroddiadau ar eu sianelau ar-lein fwyfwy.
Gwella'r gwaith yr ydym yn ei wneud sy'n archwilio systemau cyfan a'r cysylltiadau rhwng darparwyr gwasanaethau, gan gynnwys y rhyngwyneb rhwng darpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol yn enwedig	2016-2018	Ar y trywydd cywir	Rydym yn mabwysiadu dull gweithredu mwy cydgysylltiedig wrth gynnal ein hadolygiadau system gyfan presennol o addasiadau tai a threfniadau cynllunio rhyddhau cleifion. Drwy gysoni'r amserlenni ar gyfer ceisiadau am wybodaeth a data, a thrwy gynnal cyfweiliadau ar y cyd â chyrrff y GIG, awdurdodau lleol a landlordiaid cymdeithasol cofrestredig, byddwn mewn sefyllfa well i nodi problemau wrth y rhyngwyneb gwasanaeth.
Yn dilyn etholiadau Cynulliad 2016, meithrin perthynas adeiladol â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus newydd a nodi ffyrdd o gefnogi ei waith caffael ymhellach	2016-2018	Ar y trywydd cywir	Sefydli'r perthynas adeiladol â'r Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus newydd. Cadwodd ein staff mewn cysylltiad â'r tîm clercol yn ystod chwarter cyntaf y flwyddyn ariannol, a rhoddwyd memorandwm i'r Pwyllgor yn crynhoi ein rhaglenni gwaith craidd. Ym mis Medi 2016, cyfarfu ein staff ag aelodau'r Pwyllgor i drafod yn fanylach waith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru a ffyrdd o weithio'r Pwyllgor.
Codi ymwybyddiaeth ymhlith Pwyllgorau'r Cynulliad ynghylch gwaith yr Archwilydd Cyffredinol a Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys cyfrannu at ymsefydlu Aelodau Cynulliad newydd ar ôl etholiadau'r Cynulliad yn 2016	2016-2017	Ar y trywydd cywir	Cyfrannodd staff Swyddfa Archwilio Cymru at y gwaith o baratoi briff Arolygu Cymru i Aelodau'r Cynulliad a'u cynghorwyr ar rôl a chylch gwaith y pedwar partner. Rhannwyd ein memorandwm ar gyfer y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus â thimau cymorth ehangach y pwyllgor, ac mae staff Swyddfa Archwilio Cymru yn datblygu cysylltiad personol â chlercod ac ymchwilwyr er mwyn meithrin cydberthnasau ymhellach.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer hwyluso cyfnewid arfer da

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Annog gwelliannau mewn gwasanaethau cyhoeddus drwy sicrhau o leiaf 50 o addewidion i weithredu o raglen flynyddol o 12 digwyddiad dysgu ar y cyd, a monitro'r broses o roi'r addewidion hynny ar waith	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Rydym wedi cofnodi addewidion i weithredu arnynt ar ddiwedd pob un o'r naw seminar dysgu ar y cyd a gynhaliwyd yn 2016-17. Rydym hefyd yn parhau i dreialu'r dull 'Treialon Coffi ar Hap', lle rydym yn hwyluso sgyrsiau dilynol rhwng unigolion ynghylch sut maent yn gweithredu eu haddewidion. Hyd yn hyn, mae 97 o gynrychiolwyr wedi cofrestru i gymryd rhan mewn Treialon Coffi ar Hap ac rydym yn parhau i werthuso effaith y dull hwn o weithredu.
Datblygu rhaglenni gwaith arfer da ar heriau allweddol sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys llywodraethu, cynllunio hirdymor, trawsnewid gwasanaethau cyhoeddus, gwneud defnydd mwy effeithiol o ddata a thechnoleg gwybodaeth, a chyni	2016-17	Ar y trywydd cywir	Drwy ein gwaith arfer da diweddar, rydym wedi talu sylw arbennig i godi ymwybyddiaeth a meithrin dealltwriaeth o egwyddorion a goblygiadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, tra'n sicrhau bod heriau allweddol eraill sy'n wynebu gwasanaethau cyhoeddus yn cael eu hadlewyrchu hefyd. Hefyd, mae ein rhaglen waith ar gyfer 2016-17 wedi'i llunio mewn ffordd hyblyg er mwyn ymateb i heriau allweddol sy'n dod i'r amlwg.
Buddsoddi i ddatblygu a chefnogi 'cymunedau buddiant' hunangynhaliol ymhlith cyrff cyhoeddus er mwyn adeiladu ar y momentwm a grëwyd gan ein gweithgarwch arfer da a rhannu dysgu	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Rydym wrthi'n cynnal adolygiad o ddulliau o newid ymddygiad ymhob rhan o'r gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys drwy roi ffocws cryf ar ddatblygu cymunedau arfer. Hefyd, bu Gwyliau Newid Ymddygiad, mewn partneriaeth â Phrifysgolion Bangor ac Abertawe, yn llwyddiannus wrth hyrwyddo sefydlu rhwydweithiau newydd, yn arbennig o ran cynnwys y sector academiaidd.
Rhoi cyfleoedd i staff o bob rhan o'r sefydliad rannu a datblygu sgiliau drwy gymryd rhan mewn gwaith arfer da a gweithgareddau dysgu ar y cyd	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Yn ystod dau chwarter cyntaf 2016-17, mae 22 aelod o staff o'n timau archwilio ariannol, archwilio perfformiad a galluogi corfforaethol wedi bod ynghlwm wrth gyflawni gweithgareddau dysgu ar y cyd, gan gynnwys mewn perthynas ag archwiliadau mewnol, ymdrin â chwynion digidol a gwyliau newid ymddygiad.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer cydweithio

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Ymgorffori trefniadau i wella'r rheolaeth ar ohebiaeth gan y cyhoedd neu bartïon eraill â diddordeb am faterion sy'n berthnasol i swyddogaethau'r Archwilydd Cyffredinol	2016	Cwblhawyd	Rydym bellach wedi ymgorffori gwell trefniadau i reoli gohebiaeth. Yn arbennig, yn ddiweddar rydym wedi gwella ein trefniadau adrodd mewnol er mwyn sicrhau bod uwch reolwyr yn gwbl ymwybodol o'r cynnydd a wnaed ar ohebiaeth fyw ac amseroldeb ein hymatebion. Byddwn yn amlinellu ein perfformiad yn y maes hwn yn ein Hadroddiad Blyneddol a Chyfrifon ar gyfer 2016-17.
Defnyddio canlyniadau ein hadborth gan randdeiliaid er mwyn meithrin ymhellach ein dealltwriaeth o sectorau a'n perthynas â chyrrff archwiledig ymhellach, er mwyn creu sail well ar gyfer ein rhaglen waith a chyfrannu at ddatblygiadau a gwelliannau ar draws y sector cyhoeddus	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Ers i'n harolwg o randdeiliaid gael ei gwblhau ar ddechrau 2016, mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cyfarfod â sawl unigolyn er mwyn ystyried a thrafod yn fanylach y materion a godwyd yn eu hymatebion i'r arolwg.
Ymgysylltu'n well â'r cyhoedd, eu cynrychiolwyr a rhanddeiliaid eraill er mwyn asesu ein perfformiad a mesur effaith ein gwaith a'n llwyddiant	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Yn sgil llwyddiant ein presenoldeb yn y Sioe Frenhinol y llynedd, trefnwyd stondin arall yno ym mis Gorffennaf 2016. Rhannwyd y stondin ag Arolygu Cymru er mwyn codi ymwybyddiaeth o'n gwaith a chynyddu'r ymgysylltu ag ef.
Annog ystod ehangach o gyrrff sy'n derbyn arian cyhoeddus i gymryd rhan yn y Fenter Twyll Genedlaethol, ac ehangu'r wybodaeth a ddefnyddir yn yr ymarfer paru data	2016	Cwblhawyd	Cynhelir ymarfer nesaf y Fenter ym mis Hydref 2016. Cyn yr ymarfer hwnnw, gwnaethom ysgrifennu at 34 o gyrrff eraill sy'n derbyn arian cyhoeddus (cyrrff a noddir, landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a phrifysgolion) yn eu gwahodd i gymryd rhan, gydag ymateb cadarnhaol gan wyth o'r cyrrff hynny. Mae'r wybodaeth i'w defnyddio yn yr ymarfer paru data bellach wedi'i hehangu i gynnwys rhestr aros am dai a data Tŷ'r Cwmnïau.
Gwella ymhellach effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd archwilio, arolygu a rheoleiddio yng Nghymru drwy weithio'n agos gydag Arolygu Cymru i gyflawni arferion gwaith mwy effeithlon a sicrhau mwy o effaith drwy gydweithio a rhannu cudd-wybodaeth ac adnoddau	2016 a phob blwyddyn ar ôl hynny	Ar y trywydd cywir	Rydym yn parhau i weithio'n agos gydag Arolygu Cymru er mwyn sicrhau mwy o effaith a chyflawni arferion gwaith mwy effeithlon. Yn ystod y cyfnod adrodd, gwnaethom ddechrau rhywfaint o waith cwmpasu gyda'r nod o gynnal, yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf, adolygiad ar y cyd ag Arolygu Cymru.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer gwaith llywodraethu ac arwain

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Gweithredu rhaglen waith i hwyluso'r broses strategol o drawsnewid archwilio gyda ffocws cychwynnol ar wneud defnydd mwy effeithiol o ddata a thechnoleg gwybodaeth.	2016	Ar y trywydd cywir	Sefydlwyd tîm prosiect trawsnewid strategol yn ystod haf 2016. Dechreuodd y tîm weithio ym mis Medi 2016 a disgwylir iddo adrodd yn ôl i'r Bwrdd erbyn diwedd y flwyddyn ariannol.
Atgyfnerthu'r gallu i arwain, drwy raglen datblygu arweinwyr a'r defnydd parhaus o adolygiadau cylch cyfan o berfformiad uwch aelodau o staff ac adolygiadau ategol o effeithiolrwydd y Bwrdd	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Yn dilyn ymarfer tendro, dewiswyd Coleg y Gwasanaeth Sifil i weithio gydag Uwch Dîm Arwain Swyddfa Archwilio Cymru ar atgyfnerthu'r gallu i arwain, gyda'r sesiwn gyntaf i'w chynnal ym mis Hydref 2016.
Atgyfnerthu ein trefniadau ar gyfer cynllunio'r gweithlu, gan gynnwys drwy waith cynllunio olyniaeth mwy effeithiol a gwaith modelu senarios galw yn y dyfodol manylach	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Yn ystod y cyfnod adrodd, rydym wedi gwneud gwaith modelu helaeth ar oblygiadau'r ffactorau o ran cynllunio'r gweithlu yr ystyriwn y cânt yr effaith fwyaf ar y ffordd rydym yn gwneud ein gwaith dros y tair i bum mlynedd nesaf.
Monitro datblygiad ein trefniadau llywodraethu unigryw gan gydweithio â chyrff archwilio eraill y DU, gyda golwg ar rannu gwybodaeth, profiad a'r hyn yr ydym yn ei ddysgu	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Mae'r Bwrdd yn parhau i asesu ei effeithiolrwydd ei hun, ynghyd ag effeithiolrwydd ei bwyllgorau, bob blwyddyn. I gefnogi'r gwaith hwnnw, mae'r Bwrdd wedi penodi ymgynghorwr allanol i gynnal adolygiad o effeithiolrwydd y Bwrdd. Pwrpas yr adolygiad hwn yw helpu'r Bwrdd i sicrhau bod ei aelodau mor effeithiol â phosibl, yn unigol ac ar y cyd, er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflawni ei nodau a'i amcanion strategol. Mae'r gwaith wedi'i gwblhau fwy neu lai, a disgwylir i adroddiad terfynol yr ymgynghorydd gael ei gyhoeddi yn ystod hydref 2016.
Gwneud defnydd mwy effeithiol o feincnodau a chymariaethau allanol, gan gydweithio â chyrff archwilio eraill y DU, er mwyn asesu ein perfformiad a mesur ein llwyddiant a gwella ein heffaith	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Rydym wrthi'n gweithio gyda chyrff archwilio eraill y DU er mwyn datblygu ymhellach ein defnydd o feincnodi i asesu perfformiad ein gwasanaethau corfforaethol. Hefyd, yn fuan, byddwn yn cynnal asesiad o'n dull o fesur a chofnodi effaith ein gwaith, a sut y gallem gynyddu ein heffaith ymhellach.

Sylwadau ar y cynnydd a wnaed tuag at gyflawni ein blaenoriaethau ar gyfer defnyddio adnoddau

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
Gwneud gwell defnydd o ddulliau rheoli technoleg a gwybodaeth er mwyn rhesymoli a symleiddio ein systemau a'n prosesau busnes, drwy weithredu cynllun TGCh tair blynedd treigl	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Yn ddiweddar rydym wedi ailedrych ar ein cynllun TGCh tair blynedd a'i ddiweddarau; cyhoeddir crynodeb o'r cynllun diwygiedig yn ein Hamcangyfrif ar gyfer 2017-18. Bydd y cais am arian yn cefnogi amrywiaeth o waith, gan gynnwys ehangu ein defnydd o'r cwmwl, a fideogynadledda gliniadur a bwrdd gwaith.
Ehangu a gwella ein rhaglen bresennol i raddedigion, gan gynnwys drwy sefydlu rhaglen ar y cyd a fydd yn galluogi ein hyfforddeion i dreulio amser yn gweithio yn y sector cyhoeddus ehangach yng Nghymru	2016-2018	Ar y trywydd cywir	Bydd ein secondiadau cyntaf o dan ein trefniadau ehangach newydd yn dechrau ar ddiwedd 2016-17.
Cadw gafael gadarn ar gostau, ceisio sicrhau mwy o effeithlonrwydd a chadw ffioedd mor isel ag sy'n bosibl	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Cyflwynwyd cynllun teithio newydd ar 1 Ebrill 2016, a fydd yn cyflawni arbedion o tua £125,000 y flwyddyn yn dilyn cyfnod pontio. Ymgynghorir ar ein graddfeydd ffioedd ar gyfer 2017-18 ar hyn o bryd, sy'n cynnwys cynnig i rewi ein cyfraddau ffioedd ar sail arian parod.
Datblygu cynigion i symleiddio a gwella costeffeithiolrwydd trefniadau cyllid Swyddfa Archwilio Cymru, i'w hystyried gan Bwyllgor Cyllid y Cynulliad	2016-17	Ar y trywydd cywir	Rydym wedi dechrau mesur effaith y gyfundrefn bresennol, o ran cost prosesau gweinyddol angenrheidiol, a sgil-ffeithiau ymddygiadol, gyda'r nod o ddatblygu ein cynigion.
Gwneud gwell defnydd o'n hystad er mwyn lleihau costau a helpu i gynnal archwiliadau hyblyg	2016-2019	Ar y trywydd cywir	Gwnaethom gwblhau'r broses o symud i'n swyddfa yn y gogledd ym mis Mehefin 2016. Bydd hyn yn arbed arian i ni, ynghyd â gwella ein perfformiad amgylcheddol a byddwn yn gwneud defnydd mwy effeithlon o ofod swyddfa. Rydym yn parhau i ystyried opsiynau eraill ar gyfer gwneud y defnydd gorau o weddill ein hystad.

Blaenoriaethau dros dair blynedd a gynlluniwyd	Pryd	Cynnydd	Sylwadau
<p>Dangos ein cyfrifoldeb cymdeithasol corfforaethol drwy ein gwaith i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wella stiwardiaeth amgylcheddol; • hyrwyddo lles ein staff; • hyrwyddo cyfle cyfartal, gan ddileu gwahaniaethu a meithrin perthnasoedd da; a • hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg a chyrraedd safonau newydd y Gymraeg 	2016-2019	Ar y trywydd cywir	<p>Rydym yn parhau i weithio tuag at gyflawni ein hamcan o ennill achrediad Lefel 5 Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd yn ystod 2016-17. Rydym eisoes wedi cymryd camau i ailddefnyddio, ailgylchu neu gompostio mwy o wastraff, a gwella cywirdeb ein hadroddiadau ar wastraff ac allyriadau.</p> <p>Lansiwyd gwasanaeth sgrinio iechyd a lles staff ym mis Medi 2016, sy'n cynnig asesiadau iechyd a ffitrwydd cynhwysfawr, ynghyd â chyngor ar ffordd o fyw.</p> <p>Ym mis Medi 2016, gwnaethom gyhoeddi ein Hadroddiad Cydraddoldeb blynyddol ar gyfer 2015-16, sy'n rhoi manylion am ein cynnydd diweddar yn y maes hwn. Ers cyhoeddi'r adroddiad, rydym wedi ymuno â rhaglen Hyrwyddo Amrywiaeth Stonewall ac wedi dechrau cymryd ein camau arfaethedig i leihau ein bylchau cyflog cyffredinol.</p> <p>Yn ddiweddar rydym wedi diweddarau ein gwybodaeth am sgiliau iaith y staff, ac yn parhau i gynnig cyrsiau Cymraeg sylfaenol rheolaidd i staff. Ym mis Gorffennaf 2016, cawsom ein hysbysiad cydymffurfio gan Gomisiynydd y Gymraeg, ac rydym wrthi'n adolygu sut y gallwn sicrhau cydymffurfiaeth â safonau newydd y Gymraeg.</p>

Wales Audit Office

24 Cathedral Road

Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500

Fax: 029 2032 0600

Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales

Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru

24 Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan: www.archwilio.cymru

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

A call for information – Welsh Government draft budget proposals for 2017-18

13TH SEPTEMBER 2016

ANNEX 2 -CONSULTATION QUESTIONS

SUMMARY

WWF Cymru believes it is crucial that the Programme for Government and budget demonstrate Welsh Government's determination to drive through the major changes required by the Wellbeing of Future Generations and Environment Acts.

The budget should be signalling the key changes in approach legally required. For example:

- Addressing long term problems and shifting expenditure to prevention of these problems
- Expenditure should clearly reflect key programmes essential to achieving each goal
- Evidence of integration of action across departments (and organisations) to deliver the goals, reflected in pooled budgets
- Resources, particularly in the business and enterprise portfolio, shifting to prioritising the protection of natural resources for future generations and tackling climate change.

This budget must therefore be the start of the transformational change that a sustainable Wales requires. We don't expect this budget to demonstrate all of our expectations on the delivery of the WFGA but this budget must not be business as usual and should be supported at the very least by a narrative that explains the change process and the overall vision to which it strives.

It is worth noting that assessment on natural capital and climate is not unique to Wales e.g. Natural Capital Committee provides independent advice at UK Government level. We can therefore work with other organisations to develop processes in this complex area.

2. What expectations do you have of the 2017-18 draft budget proposals?

As members of the Sustainable Development Alliance, WWF Cymru expects to see the Welsh Government budget reflect the goals and principles embedded in Welsh law by the Wellbeing of Future Generations Act. The Act requires all Welsh public bodies, including the Welsh Government, to act in accordance with the sustainable development principle. Given that the budget underpins the actions that Welsh Government will take in the next twelve months it is clear that the budget must work in accord with the principles. In general terms this means we would expect to see:

- A clear shift in expenditure towards programmes aimed at preventing problems occurring
- Financial arrangements, such as pooled budgets, that encourage and require collaboration amongst public bodies and facilitate the achievement of multiple goals
- An emphasis on addressing long term problems (such as climate change and the decline of biodiversity)

This will be the first budget to be delivered since the Wellbeing of Future Generations Act (WFGA) came into force. The requirements of the WFGA change the financial landscape for Government as well as 43 other public bodies: Welsh Government are now expected to publish a statement on their wellbeing objectives which also explains how resources are being allocated to meet the those objectives.

It is unclear whether Welsh Government intends the Programme to be its Wellbeing Objectives and whether this will be done alongside the budget. This makes assessment of Welsh Government's fulfilment of its duties hard to predict. WWF Cymru believes transparency is necessary for the proper application of the principle of stakeholder engagement. Stakeholders, such as SD Alliance members must be able to understand and analyse the Government proposals in order to contribute effectively to decision making. Currently we feel there is little transparency.

We would expect to see evidence in the budget and Programme for Government, that:

- A. Government are resourcing key programmes of delivery under *each* goal
 - B. Resources are beginning to shift towards *maximising* the delivery of all seven goals in the WFGA. (i.e. Some integration and pooling of resources)
 - C. Evidence that the SD principles have been applied to decision-making
 - D. Evidence that protection of natural resources for future generations is being given more priority
- A. Government are resourcing key programmes of delivery under *each* goal.**

Subject committees are perhaps best placed to enquire into the detail of changes in budgets and their efficacy in delivering individual goals. For example, the Prosperous Wales goal aims for a low carbon economy, recognising environmental limits, using resources more efficiently and proportionately. This is a considerable change to the previous focus of Government economic development strategy, which should be reflected in a shift in the focus of the spending on economic development and infrastructure. Not only would we expect investment which will leverage private sector investment in these areas but also the removal of environmentally harmful support or subsidies which will not encourage the transition to such a low carbon economy and may counteract progress towards tackling climate change. This will be a challenge for the Enterprise and Business committee and it may require input from CCERA to assist in assessing progress on such a complex goal. Such cross – committee expertise is likely to be required for effective scrutiny of implementation.

B. Maximising the contribution to all the goals

It would seem more difficult for any single committee, except perhaps the Finance Committee, to take an overview of whether the budget is being applied as best it can be to *maximise* contribution to the goals.

However, initial scrutiny could focus on investment in major cornerstone programmes which can contribute significantly to several goals. We consider increased investment in energy efficiency retrofit for houses in Wales - would be such a programme.

C. Evidence that the SD principle has been applied to decision-making

WWF Cymru believes it is important that the following key aspects of the principle are addressed in the budget statement.

- Balancing short term needs with safeguarding the ability of future generations to meet their own needs;

The National Audit Office (NAO) in England has highlighted how longer-term budgetary planning leads to better outcomes, reduced public spending, and greater value for money. It creates the conditions for promoting ‘spend to save’ investment in, for example, preventative and restorative action, the benefits of which may only pay off over the medium to long term.

We would expect to see evidence of long term value for money and returns being used in budget decisions i.e. not cutting spending where it will lead to increased costs in longer term. For example, the cutting of many low carbon energy incentives by the UK government last year has been heavily criticised, as they appeared to be short-term cost-cutting measures that will result in much higher costs to achieve the necessary transition to a low carbon economy in the longer term, particularly as they undermined investor confidence, which could have a persistent effect of dampening investment and mean additional (costly) incentives will be required to catalyse private sector investment in future.

Giving enhanced priority to the longer term needs should also lead to clear statements of long term and increased investment in services which increase ecological and therefore

economic resilience for Wales, as required in the Environment Act—e.g. in soils, biodiversity, water quality and marine and fisheries management

- Taking an integrated, collaborative cross-governmental approach.

WWF has long argued that breaking down departmental silos is crucial for tackling complex, long-term issues at the lowest cost. There's a need to make more use of pooled funding approaches which enable greater cross-departmental collaboration to permit spending by one department that reduces costs for another. Setting aside a specific tranche of budget that is available only for these kinds of proposals would be one way to achieve this.

In order to ensure that departments consider their impacts across the goals, we would like to see an action plan developed for each goal that considers how the actions of all relevant government departments can contribute, and which therefore allocates responsibilities between departments so as to achieve the goal in the most cost-effective way possible, and allocates budget accordingly.

However, for this initial budget, we would expect evidence of change in prioritisation of budget spend, as well as some pooling. For example, will the health budget recognise value of spending on urban trees or energy efficiency to improve health and reduce longer term costs?

We might also expect to see funding to increase collaboration and research between economic and environmental sectors including agriculture and coastal and marine management

- Deploying resources to prevent problems – tackling their root causes

We have supplied further detail on this in Question 4. However, it would be a good step to see some acknowledgement of the need to investigate where WG funding actually creates problems which the public purse subsequently has to resolve e.g. agricultural subsidies which may encourage the pollution of rivers, which NRW then must pay to clear up, or regional economic subsidy which creates waste which needs managing. This is about having an eye on the 'whole system' budget and whole life cost of budgetary decisions.

D. Evidence that protection of natural resources for future generations is being given more priority

WWF Cymru is concerned that this core underpinning objective of the SD principle is properly addressed. Recent evidence on the state of the Welsh environment shows the continued loss of biodiversity within Wales. The need to address this loss and take action on the causes of such loss to ensure future benefits *must* be given higher priority if the Wellbeing duty 'to carry out sustainable development' is to be achieved.

Therefore, we feel that this budget must start to demonstrate an increased investment across government departments in action that will maximise their contribution to the Resilient Wales goal.

WWF's forthcoming Living Planet Report (published 27th October) will highlight the global decline of nature and the impact this has on its services to humanity and species. We rely on these global resources for our wellbeing in Wales and therefore need to take account of the limitations when developing our policies. This issue is represented in Goals 1 and 7 of the WFGA and we therefore expect the PfG and budget to take these into account.

WWF Cymru thinks there are 3 key areas for action which would help transform the way the Welsh public sector protects our natural resources. These are :

- Drive investment in our natural resources
- Incorporate information on natural capital into the annual Budget reporting.
- Develop new tools and approaches for assessing the economic risks associated with natural capital depletion.
- **Drive investment in maintaining and restoring natural capital assets (i.e. our natural resources) .**

We believe that targeted public investment in natural capital, would provide significant benefits to the economy, businesses and communities. The Budget therefore also needs to mobilise private finance at a greater scale, to minimise the burden on the public purse.

Therefore we would expect WG to consider and start to increase its level of investment in natural capital (Sustainable management of natural resources) – and not just through NRW's budget. As stated previously, we would expect to see investment in this green infrastructure included within the budget for national infrastructure.

We believe the Government should develop a natural capital investment strategy that explores potential financing mechanisms for investment in our natural capital (or resources), from either redirected public sources or private sources leveraged through appropriate fiscal or regulatory policy measures. This could include mechanisms such as use of newly devolved taxes, compensation schemes or biodiversity offsetting, or the use of innovative financing mechanisms such as Environmental Impact Bonds, through which finance can be generated for investment in natural capital in the expectation of future public sector savings e.g. from healthcare costs etc. This can represent a cost-effective way to manage the costs of natural capital depletion and raise upfront finance for investment in natural capital.

- **Incorporate information on natural capital into the annual Budget reporting.**

WWF believe that WG must recognise the contribution of natural capital to the Welsh economy and its dependence on both domestic and international natural capital. It is important that the trends in the overall asset base and the extent to which they are affecting service/benefit provision are considered when making budget allocations

We would expect WG to summarise how natural capital information was used to inform development of the Budget. Indeed they should also assess the impacts of the Budget (i.e. the policies and budgetary allocations it contains) on Wales's natural capital and any associated benefits and risks.

If this is not provided then WG should commit to incorporating natural capital information in future budgets, and develop principles setting out how it will be used to inform budgetary decision-making. Indeed, any reports issued from Government in regard to 'state of the economy' based on Gross Domestic Product (GDP) or GVA should be accompanied by information on, for example, the status of natural capital stocks, as well as associated risks, liabilities and maintenance investment requirements. This would give a more rounded picture of progress towards the Prosperous Wales and Resilient Wales goals.

The basis of this information may be provided, in part, by NRW's State of Natural resources report due out in September 2016. However, this will take no account of the resilience of the international resources we rely upon. The resilience of supply chains for Welsh businesses and consumers must become a key consideration. This is essential for the wellbeing of future generations but also to fulfil our 'Globally responsible Wales goal.

- **Develop new tools and approaches for assessing the economic risks associated with natural capital depletion.**

In order to assess whether natural resources are being protected for future generations, WWF Cymru believes WG must develop new tools and approaches for assessing the economic risks associated with natural capital depletion. For example, WWF has proposed conducting natural capital stress tests which look at the economic impact (on different sectors of the economy) of future scenarios relating to natural capital depletion trends, thus better assessing the risks and informing policy to manage those risks.

4. The Committee would like to focus on a number of specific areas in the scrutiny of the budget, do you have any specific comments on the areas identified below?

- Approach to preventative spending and how is this represented in resource allocation (Preventative spending = spending which focuses on preventing problems and eases future demand on services by intervening early)

Preventative spend has not yet been applied effectively in regards to Wales stock of natural capital i.e. its natural resources. As Dieter Helm (chair of England's Natural Capital Committee (NCC)) states, sustainability requires maintaining our stock of natural capital for future generations. The Resilient Wales goal, taken alongside Goal 1's environmental limits, clearly recognises this issue and its importance. Indeed the Environment Act clearly lays this out as an objective for Welsh Government and NRW.

Applying this principle, would ensure more priority for the protection and restoration of Wales biodiversity. We therefore need to see natural capital included in preventative spending. This is recognised by New Economic Foundations work on prevention

http://b.3cdn.net/nefoundation/b8278023a5b025649f_5zm6i2btg.pdf

A common perception is that protecting the environment is too costly. However, there is growing evidence that allowing nature's capital to be lost will be much more expensive in the long run. The NCC warned UK Government that many of the services provided by our natural capital are at high or very high risk. This is already imposing significant costs to UK taxpayers, businesses and landowners .

EXAMPLES OF THE ECONOMIC IMPLICATIONS OF NATURE'S DECLINE

Flooding: it is widely accepted that poor land-use practices in river catchments are a major contributing factor to flooding, and that we need to work more with natural processes than we have in the past (such as by improving soil condition to enhance water infiltration, restoring upstream wetlands to store flood water at source, and planting of trees and re-naturalising water courses to slow water conveyance). The role that the UK's coastal wetlands play in mitigating flooding and storm damage has been valued at £1.5bn per year. Investing in natural capital solutions can be more cost effective in reducing flooding than building man-made structures, as well as producing a wide range of other economic benefits. The potential cost of the winter 2015/16 floods has been estimated to be at least £5bn; costs that will be borne by the UK's insurance sector, businesses, individuals, communities and government. Extreme weather events are also predicted to become more frequent under climate change scenarios, exacerbating future flood risks.

Soil degradation: the total annual costs of soil degradation in England and Wales (through loss of organic matter, compaction, and wind and water erosion) have been estimated at £1.2bn a year, including the costs of reduced productivity and carbon emissions from degraded soils.

Overfishing: overharvesting of many wild fish stocks has dramatically reduced yields, leading to lower economic returns to coastal communities. The NCC estimated that the UK fishing industry could generate an additional £1.4bn in annual revenues if UK fish stocks were recovered to the average levels seen before the 1970s.

Air quality: some 50,000 people a year are dying prematurely in the UK because of air pollution. The annual health, environmental and CO2 costs of air pollution from UK industry alone have been estimated at £9.5-£15.5bn. Here in Wales there have already been some trials of payments for ecosystem services, for example by Dwr Cymru and NRW, in improving water quality by investing in improving land management in river catchments. There is considerable opportunity to develop this approach further in redesigning payment systems post CAP.

Air pollution must be tackled by much more integration of infrastructure spending, particularly with environmental and health benefits. Such improvements will prevent future high costs to the health service. Similarly with our earlier example on energy efficiency measures which can produce warmer homes and improve health outcomes.

Over recent years, there has been a considerable under investment in marine capacity within Wales. The Wales marine plan is now considerably overdue. These plans were intended to provide integrated and sustainable approaches to protecting and utilising our seas. The delay will not provide the certainty that investors, such as in marine renewables, require.

This lack of capacity in marine planning makes preventative spending more difficult. Furthermore, for the environment a precautionary approach – not just a preventative one is required. There is often reluctance when making development and investment decisions to recognise the need to take this approach to avoiding serious harm. There was much discussion on this in the development of the Environment Act and government felt it was not necessary to reiterate this principle. Given that it was already required under environmental legislation. While the latter is true, it is rarely accepted as a form of cost saving. I.e. it is intended to prevent future harm to the environment which might have unforeseen consequences for ecosystem services and is also likely to be very costly to correct.

Finance can be raised through a preventative approach as well. An **Environmental Impact Bond (EIB)** is a financial vehicle that monetises the future savings that will be generated from a particular natural capital investment, by allowing the managers of that natural capital to borrow the money upfront in order to undertake the required investment, and to repay the money later when the savings have been realised. This is a fairly new and innovative concept, and one which is modelled on Social Impact Bonds (SIBs), which are structured in a similar way, but involve investments in socially beneficial outcomes.

This kind of approach is being developed in the USA, through a project which it is hoped will enable the US Forest Service to ‘borrow’ from their own future wildfire fighting funds in order to pay for current wildfire prevention, thus reducing future costs by more than the amount borrowed, which means they will be able to pay back the loan and have some money left over, creating a virtuous cycle in wildfire-prevention financing¹.

- Sustainability of public services, innovation and service transformation

Much of the £15 Billion public expenditure in Wales is spent through other parts of the public sector, including local government, (who deliver services on behalf of their communities), regional health bodies and bodies with a ‘whole Wales’ remit. WG influences policy, governance and performance frameworks for these bodies. This means that WG have a clear role in creating the conditions for others to respond to the WFGA. This is a major opportunity to drive the WFGA framework across public service through the budgeting process ensuring innovation and service transformation. The budget should be giving **clear signals that from now on this will be the case.**

WG should also be looking at what budgeting or financial requirements are posing barriers to delivery of the WFGA and committing to work with public bodies to remove these. These may include short term budget allocations, and cost benefit analysis processes which overly discount future benefits and so prevent ‘spend to save’ approaches.

- Preparation for the UK to leave the EU

There is a clear opportunity afforded by the replacement of European funding to design public spending in Wales to better deliver the goals of the WFGA. This, and the Environment

1

https://static1.squarespace.com/static/536569a7e4b0d9a600e01117/t/54cbca0fe4b063bf2a96a996/1422641679629/2-pager_jan15.pdf

Act, should be the clear frame for the plans to replace EC funding in Wales. In particular, the budget should resource work on the replacement of the Common agricultural policy with a more integrated system which reduces the harmful impacts of agriculture and encourages the sustainable management of natural resources and resilient ecosystems (as required by the Environment Act. As has been proposed in earlier sections, there are many budgetary approaches that should be being developed in the next two years to enable this transition.

- Low carbon budgeting and preparing for the Future Generations Act

WWF Cymru's framing of all our responses is aimed at the effective implementation of the WFGA and Environment Acts. Please therefore refer to all of our response for expectations under the WFGA. Low carbon budgeting is one important aspect of this which we discuss further in this section.

This is the first time a budget has to be developed subject to the new duties in the WFGA so it is extremely important that it clearly shows a change in approach is in motion and WG recognises the challenges and opportunities this provides. Tackling climate change is a key aspect to sustainable development and is identified within three goals of WFGA (1, 2 and 7). The budget should therefore clearly identify how it is addressing this issue.

As explained in answers above there are a number of policies and approaches we expect to see as part of a sustainable budget which would tackle climate change – both emission reduction and also preparing for the adaptation required for climate change e.g. Energy efficiency is a key policy for reducing emissions; green infrastructure can support adaptation to climate change in numerous ways.

Another way to assess the impact of budget on emission reduction is via a 'carbon impact assessment.' This tool has been used in a number of countries including Scotland which has a legal requirement for this process through their Climate Act². This makes carbon a variable that needs to be considered and without this it is unlikely it would.

A carbon impact assessment is a similar approach to the use of the Equality Impact Assessment referenced in the letter from Cabinet Secretary to the Chair p.7³. Our understanding is this impact assessment is based on equalities evidence only because it's a requirement under the Public Sector Equalities Duties. A similar impact assessment for carbon would demonstrate WG's commitment to tackle climate change and give it a similar status to equalities issues.

Stop Climate Chaos Cymru recommended this was a legal requirement within the Environment Act. This amendment to the Act was not passed by the WG so we recommend that the Committee highlights this as an expectation on WG as part of the WFGA.

The Scottish carbon impact assessment method is not directly transferable as we have a different legal framework and carbon budgeting system (e.g. they have yearly targets we have

² Carbon Assessment of budget <http://www.gov.scot/Resource/0049/00491254.pdf>

³ [FIN\(5\)-05-16 PTN2 Letter from the Presiding Officer to the Chair – 16 September 2016, item 3.2](#) PDF 378 KB

5 year budgets). We also do not have the data available in Wales to undertake the same assessment due to no economic Input / Output tables for Wales. This lack of Input / Output data is a considerable issue for assessments in a number of areas and should be highlighted by the Committee and something that urgently needs to be addressed by WG.

WWF Cymru also recommends that lifecycle assessment is used for major infrastructure projects. Lifecycle assessment is more in line with the SD principle of the WFGA especially long term and preventative approach.

We therefore recommend the Committee suggests that, under the WFGA, WG should specifically identify the carbon impact of the budget –i.e. its contribution to emissions in Wales and globally. It is unlikely WG intend to provide this as it was not something it wanted to incorporate into the Environment Act. At the very least for this 1st budget WG should provide an outline of the carbon contribution of the budget (e.g. total emissions contributed by the draft budget and key areas which generate these emissions across the portfolios) with expectations it develops an effective comprehensive methodology for the next budget. This maybe something that links into the natural capital assessments we have recommended. The most effect method for Wales will need to be developed with stakeholders.

- Impact of the Welsh Government’s legislative programme and whether its implementation is sufficiently resourced

See earlier comments on Env Act and WFGA

- Scrutiny of Welsh language, equalities and sustainability

We have commented on achieving sustainability through the delivery of the changes required by the WFGA throughout our response.

5. The previous Welsh Government have highlighted that the Draft budget 2017-18 will be aligned with national indicators for Wales.

WWF Cymru is unsure why this might be being proposed. As Welsh Government have stated repeatedly, the National indicators are population level indicators of progress and Welsh government alone cannot hope to improve them.

Following previous rationale, we would expect that Welsh government sets its own objectives to meet the Goals(Programme for government) and then sets performance measures for those. Then we would expect the budget to be set to achieve this. There may therefore be some disunity between these two approaches. The indicator approach might also mitigate against a cross departmental and integrated approach.

However, our biggest concern is that the outcome of such an approach will be an indicator-led public sector, developing a whole industry of reporting and compliance around resource use. WWF Cymru believes it would be far better to align the budget around the goals and demonstrate how the SD principle is being applied to allocation and financial reporting

It should also be obvious that there will be outcomes from WG funding that aren't covered by the indicators. The indicators are limited set and do not represent everything budget expenditure wishes to achieve.

- What, if any, additional national and local indicators would you like to see as a means of supporting the shift towards a greater focus on preventative spending?

To properly assess the resilience of ecosystems in Wales will require a suite of indicators and will have to look at the quality of different habitats. The current national indicator only includes terrestrial habitats. Therefore if budget were focussed on this there is a danger that work on the marine environment would lose out. Although we support the initial indicators of species and habitat health, focussing spending and assessing its impact will require more detailed evidence.

Indicators or other measures which capture rate of return on upfront preventative spending (in terms of future outcomes and expenditure requirements) would be important to make a credible case to scale up preventative spending, and facilitate access to Environmental impact bonds.

8. Do you feel that allocations made by the Welsh Government are sufficiently evidence based?

No, unless previous methodology has been changed it is unlikely that sufficient assessment will have been made of the impact of alternative investments. For England, the Natural Capital Committee,(NCC) propose the assessment of alternative investments to see which would yield the biggest social, environmental and economic gains. In assessing the most cost effective budget allocations, to deliver on the WFGA, one would also expect the negative consequences and consequential costs to other departments or public bodies to have been assessed before budgets are finalised.

The NCC also propose the construction of an asset risk register, which will capture the state of ecosystem health and resilience, highlight those types of natural capital at greatest risk of depletion and their associated negative economic and social impacts. This would help inform the prioritisation of investment in natural capital assets.

We would also recommend the development of a register of environmentally harmful subsidies, for which internationally recognised methodologies exist.

Another tool to help improve the evidence base and transparency of the budget process would be to set up an advisory group for the embedding WFGA into budget setting. This would be in a similar form to the Budget Advisory Group for Equality (BAGE).

9. What changes to allocations and priorities do you feel need to be reflected in the draft budget 2017-18 and subsequent years as a result of the vote to leave the EU?

In Marine terms, much of the data collection to assess health of seas is European driven and funded. Hm Treasury has guaranteed the maintenance of scientific funding (which provides

for much of the academic research essential to this field) until 2020, but WG must bear in mind the need for this in future.

WWF, like many other organisations has used EC funding to develop knowledge and good practice in management. Our own EC funded Celtic Seas Partnership is soon ending. It has engaged Stakeholders in planning the future of Celtic Seas. Welsh Government engagement on marine has been unsatisfactory. The likely loss of some of the European site officers will not help meet the need for staff capacity and funding to deliver a sustainable future for our seas.

10. What long term planning is carried out to fully deliver on preventative spending strategies and how do you plan for this within short term budget periods?

WG need to develop a long term impact assessment framework and multi-year planning periods to make this effective.

11. What baseline evidence is used to measure preventative outcomes?

There is some baseline data provided on the Welsh environment through SoNaRR and some marine monitoring. However, some future trends assessments are necessary alongside this and some analysis of most cost effective mitigation and restoration measures. This is better provided for in regard to GHG emission data, which is calculated annually to a 1990 baseline and there have been numerous studies on the future trends from different scenarios. The Committee on Climate Change continues this work for the UK. UK Government undertook some analysis of the most cost effective mitigation measures against these trends. This approach needs replicated to measure preventative outcomes.

***For more information, please contact: Anne Meikle, phone: , 02920 454983
email: ameikle@wwf.org.uk***

Response to NAFW Finance Committee:

Call for information – Welsh Government draft budget proposals for 2017-18

September 2016

Introduction

Chwarae Teg exists to deliver our vision of a Wales where women achieve and prosper. We do this by working with women to broaden horizons and build confidence and skills; working with employers to create modern workplaces that are successful by harnessing everyone's contribution; and working with influencers, educators and decision makers to build a society that values, supports and benefits women and men equally.

We are pleased to provide a response to the above call for information. Gender shapes how spending decisions affect people. It's crucial that budgets are developed with this in mind to ensure that no group is disadvantaged as a result of their gender and that spending plans deliver fairly for everyone.

Key messages:

1. The continued commitment of the Welsh Government (WG) to assess the impact of their budget on those with protected characteristics is welcome and should be further strengthened .
2. The Strategic Integrated Impact Assessment should be improved to include a more comprehensive assessment of impact from a gender perspective to aid more effective scrutiny.
3. Steps should be taken to ensure that the impact assessment process is not negatively affected by tight timescales resulting from the timing of the UK Government's Autumn Statement.

In our detailed response below we have provided answers to relevant questions set out in the terms of reference.

Detailed response

1. What expectations do you have of the 2017-18 draft budget proposals

- 1.1. A number of the pledges for the first 100 days of government will need to be included in budget proposals including increasing free childcare to 30 hours

per week for 3 and 4 years olds and delivering 100,000 all-age apprenticeships.

- 1.2. The detail on how additional childcare provision will be delivered is yet to be announced but it is crucial that sufficient funds are provided to local authorities to enable them to deliver the elements they may have responsibility for.
- 1.3. Childcare is a sector where pay tends to be low. Women's dominance in this, and others like it, contributes to the gender pay gap which is one of the national indicators for measuring progress towards the goals set out in the Well-being of Future Generations (Wales) Act (WFG). The budget proposals must ensure that sufficient funds are allocated so that local authorities can commission providers who pay a decent wage and offer good working conditions. Without this there is a risk that the principles of the WFG Act could be undermined.
- 1.4. 100,000 new apprenticeships will likely see significant investment and it's important that this delivers benefits to both men and women. While take-up of apprenticeships is generally gender balanced, analysis of the sectors in which men and women are more likely to undertake apprenticeships shows significant differences.
- 1.5. If the drive is towards higher level apprenticeships in sectors prioritised for growth, such as manufacturing, this spend must be accompanied by action to widen participation to a more diverse group of people.

2. The committee would like to focus on a number of specific areas in the scrutiny of the budget, do you have any specific comments on the areas identified below?

2.1. Approach to preventative spend and how this is represented in resource allocation

- 2.1.1. In the last WG draft budget narrative it was stated that the government were working with the third sector to develop a common definition of preventative spend. We would expect this definition to be included in the forthcoming draft budget narrative to ensure clarity about what is being considered preventative spend.
- 2.1.2. As with all other aspects of the budget preventative spending plans should be subject to gender analysis. Failure to include gender considerations in the scrutiny of preventative spending will result in women being subjected to more negative outcomes.¹ An example used to demonstrate this by the Scottish Women's Convention is investment in early years to improve outcomes for children. They argue that as women's well-being and economic conditions are critical to the welfare of children, failure to consider how investment in early years should also

¹ Scottish Women's Convention submission to Finance Committee Draft Budget 2012-13

address pay and working conditions in this sector, where women dominate, could actually undermine the wider aims of the investment.² Similar analysis can be applied to the Welsh Government's investment in social services.

- 2.1.3. Preventative spending is most effective when based on evidence about the user or community of people who will benefit from the policy.³ This highlights the need for robust, gender disaggregated data to ensure that preventative spending plans will deliver fairly for people of all genders.
- 2.1.4. Women continue to face economic disadvantage as a result of their position in the home and labour market. Women's economic participation rates still lag behind that of men and the gender pay gap is, in part, a product of the occupational segregation still evident in our labour market.
- 2.1.5. As a result of this disadvantage women face different risks of falling into poverty and a greater likelihood of experiencing pensioner poverty and Wales' economic growth and sustainability is hindered.
- 2.1.6. We believe there is scope to consider how preventative spending could be directed to address factors that lead to this economic disadvantage. One example is early intervention to address gender stereotypes, which shape the career choices of young people, through the provision of gender inclusive education and careers advice.
- 2.1.7. This could help to ensure that women play a more active role in the Welsh economy, help tackle poverty in the long-term, drive economic growth and deliver on a number of the well-being goals set out by the Well-being of Future Generations (Wales) Act. .

2.2. Welsh Government policies to reduce poverty, mitigate welfare reform and prepare for an aging population

- 2.2.1. While tackling poverty is still regarded as the responsibility of all members of the cabinet, a notable change from the previous government is the decision to not have a cabinet member responsible for driving this agenda.
- 2.2.2. In this context, we feel there is an even more important role for Assembly Committees, including the Finance Committee, to scrutinise activity aimed at tackling poverty and ensure it is delivering for all members of Welsh society.
- 2.2.3. A gender analysis of the budget would ensure that spend on tackling poverty programmes is likely to address the causes of poverty for all genders.
- 2.2.4. Investment in social care is seen as important preparation for an aging population. The social care sector is characterised by low wages and insecure employment and the workforce is predominantly female. As with

² Ibid

³ EHRC Scotland response to *Finance Committee Inquiry into Preventative Spending* 2010

investment in childcare, it's important to ensure that funding provided to local authorities for the provision of social care is sufficient to support a commissioning process that looks beyond the cheapest option and considers the working conditions and pay of those delivering the service.

2.3. Preparation for the UK to leave the EU

- 2.3.1. Details and timescales for the UK's exit from Europe remain vague but it is assumed that Wales will face a significant shortfall in funds as a result of the loss of structural funding. This funding has supported important programmes, such as our own Agile Nation and Agile Nation 2 projects, that align with Wales' economic priorities and deliver on a variety of the well-being goals.
- 2.3.2. With a likely exit from Europe on the horizon we would urge the Welsh Government and National Assembly to consider how work currently funded by EU funds can be continued post-Brexit. This could be through alternative funding streams or by mainstreaming the approaches used into Welsh Government activity.

2.4. Scrutiny of equalities and sustainability

- 2.4.1. The WG budget continues to be impact assessed through the Strategic Integrated Impact Assessment (SIIA). The move from a basic equality impact assessment aimed to prepare for the Well-being of Future Generations (Wales) Act to include an assessment of wider well-being as well as any impact on those with protected characteristics.
- 2.4.2. An unintended consequence of this move has been a less comprehensive analysis of the gender implications of the draft budget in the SIIA document. While more detailed figures may sit behind the SIIA, to have limited analysis in the document itself risks limiting the ability of the Assembly and other stakeholders to effectively scrutinise the budget proposals from a gender perspective.
- 2.4.3. Last years' SIIA was particularly limited as a result of the late Autumn Statement by the UK Government. While we understand that timescales are incredibly tight it's important that this doesn't negatively affect the impact assessment process.
- 2.4.4. We believe that a full gender analysis of the draft budget would enable more gender sensitive spending decisions to be made and support government departments to better consider how their own spending plans can deliver fairly for people of different genders.
- 2.4.5. In the long-term we support the use of gender responsive budgeting (GRB) tools by all government departments. GRB is "a process for analysing public expenditure and tax revenue with a view to deciding their part in promoting gender equality".⁴ It involves asking key questions

⁴ WENWales *Women's Equality Now: Gender Responsive Budgeting* 2016

such as: Who benefits from state expenditure and how is the spending distributed between men and women? Is the spending meeting both women's and men's needs? and What impact are budget decisions having on work, be it full-time, part-time, paid or unpaid?⁵

2.4.6. Adopting this approach would help to deliver a gender sensitive budget, highlight any gaps between policy commitments and the resources allocated to achieve them and ultimately help the Welsh Government to deliver the more equal, prosperous and resilient nation they aspire to.

3. The previous Welsh Government have highlighted that the Draft budget 2017-18 will be aligned with the national indicators for Wales.

3.1. What, if any additional national and local indicators would you like to see as a means of supporting the shift towards a greater focus on preventative spending?

3.1.1. As outlined above, women continue to face economic disadvantage as a result of their position in the home and labour market. As a result of this disadvantage women's risk of poverty is different, their lifelong earning potential is limited leaving them at higher risk of experiencing poverty as a pensioner and Wales' potential for economic growth and sustainability is limited.

3.1.2. There is a case to be made for directing preventative spending towards addressing the root causes of this disadvantage. The example we have suggested is by delivering gender inclusive education and careers advice.

3.1.3. If this approach were to be adopted, additional indicators that would help to measure progress would include economic participation rates of men and women, maternal employment rates, the proportion of female led businesses in the Welsh economy and occupational segregation in key growth sectors.

4. What spending commitments and priorities would you like to see in the 2017-18 draft budget in order to ensure that progress is being made on reducing poverty and preparing for an ageing population?

4.1. As outlined above, we would like to see a gendered approach taken to tackling poverty. This should include actions to deliver affordable childcare, to improve public transport and ensure it's affordable, provide support for part-time study and training opportunities for women returners and demonstrate an awareness of the need for social care to be adequately funded so as to deliver quality, well paid employment for a workforce that is currently largely female.

⁵ Ibid

5. What changes to allocations and priorities do you feel need to be reflected in the draft budget 2017-18 and subsequent years as a result of the vote to leave the EU?

5.1. A sizeable chunk of the skills budget in Wales comes from EU funds. As Brexit moves closer we would expect to see steps taken to address the likely shortfall that will be left. Crucially, these changes should consider what can be done to ensure that women do not end up disadvantaged by the loss of training opportunities currently provided through projects such as Agile Nation 2.

We would be happy to discuss any of the above in more detail. Please contact:

Natasha Davies
Policy and Research Lead

Natasha.davies@chwaraeteg.com

Dear Chair and Members of the Finance Committee,

Thank you for your invitation to submit evidence to the Finance Committee for its session scrutinising the Welsh Government's Draft Budget 2017-18.

Committee members will recognise that the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 (the Act) is an ambitious and exciting piece of legislation of which Wales can be rightly proud. This ambition has been recognised by the United Nations:

'The Wales future generations Act captures the spirit and essence of two decades of United Nations work in the area of sustainable development and serves as a model for other regions and countries... We hope that what Wales is doing today the world will do tomorrow. Action, more than words, is the hope for our current and future generations.'
Nikhil Seth, Director, Division for Sustainable Development, United Nations

The Act presents a significant challenge, as well as an opportunity to improve, for those public bodies listed within it, including Welsh Ministers. Whilst I recognise that its implementation will not be easy and will require a fundamental cultural change in the way Government (and other public bodies) do business, the Welsh Government has an important role in leading by example and setting the tone. Cultural change is a process rather than an event and so, over time, I hope to see clear indications of Welsh Ministers making full use of the Act as a tool for change, as opposed to merely 'complying' with its requirements. Demonstrating the use of the Act as a framework for budget setting will be an important part of this. An understanding of and a commitment to applying its principles from each Minister and Department (including the civil service) and the allocation of sufficient time for meaningful scrutiny will be key in giving effect to the spirit and intention of the Act.

The Requirements of the Well-being of Future Generations Act

The Act places a range of duties on the 44 public bodies covered, including the Welsh Government. These bodies are under a duty to carry out sustainable development, defined as *"the process of improving the economic, social, environmental and cultural well-being of Wales by taking action, in accordance with the sustainable development principle, aimed at achieving the well-being goals."*

The Act sets out seven national well-being goals which public bodies are required to maximise their contribution to as well as sustainable development principles (ways of working) which outline the way in which public bodies should work.

These principles include:

- Looking to the long term so that we do not compromise the ability of future generations to meet their own needs
- Taking an integrated approach so that public bodies look at all the well-being goals in deciding on their well-being objectives
- Involving a diversity of the population in the decisions that affect them
- Working with others in a collaborative way to find shared sustainable solutions
- Understanding the root causes of issues to prevent them from occurring

I would expect to see all of these principles and the well-being goals being considered in the way in which the Welsh Government allocates resources.

For public bodies including the Government, the core duty in the Act (the well-being duty) is that they must set well-being objectives that maximise their contribution to achieving the well-being goals. In doing so, they must take all reasonable steps to meet those well-being objectives, in accordance with the sustainable development principle. The Welsh Government are required to publish well-being objectives by 5th November 2016.

The Act requires real change in the way we go about business in Wales and the Welsh Government have a key role to play in leading and driving this change. Effective budgeting and planning arrangements provide the foundation for sound public administration. Whilst others are better placed to advise on the merits of different budgetary models, I think there is widespread recognition that short term financial planning and budgeting works against the sustainable development principle as defined in the Act.

The previous Finance Committee produced a report on budgeting in March 2015 - '*Best Practice Budget Process Part 2 - Planning and implementing new budget procedures*' - and whilst the publication predates the Act, the overall approach of its recommendations are relevant and helpful and could be used to frame the way in which the budget is scrutinised from the perspective of the Well-being of Future Generations Act, their sustainable development principles and the well-being goals. They have the potential to create an environment that supports the change required by the Act.

Alignment to well-being objectives

In their last report the Committee recommended that an integrated approach is taken to ensure that well-being indicators and budget headings align with one another where possible. However, care is needed in seeking alignment with the indicators rather than the well-being goals and the Government's objectives when they are set. Both research and practice has identified that many public sector performance management frameworks fail to distinguish effectively between population outcomes and organisational outcomes. The Act is careful to distinguish between these outcomes. The well-being outcomes are population outcomes and require a collective endeavour and collective responsibility of all public bodies in Wales.

I would suggest therefore that the committee should focus on how the budget aligns with the Government's well-being objectives when they are set. Although the objectives are not yet published the timescales are such that the Government should have developed the budget alongside their well-being objectives and they should therefore be able to demonstrate a clear alignment and I would welcome the Finance Committee's scrutiny of Ministers on this aspect in particular.

As the Government have not yet published their objectives it is difficult to see the clear line of sight between them and the budget which would be expected. Section 7 (c) of the Act requires public bodies in setting their objectives to publish a statement "*setting out the steps the public body proposes to take to meet those objectives in accordance with the principle (including how it proposes to govern itself, how it will keep the steps under review and how it proposes to ensure that resources are allocated annually for the purpose of taking such steps)*". I would therefore expect to have seen a better reflection of this within the budget narrative so far and would certainly hope to see a more detailed analysis when the Government publishes its objectives.

The Government's budget narrative has identified how the budget supports the Government's four priority areas for a Wales that is prosperous and secure, healthy and active, ambitious and learning, united and connected. However, it is important to note that the Government will need to outline how their statutory well-being objectives relate to these priority areas, how they relate to the national well-being goals which have specific requirements and definitions (see appendix), and how in turn the budget allocations reflect their obligation to take all reasonable steps to meet them.

Applying the sustainable development principles (ways of working)

As referenced above, the budget will be a key lever for driving the change which the Well-being of Future Generations act requires. Although there is reference in the narrative (appendix F) to the sustainable development principles (ways of working), further information is required to understand whether all of the principles have been applied and whether they have been adequately applied in consideration of the budget as a whole.

Long term

There are a number of proposals which appear to reflect long term thinking which is welcomed, for example the proposals for the South Wales metro, investment in skills for the NHS workforce and the continued commitment to apprenticeships. The recognition of continued trends towards an ageing population and subsequent allocations for social services is welcomed but it will be important for the Welsh Government to use all its levers, including finances, to drive a change in the way social care is delivered with particular reference to supporting well-being and taking steps to prevent higher cost care needs developing through a failure to focus well-being. The Government must also demonstrate how allocations for long term capital spending are balancing the long term social environmental economic and cultural well-being of Wales and are contributing to them meeting their well-being objectives. Although allocation for the M4 is within reserves pending the outcome of the public inquiry this represents a significant area of potential spend where the Government should be able to clearly set out how they have balanced these areas, how they have applied the sustainable development principles and how it contributes to their well-being objectives.

Prevention

The budget allocations should reflect a shift to prevention. An obvious area that we would expect to see this is in respect of allocation for health. The budget narrative states that there is a continuation of primary preventative healthcare measures such as vaccination and population screening and investing in the broader determinants of health through our focus on education, the early years and employment support but this does not seem to evidence the scale of the shift that will be required in moving to the prevention of ill health. The focus on moving services to local communities and primary care is welcomed but budget allocations should reflect how we can reduce demand for these services through preventing ill health as well as making them easier to access.

Steps to prevent climate change and damage to our natural resources are also critically important but there appears to be little reflection of this in the budget narrative. Whilst the allocation of an additional £16m for green growth initiatives is welcome it is questionable whether this will be sufficient to meeting the challenging carbon reduction targets that have been set.

Integration

Further detail is needed to understand the extent to which budgets for each department are integrated and support delivery of all the Government's well-being objectives when they are set. It will be important to move away from departmental siloes in terms of budget allocations and planning and policy development and it will be important for the Government to set out how they intend to achieve this. Integrated use of resources will be important but the way in which programmes are developed, understanding the interconnections with other policy areas and programmes, will be crucial.

For example, the significant investment in childcare is likely to make a significant contribution to a more prosperous and a more equal Wales. However, in investing a significant amount of resource the Government must also demonstrate how the programme can integrate and maximise its contribution to the other well-being goals. The programme should demonstrate how the childcare offer can be formed in a way which contributes to the promotion of healthy lifestyles for children and how it will be linked to work going on elsewhere (led by Public Health Wales) which focusses on the importance of early years and identifying and preventing Adverse Childhood Experiences (i.e. identifying those children who are living in households where there is domestic abuse, substance misuse, mental health issues and parental separation or incarceration – you will find a link to the ACE report [here](#)). The programme should be developed in an integrated way with other commitments, for example; how 100,000 apprenticeships could be aligned with the childcare offer, to opportunities for parents to develop skills to help them into work and how the proposed metro system is planned to support this. Consideration should also be given to how existing initiatives such as Flying Start, Families First and the Foundation Phase would achieve even greater impact if outcomes and delivery became fully aligned and integrated with each other, whilst considering the inter-dependencies of other developments.

Collaboration

Due to the fairly high level commentary it is difficult to see whether collaboration has been fully considered. Clearly collaboration with other parts of the public sector is important but the Government must also demonstrate how they approaching collaboration with the private sector and the third sector.

Involvement

Involvement is a key principle of the Act and whilst consultation on key issues like the budget is important it should also be recognised that this likely to engage key public and third sector organisations and campaign groups rather than the general public at large. The role of elected members acting on behalf of their electorate is therefore very important. I am aware that there have been some very good approaches to involving people in the work of Assembly Committees in the past and this could provide the basis of learning which could be shared with the Government. I would like to see the Government seeking to adopt innovative approaches to broader public engagement on the budget but it will be of particular importance for the Government to engage with people in ways which seeks to understand their experiences and their priorities when developing some of the new proposals in the budget or refining ongoing programmes and policies. It is pleasing to see reference to this in the approach to developing the childcare offer but there is little reference elsewhere in the budget narrative. This may be an area that this committee or others would like to focus on in the future.

In conclusion, in order to maximise contribution to the well-being goals, all public bodies will need to change their approach to financial planning and budget setting and it is my intention to continue over the longer-term to work with them to advise, equip and challenge them to do this.

Thank you for this opportunity to support committee members in their scrutiny of the Welsh Government's draft budget and for the specific focus through the lens of the Well-being of Future Generations Act. I look forward to continuing that support as we develop our work.

Yours faithfully,

A rectangular box containing a handwritten signature in black ink. The signature is cursive and appears to read 'Sophie Howe'.

Sophie Howe
Future Generations Commissioner
Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

	The Welsh NHS Confederation response to the Finance Committee call for information – Welsh Government draft budget proposals for 2017-18.
Contact:	Nesta Lloyd – Jones, Policy and Public Affairs Manager, the Welsh NHS Confederation. Nesta.lloyd-jones@welshconfed.org Tel: 02920 349857
Date:	20 September 2016

Introduction

1. The Welsh NHS Confederation, which represents the seven Health Boards and three NHS Trusts in Wales, welcomes the opportunity to respond to the Finance Committee’s consultation on the Welsh Government’s Draft Budget proposals for 2017-18.
2. The Welsh NHS Confederation supports our members to improve health and well-being by working with them to deliver high standards of care for patients and best value for taxpayers’ money. We act as a driving force for positive change through strong representation and our policy, influencing and engagement work.
3. With money extremely tight and demand rising, finance and funding can never be far from NHS leaders’ minds. The NHS in Wales, along with other public services, continues to work in an extremely challenging financial climate and it must prioritise and change. Radical transformation of healthcare, and related services, is now the only way in which NHS Wales can hope to be on a sustainable footing for the longer-term. This ‘transformation’ is not only about reshaping healthcare and doing things very differently, it also involves recalibrating our relationship as patients, and the public, with the NHS.
4. If the NHS in Wales is to remain sustainable in the long term the Welsh NHS Confederation believes large scale system change needs to be planned, resourced and supported, rather than allowed to happen on an ad-hoc basis. At the same time the NHS in Wales has a clear duty to provide high quality and safe healthcare services to the people of Wales within the resources available.

Summary

5. The Welsh NHS Confederation has previously welcomed the investment that the Welsh Government has made in the NHS in recent years. NHS Wales faces a significant financial challenge during this period of continuing austerity. We are seeing increasing costs as well as relentless advances in medical technology and increased patient and clinical expectations. Furthermore, an ageing population, combined with more people having increasingly complex needs, means that demand for health and social care services is predicted to grow rapidly.
6. While the fact that more of us are living longer is a success story and should be celebrated, this trend brings about fresh challenges for the NHS. The number of people aged 65 and

over is projected to increase by 50% by 2037.ⁱ

While people are living in good health for longer, this health gain is not distributed equally. Wales currently has the highest rates of long-term limiting illness in the UK, which is the most expensive aspect of NHS care. Between 2001-02 and 2010-11 the number of people with a chronic or long-term conditions in Wales increased from 105,000 to 142,000.ⁱⁱ This figure is expected to rise for a number of conditions, including cancer, dementia and diabetes.

7. Expenditure on the NHS across the UK as a percentage of Gross Domestic Product (GDP) is lower than other countries and declining in relative terms. The real term UK health expenditure as a percentage of GDP is currently projected by the Office for Budget Responsibility to fall from 7.2% to 6.8% by 2019 – 2020.ⁱⁱⁱ This is of real concern and the Welsh NHS Confederation believes that the Welsh Government should commit to provide a settlement for the NHS in Wales that as a minimum keeps pace with GDP growth in the long-term. There is no escaping the fact that the NHS will need more money from Government each and every year if it is to keep pace with inflation and cope with these challenges.
8. The Welsh NHS Confederation recognises that the Welsh Government may not be able to fully fund the pressures facing the NHS in Wales and our members are therefore continually seeking to drive out efficiency savings where they can, but successive years of dealing with financial challenges means the traditional methods of finding savings are unlikely to serve us well in the future. We must recognise that, year on year, the NHS in Wales has to develop more sustainable and sophisticated plans that have got to be delivered within its responsibility to provide high quality care to patients. Ensuring that efficient and safe services are provided within the resources allocated by Welsh Government requires each NHS body, and NHS Wales as a whole, to prioritise spending. This will inevitably mean that difficult choices have to be made on what services are provided.
9. The NHS has made a strong and consistent case for investing in the NHS based on sound economic and social policy. The moral case for transforming how care is delivered to better suit the needs of people today is strong. There is however an equally compelling economic case for investing in the NHS now, so it can better support our society to live healthier lives with less need for medical care in the future. Put bluntly, a strong economy needs a strong NHS. It is increasingly apparent that more of the same is unsustainable. In order to address the continued austerity in NHS Wales and the challenges it brings, our overriding approach now must be for the NHS in Wales to adopt and implement universally a 'prudent healthcare' approach and to have a long-term vision and strategy for health and social care.
10. 'Prudent healthcare' describes the unique way of modelling the Welsh NHS to ensure it is always adding value, contributes to improved patient outcomes and is sustainable. 'Prudent healthcare' also recognises the need to shift to a stronger primary, community and preventative model of care, with closer integrated working with other public services.

11. A strong NHS also needs a strong social care sector. The Welsh NHS Confederation recognises the crucial role of social care as part of a patient's pathway and as a means of helping maintaining people's independence and managing demand on frontline NHS services. Against that background we would support additional investment in social care and other preventative services, such as housing, if the Welsh Government budget allows and we underline our commitment to collaborate with colleagues across sectors; seeking new ways of working to deliver timely services which meet the needs of the people of Wales. The Social Services and Well-being (Wales) Act 2014 and the Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015 will help support integration and collaboration across the public sector in Wales.
12. Finally, to cope with the challenges facing the NHS, the NHS and its partners need to be allowed, enabled and supported to change the healthcare system within the resources available. This will inevitably mean that difficult choices have to be made on what services are provided where and when. Prioritising services and spending means that the people of Wales, NHS staff, partners and politicians must be prepared to accept and support new and different ways of delivering services, while taking more responsibility for how they use those services. As our briefing, *'The 2016 Challenge: A vision for NHS Wales'*,^{iv} produced for the National Assembly for Wales election, highlights politicians should *'Recognise the change in the way we organise care is necessary, and play a leadership role in ensuring debates about change focus constructively on people's outcomes, experiences and well-being'*.

1) What, in your opinion, has been the impact of the Welsh Government's 2016-17 budget?

13. The Welsh NHS Confederation recognises the continuing pressure on public finances and the difficult choices that Welsh Government had to make in setting the 2016-17 budget. As such we welcome the additional £260 million revenue funding for NHS delivery that has been provided, £200 million to meet cost pressures and £60 million for new investments. This has certainly helped our members to fund a range of inescapable recurrent pay and price pressures across the NHS, estimated to be £238 million (c 4.88% of the total 2015-16 NHS Delivery Budget). While welcomed, the additional funding did not cover the funding gap and the health service continues to work hard to meet the ongoing financial challenges through the delivery of Cost Improvement Programmes and efficiency measures. Integrated Medium Term Plans for the current financial year include efficiency plans amounting to £150 million across the ten organisations, the seven Health Boards and three NHS Trusts.
14. Recruitment and retention of the NHS workforce continues to be the most immediate and significant challenge facing our members and this has created considerable financial pressure in 2016-17, particularly in respect of the costs of agency staffing. Another significant pressure is the cost of new drug therapies, such as the national Hepatitis C programme, and against that background we eagerly await further details around the new treatment fund in 2017-18. In the meantime the need to meet ongoing pressures like

these reduces the ability of our members to meet local pressures or invest in new models of care.

15. The Welsh NHS Confederation recognises the contribution that other public services, especially local government, make to supporting the health and well-being of their population and to helping manage demand on health services. We are supportive of the funding that was given to preventative and social care services in the 2016 – 17 budget and recognise the need for further investment in this area. In particular our members are concerned about the frailty of the social care sector, which is already impacting on NHS demand, performance and finance. There is a real concern that the availability of care services in some parts of Wales is likely to contribute to more delayed discharges and a reduction in unscheduled care performance, particularly as we approach winter (but also beyond).
16. Part of the responsibility of the NHS in Wales, especially in these economically straitened times, is to be open about the difficult choices we face. Of course the NHS can make the current model of care more cost-effective through efficiency by 'doing the right thing', reducing the costs of delivering services and workforce redesign. However, there are only so many costs that can be taken out of the existing models. The challenge here is that there is limited flexibility to shift significant investment away from treatment services when the current demands on the health service are so great. Therefore, this is an extremely difficult, yet vital, task and the health service will need support to do this.
17. In parallel, the NHS needs to channel resources into new care pathways, preventative measures and more cost-effective models of care, which can generate efficiency savings from 'doing the right thing' in the first place. Moving resources into new models of care won't be easy and evidence suggests it takes time to see the benefits. That is why the Welsh NHS Confederation is calling for the Welsh Government to develop a long term vision and ten year strategy for sustainable health and care services in Wales.
18. Prioritising services and spending means that the people of Wales, NHS staff, partners and politicians must be prepared to accept and support new and different ways of delivering services, while taking more responsibility for how they use those services.

2) What expectations do you have of the 2017-18 draft budget proposals?

19. We recognise that the 2016-17 health and social care budget within Government represents more than 51% of the total Resource DEL and that further allocations will result in trade-offs elsewhere in the Welsh Government Budget. In line with the commitments given in the run up to the election our expectation is that the Welsh Government will continue to provide more per head funding for health and social care in Wales than the UK Government provides in England. Beyond that our members are hopeful that the settlement for the NHS will at least keep pace with GDP growth and be in line with the funding requirements forecast in the Nuffield Report 2014.^v We would also want to

ensure that the settlement takes account of any recommendations set out in the eagerly anticipated Health Foundation report due to be published in October this year.

20. Alongside the settlement, NHS organisations recognise the need for and are committed to deliver further efficiency savings to balance their budgets. Since 2010-11 the NHS in Wales has delivered more than £1.1 billion in recurrent efficiency savings through service changes including increasing day surgery rates, providing more care closer to people's homes, service reconfiguration, increased productivity, demand management, pay restraint and more effective prescribing. While the efficiency savings made by the NHS are significant, the annual achievement has been gradually diminishing year on year, a reflection that traditional methods of savings are unlikely on their own to deliver what is needed in the future. There will be a continued focus on driving technical efficiencies from areas such as procurement, estates management and shared services as well as looking at new opportunities for service redesign and the use of digital technologies.
21. The key financial pressures that will need to be met in 2017-18 include, but are not limited to:
- a. The workforce, in respect of capacity to deal with increased demands and the increased cost of the workforce through increments and pension contributions. Currently, around 129,000^{vi} people are employed in the health sector in Wales – the equivalent of 8% of the country's employment – while NHS Wales itself directly employs around 85,000 staff.^{vii} This makes the health service Wales' biggest employer, with the NHS pay bill standing at around £3 billion (more than 50% of NHS spend);
 - b. Non pay cost increases, also through increasing demands, price increases and the increasing demands for high cost drugs;
 - c. Increased volumes of packages of care for patients in the community meeting the continuing NHS healthcare and funded nursing care criteria as a result of our growing elderly population;
 - d. Increased demand for prescribed drugs within the primary care setting;
 - e. The Apprenticeship Levy (estimated to £14 million across the NHS); and
 - f. The NHS Pension Scheme Administration Charge (anticipated to be around £2.5m across the NHS).
22. The capital settlement for the NHS will also be critical and it is hoped that there will be additional capital resources made available to enable the service to address the maintenance backlog in the NHS estate as well as providing the much needed capital to invest in new facilities, such as integrated primary care centres and regional diagnostic treatment centres. The NHS needs additional capital for NHS equipment, ICT and infrastructure. The shortage of capital funding is a very particular barrier to service change. In order to consolidate services and make them more efficient to release revenue

there will need to be a significant investment now and in the future in buildings, equipment and information and communication technology in the secondary care sector but also in primary and intermediate care.

23. The priority for our members is that the 2017-18 settlement, combined with their efficiency plans, needs to meet their immediate recurrent revenue pressures. But we are also committed to shifting resources to preventative and community services as this is vital for the future health and well-being of the population and therefore we support the continuation of the Intermediate Care Fund. The Intermediate Care Fund has helped keep older and vulnerable people out of hospital and in their own homes and has provided the resources to encourage innovation and develop new models of delivery to ensure sustainable integrated services. With the demands on acute provision in Wales it would be beneficial for the Fund to continue.
24. Beyond that the Welsh NHS Confederation is calling for transformation and transition funding (revenue and capital) to be given to NHS organisations to enable them to invest in new models of healthcare and digital technologies that will help the NHS transform to a system that focuses on prevention and the provision of health and care services as close to home as possible. Upfront investment will be crucial and is needed to get new models up and running and transition funding is needed to meet the double running costs associated with moving from one way of working to another.
25. The Welsh NHS Confederation would also like to see the Welsh Government protect, as far as possible, public services that support health and well-being. We are concerned that reductions to local government, housing and voluntary sector budgets will impact on NHS demand and our collective efforts to invest in preventative services. Social care in particular is under severe pressure and the effects of reductions in previous years are already being felt in some NHS organisations, with increase demand on NHS services.
26. Therefore we want to underline our commitment to collaboration with our partners and integration with social care services in particular. The Welsh NHS Confederation believes that Wales, given its size, structure and close links, has a golden opportunity to achieve so much when it comes to integration. The Welsh NHS Confederation works with ADSS Cymru, Wales Council for Voluntary Action, Care Forum Wales, the Welsh Local Government Association and Community Housing Cymru to support the continued implementation of the Social Services and Well-being (Wales) Act 2014. However, to provide patient centred care, collaborative working and transformational change is vital across all of the public sector.

3) How financially prepared is your organisation for the 2017-18 financial year, and how robust is your ability to plan for future years?

27. While the increase in funding is positive news for 2016-17 we are concerned about the proposed settlements within the UK Government Spending Review for the following two years. These settlements will place significant and immediate pressures on healthcare

services in Wales in future years and therefore it is important that the NHS in Wales quickly moves to transforming our health services to contend with this looming pressure. The 'prudent health' care approach will help us work through this but it will require the commitment of the NHS, all healthcare related partners and the general public, to truly be successful. The NHS will need to be supported to make progress in changing the way care is delivered, with patient outcomes at the heart of the measurement of success.

28. NHS organisations are already planning for the 2017-18 financial year. The NHS works together to understand service pressures, for example by looking at population projections and to model the impact of different financial scenarios and this has helped to develop financial planning and management skills across the sector. Financial resilience varies between organisations depending on a range of factors including population, socio economic factors, levels of deprivation and rurality and the configuration of services.
29. The Integrated Medium Term Planning (IMTP) process requires health organisations to plan three years ahead, but their ability to predict and plan the future has been constrained by the annual nature of the Welsh Government budget planning framework in recent years. While the Welsh NHS Confederation recognises the Welsh Government is itself constrained by the UK Government planning cycles, the absence of three year settlements limits the ability of NHS organisations to plan and their appetite to invest in new models of care that may not provide a return on investment in the short term.
30. Against that background indicative future year settlements aligned to the IMTP timetable would be most welcome. Added to this it would be helpful if Welsh Government could set out in detail any specific funding requirements when the budget is published to give the NHS adequate time to prepare for implementation. Delays in informing health organisations of specific commitments can lead to unforeseen pressures on in year budgets which are difficult to manage.
31. Looking to the future the NHS in Wales remains concerned about the scale of the challenge to manage within their likely resources without a detriment to quality, safety and access. Perhaps the largest financial risk is the unforeseen or unfunded pressure on the pay bill, which could easily derail NHS performance, finance and improvement. Add to that the pressure on the NHS continually to develop and accelerate technological advancements (which usually increase cost, rather than save money) and the financial outlook for the NHS is clearly precarious. Against that background we would urge the Government to consider the medium to long term risks to the sector in setting the budget for 2017-18 and beyond.
32. The NHS must be supported to prioritise and change over the next period if it is to ensure efficient, safe and sustainable services are provided within the resources allocated by the Welsh Government. This will inevitably mean that difficult choices have to be made on what services are provided where and when. Prioritising services and spending means that the people of Wales, NHS staff, partners and politicians must be prepared to accept

and support new and innovative ways of delivering services, while taking more responsibility for how they use those services.

4) The Committee would like to focus on a number of specific areas in the scrutiny of the budget, do you have any specific comments on the areas identified below?

33. We note the specific questions the Committee has raised in respect of this question. While we are not responding to all the specific questions posed, we considered it would be helpful to give an overview, from the NHS perspective, of the areas that are most pertinent to the healthcare system in Wales.

Approach to preventative spending and how is this represented in resource allocation.

34. Investment in prevention and early intervention is a priority for our members. However, there is a very real tension between the need to meet the immediate costs of treating those in need of healthcare services and diverting resources into preventative services which may not deliver tangible gains for a number of years. Every NHS organisation is committed to the preventative agenda and is seeking to invest in preventative services, but short term budget cycles reduce their risk appetite and the need to meet inescapable annual pay and price pressures stops them from investing more at the current time. We believe the Welsh Government should support public bodies in Wales to invest where there is firm evidence that investment in preventative services will improve population outcomes and reduce demand on more expensive treatment services in the future. If the Welsh Government was able/prepared to share the financial and performance risk with public sector organisations more could be invested now for the benefit of future generations.

35. All public bodies have a duty when it comes to building a healthier Wales and we should not underestimate the significant opportunities presented to us through the Well-being of Future Generations Act 2015 and the Social Services and Well-being Act 2014. The forthcoming Public Service Boards, introduced as part of the Well-being of Future Generations Act 2015, will enable public services to commission and plan collaboratively, ensuring that services are integrated and that care and support provided improves health and well-being outcomes for the local population now and in the future. Both Acts should help drive collective decision making models within national and regional priorities, especially around service reconfiguration. It is vital for the long term health and well-being of the population that a 'health in all policies' approach is implemented, with all public bodies being required to conduct health impact assessments on future policies. We need to work collaboratively across sectors to help people make healthier choices in life and reduce their risk of developing chronic diseases, many of which are linked to lifestyle.

36. Unless we get serious about prevention, health needs will continue to grow, placing more pressure on our universal healthcare system. Services provided by the NHS in Wales cover both prevention and treatment-based services. Evidence has long been put forward that the amount that the NHS spends on preventative services is too little and that there are significant health and care benefits for investing in preventative services. The NHS in Wales is very supportive of the Public Health Wales report "*Making A Difference: Investing*

in Sustainable Health and Well-being for the People of Wales^{viii} published in July this year which set out research evidence and measures that could be taken to build resilience; address harmful behaviours and protect health; and address wider economic, social and environmental determinants of health.

37. In terms of funding distribution across NHS organisations, relative need in relation to changes in the makeup of the population (for example demonstrated by the Welsh Health Survey) is not used as a driver in determining allocation changes overall or how resources are distributed. The Townsend formula attempted to do this some years ago but it was discontinued. The challenge remains to develop a distribution mechanism which transparently and fairly links need, especially poverty and ageing, to resource.

Welsh Government policies to reduce poverty, mitigate welfare reform and prepare for an aging population.

38. The Welsh NHS Confederation supports the Welsh Government's efforts to reduce poverty, mitigate welfare reform and prepare for an ageing population and believes that these challenges need to be tackled holistically through the public service as a whole. The Joseph Rowntree Foundation^{ix} estimates that poverty costs the UK health care about £29 billion per year and accounts for the largest portion of additional spending associated with poverty. A crude Wales proportion would be about £1.5 billion per year and the report discusses that there is growing weight of evidence that health care utilisation and costs are strongly related to poverty, both as presently experienced and as a legacy from past experiences of poverty. They compute the cost to all public services in the UK as £78 billion per year.

39. As highlighted in our briefing, *"From Rhetoric to Reality – NHS Wales in 10 years' time: Socio-economic Deprivation and Health"*,^x the socio-economic inequalities in life prospects and health are stark. Socio-economic deprivation has a significant impact on child development, on people's lifestyle choices, on healthy life expectancy, including living with an illness or chronic condition, and life expectancy.

40. Sustainability of public services is dependent upon innovation and transformation as explained above. To ensure a safe, high quality and efficient healthcare system in Wales it is necessary to move to new innovative models of care supported by adequate financial, physical resources, a well-trained, multi-disciplinary workforce, supported by technology.

41. Radical change is needed if the NHS is to meet the level of demand being placed upon it while living within its means. Sustainable plans will have to be developed to enable the NHS to deliver financially as well as provide high quality care to patients. This is a significant and complex challenge which will require the support of the political community and the public.

42. For these strategies to be successful requires a collective ambition and an acceptance that change in the way we deliver services will be inevitable. For any change to be successful the Welsh Government, the National Assembly and the public must acknowledge that the priorities for health services in Wales will need to be re-assessed and delivery targets set

accordingly. The current financial position of the NHS means it is very difficult to transform services at the same time as handling ongoing enormous pressures on existing services, finances and resources.

Preparation for the UK to leave the EU.

43. The financial impact for the NHS in Wales will depend on the terms of the agreement and the broader impact on the UK economy, tax revenues and public finances.

44. The influence and impact of EU affairs on the NHS has significantly increased over time, with various aspects of domestic health policy now being intrinsically linked with EU policy. The 'Leave' vote will therefore certainly have far-reaching implications for the NHS despite, at this stage, it being impossible to predict the level of impact, as we do not know which type of new relationship the UK Government would seek, how long negotiations with the EU would last and which outcome there will ultimately be.

45. The key areas that could impact on the health and social care sector are:

i. **Staffing:** Thousands of people from across the EU work in the Welsh NHS and also social care workforce. Wales has been able to fill staffing gaps across the NHS by employing doctors and nurses from the EU. The social care sector is particularly reliant on migrants, many from Eastern Europe, who work for relatively low wages. There are concerns around whether the health and care service can retain the ability to recruit staff from the EU. The Leave vote has created uncertainty on the future rights of these employees. If a significant proportion of EU nationals working in health and social care services were to leave as a result of the present uncertainty, the sustainability of some services and the delivery of high quality services would be jeopardised. With this in mind, the Cavendish Coalition has been created, a coalition of 29 health and social care organisations aiming to ensure sustainable workforce supply and thereby maintaining standards of care as Britain withdraws from the EU.

ii. **Research:** UK organisations are the largest beneficiary of EU health research funds, bringing well over €300m into the country since 2014. EU collaborative research opportunities help the NHS speed up the translation of medical discoveries into healthcare provision. There is a concern that leaving the EU will impact on the free movement of researchers across Europe and the ability of UK researchers to attract research funding. It is uncertain at the moment how we are going to ensure that the NHS continues to take an active part in EU collaborative research and that the UK remains an attractive place for globally renowned researchers to live and work.

iii. **Regulation:** it is unclear whether the UK government will decide to repeal EU regulations and replace them with UK drafted alternatives or continue to abide by them. The key ones are:

- The working time directive;
- Procurement and competition law;

- Regulation of medicines and medical devices;
- Regulation to enable common, professional standards and medical education between EEA countries; and
- Leaving the EU could have a significant impact on NHS procurement and competition regulation.

iv. **Funding and finance:** If there is a prolonged decline in the pound it could lead to higher prices for some drugs and other goods and services the NHS purchases.

46. It is imperative that health and social care is not forgotten when negotiating Britain's exit from the EU and if an economic shock materialises the UK and Welsh Government need to be honest about the implications for patients and service users. Further information around the impact of Brexit can be found in Wales Public Services 2025 briefing "*Impact of Brexit on public services in Wales*"^{xi} published in July 2016.

Performance management

47. Targets have a role to play when it comes to prioritising spending. Waiting times are a key priority for those in the NHS and there is extensive work taking place to address this. While targets have a role to play, policy makers must also look at the bigger picture, which is about instigating a whole system change in the way treatment is delivered to patients and providing the best service we can within the resources that we have. Patient-centred care, which is measured in outcomes, should be driven further through the provision of more services in communities and closer to people's homes. Treatment should be provided in hospitals only when it is absolutely necessary to do so.

48. There are numerous examples within Europe, and the rest of the world, which demonstrate that focusing on improving outcomes for patients rather than focusing purely on inputs improves the quality of care delivered. This approach will also reduce the cost of delivering care. There are several examples of good practice happening across NHS Wales. We would welcome the opportunity to do further work with the Welsh Government to reconsider the performance framework for NHS Wales. This would enable performance to be measured and monitored in a way that will promote improvements in clinical quality and outcomes.

49. Specifically in respect of helping to tackle poverty the Welsh NHS Confederation would support the exploration of population level outcome indicators that were relevant to and could be impacted by the whole Welsh public sector and its partners. Socio-economic deprivation and poverty has a significant impact on the NHS in Wales which is often overlooked. The duties within the Well-being of Future Generations Act 2015 could support this work in the future, especially relating to the well-being goal relating to a 'prosperous Wales'.

Sharing Good Practice.

50. We know that the NHS in Wales must do more to involve the public and patients, staff and partner services in explaining and working through the choices that need to be made.

We must have honest conversations with the public about what the NHS can and cannot provide and what their role and responsibilities are in terms of using health services in the right way and maintaining their own health and well-being.

51. Health Boards and Trusts are committed to improving arrangements for involving all these groups, explaining priorities and continuing the development of a modern, safe, quality, value-for-money health service. There are positive examples from NHS Wales of engaging with the public for the re-design of local services to make savings, including:
- a. Through the local development of services that allow patient activity to be brought back to a local area;
 - b. By developing new service responses to meet increasing demand;
 - c. By creating patient-focused alternatives;
 - d. By shifting services and resources more appropriately to the community; and
 - e. Simply by continuing to focus on more patient activity and efficiency.
52. In addition to the role of Health Boards and Trusts in engaging with the public, politicians must play a leadership role in ensuring that the debate around the NHS is constructive. As our briefing *'The 2016 Challenge: A vision for NHS Wales'*^{xii} highlights, all politicians should recognise that change in the way we organise care is necessary, and help to ensure debates about change focus constructively on people's outcomes, experiences and well-being.

Conclusion

53. The Welsh NHS Confederation does not underestimate the massive challenge of public service budget setting in a time of austerity. The Welsh NHS Confederation, and our members, remain committed to doing the very best we can to continue to provide an NHS, in partnership with other public services, which supports the people who need it most, and helps the population generally live healthier lives. But we can only do what we can afford to do. All parts of the NHS in Wales have been making changes to the way services are organised. The fact is that, with funding very tight, the NHS will have to continue to make difficult decisions about the future shape of healthcare services and about priorities. We will also have to strengthen our relationships with others in order to rise to the many shared challenges that public services face. To achieve all of this, the input and support of the public, politicians and staff is vital.

ⁱ Welsh Government, StatsWales, July 2013. Population projections by local authority and year.

ⁱⁱ Nuffield Trust, June 2014. A Decade of Austerity in Wales?

ⁱⁱⁱ Office for Budget Responsibility, September 2016. Fiscal sustainability analytical paper: Fiscal sustainability and public spending on health.

^{iv} The Welsh NHS Confederation, October 2015, 'The 2016 Challenge: A vision for NHS Wales'.

^v Nuffield Trust, June 2014. A Decade of Austerity in Wales?

^{vi} NHS Wales Shared Services Partnership, January 2015. NHS Wales Workforce: Key themes and trends.

^{vii} Welsh Government, StatsWales, March 2015. Health and Social Care, NHS staff by staff group and year.

-
- ^{viii} Public Health Wales, July 2016. Making A Difference: Investing in Sustainable Health and Well-being for the People of Wales.
- ^{ix} Joseph Rowntree Foundation, August 2016. Counting the cost of UK poverty.
- ^x Welsh NHS Confederation, June 2015. From Rhetoric to Reality – NHS Wales in 10 years’ time: Socio-economic Deprivation and Health.
- ^{xi} Wales Public Services 2025, July 2016. Impact of Brexit on public services in Wales.
- ^{xii} The Welsh NHS Confederation, October 2015, ‘The 2016 Challenge: A vision for NHS Wales’.

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 9

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon